ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง กรณีศึกษา ชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

เนตรทราย นิสสัยสุข

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
มิถุนายน 2556
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมปัญหาพิเศษและคณะกรรมการสอบปากเปล่าปัญหาพิเศษ ได้พิจารณาปัญหาพิเศษของ เนตรทราย นิสสัยสุข ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ

.....

(อาจารย์เอกลักษณ์ ณัถฤทธิ์)

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปัญหาพิเศษ

..... ประธานกรรมการ

(ดร.ธนวัฒน์ พิมลจินดา)

..... กรรมการ

(อาจารย์กฤษฎา นันทเพ็ชร)

..... กรรมการและเลขานุการ

(อาจารย์เอกลักษณ์ ณัถฤทธิ์)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจอนุมัติให้รับปัญหาพิเศษฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชนีย์ ธระเสนา)

วันที่ 6 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2556

ประกาศคุณูปการ

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ เอกลักษณ์ ณัถฤทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาของผู้วิจัย ที่ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางการวิจัยตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ดีด้วยเสมอมา ทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวาง จนทำให้ปัญหาพิเศษมีความสมบูรณ์มากขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร. ธนวัฒน์ พิมลจินดา ดร. ลือชัย วงษ์ทอง ท่านอาจารย์ กฤษฎา นันทเพ็ชร ท่านปลัดเพิ่มศักดิ์ ยอดยาดี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร ที่ได้กรุณาให้ความรู้ ตรวจแก้ไขและวิจารณ์ผลงานและให้ความอนุเคราะห์ในการแก้ไขเครื่องมือที่นำไปใช้ในงานวิจัยให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ ยังได้รับความอนุเคราะห์จากสิบเอกมงคล รบชนะชน หัวหน้าสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร คุณวรานล สุพรรณกูล ผู้บริหารระดับสูง บริษัทเหมราชอีสเทิร์นซีบอร์ด อินดัสเรียลเอสเตท จำกัด คุณทิวา แตงอ่อน กลุ่มรักษ์บ่อวิน และท่านผู้นำชุมชนตลอดจนชาวบ้านตำบลมาบยางพร ที่กรุณาสละเวลาให้ข้อมูลอันมีค่ายิ่งสำหรับงานวิจัยฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ คุณอารยา ธนารักษ์ ที่คอยให้ความช่วยเหลือและช่วยแนะนำเรื่องต่าง ๆ และเพื่อน ๆ ร่วมชั้นเรียนปริญญาโท ที่ให้กำลังใจกันด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของปัญหาพิเศษฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่บุพการี บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ที่มีการศึกษา และประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

เนตรทราย นิสสัยสุข

54930222: สาขาวิชา: การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน; รป.ม. (การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน)
คำสำคัญ: ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม/ การพัฒนาอุตสาหกรรม/ ผลกระทบ

เนตรทราย นิสสัยสุข: ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง กรณีศึกษา: ชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง (THE IMPACT OF INDUSTRIAL DEVELOPMENT EASTERN SEABOARD RAYONG CASE STUDY: DISTRICT MABYANGPORN PLUAKDAENG RAYONG) อาจารย์ผู้ควบคุมปัญหาพิเศษ: เอกลักษณ์ ฉัถฤทธิ์, รป.ม. 235 หน้า. ปี พ.ศ. 2556.

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ แนวทางป้องกันแก้ไขผลกระทบในด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสุขภาพ การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และทำการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนองค์กรภาครัฐ กลุ่มตัวแทนภาคอุตสาหกรรม กลุ่มแกนนำภาคประชาชน และกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม รวมจำนวน 9 คน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ในด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าจากการพัฒนาอุตสาหกรรมส่งผลกระทบ (เชิงลบ) มากที่สุด โดยเฉพาะในด้านปัญหาหลุมฝังกลบขยะ ส่งกลิ่นเหม็น ปัญหารองลงมาคือ ปัญหาเรื่องการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่อ่างเก็บน้ำ ในส่วนประเด็นเสียงและอากาศ/ ฝุ่นละอองนั้น เป็นปัญหาที่พบน้อยที่สุด เห็นได้ว่าผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจะสร้างปัญหาลูกโซ่ได้เสมอ เมื่อเกิดกับสิ่งหนึ่งสามารถกระทบไปอีกสิ่งแวดล้อมหนึ่งได้เสมอ

ในด้านเศรษฐกิจเมื่อพิจารณาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจพบว่าได้ส่งผลกระทบในเชิงบวก ประชากรมีงานทำเพิ่มขึ้นเมื่อจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นทำให้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ภาคเกษตรกรรมลดลง ที่ดินได้ถูกพัฒนาเป็นพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม จึงทำให้ที่ดินมีราคาที่สูงขึ้น คนในชุมชนขายที่ดินให้กับโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งราคาที่ดินและการถือครองที่ดินนั้น รัฐไม่สามารถเข้าไปควบคุมได้ ราคาเป็นไปตามกลไกลทางการตลาด และในการดำเนินนโยบายของประเทศให้ความสำคัญกับการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม ภาครัฐจึงให้ความสำคัญกับด้านเศรษฐกิจมากกว่าด้านอื่น

ในทางด้านสังคม พบว่าได้ส่งผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งผลกระทบเชิงลบคือการไม่พอเพียงในระบบโครงสร้างพื้นฐาน เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เกิดการ

ขาดแคลนด้านสถานศึกษา ส่วนผลกระทบเชิงบวกคือ เมื่อมีประชาชนเข้ามาอาศัยมากขึ้นย่อมส่งผลดีต่อผู้ประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ราคาที่ดินมีราคาสูง ซึ่งจะเห็นได้ว่าในประเด็นย่อยทั้ง 4 นั้น มีสัมพันธ์กัน เมื่อเกิดสิ่งนี้ทำให้มีอีกสิ่งเกิดตามซึ่งต้นเหตุหรือผลลัพธ์นั้นอาจจะส่งผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบได้เสมอ

ในด้านสุขภาพ พบว่าได้ส่งผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ผลกระทบในชิงลบคือ การสิ่งกลิ่นเหม็นของขยะอุตสาหกรรม การรั่วไหลของสารเคมีลงสู่แหล่งน้ำ การจราจรติดขัด ส่วนผลกระทบในเชิงบวกนั้นคือ ชุมชนมีการจัดการระบบสาธารณสุขของชุมชนเป็นอย่างดี สนใจในเรื่องความเป็นอยู่ ประชากรผู้สูงอายุ และสุขภาพของชาวบ้านในชุมชนมากยิ่งขึ้น

จากปัญหาในด้านต่าง ๆ นั้นมีแนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะ ดังนี้ การก่อตั้งนิคมอุตสาหกรรมขึ้นมานั้น ควรให้ประชาชนผู้ที่จะได้รับผลกระทบ มีส่วนร่วมเสนอความต้องการของประชาชน และการดำเนินการแก้ไขจากภาครัฐควรทำอย่างจริงจัง ภาคอุตสาหกรรมที่ก่อเกิดปัญหาการสร้างผลกระทบ และควรมีมาตรการและนโยบายที่ดีในการไขปัญหา การประกอบธุรกิจของภาคเอกชน ควรประกอบธุรกิจให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ และให้กระทบต่อส่วนรวมน้อยที่สุด ควรการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการขยายตัวในภาคอุตสาหกรรม และควรหามาตรการในการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชนเพื่อการอยู่ร่วมกันของภาคประชาชนกับภาคอุตสาหกรรม

54930222 : MAJOR: PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT; M.P.A. (PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT)
KEYWORD: IMPACT OF INDUSTRIAL DEVELOPMENT/ INDUSTRIAL DEVELOPMENT/ IMPACT

NETSAI NISSAISUK: THE IMPACT OF EASTERN SEABOARD INDUSTRIAL DEVELOPMENT, RAYONG: A CASE STUDY OF MAB YANGPORN COMMUNITY, PLUAK DAENG DISTRICT, RAYONG PROVINCE. ADVISOR: AKEKALUK NUTTARIT, M.A. 241 P. 2013.

This study attempts to study the impact of industrial development in Eastern Seaboard, Rayong Province together with suggestion, prevention criteria for impacts in environment, economic, society and health. This was a qualitative study and the data were collected from key informants using in-depth interview and focus group discussion. The nine key informants can be divided into five groups including community leaders, representatives from government organization, representatives from industrial sector, people leader and, original local people. The results can be revealed as follows;

According to the study on environmental aspect, it was found that most (negative) impact of industrial development was the problems of waste landfill and its smell. The second problem was the chemical leaking into reservoir. On the other hand, sound and air/ dust problems were problems that found at the least frequency. It can be obviously seen that environmental impact can always create chain problems. One problem always impacts on another problems.

The analysis of economic impact, it revealed that economic impact was positive. People got more work when the number of manufacture increased. There have been changes in occupation. Agriculture work decreased. The lands were developed to be manufacturing areas. This made the price of the land rise. Consequently, local people sold land to industrial sector. The price of land and land possession were uncontrollable for the government. The price ran according to marketing mechanism. In addition, the operation of country's policy still emphasized on the investment in industrial sectors. The government therefore paid more at intention to economic factors more than other factors.

The study on social factor showed that there have been both positive and negative impacts. It says that negative impact resulted from insufficiency in basic structure system that might harm life and property. There was the lack of educational institutions. However, the positive impact was the high price of land. When more people moved to live in the area, it could impact positively on the entrepreneur of business property. Land price increased. It can be summarized that the four aspects related to each other. When one impact occurred, it always causes another impact to activate in both positive and negative ways.

It can be seen in the study on health that there have been both positive and negative impact. The negative impacts were bad smell of the industrial waste, the chemical leaking into water resources and, traffic jams. In contrast, the positive impacts were the good establishment of public health system of the community, the increasing of concerning in the interest to live among the elderly and health of people in the community

Apart from the problems in several aspects, the problem-solving criteria and suggestions were that there should be the prior acknowledgement to people who were affected by the impact from the establishment of industrial estates. The collaboration to propose the people's requirement and operation to solve the problems from government sector should be seriously done. The industrial sector created the impact problems. There should be good criteria and policy to solve the problems. The business operation of the private sector should be administered on the an academic basis and should cause the least problems to the public. In addition, the development of basic structure to get ready for the expansion of industrial sectors and the criteria to protect impact on health, should be the collaboration both people sector and industrial sector.

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่ออังกฤษ ..... ฉ

สารบัญ ..... ซ

สารบัญตาราง ..... ฎ

สารบัญภาพ ..... ฌ

บทที่

1 บทนำ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 5

ขอบเขตการวิจัย 5

นิยามศัพท์เฉพาะ 6

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 7

กรอบแนวคิดในการวิจัย 8

2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 14

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพและด้านเศรษฐกิจ สังคม 14

นิคมอุตสาหกรรมและหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม และการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง 35

การพัฒนานิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง 41

การจัดการสิ่งแวดล้อมในนิคมอุตสาหกรรมและนโยบายการส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559 49

ชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง และการนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง 53

ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง กับชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง 57

นโยบายท้องถิ่นสำหรับการปรับตัวเชิงรุก 59

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 60

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	67
วิธีการวิจัย	67
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	68
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	69
การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	70
การเก็บรวบรวมข้อมูล	71
ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล	72
การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูล	72
4 ผลการวิจัย	73
ตอนที่ 1 ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม	73
ตอนที่ 2 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ	88
ตอนที่ 3 ผลกระทบทางด้านสังคม	94
ตอนที่ 4 ผลกระทบทางด้านสุขภาพ	106
ตอนที่ 5 ผลสรุปของการพัฒนาอุตสาหกรรม ผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงบวก	114
5 สรุปและอภิปรายผล	119
สรุปผลการวิจัย	119
อภิปรายผล	125
ข้อเสนอแนะ	133
บรรณานุกรม	137
ภาคผนวก	142
ภาคผนวก ก	143
ภาคผนวก ข	147
ภาคผนวก ค	185
ภาคผนวก ง	216

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ หน้า

ภาคผนวก จ 222

ภาคผนวก ฉ 230

ประวัติย่อของผู้วิจัย 235

สารบัญตาราง

ตารางที่ หน้า

1 กรอบแนวคิดการวิจัยจากผู้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม 9

2 ข้อมูลจำนวนครัวเรือนและประชากรแยกตามหมู่บ้าน ปี 2551 54

3 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในเขตชุมชนตำบลมาบยางพร 56

4 สรุปผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบที่เกิดจากผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง 115

ตารางภาคผนวก ค-1 วิเคราะห์ประเด็นในด้านต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเรื่องผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม 187

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดงานวิจัย	12
2	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ HIA	26
3	DPSEEA Model	27
4	ขั้นตอน EHIA การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ	32
5	รายชื่อนิคมอุตสาหกรรมในประเทศไทย	40
6	ผังแม่บทนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง	42
7	ระบบการผลิตน้ำประปาของนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง	45
8	ระบบบำบัดน้ำเสียของนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง	46
9	ระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำทิ้ง	47
10	ระบบสมดุลน้ำของนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง	47
11	แสดงหน้าที่ของหน่วยงาน: ศูนย์เฝ้าระวังและควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม	49
12	นายอำเภอปลวกแดง และอุตสาหกรรมจังหวัดระยอง ลงพื้นที่ตรวจสอบหลุมฝังกลบขยะในซอยตรีเพชร หลังโรงงาน TNS หมู่ 1 มาบยางพร	75
13	ศูนย์เฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม Emc^2 (Environmental Monitoring Control Center) รับเรื่องราวร้องเรียนต่าง ๆ	77
14	แผนที่สำรวจลำน้ำจากโครงการ ESBEC ระยะที่ 1 ถึงอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล	84
15	การประชุมประชาคมตำบลมาบยางพร เกี่ยวกับประเด็นเรื่องน้ำประปา	97
16	แผนผังการออกแบบนิคมอุตสาหกรรม	133

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐบาลมีนโยบายมุ่งเน้นพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศไทย ให้เจริญรุดหน้าอย่างมั่นคงและต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายหลักคือ การกินดีอยู่ดีของประชาชนในประเทศ ขณะเดียวกันก็เน้นการกระจายความเจริญและกิจกรรมทางเศรษฐกิจออกไปสู่ภูมิภาคอย่างเป็นระบบ และเพิ่มประสิทธิภาพด้านการลงทุน จากแนวความคิดเดิมที่พึ่งพิงผลผลิตทางการเกษตรเป็นหลัก มาสู่โครงการปรับโครงสร้างในการพัฒนาทั้งในด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมควบคู่กันไป ซึ่งส่งผลให้ระบบอุตสาหกรรมเกิดการตื่นตัวและขยายตัวมากขึ้น

โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard Development Program) หรือ ที่เรียกกันว่า “อีสเทิร์นซีบอร์ด” ซึ่งเป็นโครงการของรัฐบาลที่มุ่งหวังจะให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่บนพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ที่อยู่ไม่ห่างไกลจากกรุงเทพมากนัก โดยเชื่อว่าการลงทุนต่าง ๆ ภายใต้โครงการนี้จะช่วยสร้างงานจำนวนมาก รองรับคนว่างงานนับหมื่น ๆ คนได้ โครงการนี้เป็นโครงการบุกเบิกทำให้ประเทศไทยกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมทัดเทียมกับประเทศอุตสาหกรรมของเอเชีย เช่นที่ เกาหลี ไต้หวัน ด้วยการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกให้เป็นเขตอุตสาหกรรมหนักและอุตสาหกรรมเบา และมีท่าเรือน้ำลึกที่ทันสมัยที่สุดแห่งหนึ่ง ซึ่งการพัฒนาโครงการนี้สามารถทำให้ไทยช่วงชิงโอกาสทางการค้าและการลงทุนเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ (ไทพับลิก้า, 2555)

โครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด ได้เริ่มและมีการวางแผนและปฏิบัติอย่างจริงจังมาตั้งแต่ต้นปี 2524 และพัฒนาเรื่อยมาจนมาถึงในปัจจุบัน จังหวัดระยองนับได้ว่าเป็นพื้นที่มีศักยภาพสูงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการลงทุน เพราะอยู่ในเขตการส่งเสริมการลงทุนเขต 3 ซึ่งผู้ลงทุนจะได้รับสิทธิประโยชน์ลดหย่อนทางด้านภาษี รัฐบาลได้มีการส่งเสริมให้เอกชนเข้ามาลงทุนเต็มที่ทั้งในด้านอุตสาหกรรมและบริการ โดยรัฐบาลหันไปเพิ่มความสำคัญในการส่งเสริมและการให้สิทธิประโยชน์แก่พื้นที่นี้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการผ่อนคลายกฎระเบียบของทางราชการ การลดหย่อนภาษีการค้าและภาษีเงินได้นิติบุคคล การหลั่งไหลของโรงงานประเภทต่าง ๆ เริ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2533-2534 ในครั้งนั้นกลุ่มอุตสาหกรรมใหญ่เข้ามาเป็นกลุ่มแรก คือโรงงานปิโตรเคมีของกลุ่มทีพีไอ ตามด้วยอุตสาหกรรมเหล็กของ คุณ สวัสดิ์ หอรุ่งเรือง และกลุ่มของผาแดงอินดัสตรี ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาของการพัฒนาโครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยะที่ 1-2 รัฐบาลได้ระดมเงิน

ลงทุนและทรัพยากรที่มีอยู่ทุกด้านเพื่อให้โครงการนี้ดำเนินไปได้ตลอดรอดฝั่ง (นิคมอุตสาหกรรมเหมราชอีสเทิร์นซีบอร์ด อินดัสเรียล, 2554)

ในส่วนของความเสียหายและความล่มสลายของภาคประชาชนในหลาย ๆ ด้านที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการนี้ในช่วงที่ผ่านมาไม่ได้รับความสนใจจากรัฐบาลนัก ไม่ว่าเป็นเรื่องการสูญเสียและเสื่อมโทรมลงของทรัพยากร ทุ่งนาและไร่สวน แหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อการอุปโภคบริโภค ปัญหาสภาพแวดล้อมที่ปนเปื้อนมลพิษ ไม่ว่าจะเป็นมลพิษทางอากาศ น้ำเสีย การปนเปื้อนสารพิษในดินและน้ำใต้ดิน ตลอดจนปัญหากากขยะอุตสาหกรรมซึ่งกำลังเป็นปัญหาใหญ่มากในปัจจุบัน โดยเฉพาะพื้นที่ใกล้เคียงและรอบเขตการพัฒนาอุตสาหกรรมและการเอารัดเอาเปรียบทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เกิดขึ้นกับชุมชนซึ่งมาพร้อมกับการพัฒนาโครงการบางคนต้องสูญเสียที่ดินอย่างไม่เต็มใจกับการเวนคืนที่ดินในการพัฒนาอุตสาหกรรม บางคนต้องสูญเสียอาชีพ ด้วยเหตุผลต่าง ๆ มาจากการพัฒนาที่เกิดขึ้น อาจกล่าวได้ว่าทำให้คนจำนวนไม่น้อยที่ต้องอพยพย้ายหนีความเสื่อมโทรมทางสังคม และสภาพแวดล้อมดังกล่าว

ชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง เดิมเป็นหมู่บ้านเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำสวนผลไม้ ยางพารา ไร่มันสำประหลัง สับปะรด แต่ในสภาพปัจจุบันได้ถูกกำหนดให้เป็นเขตอุตสาหกรรมสำคัญที่มีทั้งอุตสาหกรรมหนักและอุตสาหกรรมเบา เช่น อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับ เม็ดพลาสติก ชิ้นส่วนรถยนต์ ปิโตรเคมี ผลจากการถูกกำหนดให้เป็นเขตอุตสาหกรรม ทำให้ราคาที่ดินได้มีการขยับตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว สร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจใหม่ ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก (องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร, 2550)

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า จากการเปลี่ยนแปลงบริบทของตำบลมาบยางพรมีการปรับเปลี่ยนจากชุมชนภาคเกษตรกรรมเปลี่ยนแปลงมาเป็นภาคอุตสาหกรรม มีการใช้ที่ดินในภาคอุตสาหกรรม ขยายวงกว้างและต่อเนื่อง จำนวนการใช้ที่ดินเกี่ยวกับภาคเกษตรกรรมลดลง คนในชุมชนมีการขายที่ดินให้กับการนิคมอุตสาหกรรมจึงทำให้ราคาที่ดินมีราคาสูงเป็นก้าวกระโดด ทำให้เกิดความขัดแย้งและการแข่งขันในเรื่องผลประโยชน์มากขึ้นประกอบกับ คนในชุมชนหันมาประกอบอาชีพอื่นแทนอาชีพเกษตรกรรม อาจเป็นเพราะเนื่องมาจาก การตกต่ำของราคาสินค้าทางการเกษตร ปัญหาคุณภาพของดินที่ให้ผลผลิตไม่ได้ตามกำหนด การขาดแคลนแหล่งน้ำ ภาวะแห้งแล้งและจำนวนแรงงานด้านเกษตรกรรมหายากมากขึ้น เกิดการขาดแคลนจึงจำเป็นต้องจ้างแรงงานต่างด้าวแทน บางส่วนจึงหันหน้าไปทำงานให้กับโรงงานอุตสาหกรรมกรรม จึงมีผลทำให้จำนวนแรงงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นยังหันมาทำธุรกิจ โครงการหมู่บ้านจัดสรร บ้านเช่ารายวันและรายเดือน คอนโดมีเนียม ทำให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นยังมีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภูมิภาคต่าง ๆ เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมาก

ขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดผลกระทบในด้าน สิ่งแวดล้อมและสังคม ตามมา เช่น ปัญหาขยะ น้ำเสีย ฝุ่นละออง การจราจร ซึ่งปัญหาการจราจรนั้นมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นจะเป็นปัญหาอาชญากรรมและ ยาเสพติด ฯลฯ ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ ส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ทำให้สภาพสังคมไม่สามารถรองรับได้ จึงก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม การขาดแคลนการบริการด้านสังคม คุณภาพชีวิตของประชาชน สุขภาพ เป็นต้น ด้วยปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นแล้วนั้น เพื่อจะเป็นการมองให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างข้อร้องเรียนเกี่ยวกับกลิ่นเหม็นจากการก่อสร้างจัดทำหลุมฝังกลบขยะในพื้นที่ ตำบลบ่อวิน อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และพื้นที่คาบเกี่ยวตำบลมาบยางพรซึ่งส่งผลกระทบต่อตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ดังต่อไปนี้คือ

ชาวบ้านกลุ่มรักษ์บ่อวิน อำเภอ.ศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดย คุณทิวา แตงอ่อน กล่าวว่ามีความกังวลใจ หากว่าบริษัท เวสท์ แมเนจเม้นท์ สยาม จำกัด หรือ WMS ไประกอบธุรกิจเกี่ยวกับหลุมฝังกลบขยะใช้พื้นที่ 75 ไร่ จำนวนขยะกว่า 2 ล้านตัน ซึ่ง WMS บอกกับชาวบ้านว่าเป็นขยะไม่อันตราย หลังจากนั้น 2 ปี ชาวบ้านบ่อวินนับพันคนและพนักงานโรงงานหลายแห่งในนิคมอุตสาหกรรมเหมราชได้ รับผลกระทบจากกลิ่นเหม็นอย่างรุนแรง โดยชาวบ้านได้ร้องเรียนไปยัง WMS หลายครั้งแต่ปัญหากลิ่นเหม็นก็ยังมีต่อเนื่อง ซึ่งบริษัท WMS นี้ รับฝัง กลบขยะอันตราย และที่สำคัญยังทำธุรกิจบำบัดน้ำเสียรับจากโรงงานต่าง ๆ ในพื้นที่ชลบุรี ระยอง มาบำบัดจากวันละ 350,000 ลิตร เป็น 800,000 ลิตร แล้วปล่อยน้ำลงสู่ลำห้วยบอน กับห้วยมะนาว ใน ตำบลบ่อวิน ไหลผ่านตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง แล้วมาลงอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล ซึ่งเอาไปทำน้ำประปาเลี้ยงคนเป็นแสน ๆ คนในจังหวัดระยองและภาคตะวันออก ขณะที่ชาวบ้านบ่อวินกังวลว่า น้ำที่ปล่อยออกจากการบำบัดแล้วอาจไม่ได้มาตรฐาน แต่กลับผ่านการทำรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมหรือ EIA จาก เฟสแรกที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขใด ๆ จาก WMS ในปีที่ผ่านมายังประกาศจะขยายกิจการในเฟสที่ 2 อีก 110 ไร่ในพื้นที่เดิมและรับฝังกลบขยะอันตรายโดยเฉพาะ ในส่วนของเราก็เดินหน้าคัดค้าน โดยรวบรวมรายชื่อชาวบ้านได้หลายพันคนเพื่อยื่นคัดค้าน ขณะเดียวกัน WMS กลับเดินหน้าเช่นกัน โดยยื่น สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (ผส.) เพื่อทำรายงาน EIA และ HIAซึ่ง สผ. ก็เข้ามาตรวจแล้ว พบว่าเป็นไปตามที่ชาวบ้านร้องเรียน แต่ราชการทำให้ EIA และ HIA ผ่านได้ การเริ่มต้นคัดค้านตามประสาชาวบ้านที่มีการร้องเรียนไปยังผู้เกี่ยวข้องเห็นจะไม่เป็นผล จึงนำมาสู่การจุดประกาศคัดค้านเด็ดขาดจะไม่เอาหลุมฝังกลบขยะไว้ในพื้นที่บ่อวิน ซึ่งคุณทิวากล่าวว่าจากเดิมที่เคยเสนอว่าจะให้ WMS ปรับปรุงหลุมฝังกลบแรกและให้มีการจัดการบ่อบำบัดน้ำเสียให้ดี และหยุดปล่อยน้ำลงสู่แม่น้ำ นอกจากนั้นใน ขณะที่ชาวบ่อวิน คัดค้านที่ไม่ให้มีบ่อฝังกลบขยะในพื้นที่เพียง 2 เดือน กลับมีหลุมฝังกลบขยะเกิดขึ้นใหม่อีกแห่งหนึ่งในพื้นที่

500 ไร่ อำเภอมาบยางพรห่างจากตำบลบ่อวินไป 10 กิโลเมตร ซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ ซึ่งจุดนี้อยู่ติดกับต้นน้ำอ่างเก็บน้ำดอกกรายเป็นแหล่งผลิตน้ำประปาเช่นกัน ซึ่งชาวบ้านในตำบลมาบยางพร ยังไม่มีใครกล้าลุกขึ้นมาต่อต้าน เพราะชาวบ้านกลัวอิทธิพล ขณะที่ตอนนี้จุดยืนของกลุ่มรักษ์บ่อวินได้เปลี่ยนเป้าหมายใหม่ คือทำเรื่องเสนอให้ กรมส่งเสริมการลงทุน (BOI) และการนิคมแห่งประเทศไทย ร่วมถึงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จัดการเรื่องการบำบัดขยะอย่างเป็นระบบทั้งประเทศ เพื่อลดปัญหามลพิษที่อาจจะเกิดขึ้นและลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับผู้ประกอบกิจการจำกัดขยะ เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2555 ชาวบ้านบ่อวินรวมพลเครือข่ายคัดค้านบ่อขยะทั่วประเทศที่สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการคัดค้านบ่อกำจัดขยะ ที่ไม่มีการจัดการที่ดีจนก่อให้เกิดมลพิษ กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน และรณรงค์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีการจัดการขยะให้เป็นระบบทั่วประเทศ หลังจากนั้นจะเดินหน้ายื่นหนังสือร้องเรียนไปถึงนายกรัฐมนตรี ให้ลงมาดูแลเรื่องนี้ (บ่อวินโพสต์, 2555)

จากรายงานการประชุม หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ นายอำเภอและหัวหน้าหน่วยงานจังหวัดระยอง ครั้งที่ 12/ 2554 วันพฤหัสที่ 29 ธันวาคม 2554 ณ ศาลากลางจังหวัดระยอง จากรายงานการประชุมพบว่า มีการสรุปเรื่องราวร้องเรียนสถานการณ์ด้านอุตสาหกรรมจังหวัดระยอง ที่เกี่ยวข้องกับบริเวณ ตำบลมาบยางพร คือ ร้องเรียนในวันที่ 16 พ.ย. 2554 ร้องเรียนโดยชาวบ้านหมู่ที่ 1 (โรงงานบริเวณหมู่ 1) โดยมีข้อร้องเรียน คือ บ่อขยะส่งกลิ่นเหม็นรบกวน ซึ่งพบข้อเท็จจริงดังนี้ คือ เป็นโรงงานฝังกลบของ บริษัทจำกัด ปลวกแดงเวสต์แอนด์เอ็นเนอร์ยี่ ซึ่งมีการกำชับให้ระมัดระวังและแจ้งกรมโรงงานอุตสาหกรรม ให้พิจารณา (ที่ทำการปกครองจังหวัดระยอง, 2554)

จากข้อร้องเรียนที่ผู้วิจัยได้ยกมาแสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหานั้น จะยังเห็นได้ว่าไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาดูแลอย่างจริงจังมีเพียงแต่เข้ามาตรวจสอบแต่ยังไม่ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการจัดการดูแลที่เด็ดขาด ซึ่งเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องการส่งกลิ่นเหม็นเกี่ยวกับมลพิษไม่ได้มีเฉพาะเรื่องขยะเรื่องเดียวเท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าวิถีชีวิตอันสุขสงบ เรียบง่าย สภาพแวดล้อมที่สวยงาม หายไปจากชีวิตชาวชุมชนมาบยางพรเข้าไปทุกวัน

ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษา ถึงชุมชนกับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ดระยอง เนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการทำเกษตรกรรมเปลี่ยนมาเป็นเมืองอุตสาหกรรม ที่มีโรงงานนับเป็นพัน ๆ แห่ง เงินลงทุนนับแสนล้านบาท คนงานนับแสน สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงามถูกแทรกแซงและทำลายลง การหลั่งไหลของแรงงานอพยพเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก รวมทั้งข่าวที่ปรากฏในสื่อมวลชล เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้น จากนิคมอุตสาหกรรมรอบด้าน อีกทั้งยังมีแนวโน้มที่จะขยายเขตอุตสาหกรรมที่เห็นอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่า

จะเป็นจากจำนวนโรงงานที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้มีข้อดีและข้อเสียในเวลาเดียวกันต่อประชาชนชาวชุมชนมาบยางพร ซึ่งเป็นพื้นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมว่ามีผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ อย่างไร สิ่งแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพ และมีต่อผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบต่อประชาชนอย่างไร เพื่อจะนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา แก้ไขหรือส่งเสริมให้ถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ดระยอง ที่มีต่อสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ของชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ แนวทางป้องกันและแก้ไขผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยองที่มีต่อ ชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ กำหนดขอบเขตในด้านต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ของการศึกษา

โดยศึกษาเฉพาะในเขตชุมชน ตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง เนื่องจากเป็นสถานที่ที่ได้รับกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ มากที่สุดในปัจจุบัน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่องอากาศ ฝุ่นละออง เสียง ขยะมูลฝอย กากขยะอุตสาหกรรม และน้ำ

2.2 ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องของการเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงาน การเปลี่ยนแปลงอาชีพ ราคาที่ดินและการถือครองที่ดิน

2.3 ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบด้านสังคม ในเรื่อง การ ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เช่น คมนาคม ไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำ ที่อยู่อาศัยและความต้องการที่อยู่อาศัย โอกาสทางการศึกษา ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2.4 ศึกษาผลกระทบด้านสุขภาพ ในเรื่อง สิ่งที่คุกคามต่อสุขภาพ ปัญหาการร้องเรียนเหตุมลพิษสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรม ปัญหาการจัดระบบสาธารณสุข และการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ

2.5 ศึกษาเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริม ป้องกันและการแก้ไขผลกระทบที่เกิดจากพัฒนานิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง

3. ขอบเขตด้านเวลาของการศึกษา

ระยะเวลาของการศึกษาวิจัยทั้งหมดใช้ระยะเวลาประมาณ 6 เดือน ในการเก็บข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนาม ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2555-พฤษภาคม 2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. นิคมอุตสาหกรรม หมายถึง เขตพื้นที่ที่มีกฎหมายรองรับ ให้เป็นพื้นที่เพื่อประกอบอุตสาหกรรมและกิจการอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรมในที่นี้ คือ นิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง

2. ชุมชน หมายถึง ชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมที่อยู่ในเขต ตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ทั้ง 7 ชุมชน ได้แก่ 1) ชุมชนบ้านมาบเตย 2) ชุมชนบ้านเนินสวรรค์ 3) ชุมชนบ้านมาบยางพร 4) ชุมชนบ้านห้วยปราบ 5) ชุมชนบ้านวังตาลหม่อน 6) ชุมชนบ้านมาบยางพรใหม่ 7) ชุมชนบ้านซากอ้อย

3. สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์กระทำขึ้น เช่น น้ำ เสียง ฝุ่นละออง กลิ่น ขยะมูลฝอย อาจเป็นสิ่งที่ให้คุณและโทษต่อมนุษย์หรือสิ่งมีชีวิตอื่น

4. ภาวะมลพิษ หมายถึง สภาวะที่สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงหรือปนเปื้อนโดยมลพิษซึ่งทำให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง เช่น มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางดิน

5. น้ำเสีย หมายถึง ของเสียที่อยู่ในสภาพของเหลว รวมทั้งมลสาร ที่ปะปนหรือปนเปื้อนอยู่ในของเหลวนั้น

6. น้ำทิ้ง หมายถึง น้ำเสียที่ได้รับการบำบัดแล้วหรือไม่ได้รับการบำบัดซึ่งถูกระบายลงสู่แหล่งน้ำตามธรรมชาติ

7. การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม หมายถึง การศึกษาก่อนการตัดสินใจในการพัฒนาอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพื่อประเมินผลกระทบที่จะมีคุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ได้อาศัยอยู่อย่างสุขสบายทั้งในปัจจุบันและอนาคต

8. การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ หมายถึง การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม

และสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน

9. การประเมินผลกระทบทางสังคม หมายถึง การศึกษาผลกระทบของโครงการที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนและสังคมโดยจะคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและคุณภาพชีวิต ที่เกิดขึ้น พร้อมกับนำเสนอมาตรการในการลดผลกระทบทางสังคม เพื่อประกอบการพิจารณาทางเลือกโครงการและปรับเปลี่ยนโครงการให้สอดคล้องกับสภาพชุมชน

10. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรเอกชน กลุ่มประชาชนได้มีโอกาสรับรู้ข่าวสาร รับฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นในรูปแบบต่าง ๆ ต่อการเตรียมของโครงการที่เกิดขึ้นแล้วหรือยังไม่เกิดขึ้น

11. ระดับความรุนแรง หมายถึง ผลกระทบเชิงลบและเชิงบวก จากการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อประชาชน ตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

12. นโยบายและแผนการส่งเสริมและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559 หมายถึง นโยบายของรัฐบาลที่มีความมุ่งหมายที่จะให้มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติให้ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยกำหนดแนวทางการแก้ไข ขจัดภาวะมลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียงและความสั่นสะเทือน มูลฝอยและสิ่งปฏิกูล สารอันตราย และของเสียอันตราย

13. สุขภาพ หมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล

14. ปัจจัยกำหนดสุขภาพ (Health Determinants) หมายถึง ขอบเขตปัจจัยด้านบุคคล สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถทราบถึงผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ดระยอง ที่มีต่อสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ของชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ข้อดีและข้อเสียที่เกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรม

2. สามารถใช้ข้อมูลในการวางแผนปรับปรุง และหามาตรการป้องกันแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมไม่ให้กระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น

3. เพื่อนำแนวทางแก้ไขจากภาคส่วนต่าง ๆ ไปเสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยมีการกำหนดกรอบแนวคิดสามารถแยกให้เห็นอย่างชัดเจน ในเรื่องผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมไว้เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยจากผู้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม

ชื่อ นักวิจัย	เรื่องที่ทำการศึกษา	ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม::กรอบแนวคิดการวิจัย			
		สิ่งแวดล้อม	เศรษฐกิจ	สังคม	สุขภาพ
1. นิสาชล หังสวนัส (2546)	ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรม ต่อสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม อยู่รอบนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จ.ระยอง	✓ 1. อากาศ 2. เสียง 3. ขยะ 4. น้ำ	✓ 1. อาชีพ 2. รายได้ 3. รายจ่าย	✓ 1. สาธารณูปโภค 2. ที่ดินทำกิน 3. อุบัติเหตุจากการคมนาคม 4. แรงงานอพยพ 5. ความปลอดภัยในทรัพย์สิน 6. อาชญากรรม ยาเสพติด โรคเอดส์	≠
2. เพ็ญโฉม แซ่ตั้ง และ วลัยพร มุขสุวรรณ (2545)	รายงานการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากพัฒนานิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และพื้นที่ใกล้เคียง	✓	✓	✓	✓ ใช้กรอบที่เรียกว่า DPSEEA Model ขององค์การอนามัยโลก
3. ปาริชาติ สังขทิพย์ (2546)	ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อชุมชนแหลมฉบัง จ.ชลบุรี	✓ 1. อากาศ 2. เสียง 3. ขยะ 4. น้ำ	✓ 1. อาชีพ 2. รายได้ 3. หนี้สิน 4. การถือครองที่ดิน	✓ 1. การย้ายถิ่น 2. ความสัมพันธ์กับเพื่อน บ้าน 3. ลักษณะที่อยู่อาศัย 4. ปัญหาชุมชน 5. โอกาสด้านการศึกษา 6. ระบบสาธารณูปโภค	≠

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชื่อ นักวิจัย	เรื่องที่ทำการศึกษา	ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม::กรอบแนวคิดการวิจัย			
		สิ่งแวดล้อม	เศรษฐกิจ	สังคม	สุขภาพ
4. ปรีชา จรเณร (2549)	การศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่มีต่อชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนดั้งเดิมข้างนิคมอุตสาหกรรมบางชัน	✓	✓	✓	≠
5. สุขสันต์ นูพิมพ์ (2549)	ผลจากการขยายเขตโรงงานอุตสาหกรรม กรณีศึกษาพื้นที่ อบต. บ้านเก่า อ. พานทอง จ.ชลบุรี	✓ 1. อากาศ 2. เสียง 3. ขยะ 4. น้ำ	1. คุณภาพชีวิต แยกเป็นด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสุขภาพ 2. โครงสร้างพื้นฐาน แยกเป็น คมนาคม ไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำ		
6. พัชรี โพธิหัง (2550)	ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ที่ส่งผลต่อชุมชน ต. คอนหัวฬ่อ จ. ชลบุรี	✓ 1. อากาศ 2. เสียง 3. ขยะ 4. น้ำ	✓ 1. อาชีพ 2. รายได้ 3. หนี้สิน 4. การถือครองที่ดิน	✓ 1. การย้ายถิ่น 2. ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน 3. ลักษณะที่อยู่อาศัย 4. ปัญหาชุมชน	≠
7. สมชาย เชื้อชาวนา (2552)	การรับรู้ของประชาชนต่อผลกระทบในด้านสิ่งแวดล้อมจากโรงงฟ้าบางปะกงในเขต อ. บางปะกง จ. ฉะเชิงเทรา	✓ 1. อากาศ 2. เสียง 3. ขยะ 4. น้ำ	≠	≠	≠

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชื่อ นักวิจัย	เรื่องที่ทำการศึกษา	ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม::กรอบแนวคิดการวิจัย			
		สิ่งแวดล้อม	เศรษฐกิจ	สังคม	สุขภาพ
8. อาทิตย์ ทองคงเหย้า (2553)	การศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากบริษัท เครือเจริญโภคภันฑ์อาหาร (มหาชน) แกลง ต. คลองปูน อ.แกลง จ.ระยอง	✓ 1. อากาศ 2. เสียง 3. ขยะ 4. น้ำ	≠	≠	≠
9. อุไร อินทร์ม่วง, ยรรยง อินทร์ม่วง และภาณี ฤทธิ์มาก (2555)	การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชน ต.ท่าพระ อ.เมือง จ.ขอนแก่น	✓	✓	✓	✓ (HIA)

สรุปจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังตารางที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและผลลัพธ์ที่เกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมจากพื้นที่แหล่งอื่น พร้อมทั้งทำการเปรียบเทียบกับชุมชนตำบลมาบยางพร ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพบว่า บางกรอบแนวคิดของผู้วิจัยบางท่านสามารถนำมาประยุกต์ใช้และปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สอดคล้องกับบริบท ของชุมชนตำบลมาบยางพรได้เป็นอย่างดี

โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกกรอบแนวคิดที่ครอบคลุมประเด็นเนื้อหา ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้าน สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ

โดยในด้าน สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม เป็นประเด็นที่ผู้วิจัยมีความคิดว่า มีความจำเป็นในการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม กรอบแนวคิดทั้ง 3 กรอบนี้มีความสอดคล้องกับผู้วิจัยในหลาย ๆ ท่านที่ได้อธิบายจากตารางที่ 1

ส่วนประเด็นในด้านสุขภาพ ผู้วิจัยได้ดัดแปลงแนวความคิดมาจากแนวคิดของ (อุไร อินทร์ม่วง ยรรยง อินทร์ม่วง และภาณี ฤทธิ์มาก, 2555)

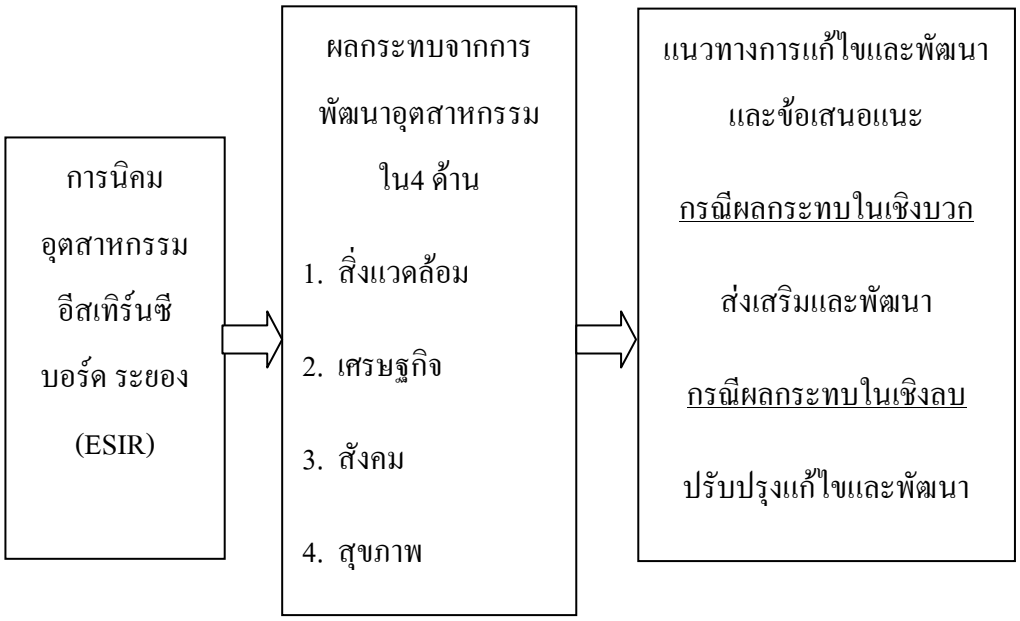

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายได้ดังนี้ จากการที่นิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง ได้มีการเติบโตอย่างต่อเนื่องตามนโนบายการพัฒนาประเทศภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งจังหวัดระยองได้ถูกเลือกเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม โดยมีที่มาบตาพุด และพื้นที่ ที่ผู้วิจัยเลือกที่ทำการศึกษานั้น เหมือนเป็น

แหล่งรองรับอุตสาหกรรมขนาดรองลงมาจากมาบตาพุด ซึ่งจากสาเหตุนี้ทำให้พื้นที่ดังกล่าวได้ถูกกำหนดให้พัฒนาเพื่อรองรับอุตสาหกรรม จากการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรม โดยศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นใน 4 ด้าน ได้แก่

1. ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ในเรื่อง กากขยะอุตสาหกรรม/ หลุมฝังกลบขยะ น้ำ (การรั่วไหลของสารพิษลงสู่อ่างเก็บน้ำ) เสียงและอากาศ/ ฝุ่นละออง

2. ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ในเรื่อง การเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงาน การเปลี่ยนแปลงอาชีพ ราคาที่ดินและการถือครองที่ดิน

3. ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบด้านสังคม ในเรื่องปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน (คมนาคมไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำ) ลักษณะที่อยู่อาศัยและความต้องการที่อยู่อาศัย โอกาสทางการศึกษา ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

4. ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบด้านสุขภาพ ได้แก่ สิ่งคุกคามต่อสุขภาพ ปัญหาการร้องเรียนเหตุมลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรม ปัญหาการจัดการระบบสาธารณสุขของชุมชน การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ

ซึ่งประเด็นทั้ง 4 ด้านนั้นมีความสอดคล้องกัน เรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดในอีกหลาย ๆ เรื่องตามมา เช่น หลุมฝังกลบขยะอาจเป็นสาเหตุให้เกิดการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่แหล่งอ่างเก็บน้ำ เป็นแหล่งต้นน้ำใช้สำหรับการผลิตน้ำประปา เมื่อชาวบ้านนำมาใช้อาจทำให้เกิดผลโรคในระบบทางเดินอาหาร ซึ่งกระทบทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสุขภาพ

เมื่อเราทราบถึงปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมแล้วนั้น สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่าสิ่งไหนเป็นผลกระทบเชิงบวก และสิ่งไหนเป็นผลกระทบเชิงลบ สามารถนำผลการสรุปนั้นมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อหาวิธีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาหรือส่งเสริมหรือพัฒนาเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างครบกระบวนการ

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัยในครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษา ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ดในพื้นที่ตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยองที่มีต่อสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ ของชุมชนที่อยู่รอบข้างนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งผู้วิจัยขอนำ แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยของผู้ที่ได้เคยทำการศึกษาในเรื่องของการพัฒนาอุตสาหกรรมและผลกระทบของการพัฒนาที่เกี่ยวข้องดังกล่าว เพื่อเป็นพื้นฐาน และแนวทางในการวิจัย โดยจำแนกในการนำเสนอออกเป็น 6 ประเด็นการศึกษาตามลำดับดังนี้

1. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ และด้านเศรษฐกิจ สังคม
2. นิคมอุตสาหกรรมและหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม และการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง
3. การจัดการสิ่งแวดล้อมในนิคมอุตสาหกรรม และนโยบายการส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559
4. ชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง และการนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง
5. นโยบายท้องถิ่นสำหรับการปรับตัวเชิงรุก
6. เอกสารทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพและด้านเศรษฐกิจ สังคม

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

มนุษย์ย่อมเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยที่สิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนดแบบแผนชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ แต่ขณะเดียวกันมนุษย์ก็เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งสาเหตุจากการเพิ่มจำนวนประชากรอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมากมีผลให้ความต้องการใช้ทรัพยากรเพิ่มอย่างรวดเร็วตามไปด้วย ประกอบกับปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิตและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้ทรัพยากรสิ้นเปลืองอย่างรวดเร็วและยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดปัญหามลพิษ (Pollution) ในสิ่งแวดล้อม

ความหมายของสิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มาตรา 4 ได้บัญญัติว่า สิ่งแวดล้อม หมายความว่า สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้น

ปรีชา จรเณร (2549, หน้า 11) กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ให้ความหมายว่า สิ่งแวดล้อมคือทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต และ มีอิทธิพลเกี่ยงโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้าง หรือทำลายอีกส่วนหนึ่งอย่างที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจร เป็นจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ

สุวัจน์ สงวนวงศ์ (2540, หน้า 8 อ้างถึงใน นิศาชล หังสวนัส, 2546) เห็นว่า สิ่งแวดล้อมคือทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต (จับต้องได้และมองเห็นได้) และนามธรรม (วัฒนธรรม แบบแผน ประเพณีความเชื่อ) มีอิทธิพลเกี่ยงโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้าง หรือทำลายอีกส่วนหนึ่งอย่างที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจร เป็นจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ อย่างไรก็ดี สิ่งแวดล้อมอาจแยกออกเป็นลักษณะกว้าง ๆ ได้ 2 ส่วน คือสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ เช่นป่าไม้ ภูเขา ดิน น้ำ อากาศ ทรัพยากรทุกประเภท และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ชุมชนเมือง สิ่งก่อสร้าง โบราณสถาน ศิลปกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม เป็นต้น

สมพงษ์ อรพิณท์ (2527, หน้า 505 อ้างถึงใน ปรีชา จรเณร, 2549) ให้ความหมายสิ่งแวดล้อมไว้ว่า หมายถึงสภาพที่เป็นอยู่รอบ ๆ ตัวเราได้แก่ สิ่งที่มีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งที่เป็นรูปแบบคือสิ่งที่มองเห็นจับต้องได้ เช่นแบบแผน ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ เป็นต้น

สิ่งแวดล้อมหมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้นอยู่รอบ ๆ ตัวเรา ทั้งที่มี ลักษณะกายภาพที่เห็นได้และไม่สามารถเห็นได้ (ศศิฌามนตร์ แสงสวัสดิ์, 2550)

เกษม จันทร์แก้ว (2540 อ้างถึงใน พิชยา จันทร์เจริญ, 2550) ให้นิยามความหมายสิ่งแวดล้อมหมายถึง สรรพสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นให้ประโยชน์และโทษ และเห็นและไม่เห็นด้วยตาเปล่า เป็นรูปธรรมและนามธรรม สิ่งที่เป็นพิษและสิ่งที่ไม่เป็นพิษ ซึ่งสามารถกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า สิ่งแวดล้อมหมายถึงสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา

สามารถสรุปความหมายของ สิ่งแวดล้อมได้ดังนี้คือ สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์กระทำขึ้น เช่น น้ำ เสียง ฝุ่น

ละออง กลิ่น ขยะมูลฝอย อาจเป็นสิ่งที่ให้คุณและโทษต่อมนุษย์หรือสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ และเป็นสิ่งที่สามารถสัมผัสได้ด้วยประสาททั้งห้า

การจำแนกประเภทของสิ่งแวดล้อม

เพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายต่อการศึกษาสิ่งแวดล้อม (ศศิฌามนตร์ แสงสวัสดิ์, 2550) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สามารถแบ่งสิ่งแวดล้อมได้เป็น 2 ประเภท คือ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-Mode Environment)

1. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) แบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย คือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (หรือสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิต) และสิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต

1.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) หรือ สิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิต (A Biotic Environment)

1.2 สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต (Biotic Environment) ได้แก่ พืช สัตว์ และมนุษย์

2. สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-Mode Environment) แบ่งได้ 2 ประเภทดังนี้

2.1 สิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม (Concrete Environment) ได้แก่ บ้านเรือน ถนน สนามบิน เขื่อน โรงงาน วัด

2.2 สิ่งแวดล้อมที่เป็นนามธรรม (Abstract Environment) ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา กฎหมายระบบเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เป็นต้น

กิ่งแก้ว เลลิ (2539 อ้างถึงใน นิศาชล หังสวนัส, 2546) ได้กล่าวถึงสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ไว้ดังนี้

สิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ แร่ ป่าไม้ สัตว์ มนุษย์ แสงแดด ฯลฯ ต่างก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติจำแนกได้เป็น 2 ประการใหญ่ ๆ คือ

1. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมามองเห็นได้ ได้แก่ บ้านเรือน ถนน สะพาน รถยนต์ เครื่องบิน เรือ เจดีย์

2. สิ่งแวดล้อมทางสังคม หรือนามธรรม สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยความตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ หรือเป็นการสร้างเพื่อความเป็นระเบียบของ การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เช่น สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ในลักษณะมโนภาพ คือเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2555) ได้ให้ความหมายกล่าวว่า สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) หรือเรียกกันโดยทั่วไปว่าสิ่งแวดล้อม เป็นคำที่ใช้เรียกสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติบนโลกหรือบนภูมิภาคอื่น ๆ ที่มีปรากฏการณ์ดังกล่าว โดยรวม สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สามารถจำแนกโดยดูจากองค์ประกอบ

1. หน่วยทางนิเวศวิทยาที่สมบูรณ์ทำหน้าที่เป็นระบบธรรมชาติโดยไม่มีการรบกวนของมนุษย์มากเกินไป ซึ่งรวมไปถึงพืช สัตว์ จุลินทรีย์ ดิน หิน ชั้นบรรยากาศ และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นภายใต้ขอบเขตของสิ่งดังกล่าว

2. ทรัพยากรทางธรรมชาติทางจักรวาล และปรากฏการณ์ทางกายภาพที่ไม่มีขอบเขตที่แน่ชัดซึ่งรวมไปถึงอากาศ น้ำ และภูมิอากาศ รวมไปถึงพลังงาน กัมมันตรังสี ประจุไฟฟ้า และความเป็นแม่เหล็ก ที่ไม่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของมนุษย์

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติแตกต่างกับสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำของมนุษย์ พื้นที่ทางภูมิศาสตร์จะถือว่าเป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติก็ต่อเมื่อพื้นที่นั้น ๆ ได้รับผลกระทบจากมนุษย์ไม่เกินระดับที่กำหนดไว้

โรงเรียนพระแก้ววิยา (2552) ได้แบ่งประเภทของสิ่งแวดล้อม มี 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ สัตว์ป่า ฯลฯ สิ่งแวดล้อมประเภทนี้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติอาจใช้เวลาเร็วหรือช้าเพียงใดขึ้นอยู่กับชนิดและประเภท สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1 สิ่งมีชีวิต (Biotic Environment) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ มีลักษณะและคุณสมบัติเฉพาะตัวของสิ่งมีชีวิต เช่น พืช สัตว์และมนุษย์เราอาจจะเรียกว่าสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ (Biological Environment) ก็ได้

1.2 สิ่งไม่มีชีวิต (A Biotic Environment) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติที่ไม่มีชีวิต อาจจะมองเห็นหรือไม่ก็ได้ เช่น ดิน น้ำ ก๊าซ อากาศ ควัน แร่ธาตุ เมฆ รังสีความร้อน เสียง ฯลฯ เราอาจเรียกว่า สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ได้เช่นกัน

2. สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-Make Environment) เป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้ความรู้ความสามารถที่ได้รับการสั่งสอน สืบทอด และพัฒนากันมาตลอด ซึ่งได้แบ่งไว้ 2 ประเภทคือ

2.1 สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ หรือสิ่งแวดล้อมที่สามารถมองเห็นได้ เช่น บ้านเรือน เครื่องบิน โทรทัศน์ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวก หรือตอบสนองความต้องการในการดำรงชีวิต บางอย่างอาจมีความจำเป็น แต่บางอย่างเป็นเพียงสิ่งฟุ่มเฟือย

2.2 สิ่งแวดล้อมทางสังคม หรือสิ่งแวดล้อมที่เป็นนามธรรม (Social Environment) หรือ (Abstract Environment) เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อความเป็นระเบียบสำหรับอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สิ่งแวดล้อมทางสังคมได้แก่ระบอบการปกครอง ศาสนา การศึกษา อาชีพ ความเชื่อ เจตคติ กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ระเบียบข้อบังคับ สิ่งแวดล้อมที่มองไม่เห็นจะแสดงออกมาในรูปพฤติกรรม

โดยสรุปความคิดรวบยอดของประเภทของสิ่งแวดล้อม คือ ระบบของสิ่งมีชีวิตละไม่มีชีวิต และเป็นระบบที่มีขีดจำกัด เพราะประชากรมนุษย์ซึ่งมีอัตราเพิ่มขึ้นนั้นเป็นผู้ผลิต และผู้บริโภค ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำรงอยู่ และบำรุงรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นต้องมีความสำนึกทางนิเวศวิทยาและกระบวนการตัดสินใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์

สิ่งแวดล้อมกับมนุษย์

โรงเรียนพระแก้ววิยา (2552) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์ ว่า มนุษย์มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างแนบแน่น ในอดีตปัญหาเรื่องความสมดุลของธรรมชาติตามระบบนิเวศยังไม่เกิดขึ้นมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากผู้คนในยุคต้น ๆ นั้น มีชีวิตอยู่ใต้อิทธิพลของธรรมชาติ ความเปลี่ยนแปลงทางด้านธรรมชาติและสภาวะแวดล้อมเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป จึงอยู่ในวิสัยที่ธรรมชาติสามารถปรับดุลของตัวเองได้ กาลเวลาผ่านมาจนกระทั่งถึงระยะเมื่อไม่กี่สิบปีมานี้

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน ซึ่งเรียกกันว่า “ทศวรรษแห่งการพัฒนา” นั้น ปรากฏว่าได้เกิดมีปัญหารุนแรงด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นในบางส่วนของโลกและปัญหาดังกล่าวนี้ ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกันในทุกประเทศทั้งที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา เช่น

1. ปัญหาทางด้านภาวะมลพิษที่เกี่ยวกับน้ำ
2. ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมสลายและหมดสิ้นไปอย่างรวดเร็ว เช่น น้ำมัน แร่ธาตุ ป่าไม้ พืช สัตว์ ทั้งที่เป็นอาหารและที่ควรจะอนุรักษ์ไว้เพื่อการศึกษา
3. ปัญหาที่เกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานและชุมชนของมนุษย์ เช่น การวางผังเมืองและชุมชนไม่ ถูกต้อง ทำให้เกิดการแออัด ใช้ทรัพยากรผิดประเภทและลักษณะ ตลอดจนปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมและปัญหาจากของเหลือทิ้งอันได้แก่ ขยะมูลฝอย

กล่าวโดยสรุปคือ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันต่อเนื่องมาเสมอ มนุษย์อาศัยสิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิต สิ่งแวดล้อมก็อาศัยมนุษย์ในการปรับสมดุลให้กับระบบนิเวศ แต่ระยะหลัง มนุษย์เป็นตัวการสำคัญในการทำลายสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดความเสื่อมโทรม และไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม กระทบมากขึ้นในทางลบมากกว่าทางบวก ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเกิดขึ้น

สาเหตุและปัญหาสิ่งแวดล้อมในชนบท

ปรีชา จรเณร (2549, หน้า 14) กล่าวว่า จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2504 จนถึงปัจจุบันก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ส่งผล

ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ของสังคมดั้งเดิม กระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ ที่ดิน พลังงาน แหล่งน้ำ ป่าไม้ และได้ถูกนำมาใช้อย่างสิ้นเปลือง โดยไม่มีการอนุรักษ์ที่เหมาะสม

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527, หน้า 80 อ้างถึงใน ปรีชา จรเณร, 2549) กล่าวว่ามีปัจจัยทางสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ลมฟ้าอากาศที่มีผลกระทบโดยตรงต่อสิ่งมีชีวิต ทั้งมนุษย์ สัตว์ และพืช โดยเฉพาะทางด้านการเกษตร

1. ทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีความสำคัญ คือ น้ำและป่าเขา การที่มีจำนวน ประชากรอย่างมากมายประกอบกับวิทยาการแพทย์สมัยใหม่ ทำให้อัตราการตายลดลง การเติบโตด้านประชากร (Population Growth) เป็นไปในอัตราสูงให้มีการประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างหนักหน่วง การบุกรุกทำลายโดยมิได้มีการอนุรักษ์ และคำนึงถึงการใช้ประโยชน์สูงสุด ทำให้ดินเสื่อมสภาพ ป่าไม้ ต้นน้ำถูกทำลายทำให้ทำการเกษตรไม่ได้ผล

2. ลมฟ้าอากาศ สังคมชนบทส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต้องพึ่งพาฤดูกาลในการทำไร่ ทำนา แต่เมื่อป่าเขาถูกบุกรุกทำลาย ประกอบกับมลภาวะที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมเกิดภาวะเรือนกระจก จึงทำให้ฤดูกาลเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล อากาศแห้งแล้ง น้ำท่วมฉับพลัน เพราะป่าเขาไม่สามารถที่จะอุ้มน้ำ ดูดซับความชื้นไว้ได้ ทำให้ความร้อนสูงเป็นผลทำให้ร่างกายมนุษย์ต้องสูญเสียพลังงานมากขึ้น เป็นผลให้เกิดลักษณะความเฉื่อยชาของชาวชนบท

สนั่น วงศ์พัวพัน (2527, หน้า 5 อ้างถึงใน ปรีชา จรเณร, 2549) กล่าวถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมในชนบทที่สำคัญไว้ประการใหญ่ ๆ ดังนี้

1. การใช้ที่ดินเพื่อทำการเกษตรที่ไม่ถูกวิธีทำให้ได้รับผลตอบแทนต่ำ และทำให้คุณภาพของดินเสียไป

2. การทำการเกษตรโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำไร่เลื่อนลอย การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การขุดแร่ไม่ถูกวิธี นอกจากการทำให้ดินพังทลาย และยังทำลายแหล่งน้ำลำธารโดยตรงเป็นเหตุให้ตื้นเขินส่งผลกระทบต่อนิเวศน์ทั้งระบบ

3. ปัญหาความขาดแคลนสิ่งจำเป็นพื้นฐาน สำหรับการดำรงชีวิต ได้แก่น้ำสะอาด อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ตลอดจนอนามัยพื้นฐาน ทำให้ประชาชนในชนบทต้องพึ่งพาธรรมชาติมากขึ้น ซึ่งถ้าหากเป็นไปอย่างไม่เหมาะสม หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ก็จะส่งผลกระทบอย่างรุนแรง

โดยสรุปลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมในชนบทที่สำคัญ ได้แก่

1. ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 ซึ่งได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย

2. การปริมาณของประชากรมนุษย์และพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติของสิ่งแวดล้อม

3. ปัญหาการใช้ที่ดินไม่ถูกตามหลักวิชาการก่อให้เกิดปัญหามลภาวะมากยิ่งขึ้น

4. ปัญหาการเกิดมลภาวะในอากาศ น้ำ ดิน พืช สัตว์ อันเนื่องมาจากการใช้ทรัพยากรมากเกินไปหรือใช้ผิดหลักวิชาการ

ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในชนบทนั้นได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับน้ำ ดิน การจัดการสภาพแวดล้อมในชุมชนชนบท เพราะน้ำและดินเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในขณะเดียวกันการจัดการสภาพแวดล้อมของชุมชนซึ่งหมายรวมถึง การจัดการเกี่ยวกับน้ำ และดินไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นส่วนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรงนั่นเอง

มลพิษ

ตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ให้คำนิยามคำว่ามลพิษ หมายความว่า ของเสีย วัตถุอันตราย และมลสารอื่น ๆ รวมทั้งกาก ตะกอน หรือสิ่งตกค้างจากแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมธรรมชาติซึ่งก่อให้เกิด หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือภาวะเป็นพิษอันตรายต่อสุขภาพของประชาชนและให้หมายรวมถึง รังสีความร้อน แสงเสียง กลิ่น ความสั่นสะเทือน เหตุรำคาญอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นหรือถูกปล่อยออกจากแหล่งกำเนิดพิษด้วย

นิยามที่ชี้ให้เห็นว่า มลพิษ คือสิ่งใดก็ได้ที่เป็นพิษต่อมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นของแข็ง ของเหลว ก๊าซ รวมทั้งมลพิษทางฟิสิกส์ ได้แก่ รังสี ความร้อน แสง เสียง กลิ่น ความสั่นสะเทือน และเหตุรำคานทุกชนิด ทำให้เข้าใจว่า มลสาร (Pollutants) ไม่ว่าอะไรก็ตาม ที่สร้างปัญหาด้านสุขภาพอนามัยของมนุษย์สามารถจำแนกเป็นมลพิษได้ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม มีคำหลายคำที่ระบุไว้ไม่เป็นรูปธรรม ดังนั้นพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 จึงได้อธิบายเพิ่มเติมดังนี้ (พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 อ้างถึงใน นิศาชล หังสวนัส, 2546)

1. ภาวะมลพิษ หมายความว่า สภาวะที่สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงหรือปนเปื้อนโดยมลพิษซึ่งทำให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง เช่น มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางดิน

2. แหล่งกำเนิดมลพิษ หมายความว่า ชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม สิ่งก่อสร้าง สถานที่ประกอบกิจการใด ๆ ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของมลพิษ

3. ของเสีย หมายความว่า ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย อากาศเสีย ซึ่งปล่อยทิ้งหรือที่มีมาจากแหล่งกำเนิดมลมลพิษ รวมทั้ง กาก ตะกอน หรือสิ่งตกค้าง

4. น้ำเสีย หมายความว่า ของเสียที่อยู่ในสภาพของเหลว รวมทั้งมลสาร ที่ปะปนหรือปนเปื้อนอยู่ในของเหลวนั้น ส่วนน้ำทิ้งคือ น้ำเสียที่ได้รับการบำบัดแล้วหรือไม่ได้รับการบำบัด ซึ่งถูกระบายลงสู่แหล่งน้ำตามธรรมชาติ

5. อากาศเสีย หมายความว่า ของเสียที่อยู่ในสภาพที่เป็นไอเสีย กลิ่นควัน ก๊าซ เขม่า ฝุ่นละออง เถ้าถ่าน หรือมลสาร อื่น ๆ สภาพละเอียดเบาบาง สามารถรวมตัวอยู่ในบรรยากาศได้

6. วัตถุอันตราย หมายความว่า วัตถุระเบิดได้ วัตถุไวไฟ วัตถุที่มีพิษ วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคานเคือง วัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใดที่อาจให้เกิดอันตรายแก่ บุคคล สัตว์ พืช หรือสิ่งแวดล้อม

7. เหตุรำคาญ หมายความว่า เหตุรำคาญตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข เสียงดัง กลิ่น หมอก ควัน เขม่า ฝุ่นละออง

8. โรงงานอุตสาหกรรม หมายความว่า โรงงานตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมโรงงาน

9. อาคาร หมายความว่า อาคารตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร

10. ยานพาหนะ หมายความว่า รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ ตามกฎหมาย ว่าด้วยรถยนต์ เรือ ตามกฎหมายว่าด้วยเรือไทย และอากาศยาย ตามกฎหมายว่าด้วยอากาศยาน

11. มลพิษสิ่งแวดล้อม หมายความว่า สภาวะแวดล้อมที่มีมลพิษ ที่มีพิษ จนมีผลต่อสุขภาพและสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์ นักวิทยาศาสตร์สังคมมีมุมมองมลพิษสิ่งแวดล้อมอีกแง่มุมหนึ่งที่แตกต่างกันออกไป จากนักวิทยาศาสตร์ธรรมชาติซึ่งเน้นพฤติกรรม ของมนุษย์สำคัญเป็นหลัก

ลักษณะของผลกระทบสิ่งแวดล้อม

เกษม จันทร์แก้ว (2540 อ้างถึงใน พิชยา จันทร์เจริญ, 2550, หน้า 10) กล่าวว่า ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอาจเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ผลกระทบที่เกิดขึ้นบางที่บางส่วน หมายถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นเฉพาะที่เฉพาะแห่ง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าตัวควบคุม (Regulators) บางจุดบางที่นั้นไม่สามารถควบคุมหรือมีประสิทธิภาพในการควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) และผลลัพธ์ (Output) ได้ไม่เต็มที่ การเกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมในลักษณะนี้อาจรุนแรงหรือไม่ก็ได้ โดยมากแล้วถ้ามีมลสาร

แปดเปื้อนมักแสดงให้เห็นว่า ภาวะแวดล้อมอยู่ใน ภาวะเตือนภัย หรือถ้าเป็นการแสดงภาวะสังคม แล้วก็จะเปรียบเสมือนการกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง หรือแสดงการกระจายความเจริญไม่ทั่วถึง เป็นต้น

2. ผลกระทบที่กระจายทั่วไป หมายถึง พิษภัยหรือผลดีของโครงการพัฒนาที่กระจายได้ทั่วถึง ถ้าการกระจายผลกระทบเป็นไปในลักษณะการแปดเปื้อนมลสาร ก็จะแสดงให้เห็นว่า สิ่งแวดล้อมอยู่ในภาวะระวังภัย หรือถ้าเป็นการกระจายผลกระทบทางสังคม ก็คงจะเป็นไปในทำนองการกระจายรายได้ การศึกษาอนามัย หรือการบริการความปลอดภัยให้ทั่วถึงทุกที่ทุกแห่ง และทุกเวลา เป็นต้น

และได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับผลกระทบสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอาจไม่เป็นไปในลักษณะเรียงลำดับ (Series) กล่าวคือ ไม่ได้เกิดจาก ก. ไม่เป็น ข. หรือ ข. ไม่เป็น ค. หรือ ค. ไม่เป็น ง. อย่างใดอย่างหนึ่งตามลำดับ แต่อาจเกิดขึ้นได้ในทิศทางหลายอย่าง และอาจเกิดข้ามขั้นจาก ก. ไป ค. หรือ ง. หรือจาก ก. ไป ข. ค. และ ง. ก็ได้ ดังนั้นเมื่อมีโครงการพัฒนาที่เกิดการกระทำของมนุษย์หรือภัยธรรมชาติ อาจจะมีผลกระทบมากมายหลายอย่างได้

2. ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจะสร้างปัญหาลูกโซ่ได้เสมอ กล่าวคือ เมื่อเกิดผลกระทบจากสิ่งหนึ่งอาจเกิดไปสู่อีกสิ่งแวดล้อมหนึ่งที่อยู่หรือไม่อยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ ได้ เช่น การตัดไม้ทำลายป่าบนยอดเขา นอกจากจะส่งผลกระทบต่อการสูญเสียต้นไม้ สัตว์ป่า น้ำไหลบ่าหน้าผิวดิน การพัดพาต่อพื้นที่เกษตรกรรมตอนล่างให้เสื่อมค่า ลำน้ำตื้นเขิน รวมไปถึงทะเลและมหาสมุทร อาจมีผลตามมาด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้มิได้อยู่ในเหตุการณ์ คือ บริเวณภูเขาสูงเลยก็ตาม

3. ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอาจแสดงผลให้เห็นในระยะสั้นหรือระยะยาวก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะโครงการพัฒนาหรือภัยธรรมชาตินั้น ๆ ด้วยเหตุนี้ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจึงต้องพิจารณาประเด็นการคาดคะเนเป็นสำคัญ นักประเมินผลกระทบที่มีความรู้ความชำนาญจะไม่กล่าวอะไรง่าย ๆ โดยปราศจากการศึกษาอย่างรอบคอบ อนึ่งการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมควรพิจารณาให้เห็นอย่างชัดเจนว่ามีผลกระทบระยะสั้น หรือระยะยาวว่าเป็นอย่างไร เพื่อให้นักบริหารนำไปประกอบการพิจารณา

4. ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ การเปลี่ยนนี้เปลี่ยนทั้งขนาดและเวลา ดังนั้นการประเมินผลกระทบจึงต้องทำเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ทราบการเปลี่ยนแปลงนั้นเปลี่ยนทิศทางไปในทำนองใด อย่างไรก็ตาม ระบบการตรวจสอบ (Monitoring System) ก็สามารถช่วยให้ทราบว่าตัวควบคุมทั้งหลายในระบบจะมีความสามารถควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input)

และผลลัพธ์ (Output) เท่ากับเป็นการเตือนผู้ดำเนินการว่าถึงกำหนดเวลาจะต้องทำการประเมินผลกระทบหรือยัง

5. ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสามารถวัดได้ ว่ามีขนาดใหญ่มากน้อยเท่าไหร่ มีในลักษณะบวกหรือลบเท่าไหร่ ไม่ว่าผลกระทบนั้นจะเป็นทางชีวกายภาพ หรือทางสังคมศาสตร์ก็ตาม ผู้ประเมินจะต้องหาวิธีแสดงในรูปปริมาณให้ได้เสมอ ด้วยเหตุดังนี้ การศึกษาผลกระทบจึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดขอบเขตที่ผลกระทบจะมีอิทธิพลแผ่ไปถึงโดยพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยตรงหรือทางอ้อมไปพร้อม ๆ กัน

การประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม

แนวความคิดพื้นฐาน เกี่ยวกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่มีหลายแนวความคิด พอสรุปได้ดังนี้

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาก่อนการตัดสินใจในการพัฒนาอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพื่อประเมินผลกระทบที่จะมีคุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ได้อาศัยอยู่อย่างสุขสบายทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมากกว่าปัจจุบัน และเป็นการศึกษาเพื่อหาทางป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้นในระยะยาว ณ ที่ใดที่หนึ่งโดยเฉพาะ

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาปัญหาหลาย ๆ ปัญหาในการที่จะแสวงหาผลกระทบที่เกิดขึ้น หลังจากการตัดสินใจดำเนินทางด้านเศรษฐศาสตร์ เกี่ยวกับมนุษย์ และสิ่งที่เป็นมนุษย์ จะเป็นผู้สร้างสิ่งแวดล้อมนั้นขึ้น

การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องอาศัยหลักการ เพื่อป้องกันสิ่งแวดล้อม 3 หลักการ คือการวางแผนการใช้ที่ดิน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ มาตรการมลพิษ

มีข้อสังเกต จากนักวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมหลายท่านว่า โครงการพัฒนาหนึ่ง ๆ นั้น จะสำเร็จด้วยเหตุผล 3 ประการ

ประการที่ 1 เทคโนโลยีรองรับเป็นไปได้หรือไม่ เป็นต้น

ประการที่ 2 ผลกำไรทางเศรษฐศาสตร์ มากหรือไม่

ประการที่ 3 ได้แก่ ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ล้วนมีส่วนทำให้เกิดความสำเร็จของการนำโครงการพัฒนาทั้งสิ้น

ปาริชาติ โชติยะ และคณะ (2539, หน้า 1 อ้างถึงใน นิศาชล หังสวนัส, 2546) กล่าวว่า การจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environment Impact Assessment: EIA) ประกอบด้วยการศึกษาที่ครอบคลุมสิ่งแวดล้อม 4 ด้าน คือ

1. ทรัพยากรกายภาพ เป็นการศึกษา เช่น ดิน น้ำ อากาศ เสียง ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

2. ทรัพยากรชีวภาพ หมายถึง การศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่มีต่อระบบนิเวศน์ เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า ปะการัง เป็นต้น

3. คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ เป็นการศึกษาถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทั้งทางกายภาพ และชีวภาพ ของมนุษย์ เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดิน การเกษตรกรรม ระบบสาธารณูปโภค ว่าได้รับผลกระทบอย่างไร

4. คุณค่าต่อคุณภาพชีวิต เป็นการศึกษาถึงกระทบที่เกิดต่อมนุษย์ ชุมชน ระบบเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม รวมถึงทัศนียภาพ คุณค่า ความสวยงาม

แต่เดิมการดำเนินโครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะโครงการขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องผ่านการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือ Environmental Impact Assessment หรือ EIA ตามประกาศกระทรวงประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม แต่เมื่อในระยะหลังได้มีการกำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชน ที่ต้องจัดทำรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ในระยะหลังแนวคิดในเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เน้นว่าคนคือศูนย์กลางในการพัฒนา เป้าหมายของการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ท้ายที่สุดต้องไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะฉะนั้นการประเมินโครงการต่าง ๆ นอกจากจะประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จะต้องทำการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ (Environmental Health Impact Assessment) หรือ (EHIA) ซึ่งความหมายของสุขภาพนั้น กินความกว้างถึงเรื่อง สุขภาพกาย จิต สังคม และปัญญา จึงต้องคำนึงถึงมิติของสังคมด้วย (Social Impact Assessment) (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.), 2555 ก)

สำหรับประเทศไทย ได้ตื่นตัวในเรื่องผลกระทบต่อสุขภาพจากการดำเนินโครงการต่าง ๆ โดยระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ก่อนหน้านั้น คำว่า EHIA ไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง แต่หลังจากที่ศาลปกครองสูงสุดตัดสินคดีมอบตาพุด ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐอนุญาตโครงการต่าง ๆ ในมอบตาพุด โดยไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมาย (มาตรา 67 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550)

เนื่องจากโครงการดังกล่าวไม่ได้ปฏิบัติตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ ได้แก่ ไม่ได้ทำ EHIA ไม่ได้รับฟังความคิดเห็นจากสาธารณะไม่ได้มีคณะกรรมการอิสระเพื่อให้ความเห็นก่อนที่จะอนุมัติโครงการ

ผลกระทบด้านสุขภาพ

สามารถสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ (Environmental Health Impact Assessment) ได้ดังนี้คือ

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ (Environmental Health Impact Assessment หรือ EHIA หรือ HIA) (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.), 2555 ข) ให้ความหมายว่า หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในสังคมที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้ทุกฝ่ายได้ร่วมกันพิจารณาถึงผลกระทบทางสุขภาพ โดยมีการประยุกต์ใช้แนวทางและเครื่องมือที่หลากหลายในการระบุคาดการณ์ และพิจารณาถึงผลกระทบด้านสุขภาพที่อาจจะเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแล้วกับประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เนื่องจากการดำเนินนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยหวังผลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับการสร้างเสริมและคุ้มครองสุขภาพของทุกคนในสังคม

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ เป็นความพยายามในการพัฒนาชุดของคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะที่มีข้อมูลหลักฐานยืนยันที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวทาง และคุณค่าหรือความสำคัญของการมีสุขภาวะที่ดีร่วมกันของสังคม เพื่อประกอบการตัดสินใจในเชิงนโยบายสาธารณะ โดยคำแนะนำเหล่านั้นต้องมุ่งสนับสนุนผลกระทบทางด้านบวกต่อสุขภาพที่เกิดขึ้นจากข้อเสนอเชิงนโยบาย หรือข้อเสนอโครงการและมุ่งขจัดผลกระทบทางด้านลบต่อสุขภาพ จากข้อเสนอดังกล่าวให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ดังนั้น การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจึงเป็นเครื่องมือหรือกลไกที่สำคัญในการคุ้มครองและส่งเสริมสุขภาพของประชาชนจากการดำเนินการต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐ องค์กรท้องถิ่นและเอกชน

ในรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2550 มาตรา 67 กำหนดให้การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน

นอกจากนี้ ในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ มาตรา 10 วรรคแรกระบุว่า เมื่อมีกรณีที่จะมีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนเกิดขึ้น หน่วยงานของรัฐที่มีข้อมูลเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว

ต้องเปิดเผยข้อมูลนั้นและวิธีป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพให้ประชาชนทราบและจัดหาข้อมูลให้โดยเร็ว

มาตรา 11 ระบุว่า บุคคลหรือคณะบุคคลมีสิทธิร้องขอให้มีการประเมินและมีสิทธิร่วมในกระบวนการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพจากนโยบายสาธารณะ บุคคลหรือคณะบุคคลมีสิทธิได้รับรู้ข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการอนุญาตหรือดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพของตนหรือชุมชนและแสดงความเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว

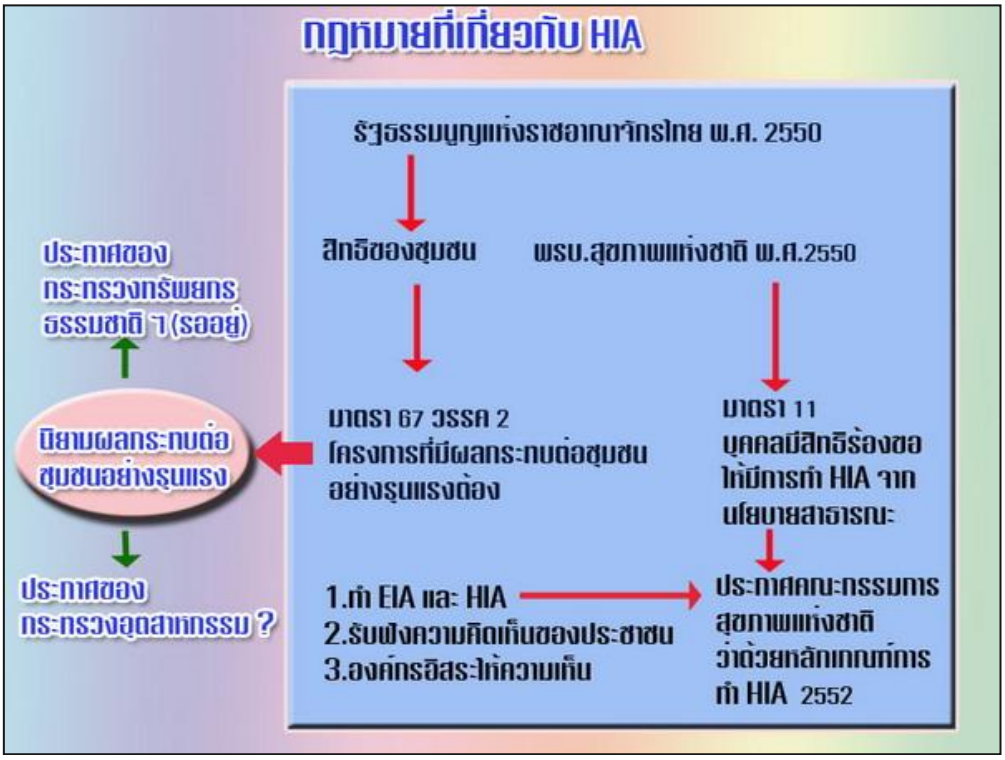

ภาพที่ 2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ HIA (กลุ่มพัฒนาการส่งเสริมและอนามัยสิ่งแวดล้อม (ศอ.4), 2555)

ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อสุขภาพ

กรมอนามัย (2551) กล่าวถึง การพัฒนาด้านต่าง ๆ ได้แก่การพัฒนาด้านอุตสาหกรรม การคมนาคม การเกษตร แหล่งน้ำ การค้าการลงทุน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อปัจจัยกำหนดสุขภาพ (Health Determinants) ทั้งปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม และปัจจัยทางสังคม ส่งผลต่อ

การเปลี่ยนแปลงของสิ่งคุกคามสุขภาพ (Health Hazards) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และส่งผลกระทบต่อสุขภาพของบุคคล ครอบครัวและชุมชน

DPSEEA Model เป็นโมเดลที่อธิบายถึงความสัมพันธ์ของสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม แสดงให้เห็นความเชื่อมโยง ตั้งแต่แรงผลักดัน (Driving Forces) ที่จำเป็นต้องเกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ เช่นการพัฒนาอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดแรงกดดันต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพ เคมีชีวภาพ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Pressures) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพหรือสถานการณ์สิ่งแวดล้อมทุก ๆ ด้าน (State) เกิดการเปลี่ยนแปลงการรับสัมผัสต่อสิ่งคุกคามสุขภาพของมนุษย์ (Exposure) ส่งผลกระทบต่อสุขภาพส่วนบุคคลชุมชน และสังคม (Effects) จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการเพื่อควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ในวงจรดังกล่าวเพื่อป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสุขภาพ (Actions) ดังภาพที่ 3

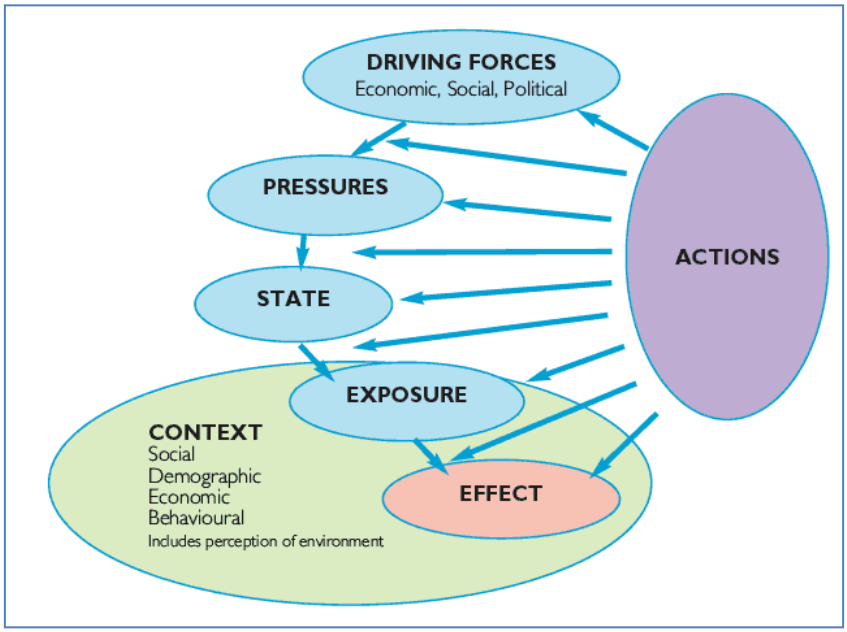

ภาพที่ 3 DPSEEA Model (กรมอนามัย, 2551)

ปัจจัยกำหนดสุขภาพ

Ministry of Public Works and Government Services Canada (1991) อ้างถึงใน Health Canada (2004) ได้ศึกษาและกำหนดปัจจัยกำหนดสุขภาพ ประกอบด้วย 12 ปัจจัยดังนี้ (กรมอนามัย, 2552)

1. รายได้และสถานะทางสังคม (Income and Social Status) การศึกษาวิจัยจำนวนมากบ่งชี้ว่า รายได้และสถานะทางสังคม เป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อสถานะสุขภาพคนที่มีรายได้สูงมักมีสุขภาพดีกว่าคนที่มีรายได้ต่ำ ถึงแม้ว่าจะอยู่ภายใต้ระบบบริการสุขภาพที่ยึดหลักความเท่าเทียมกันก็ตาม นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่า ยิ่งสังคมมีการกระจายรายได้ที่มีความเป็นธรรมมากขึ้นประชาชนในสังคมนั้นก็จะยิ่งมีสุขภาพดีขึ้น ทั้งนี้ โดยมิได้ขึ้นอยู่กับรายจ่ายด้านบริการสุขภาพของแต่ละประเทศเลย

2. เครือข่ายการช่วยเหลือทางสังคม (Social Support Networks) ครอบครัว เพื่อน และการช่วยเหลือกันในสังคมมีผลต่อสุขภาพที่ดีขึ้น ช่วยลดความเครียดและแก้ปัญหาหลายประการจากการศึกษาวิจัยพบว่า คนที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมดีจะมีอัตราการตายก่อนวัยอันสมควรน้อยกว่าคนที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมน้อยอย่างชัดเจน

3. การศึกษา (Education and Literacy) ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับสถานะทางสุขภาพเพราะระดับการศึกษามีผลต่อการจ้างงาน รายได้ความมั่นคงและความพึงพอใจต่อการทำงาน การมีทักษะที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหา ผู้ที่มีการศึกษาจะสามารถเข้าถึงและเข้าใจข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพได้ดีกว่า

4. การมีงานทำและสภาพการทำงาน (Employment Working Conditions) งานทำและการว่างงานมีผลมากต่อสถานะทางสุขภาพ คนว่างงานจะเผชิญกับภาวะความเครียด มีความวิตกกังวล อัตราการเจ็บป่วยและการเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลสูงกว่าผู้ที่มีงานทำ แต่สภาพการทำงานก็มีผลต่อสุขภาพ เช่น งานที่มีความเครียด งานที่ไม่มีความก้าวหน้าหรือมั่นคง ความเสี่ยงจากการบาดเจ็บและโรคจากการทำงาน

5. สิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social Environments) ความสำคัญของการสนับสนุนช่วยเหลือทางสังคมจะขยายสู่ชุมชนที่กว้างขวาง เครือข่ายที่เข้มแข็งจะส่งผลถึงความมีชีวิตชีวาของสังคม โดยจะสะท้อนถึงสถาบัน องค์กร หรือการปฏิบัติการที่ชุมชนสร้างความสัมพันธ์และใช้ทรัพยากรร่วมกัน สังคมที่เข้มแข็งจะช่วยลดความเสี่ยงต่อสุขภาพ

6. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environments) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ อากาศ น้ำ อาหาร และที่พักอาศัย เป็นปัจจัยพื้นฐานของสุขภาพ การกระทำของมนุษย์มีผลทำให้เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อม และเป็นสาเหตุของการเจ็บป่วย ทำให้เกิดการบาดเจ็บ และการตายก่อนวัยอันสมควรเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน

7. พฤติกรรมสุขภาพและทักษะชีวิต (Personal Health Practices and Coping Skill) การมีพฤติกรรมสุขภาพและทักษะชีวิตที่ดีจะทำให้สุขภาพดีแข็งแรง เช่น การรับประทานอาหารที่สมดุล

การออกกำลังกายเป็นประจำ ในขณะที่การสูบบุหรี่ การใช้สารเสพติดการดื่มแอลกอฮอล์เกินขนาด ทำให้เกิดโรคหลายชนิด

8. พัฒนาการที่ดีในวัยเด็ก (Healthy Child Development) หลักฐานจำนวนมากบ่งชี้ว่า ช่วงชีวิตก่อนคลอด จนถึงช่วงในวัยเด็ก มีผลต่อสถานะสุขภาพคุณภาพชีวิต ทักษะชีวิต และความสามารถต่าง ๆ เด็กนั้นเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เช่น เด็กที่เมื่อแรกคลอดมีน้ำหนักน้อย จะมีความเสี่ยงต่อการตาย ความผิดปกติทางสมอง ความพิการแต่กำเนิดและพัฒนาการช้ากว่าเด็กที่มีน้ำหนักปกติ นอกจากนี้ การดูแลในวัยเด็กยังมีผลต่อความสมบูรณ์ของจิตใจ และความสัมพันธ์ทางสังคมเมื่อเติบโตเป็นวัยรุ่นและผู้ใหญ่ด้วย

9. ปัจจัยทางชีวภาพและพันธุกรรม (Biology and Genetic Endowment) ปัจจัยและกลไกทางชีวภาพของร่างกายมนุษย์ เช่น การเจริญเติบโต การชราภาพ เพศชาย เพศหญิง ตลอดจนพันธุกรรม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อสถานะสุขภาพและทำให้การเกิดโรคของแต่ละคนแตกต่างกัน สารเคมีหลายอย่างในปัจจุบันมีผลกระทบทำให้สารพันธุกรรมของคนเปลี่ยนแปลง

10. บริการสุขภาพ (Health Service) บริการสุขภาพที่เน้นด้านการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค มีผลต่อสถานะสุขภาพของประชาชนในทางที่ดีบริการเหล่านี้ ได้แก่ บริการอนามัยแม่และเด็ก การดูแลก่อนคลอดการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค การตรวจวินิจฉัยโรคตั้งแต่ระยะแรก การให้สุขศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ และทางเลือกต่าง ๆ เพื่อสุขภาพดี

11. เพศ (Gender) เพศจะเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงสถานภาพ บทบาท ทัศนคติพฤติกรรม คุณค่าอำนาจ และอิทธิพลที่มีต่อสังคม เพศยังมีอิทธิพลต่อลำดับความสำคัญและการปฏิบัติในระบบสุขภาพประเด็นสุขภาพหลายชนิดเป็นบทบาทหน้าที่แยกตามเพศและสถานภาพ

12. วัฒนธรรม (Culture) บุคคลหรือชุมชนอาจได้รับความเสี่ยงสุขภาพจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งบ่งชี้โดยคุณค่าทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อสถานภาพที่ถูกโดดเดี่ยว หรือสูญเสีย หรือไม่สามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่เหมาะสม

บทบาทหลักใน 4 ด้านของการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ดังนี้ (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2549)

1. การเปิดพื้นที่หรือเปิดกระบวนการ ให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสร่วมกันในการกำหนดนโยบายสาธารณะ โดยอาศัยคุณค่า ข้อมูลหลักฐาน และทรัพยากรที่ตนเองมีอยู่

2. การเพิ่มความสำคัญหรือการเพิ่มคุณค่าของมิติทางสุขภาพ ในกระบวนการกำหนดนโยบาย ในระดับต่าง ๆ รวมถึงการแสดงให้เห็นถึงการให้คุณค่าที่แตกต่างกัน และการเคารพใน

การให้คุณ ค่าที่แตกต่างกัน ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ (เช่น การให้คุณค่ากับมิติสุขภาวะทางจิตวิญญาณของชุมชนท้องถิ่น) ทำให้การตัดสินใจเป็นไปโดยรอบคอบและมีความเป็นธรรมเพิ่มขึ้น

3. การแสดงน้ำหนัก และข้อมูลหลักฐานเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพ และข้อห่วงใยทางด้านสุขภาพที่ชัดเจนและเป็นระบบ ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ทำให้การตัดสินใจในกระบวนการนโยบายสาธารณะที่จะเกิดขึ้นยืนอยู่บนฐานของ ข้อมูลที่เป็นจริง และมีความครบถ้วนรอบด้านมากขึ้น

4. การระดมทรัพยากรของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ การสร้างความตระหนัก และการสร้างจิตสำนึกร่วมกันในการสร้างเสริม คุ้มครอง และฟื้นฟูสุขภาพของตนเองและสมาชิกอื่น ๆ ในสังคม ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมกระบวนการ หรือร่วมดำเนินการในนโยบายสาธารณะนั้นด้วยความเต็มใจและตั้งใจ

ขั้นตอนที่สำคัญของการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้คือ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.), 2555 ข)

1. การกลั่นกรองข้อเสนอ นโยบาย แผนงานหรือโครงการ (Screening) เป็นการดำเนินการเพื่อพิจารณาว่านโยบาย แผนงานหรือโครงการใดมีความจำเป็นหรือมีความเหมาะสมที่จะทำการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ

2. การกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบโดยสาธารณะ (Public Scoping) เป็นขั้นตอนพิจารณาร่วมกันถึงขอบเขต ประเด็น ทางเลือกในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนา และแนวทางในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากกิจกรรมการพัฒนานั้น โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้แสดงให้เห็นถึงหลักฐานข้อมูล ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น ทางเลือกในการดำเนินการ และข้อห่วงใยอย่างเต็มที่ เพื่อให้การประเมินผลกระทบทางสุขภาพในแต่ละครั้งสามารถประเมินถึงผลกระทบทางสุขภาพที่อาจจะเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องรอบด้านและสัมพันธ์เชื่อมโยงกันให้มากที่สุด ตลอดจนไม่ละเลยถึงผลกระทบทางสุขภาพทั้งทางตรง ทางอ้อม และผลกระทบสะสมที่อาจจะเกิดขึ้นกับประชาชนส่วนใหญ่ และเกิดขึ้นกับประชากรกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นการเฉพาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ดังนั้นการกำหนดขอบเขตการประเมินผลกระทบโดยสาธารณะจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ

3. การวิเคราะห์ (Analysis) และร่างรายงานการประเมินผลกระทบ (Reporting) เป็นขั้นตอนในการวิเคราะห์ ประมาณการณ์ และคาดการณ์ถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นตามขอบเขต ประเด็น และแนวทางที่ได้วางไว้ในขั้นตอนที่ผ่านมา

4. การทบทวนร่างรายงานโดยสาธารณะ (Public Review) เป็นขั้นตอนในการรับฟังความคิดเห็นของสาธารณะที่มีต่อร่างรายงานที่จัดทำขึ้น โดยการทบทวนร่างรายงานโดยสาธารณะจะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น อย่างกว้างขวาง มีการให้ข้อมูลในรูปแบบที่เหมาะสม และเวลาที่เพียงพอต่อการทบทวนร่างรายงาน เพื่อให้รายงานและการตัดสินใจที่จะมีขึ้นเป็นไปอย่างสมบูรณ์เป็นธรรม และชอบธรรมมากที่สุด ทั้งนี้ การทบทวนร่างรายงานโดยสาธารณะอาจนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงในขั้นตอนการ วิเคราะห์และร่างรายงาน หรือในบางกรณีอาจต้องย้อนกลับไปปรับปรุงในขั้นตอนของการกำหนดขอบเขตและแนวทางการเมินผลกระทบโดยสาธารณะ

5. การมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจ (Influencing) เป็นขั้นตอนที่สถาบันหรือผู้ที่ทำการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจำเป็นจะต้องพยายามให้รายงานการประเมินผลกระทบทางสุขภาพเข้าไปมีส่วนร่วม หรือมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ ให้มากที่สุด โดยมุ่งหวังให้การตัดสินใจที่จะเกิดขึ้นได้คำนึงถึงผลกระทบทางสุขภาพที่คาดการณ์ไว้ มาตรการทางเลือก และมาตรการลดผลกระทบที่เสนอแนะ และความสามารถในการรับมือของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ อย่างจริงจัง

ทั้งนี้โดยการดำเนินการผ่านกระบวนการสร้างการยอมรับในทางวิชาการ การสร้างความตระหนักในทางสังคม และการสร้างแรงผลักดันในทางการเมือง ตามลำดับ ในทางปฏิบัติแล้วการพิจารณาถึงการมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจจำเป็นต้องดำเนินการตั้งแต่ขั้นตอนการกลั่นกรอง และขั้นตอนการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบโดยสาธารณะเพื่อให้รายงานผลกระทบทางสุขภาพเป็นไปในขอบเขต แนวทาง และวิธีการหรือรูปแบบที่เป็นที่ยอมรับและมีผลต่อการตัดสินใจของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด

6. การติดตามเฝ้าระวังและการประเมินผล (Monitoring and Evaluation) เป็นขั้นตอนในการติดตามว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการตามข้อเสนอ จากการประเมินผลกระทบทางสุขภาพที่จัดทำขึ้นหรือไม่ เพราะอะไร และจำเป็นที่จะต้องจัดระบบการเฝ้าระวัง เพื่อติดตามดูผลกระทบทางสุขภาพที่อาจจะเกิดขึ้น ทั้งที่ได้คาดการณ์ไว้แล้ว และไม่ได้คาดการณ์ไว้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาได้อย่างทันท่วงที รวมถึงควรมีการประเมินผลในภาพรวมตามระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อเป็นสร้างสมองค์ความรู้และประสบการณ์ สำหรับการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในกิจกรรมอื่น ๆ

ที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายคลึงกันต่อไป สามารถอธิบายขั้นตอนในการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ดังภาพที่ 4

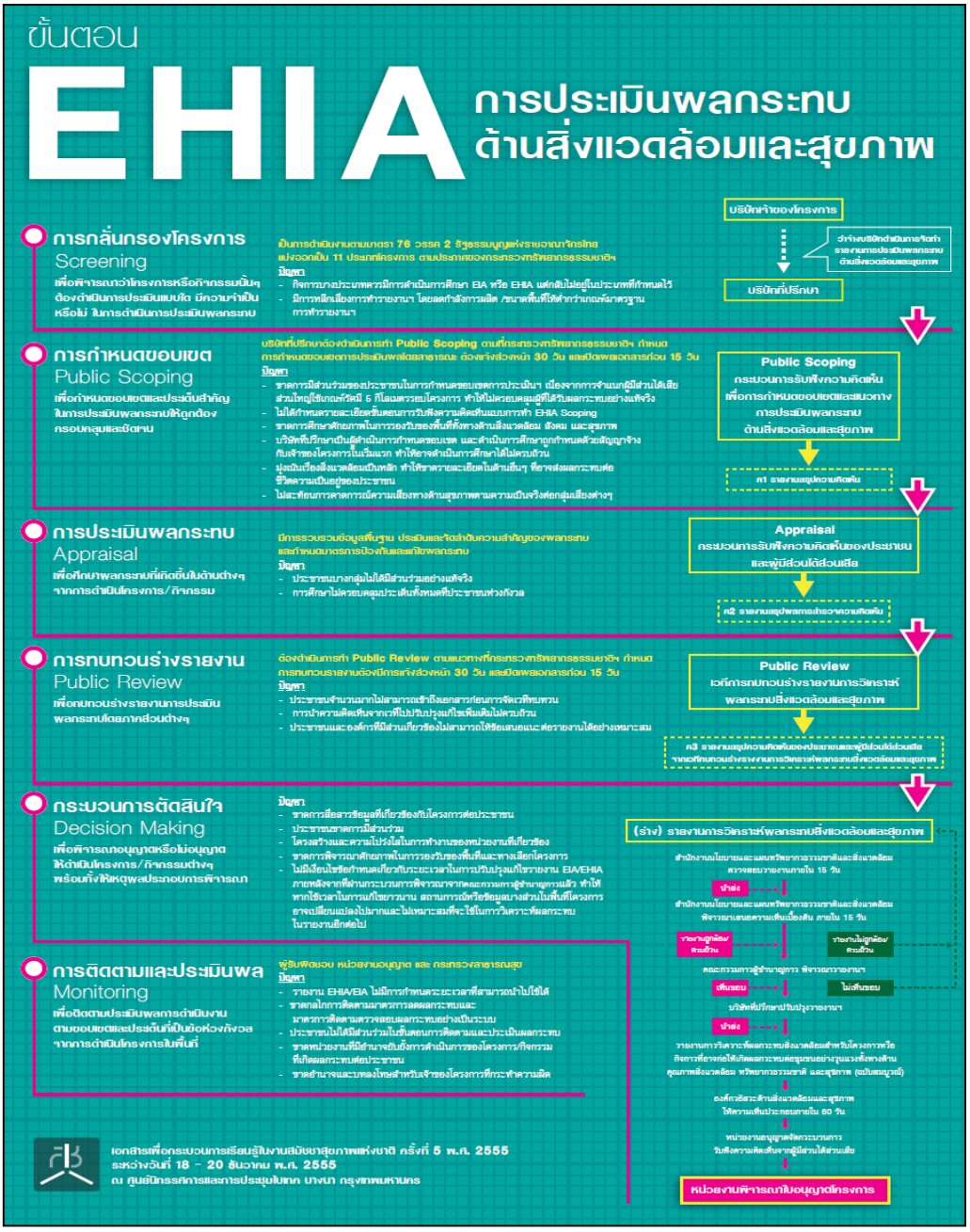

ภาพที่ 4 ขั้นตอน EHIA การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.), 2555 ข)

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม

ผลกระทบทางสังคม หมายถึง การเกิดความผิดปกติในบุคคล หรือกลุ่มของบุคคลในสังคมนั้น เช่น ความวิปริตทางประสาท โจรผู้ร้าย การเอาเปรียบ การทะเลาะวิวาท การเดินขบวน นัดหยุดงาน จนทำให้สภาพสังคมเสื่อมไปจากเดิม (นิสาชล หังสวนัส, 2546, หน้า 17)

มลพิษสิ่งแวดล้อมทางสังคม

หมายถึงสภาวะทางสังคม ที่ควบคุมทางสังคม (Social Regulators) ขาดประสิทธิภาพ หรือไม่ศักดิ์สิทธิ์ ทำให้สภาพสังคมที่มีแต่ปัญหาและยุ่งเหยิง ไม่น่าเป็นที่อยู่อาศัยของคนในสังคมได้ปกติสุข

ตัวควบคุมในสังคมในที่นี้ หมายถึง กฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ ซึ่งอาจเสื่อมหรือไม่ศักดิ์สิทธิ์ ในแง่ของเนื้อหาและรายละเอียด ที่จะควบคุมสังคมได้ทั่วทุกมุมได้มีข้อบกพร่องในตัวเองของมันผู้ปฏิบัติในสังคม จึงสามารถจะดิ้นหลุดจากตัวควบคุมนั้นได้อิสระ จึงเกิดความยุ่งยากขึ้นหรือมิฉะนั้นอาจจะเกิดจากความไม่ศักดิ์สิทธิ์ได้ทั้ง ๆ ที่เนื้อหา และรายละเอียดของตัวควบคุมนั้นดีพร้อม มีอิทธิพลผู้ปฏิบัติไม่ทำตาม ทั้งโดยส่วนตัวหรือกลุ่มบุคคล หรือเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดภาวะแวดล้อมที่ไม่น่าอยู่อาศัย เพราะขาดกติกาในสังคม ที่จะช่วยคุ้มครองได้ ตัวอย่างที่พบเห็นทั่ว ๆ ไป ได้แก่ สังคมประเทศด้อยพัฒนา เขตห่างไกลชุมชน (ปาริชาติ โชติยะ และคณะ, 2539, หน้า 13 อ้างถึงใน นิศาชล หังสวนัส, 2546)

การประเมินผลกระทบทางสังคม

การประเมินผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment: SIA) การประเมินผลกระทบทางสังคม หรือ SIA เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาผลกระทบของโครงการที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนและสังคม SIA จะคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและคุณภาพชีวิต ที่เกิดขึ้น พร้อมกับนำเสนอมาตรการในการลดผลกระทบทางสังคม เพื่อประกอบการพิจารณาทางเลือกโครงการและปรับเปลี่ยนโครงการให้สอดคล้องกับสภาพชุมชน และสังคมพื้นที่ตลอดจนให้เกิดประโยชน์ รวมถึงลดผลกระทบทางลบแก่ชุมชนและสังคมให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้ตัดสินใจพิจารณาว่าผลกระทบที่เกิดขึ้น จะเป็นที่ยอมรับได้และคุ้มค่ากับประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นหรือไม่ส่งผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคม รวมถึงปัจจัยหลายด้าน ซึ่งมีผลโดยตรงต่อชีวิตคนในชุมชน และสังคมนั้น ๆ เช่นประชากร การตั้งถิ่นฐาน ความสัมพันธ์ของคนกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน ความเจริญเติบโตของชุมชน รายได้ อาชีพ ทรัพย์สิน การใช้ประโยชน์ที่ดิน การศึกษา สันทนาการ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คุณค่าทางศิลปะ

วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี สถาปัตยกรรม ศาสนา ทัศนียภาพ ภูมิทัศน์การรวมกลุ่มในชุมชน ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน

ปาริชาติ โชติยะและคณะ (2539, หน้า 14 อ้างถึงใน นิศาชล หังสวนัส, 2546, หน้า 18) ได้กล่าวถึง กระบวนการจัดทำ SIA ที่เน้นการสืบข้อมูล และความคิดให้กว้างที่สุดเพื่อให้แน่ใจว่าไม่ละเลยประเด็นปัญหา (ผลกระทบ) สำคัญ โดยการประเมินนั้นจะมีความครอบคลุมปัญหาแยกออกได้ คือ

หลักการในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคม

1. ผู้ศึกษาเข้าหาชุมชนมมากกว่าให้ชุมชนเข้าหาผู้ศึกษา
2. ให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับผู้ที่ได้รับกระทบทางลบจากโครงการ
3. มุ่งป้องกันปัญหา มากกว่าจะเน้นการแก้ไขปัญหา
4. เปิดโอกาสให้มีการใช้ดุลยพินิจในด้านเทคนิคที่เหมาะสมกับพื้นที่
5. ใช้การคาดการณ์ผลกระทบเบื้องต้นเป็นเครื่องมือในการปรับขอบเขตและจุดเน้นของการทำ SIA (Social Impact Assessment)

ความรับผิดชอบต่อสังคม คือการเป็นกลไกลที่มีความรับผิดชอบในบทบาทภาระหน้าที่ที่มีต่อสาธารณชน โดยมีการจัดองค์กรหรือกำหนดกฎเกณฑ์ที่เน้นการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมอย่างเป็นธรรม ในความหมายนี้ รวมถึงการที่มีความรับผิดชอบต่อสาธารณชน (Bureaucracy Accountability) และความรับผิดชอบต่อรัฐ (Political Accountability) ซึ่งมีความหมายที่มากกว่าการมีความรับผิดชอบเฉพาะต่อผู้บังคับบัญชาหรือกลุ่มผู้เป็นฐานแต่ละครอบครัวถึงพันธะความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมโดยรวม ตามปกติการที่จะมีพันธะความรับผิดชอบต่อสังคมเช่นนี้ องค์กรหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องพร้อมและสามารถที่จะถูกตรวจสอบและวัดผลการดำเนินงานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพประสิทธิภาพการใช้ ทรัพยากรสาธารณะ ดังนั้น คุณลักษณะของความโปร่งใส ของระบบในลำดับที่สองจึงเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม (อรพินท์ สบโชคชัย, 2541, หน้า 35 อ้างถึงใน นิศาชล หังสวนัส, 2546, หน้า 19)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมการดำรงอยู่ของสังคมไทยแบบเครือญาติการช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้หมดไป เนื่องจากการประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมทุกคนจะทำงานเฉพาะภารกิจที่มีให้ลุล่วงไปตามเวลาที่กำหนด เปลี่ยนแปลงจากการมีชีวิตอยู่แบบชนบทมาเป็นสังคมเมือง ค่านิยมและรูปแบบในการดำรงชีวิตเปลี่ยนไป ตามลักษณะของระบบสาธารณูปโภค และสินค้าอุตสาหกรรมที่หลั่งไหลเข้ามา หรือถึงแม้จะเป็นสินค้าที่ผลิต

ภายในประเทศก็จะได้รับการควบคุมดูแลจากต่างประเทศ ลักษณะการใช้ชีวิตของคนในสังคมไทย นับตั้งแต่เช้าจรดค่ำ จึงเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง แรงงานที่เคยใช้ไร่นาเปลี่ยนไปเป็นการเข้าไปทำงานในโรงงานแทน นอกจากนั้นวัฒนธรรมของชุมชนได้สูญหาย และเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก ที่ยังคงเหลืออยู่ต่อไปอย่างฟุ่มเฟือย สิ้นเปลือง ขาดประโยชน์ที่จะเกิดแก่ชีวิตอย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุป ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม เป็นผลต่อเนื่องจากการพัฒนาโครงการต่าง ๆ โดยจะทำให้สภาพโดยรวมของสังคม และพฤติกรรมของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป กฎระเบียบข้อบังคับ ศาสนา ความเชื่อ ไม่สามารถจะใช้ควบคุมพฤติกรรมดังเช่นเคย ดังนั้นในการพัฒนาโครงการหนึ่ง ๆ นอกจากจะต้องประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม แล้วยังจะต้องมีการประเมินทางสังคมด้วย เพื่อที่จะได้หาแนวทางในการลดผลกระทบที่เกิดขึ้น หรือหาทางป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังการดำเนินโครงการ

นิคมอุตสาหกรรมและหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม และการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง

นิคมอุตสาหกรรมและหลักเกณฑ์ในการการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม

นิคมอุตสาหกรรม นับว่าเป็นกลไกลที่สำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาพื้นที่ส่วนภูมิภาค เพื่อให้มีความสอดคล้องกับการปรับปรุงทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศและประชาชน สำหรับความหมายของนิคมอุตสาหกรรมนั้นได้มีผู้นิยามและให้ความหมายไว้หลายประการ ดังนี้

1. คำนิยามหรือความหมายของ “นิคมอุตสาหกรรม” (แตงอ่อน มั่นใจตน และคณะ, 2547 อ้างถึงใน ปรีชา จรเณร, 2549, หน้า 26)

1.1 เขตพื้นที่ ที่มีกฎหมายรองรับให้เป็นพื้นที่เพื่อประกอบอุตสาหกรรม หรือกิจการอื่น ๆ ซึ่งต่อเนื่องกับการอุตสาหกรรม

1.2 เขตพื้นที่ ที่มีความพร้อมด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เช่นระบบประปา ระบบไฟฟ้า ระบบกำจัดน้ำเสียส่วนกลาง ฯลฯ ซึ่งพร้อมให้ผู้ลงทุนตั้งโรงงานได้ทันที

1.3 เขตพื้นที่ ซึ่งผู้ประกอบอุตสาหกรรม จะได้รับสิทธิประโยชน์ สิ่งจูงใจและสิ่งอำนวยความสะดวก ตามพระราชบัญญัติ การนิคมอุตสาหกรรมและได้รับการเพิ่มเติมมากขึ้นสำหรับโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน

1.4 เขตพื้นที่ ซึ่งจะได้รับการบริการด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องโดยหน่วยงานของรัฐคือ การนิคมอุตสาหกรรม ดูแลและให้บริการตลอดไป

สะอาด มีชูธน (2506 อ้างถึงใน ปรีชา จรเณร, 2549, หน้า 26) กล่าวว่า นิคมอุตสาหกรรม (Industrial Estate) หมายถึงการรวมกลุ่มให้ผู้มีอาชีพ ในทางอุตสาหกรรมเข้ามาทำงานร่วมกัน โดยการจัดสรรที่ดินให้เกิดประโยชน์ แก่การก่อสร้างโรงงาน อาจจะเกิดขึ้นเพื่อให้เช่า หรือให้ซื้อไปก็ได้ ส่วนที่ดินที่จะพัฒนามาเป็นนิคมอุตสาหกรรมก็จะมีการจัดวางรูปแบบงานเพื่อระยะยาวโดยให้ความสะดวก และความเป็นระเบียบเรียบร้อย แก่ผู้ที่จะเข้ามาประกอบอุตสาหกรรมในที่ดินแปลงนั้น เช่นการสร้างถนน เชื่อมทางรถไฟเข้าไปในบริเวณนั้นและการมีการบริการอื่น ๆ อันที่จะอำนวยความสะดวกให้ล่วงหน้าอย่างพร้อมมูล สำนักงานที่มีหน้าที่ดำเนินการนี้ จะต้องมีหลักเกณฑ์ในการควบคุมให้ทั่วถึงตลอดบริเวณนิคมอุตสาหกรรม โดยการจัดวางเขตต่าง ๆ ไว้สำหรับให้ความคุ้มครองแก่ผู้ที่จะมาลงทุนและพวกบริวาร ที่จะมาพักอาศัยด้วย นิคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ เป็นสาขาปลีกย่อยมาจากเขตอุตสาหกรรม ที่ทางราชการได้กำหนดให้เป็นบริเวณที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมได้ โดยการจัดสรรที่ดินว่างเปล่ายังไม่บังเกิดประโยชน์และยังไม่มีแผนการที่จะทำอะไรไว้ล่วงหน้า เมื่อเจ้าของที่ดินเสนอขายเพราะเห็นว่าเหมาะสมแก่การตั้งโรงงานอุตสาหกรรม หรืออาจจะเป็นที่ดินที่ปรับปรุงขึ้นแร้ว เพื่อคิดจัดตั้งโรงงานของเอกชนผู้หนึ่งผู้ใด หรือเป็นที่ดินที่จัดสรรเอาไว้สำหรับให้มีการประกอบอุตสาหกรรมขนาดเล็กได้

พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2539 บัญญัติว่านิคมอุตสาหกรรม หมายความว่า เขตอุตสาหกรรมทั่วไปหรือเขตอุตสาหกรรมส่งออก ทั้งนี้เขตอุตสาหกรรมทั่วไปหมายความว่า เขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับการประกอบอุตสาหกรรมและกิจการอื่น ที่เป็นประโยชน์และเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรม สำหรับอุตสาหกรรมส่งออก หมายความว่าเขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับประกอบอุตสาหกรรมการค้า หรือการบริการเพื่อส่งออกสินค้าออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ และกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรมการค้า หรือการบริการ เพื่อส่งผลิตภัณฑ์ออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม คำว่านิคมอุตสาหกรรม สำหรับประเทศไทย ห้ามมิให้บุคคลใดใช้ชื่อที่มีอักษรไทย หรืออักษรต่างประเทศ ซึ่งแปลหรืออ่านว่า “นิคมอุตสาหกรรม” “เขตอุตสาหกรรมทั่วไป” หรือ “เขตอุตสาหกรรมส่งออก” ประกอบในดวงตรา ป้ายชื่อ จดหมาย ใบแจ้งความ หรือเอกสารอย่างอื่นเกี่ยวกับธุรกิจ โดยมิได้เป็นนิคมอุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัติของนิคมอุตสาหกรรม (พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522, 2522, หน้า 12

อ้างถึงใน ปรีชา จรเณร, 2549, หน้า 27) ซึ่งจะเป็นการแบ่งให้เห็นชัดเจนว่าภายใต้ชื่อเหล่านี้อยู่ภายใต้กฎหมาย และการกำกับดูแลของหน่วยงานไหน เช่น เขตอุตสาหกรรม สวนอุตสาหกรรม ก็จะอยู่ภายใต้กฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ส่วนเขตประกอบการอุตสาหกรรม ก็จะอยู่ภายใต้กฎหมายของกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ส่วนกิจกรรมที่ดำเนินการของแต่ละแห่งก็จะเหมือนกันคือ การจัดสรรพื้นที่ และระบบสาธารณูปโภคให้พร้อม และแตกต่างในเรื่องของสิทธิประโยชน์ที่ผู้ประกอบการจะได้รับ และการกำกับดูแลการให้บริการของแต่ละหน่วยงานเท่านั้น

ความหมายของนิคมอุตสาหกรรมที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จึงสรุปได้ว่า นิคมอุตสาหกรรม หมายถึง เขตพื้นที่ที่กฎหมายรองรับให้เป็นพื้นที่เพื่อประกอบอุตสาหกรรมและกิจการอื่น ๆ ซึ่งต่อเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรม ซึ่งพื้นที่ดังกล่าว มีความพร้อมด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ พร้อมให้ผู้ลงทุนตั้งโรงงานได้ทันที โดยผู้ประกอบอุตสาหกรรมจะได้รับสิทธิประโยชน์ สิ่งจูงใจ และสิ่งอำนวยความสะดวกตามพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยและได้รับเพิ่มเติมมากขึ้น สำหรับโครงการได้รับการส่งเสริมการลงทุน

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม (พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522, 2522, หน้า 2-3 อ้างถึงใน ปรีชา จรเณร, 2549, หน้า 28)

1. การจัดให้ได้มาซึ่งที่ดินที่เหมาะสม เพื่อจัดตั้งหรือขยายนิคมอุตสาหกรรมหรือเพื่อดำเนินธุรกิจอื่นที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
2. การปรับปรุงที่ดินเพื่อให้บริการ ตลอดจนจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม และผู้ประกอบการการค้าเพื่อส่งออก และผู้ประกอบกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรม หรือการประกอบการค้าเพื่อส่งออก เช่น การจัดให้มีถนน ท่อระบายน้ำ โรงบัดบัดน้ำเสีย ไฟฟ้า ประปา และโทรคมนาคม เป็นต้น
3. การให้เช่าหรือการเช่าซื้อ และการขายอสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ในนิคมอุตสาหกรรม หรือเพื่อประโยชน์แก่กิจการของนิคมอุตสาหกรรมโดยตรง
4. การดำเนินธุรกิจอื่นที่เป็นประโยชน์ หรือเกี่ยวเนื่องกับกิจการ อันอยู่ในวัตถุประสงค์ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
5. การร่วมดำเนินงานกับบุคคลอื่น รวมทั้งการเข้าเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือถือหุ้นในนิติบุคคลใด ๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับกิจการอันอยู่ในวัตถุประสงค์ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
6. การส่งเสริมและควบคุมนิคมอุตสาหกรรมของเอกชน หรือหน่วยงานของรัฐ

ประโยชน์ของนิคมอุตสาหกรรม

ประโยชน์ของนิคมอุตสาหกรรมสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้ (แตงอ่อน มั่นใจตน และคณะ, 2547, หน้า 5 อ้างถึงใน ปรีชา จรเณร, 2549, หน้า 28)

1. ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม

1.1 ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรม รวมทั้งอุตสาหกรรมขนาดย่อมของประเทศ

1.2 จูงใจให้มีการลงทุนอุตสาหกรรม ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

1.3 ส่งเสริมให้มีการกระจายอุตสาหกรรมไปในชนบท ลดความหนาแน่นในเมืองใหญ่

1.4 ส่งผลให้มีการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น มีการจ้างงานเป็นการเพิ่มรายได้ส่วนบุคคลและเพิ่มภาษีให้รัฐบาล

1.5 ทำให้สามารถจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ผลประโยชน์จากการประหยัดเชิงขนาด และลดผลกระทบจากปัญหามลภาวะที่มีต่อคุณภาพชีวิตของคน

1.6 เกิดการประหยัดในการลงทุนด้านระบบโครงสร้างพื้นฐาน

1.7 ระบบสาธารณูปโภคที่พร้อมการบริการที่รวดเร็วจากการให้บริการครบวงจร (One Stop Service)

1.8 สามารถวางระเบียบที่ตั้งอุตสาหกรรม และสามารถวางแผนเกี่ยวกับทำเลที่ตั้ง

2. ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาเมืองและภาค

2.1 ส่งเสริมการกระจายความเจริญ โดยการป้องกันไม่ให้เกิดการกระจุกตัวหรือการแออัดในเขตเมือง โดยเฉพาะเมืองศูนย์กลางขนาดใหญ่

2.2 สร้างความแข็งแกร่งของพื้นฐานทางเศรษฐกิจในเมืองขนาดกลางและเล็ก

2.3 สำรองที่ดินในบริเวณเขตเมือง ที่เหมาะสมกับการประกอบอุตสาหกรรม

2.4 ทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมของเมืองที่น่าดูและน่าอยู่ ไม่กระทบกระเทือนต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน

2.5 ลดระยะทางในการเดินทางไปทำงานและขนส่ง

2.6 ลดค่าใช้จ่าย และต้นทุนในการพัฒนาที่ดิน

2.7 ป้องกันเขตที่อยู่อาศัยมิให้ถูกรบกวนจากการประกอบอุตสาหกรรม

2.8 เกิดผลดีในทางเศรษฐกิจในการจัดให้มีบริการ และระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ

หลักเกณฑ์ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในประเทศไทย

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) เป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรมซึ่งเป็นหน่วยงานปฏิบัติ จัดตั้งโดยประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 399 และได้ปรับปรุงมาเป็นพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2522 มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทย ให้เติบโตควบคู่ไปกับการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมโดยมีหน้าที่หลัก (Main Function) คือ การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม อันได้แก่การจัดเตรียมที่ดิน พร้อมระบบสาธารณูปโภค เช่น การจัดให้มีถนน ท่อระบายน้ำ โรงบำบัดน้ำเสีย ไฟฟ้า และประปา เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีหน้าที่สนับสนุน (Supporting Function) อื่น ๆ ได้แก่ การให้สิทธิประโยชน์ การให้สิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งบริการต่าง ๆ แก่นักลงทุนอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพื่อบรรลุต่อนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย รายงานประจำปี 2544, 2544, หน้า 10 อ้างถึงใน ปรีชา จรเณร, 2549, หน้า 32)

1. ภาระหน้าที่ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

1.2 ส่งเสริมและสนับสนุนเอกชน หรือองค์กรของรัฐจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม

1.3 จัดให้มีและให้บริการระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ซึ่งจำเป็นการประกอบอุตสาหกรรมส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนลงทุนและให้บริการในระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ซึ่งจำเป็นแก่การประกอบอุตสาหกรรมส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนลงทุนและให้บริการในระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ซึ่งจำเป็นแก่การประกอบอุตสาหกรรม

1.4 จัดให้มีระบบและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การป้องกันและบรรเทาอุบัติภัยจากอุตสาหกรรม

1.5 อนุญาต อนุมัติ การประกอบกิจการในนิคมอุตสาหกรรม และจัดให้ได้เพิ่มเติมซึ่งสิทธิประโยชน์สิ่งจูงใจ การอำนวยความสะดวกแก่การประกอบอุตสาหกรรม

2. บทบาทของนิคมอุตสาหกรรม (แตงอ่อน มั่นใจตน และคณะ, 2547, หน้า 5 อ้างถึงใน ปรีชา จรเณร, 2549, หน้า 32)

2.1 เป็นยุทธฐานการผลิต (Strategic Production Base) ซึ่งพร้อมด้วยปัจจัยการผลิตซึ่งทำให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ และสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

2.2 เป็นกลไกของรัฐ ในการกระจายอุตสาหกรรมและความเจริญไปสู่ภูมิภาค

2.3 เป็นกลไกลของรัฐ ในการรักษาและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการอุตสาหกรรม

2.4 เป็นกลไกลของรัฐ ในการป้องกันและบรรเทาอุบัติเหตุอันเกิดจากอุตสาหกรรม

2.5 เป็นกลไกของรัฐในการจัดระบบ และระเบียบการใช้ที่ดินในพื้นที่เฉพาะและเป็นส่วนของการวางผังเมือง ตลอดจนการใช้ที่ดิน

2.6 เป็นกลไกลของรัฐ ในการส่งเสริม สนับสนุน อุตสาหกรรมทั่วไป อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และรวมถึงอุตสาหกรรมพื้นฐาน

2. ดำเนินการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม

นิคมอุตสาหกรรมมีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศ โดยเป็นยุทธฐานการผลิต (Strategic Production Base) เป็นกลไกของรัฐ ในการจัดการกระจายอุตสาหกรรม และความเจริญสู่ภูมิภาค เพื่อป้องกันรักษาและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากภาคอุตสาหกรรม จัดระบบระเบียบการใช้ที่ดินเฉพาะ และเป็นส่วนหนึ่งของการวางผังเมืองจากการดำเนินงานของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่ผ่านมาได้มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมทั่วประเทศ (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2554)

ปัจจุบันการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย มีนิคมอุตสาหกรรมที่เปิดดำเนินการแล้ว 47 นิคม กระจายอยู่ใน 15 จังหวัด ประกอบด้วย นิคมอุตสาหกรรมที่การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยดำเนินการเอง จำนวน 11 นิคม และนิคมอุตสาหกรรมที่ร่วมดำเนินงานกับผู้พัฒนา จำนวน 36 นิคม ดังแสดงในแผนภาพที่ 5

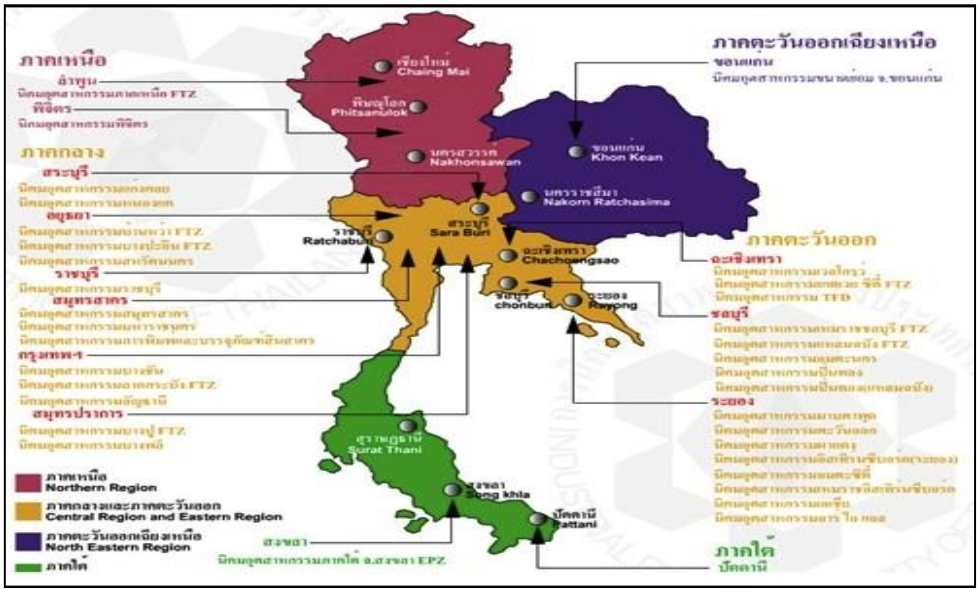

ภาพที่ 5 รายชื่อนิคมอุตสาหกรรมในประเทศไทย (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2554)

การพัฒนานิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง

ผังแม่บทการใช้ที่ดิน

ผังแม่บทการใช้ที่ดินของนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง แบ่งการใช้พื้นที่ออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้ (คมกฤช ยิ้มเจริญ, 2552, หน้า 10)

1. พื้นที่อุตสาหกรรม

พื้นที่อุตสาหกรรมทั้งหมดเท่ากับ 8,574 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 73.9 ของพื้นที่ทั้งหมด แบ่งเป็นพื้นที่ที่เปิดดำเนินการแล้ว 2,413 ไร่ (ร้อยละ 28.1 ของพื้นที่อุตสาหกรรมทั้งหมด) และพื้นที่ที่ยังไม่เปิดดำเนินการ 6,161 ไร่ (ร้อยละ 71.9 ของพื้นที่อุตสาหกรรมทั้งหมด)

2. พื้นที่พาณิชยกรรม

พื้นที่พาณิชยกรรมทั้งหมดเท่ากับ 131 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 1.1 ของพื้นที่ทั้งหมดแบ่งเป็นพื้นที่เปิดดำเนินการแล้ว 12 ไร่ (ร้อยละ 9.2 ของพื้นที่พาณิชยกรรมทั้งหมด) และพื้นที่ที่ยังไม่เปิดดำเนินการ 119 ไร่ (ร้อยละ 90.8 ของพื้นที่พาณิชยกรรมทั้งหมด)

3. พื้นที่พักอาศัย

พื้นที่พักอาศัยมีพื้นที่ทั้งหมดเท่ากับ 75 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 0.7 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยมีพื้นที่เปิดดำเนินการแล้ว 17.5 ไร่ (ร้อยละ 23.3 ของพื้นที่พักอาศัยทั้งหมด) และพื้นที่ที่ยังไม่เปิดดำเนินการ 52.5 ไร่ (ร้อยละ 76.7 ของพื้นที่พักอาศัยทั้งหมด)

4. พื้นที่ระบบสาธารณูปโภค

พื้นที่ระบบสาธารณูปโภคมีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 1,638 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 14.1 ของพื้นที่ทั้งหมด

5. พื้นที่สีเขียวและพื้นที่กันชน

พื้นที่สีเขียวและพื้นที่กันชนมีเนื้อที่ทั้งสิ้น 1,185 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 10.2 ของพื้นที่ทั้งหมด

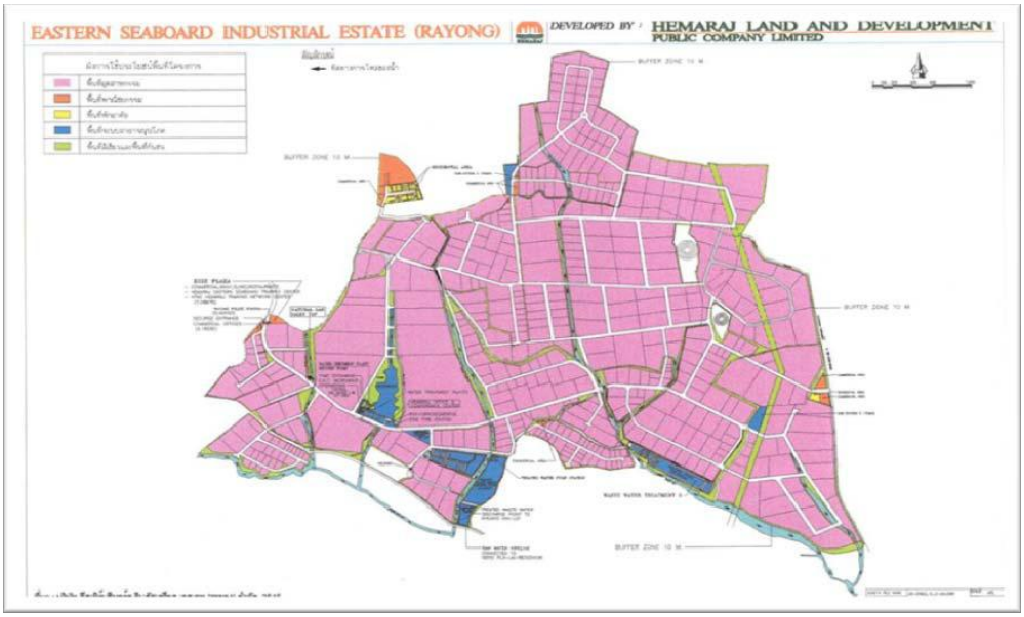

ภาพที่ 6 ผังแม่บทนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง (นิคมอุตสาหกรรมเหมราชอีสเทิร์นซีบอร์ดอินดัสเรียล, 2554)

กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย

1. กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนและประกอบรถยนต์

เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ผลิตหรือประกอบรถยนต์และผลิตอุปกรณ์หรือส่วนประกอบภายในรถยนต์ ตลอดจนอุตสาหกรรมต่อเนื่องการประกอบยานยนต์ เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถบรรทุกขนาดเล็ก การผลิตตัวถังและโครงตัวถัง ผลิตส่วนประกอบภายในและเครื่องตกแต่ง การผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้าและแสงสว่าง การผลิตเครื่องยนต์และระบบส่งกำลัง การผลิตอุปกรณ์และระบบของยานยนต์ เช่น ระบบขับเคลื่อนและล้อ ระบบพวงมาลัย ระบบห้ามล้อ เป็นต้น

การผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์ยานยนต์อื่น ๆ ตลอดจนอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ซึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมประเภทนี้จะรวมถึงโรงงานผลิตชิ้นส่วนและประกอบรถยนต์ที่มีกระบวนการชุบโลหะในขั้นตอนการผลิต ซึ่งอาจมีน้ำเสียทางเคมีปนเปื้อน

2. กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตและประกอบอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า

ลักษณะเป็นอุตสาหกรรมที่ผลิตและประกอบอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งอาจเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ไม่มีกระบวนการชุบหรือเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่อาจมีน้ำเสียเคมีปนเปื้อน สำหรับกลุ่มที่ไม่มีกระบวนการชุบจะคัดเลือกเฉพาะอุตสาหกรรมที่มีกระบวนการในการผลิตเป็นการนำชิ้นส่วนอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์มาประกอบในโรงงาน เช่น การประกอบ ชิ้นส่วน

ของเครื่องคอมพิวเตอร์ การประกอบอุปกรณ์ชิ้นส่วนของเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น โดยสั่งซื้อชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์จากโรงงานอื่นหรือจากบริษัทในเครือมาประกอบกับโครงสร้าง (Housing)

ส่วนกลุ่มอุตสาหกรรมผลิตและประกอบอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้าที่อาจมีน้ำเสียทางเคมีปนเปื้อน เช่น น้ำเสียจากกระบวนการชุบโลหะ เป็นต้น ซึ่งโรงงานในกลุ่มนี้จะต้องมีระบบบำบัดน้ำเสียภายในโรงงานเอง เพื่อบำบัดน้ำเสียเบื้องต้นให้มีลักษณะสมบัติที่สามารถระบายลงระบบรวบรวมน้ำเสียรวมของโครงการได้โดยไม่ส่งผลถึงประสิทธิภาพการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียส่วนกลางทางชีวภาพ

3. กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตโลหะ เครื่องจักร

ลักษณะเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ผลิตโลหะและเครื่องจักรต่าง ๆ โดยอุตสาหกรรมผลิตโลหะ เช่น เหล็ก อลูมิเนียม ส่วนใหญ่เป็นการหลอม การรีด การขึ้นรูป และการตัดโลหะ เช่น การผลิตท่อเหล็ก เหล็กแผ่นม้วน เหล็กชุบสังกะสี เป็นต้น ซึ่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้จะถูกนำไปใช้ในกิจการประกอบรถยนต์ของกลุ่มโรงงานที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการประกอบรถยนต์ภายในพื้นที่โครงการด้วย ส่วนอุตสาหกรรมผลิตเครื่องจักร

4. กลุ่มอุตสาหกรรมเกี่ยวกับอาหารและบรรจุภัณฑ์

ลักษณะเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ดำเนินการผลิตอาหารและบรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ โดยในการผลิตอาหารนั้นจะนำผลผลิตทางการเกษตรมาผ่านกระบวนการแปรรูปและถนอมอาหารเพื่อช่วยในการเก็บรักษาไว้ให้นานยิ่งขึ้น โดยกระบวนการต่าง ๆ ของการผลิตจะไม่มีการปนเปื้อนของน้ำเสียที่มีความเข้มข้นสูงหรือมีการปนเปื้อนของโลหะหนักในกระบวนการผลิตแต่อย่างใด

5. กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตสิ่งทอ เส้นใย ผ้า

ลักษณะเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ผลิตสิ่งทอ เส้นใย ผ้า ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเบาและมีปริมาณมลพิษในระดับต่ำ เนื่องจากไม่มีกระบวนการฟอกย้อม เช่น การพิมพ์ลายผ้า ปั่นด้าย ทอผ้า ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปและเครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น ทั้งนี้โครงการจะไม่รับโรงงานที่มีกระบวนการฟอกหรือย้อมในขั้นตอนการผลิต สำหรับขั้นตอนการผลิตหลักของโรงงานได้แก่ การทอ การปั่น การตัดเย็บ และการพิมพ์ลาย

6. กลุ่มอุตสาหกรรมเบา

กลุ่มอุตสาหกรรมเบาที่เข้ามาตั้งจะต้องเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในเชิงปริมาณและความเข้มข้นในระดับสูง ทั้งทางด้านการใช้น้ำ มลพิษทางอากาศ น้ำเสีย และกากของเสีย โดยตัวอย่างอุตสาหกรรมที่อยู่ในข่ายที่สามารถเข้ามาดำเนินการ ประกอบด้วยประเภทอุตสาหกรรมในหมวดกลุ่มอุตสาหกรรมเบา ตามบัญชีประเภทกิจการที่ให้การส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI)

7. กลุ่มอุตสาหกรรมสนับสนุนการผลิต

กลุ่มอุตสาหกรรมสนับสนุนการผลิตเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่อยู่นอกเหนือจากกลุ่มอื่น ๆ ที่กล่าวไว้ข้างต้นและเป็นอุตสาหกรรมส่งเสริมการผลิต เช่น อุตสาหกรรมการจำหน่ายก๊าซ อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมการเก็บกองวัสดุหรือพื้นที่ Stock Yard หรืออุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ โดยเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่เข้าข่ายกลุ่มโรงงานที่ห้ามเข้ามาตั้งภายในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์น ซีบอร์ด ระยอง

1. ปริมาณการต้องการใช้น้ำ

การคำนวณอัตราการใช้น้ำของนิคมอุตสาหกรรม ใช้แนวทางการออกแบบระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) กำหนดเป็นหลักร่วมกับข้อมูลอัตราการใช้น้ำจริงของโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งได้ค่าการใช้น้ำเฉลี่ย 4 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่ต่อวัน แบ่งเป็นความต้องการน้ำใช้ในพื้นที่อุตสาหกรรม 32,728 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ความต้องการน้ำใช้ในพื้นที่พาณิชยกรรม 253 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ความต้องการน้ำใช้ในพื้นที่พักอาศัย 197 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน เมื่อรวมความต้องการใช้น้ำในนิคมอุตสาหกรรมทั้งหมดเมื่อเปิดดำเนินการเต็มพื้นที่แล้วคาดว่าจะมีปริมาณทั้งสิ้น 33,178 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน

2. แหล่งน้ำใช้

แหล่งน้ำใช้ของนิคมอุตสาหกรรมในการผลิตน้ำประปาและนำมาใช้รดต้นไม้และพื้นที่สีเขียวได้มาจาก บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) หรือ East Water เป็นแหล่งน้ำดิบหลักของนิคมอุตสาหกรรม โดยได้ทำข้อตกลงร่วมกับ East Water ในการส่งน้ำดิบให้แก่นิคมอุตสาหกรรมผ่านท่อส่งน้ำดิบหนองปลาไหล-หนองค้อในอัตราไม่ต่ำกว่า 12.5 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี (ประมาณวันละ 34,300 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน) มาเก็บไว้ในอ่างเก็บน้ำดิบซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 64 ไร่ มีความจุประมาณ 230,000 ลูกบาศก์เมตร

3. ระบบผลิตน้ำประปา

ระบบผลิตน้ำประปาของนิคมอุตสาหกรรมเป็นระบบ Solid Contact กำลังการผลิตน้ำประปาสูงสุด 450 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมงต่อหน่วยผลิต จำนวน 4 หน่วย มีกำลังผลิตรวมเท่ากับ 43,200 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน (ภาพที่ 7) ซึ่งคุณภาพของน้ำประปาที่ผลิตได้เป็นไปตามมาตรฐานที่การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กำหนด

ภาพที่ 7 ระบบการผลิตน้ำประปาของนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง

4. การจัดการน้ำเสีย

ปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากโรงงานต่าง ๆ ในนิคมอุตสาหกรรมจะส่งไปบำบัดยังระบบบำบัดน้ำเสียส่วนกลางของนิคมอุตสาหกรรม โดยคาดว่าเมื่อมีโรงงานเข้ามาตั้งเต็มพื้นที่จะมีปริมาณน้ำเสีย 29,196 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน น้ำเสียเหล่านี้จะถูกบำบัดด้วยระบบบำบัดน้ำเสียส่วนกลางทางชีวภาพ จำนวน 2 แห่ง เป็นแบบสระเติมอากาศ (Aerated Lagoon) โดยระบบบำบัดน้ำเสียส่วนกลางทางชีวภาพแห่งที่ 1 มีขนาด 23,400 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ส่วนระบบบำบัดน้ำเสียส่วนกลางทางชีวภาพแห่งที่ 2 ขนาด 8,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ดังนั้นรวมความสามารถในการบำบัดน้ำเสียทั้งหมดเท่ากับ 31,400 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน น้ำทิ้งที่ผ่านการบำบัดแล้วจะถูกระบายลงสู่บึงประดิษฐ์ (Constructed Wetland) ขนาดพื้นที่ 41.9 ไร่ มีลักษณะเป็นพื้นที่ปรับระดับพื้นเรียบภายในปลูกต้นธูปฤาษี น้ำเสียจะถูกขังให้ท่วมและไหลผ่านลงมายังดินชั้นล่าง ซึ่งมีระดับความลึกของน้ำประมาณ 50 เซนติเมตร บ่อนี้จะทำหน้าที่เป็นบ่อปรับสภาพน้ำขั้นสุดท้ายก่อนระบายไปสู่บ่อพักน้ำทิ้ง (Holding Pond) ขนาด 445,950 ลูกบาศก์เมตร ก่อนนำกลับมาใช้ประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

4.1 นำกลับมาใช้รดต้นไม้ภายในพื้นที่สีเขียว ของนิคมอุตสาหกรรมประมาณ 9,480 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน โดยบางส่วนจะถูกนำไปใช้รดต้นไม้ด้วยหัวกระจายน้ำ (Sprinkle) และบางส่วนจะนำไปรดต้นไม้ด้วยรถบรรทุกน้ำ (Tank Truck) ตามความเหมาะสมของพื้นที่

4.2 นำกลับมาใช้ในการผสมกับน้ำดิบ ก่อนนำไปใช้ผลิตเป็นน้ำประปา 4,977 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน นิคมอุตสาหกรรมได้ทดลองนำน้ำที่ผ่านการบำบัดแล้วมาใช้ผสมกับน้ำดิบในสัดส่วนต่าง ๆ กัน ก่อนนำไปทดลองผ่านระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำทิ้งขนาด 200 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ซึ่งเป็นคนละหน่วยกับระบบผลิตน้ำประปาที่ใช้ในการผลิตน้ำประปาเพื่อจำหน่ายให้กับโรงงาน ที่ติดตั้งเพิ่มขึ้นเพื่อใช้ในการทดลอง โดยทำการวิเคราะห์คุณภาพน้ำก่อนปรับปรุงและหลังปรับปรุง เพื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานน้ำประปา น้ำประปาที่ผลิตได้ในส่วนนี้ปัจจุบันจำหน่ายเป็นน้ำเกรดสองให้แก่โรงงานต่าง ๆ ผลการทดลอง พบว่าสามารถกำหนดสัดส่วนน้ำทิ้งที่นำมาผสมกับน้ำดิบได้ ร้อยละ 15 และมีคุณภาพน้ำประปาตามมาตรฐาน

4.3 นำกลับมาใช้เป็นน้ำเกรดสองให้แก่โรงงานต่าง ๆ ภายในนิคมอุตสาหกรรมโดยปัจจุบันมีโรงงานติดต่อขอซื้อน้ำส่วนนี้ผ่านระบบท่อส่งน้ำ Reuse แล้วจำนวน 2,500 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ซึ่งคาดว่าจะมีความต้องการน้ำในส่วนนี้เพิ่มขึ้นในอนาคต

4.4 นำกลับไปใช้เป็นน้ำหล่อเย็นให้แก่โรงไฟฟ้า และโรงเหล็กภายในนิคมอุตสาหกรรมเหมราชชลบุรี โดยปัจจุบันอยู่ระหว่างการศึกษาความเหมาะสม รวมทั้งการนำน้ำกลับไปใช้รดสนามกอล์ฟ เอกชนที่อยู่บริเวณใกล้พื้นที่นิคมอุตสาหกรรม

ภาพที่ 8 ระบบบำบัดน้ำเสียของนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์น ซีบอร์ด ระยอง

ภาพที่ 9 ระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำทิ้ง

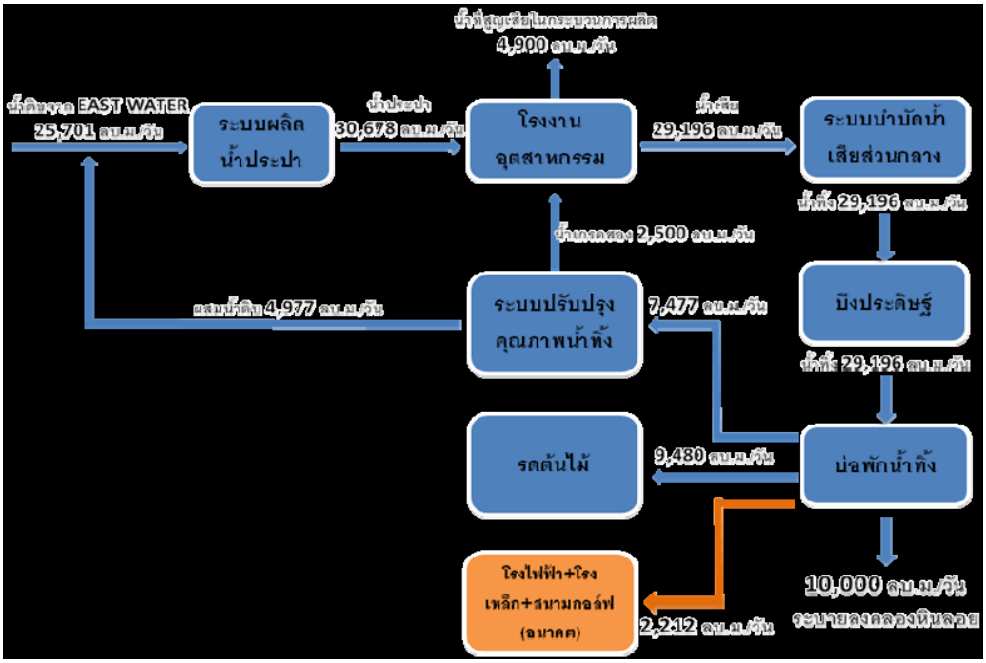

ภาพที่ 10 ระบบสมดุลน้ำของนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง (นิคมอุตสาหกรรมเหมราชอีสเทิร์นซีบอร์ด อินดัสเรียล, 2554)

โดยสรุปการบริการจัดการทรัพยากรน้ำของ อีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง มุ่งเน้นเพื่อให้แน่ใจว่านิคมอุตสาหกรรมชุมชนและธรรมชาติอยู่ร่วมในลักษณะความสามัคคีและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

นี้เริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันแล้ว โดยการตั้งค่าหลักสำหรับกลุ่มนิคมอุตสาหกรรมและมีการวางออกและการจัดการ โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคจับคู่ได้อย่างราบรื่น ความตั้งใจคือการให้โครงสร้างพื้นฐานการรักษาของเราน้ำและระบบบำบัดน้ำเสียในสภาพดีเพื่อให้แน่ใจว่า ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ในการจัดการขยะมีการสุขาภิบาลที่ทันสมัยมากขึ้น มีบึงประดิษฐ์ เป็นที่บำบัดน้ำเสีย ทั้ง Aerated Lagoon และระบบพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีอยู่เพื่อให้บริการลูกค้า ระบบเติมอากาศทะเลสาบใช้มอเตอร์เพื่อนำออกซิเจนจากอากาศไปกับน้ำเสีย ในขณะที่ระบบพื้นที่ชุ่มน้ำเกี่ยวข้องกับการใช้พืชและแบคทีเรียการบำบัดน้ำเสีย จากพื้นที่ชุ่มน้ำ King Rama IX ได้มีการปรับความรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการ และมีระบบนาฬิกาสิ่งแวดล้อม ศูนย์ตรวจสอบและการควบคุมสิ่งแวดล้อมที่ ESIE เป็นรายแรกของประเทศไทย สิ่งแวดล้อมหน่วยตรวจสอบเวลาจริงในที่ดินส่วนตัว ภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีจุดมุ่งหมายสำหรับการประมวลผลเวลาจริงของรายงานด้านสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการอย่างน่าเชื่อถือมีความรับผิดชอบและนโยบายที่โปร่งใส ซึ่งเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับการวัดเวลาจริงของคุณภาพน้ำรายงานเกี่ยวกับการปล่อยก๊าซอากาศและเสียง ระบบติดตามประสิทธิภาพมากขึ้นสำหรับเจ้าหน้าที่ดูแลโรงงาน และหลายช่องทางสำหรับข้อร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมและข้อเสนอแนะ Eco Industrial Estate

นอกจากนั้นได้มีการจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังและควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ด้วยความร่วมมือ ระหว่าง การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และ บริษัท เหมราชพัฒนาที่ดิน จำกัด (มหาชน) (นิคมอุตสาหกรรมเหมราชอีสเทิร์นซีบอร์ด อินดัลเรียล, 2554) เพื่อควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมในนิคมอุตสาหกรรม 3 แห่ง ประกอบด้วย นิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง นิคมอุตสาหกรรมเหมราชอีสเทิร์นซีบอร์ด และ นิคมอุตสาหกรรมเหมราชชลบุรี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตาม ตรวจสอบ และควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ นิคมอุตสาหกรรมสร้างความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และ บริษัท เหมราชพัฒนาที่ดิน จำกัด (มหาชน) ต่อชุมชนข้างเคียง และ ส่งเสริมแนวทางการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของ นิคมอุตสาหกรรมด้วยหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม

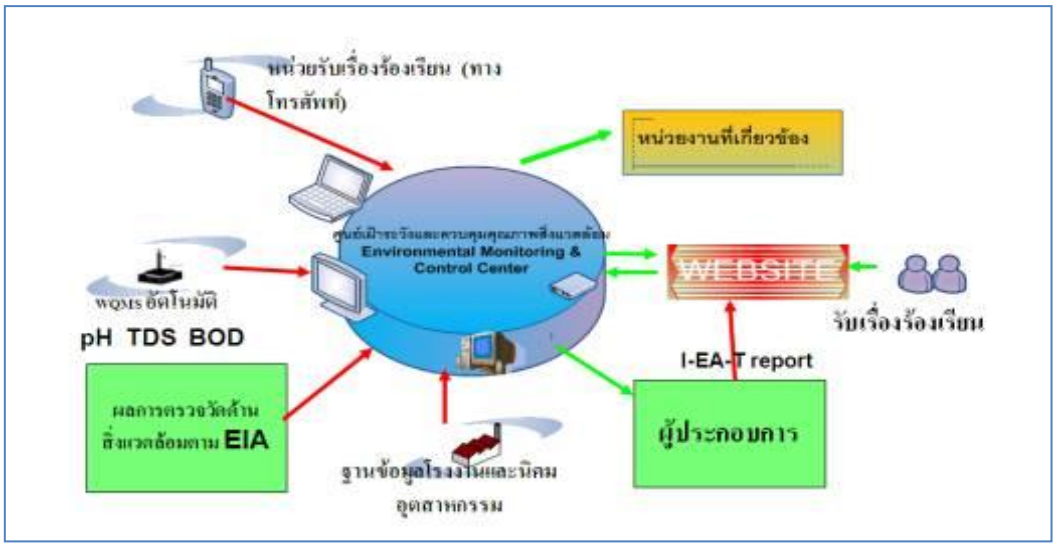

ภาพที่ 11 แสดงหน้าที่ของหน่วยงาน: ศูนย์เฝ้าระวังและควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (บริษัทเหมราชพัฒนาที่ดิน จำกัด มหาชน, 2549)

การจัดการสิ่งแวดล้อมในนิคมอุตสาหกรรม และนโยบายการส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559

การจัดการสิ่งแวดล้อมในนิคมอุตสาหกรรม

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย เป็นปัญหาที่สะสมมานานเมื่อประมาณ 30 กว่าปีที่ผ่านมาแล้ว ตั้งแต่ประเทศไทยมุ่งเข้าสู่การพัฒนาประเทศอุตสาหกรรมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในช่วงของการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ได้เกิดความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมอย่างชัดเจน ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ถูกนำมาใช้อย่างมากมาย จนทำให้เกิดการขาดแคลนและส่งผลกระทบถึงการดำรงชีวิตและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เกิดปัญหาน้ำท่วมหนัก เช่นที่ภาคใต้ เมื่อปลายปี 2531 เกิดการขาดแคลนน้ำใช้และการเกิดภาวะน้ำเสียที่เมืองพัทยา เมื่อประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา และทำให้เกิดความแห้งแล้งอย่างต่อเนื่องและรุนแรงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การที่ประเทศไทยได้มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้น เห็นได้จากรายได้สหประชาชาติสูงขึ้น ช่วยให้ประชาชนมีกินมีใช้มากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันคุณภาพชีวิตกลับลดน้อยลง อันเนื่องมาจากความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและการเสียดุลยภาพทางธรรมชาติที่มีคุณค่า ที่มิอาจประเมินได้ และยากที่ฟื้นฟูสู่สภาพเดิม

ดังนั้นในภาครัฐบาล จึงต้องมีนโยบายและมาตรการและวิธีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมควบคู่กันไปด้วย ในขณะนี้ภาครัฐได้เห็นความสำคัญ โดยมีการตราเป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งในพระราชบัญญัติ ดังกล่าวได้กำหนดให้มีการจัดทำใน 3 เรื่องที่สำคัญดังนี้

1. นโยบายการส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559
2. แผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม
3. แผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในระดับจังหวัด

การจัดการสิ่งแวดล้อมในนิคมอุตสาหกรรม

ในส่วนนี้สามารถแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ

1. การระบายน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรม
2. การปล่อยมลสารทางอากาศจากปล่องโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม
3. การจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว

โดยการที่นิคมอุตสาหกรรมในแต่ละแห่งจะต้องดำเนินการตามประกาศการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการระบายน้ำทิ้ง อัตราการปล่อยมลสารทางอากาศจากปล่องของโรงงานตลอดทั้งการจัดการสิ่งปฏิกูล หรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วของโรงงาน ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหามลพิษที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมในบริเวณนิคมอุตสาหกรรม และพื้นที่ใกล้เคียง ดังรายละเอียดตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การระบายน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรม (ประกาศนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยที่ 45/ 2541, 2541 อ้างถึงใน ปรีชา จรเณร, 2549, หน้า 15) ดังต่อไปนี้

เพื่อให้การระบายน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จึงเห็นควรประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปในการระบายน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรม ผู้วิจัยได้ทำการสรุปได้ดังนี้คือ การระบายน้ำทิ้ง ผู้ประกอบการทุกราย ยกเว้นผู้ประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมบางชัน นิคมอุตสาหกรรมผาแดง และนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด เฉพาะที่การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยอนุญาตให้ระบายน้ำทิ้งลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะโดยตรง จะต้องก่อสร้างระบบระบายน้ำทิ้ง เพื่อระบายน้ำทิ้งทุกส่วนลงสู่ท่อน้ำทิ้งส่วนกลางของนิคมอุตสาหกรรมโดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1.1 น้ำทิ้งที่ระบายออกจะต้องมีความเร็วเพียงพอ ที่จะพัดพาสิ่งปฏิกูลให้ไหลลงท่อระบายน้ำทิ้งส่วนกลางโดยไม่ตกค้าง

1.2 ระบบระบายน้ำทิ้งต้องเป็นระบบท่อปิด และไม่ส่งกลิ่นเหย

1.3 ระบบระบายน้ำทิ้งจะต้องแยกจากระบบระบายน้ำฝนโดยเด็ดขาด ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้น้ำฝนไหลลงท่อน้ำทิ้งส่วนกลาง และต้องป้องกันไม่ให้น้ำทิ้งไหลลงสู่ระบบระบายน้ำฝนของนิคมอุตสาหกรรมโดยเด็ดขาด

1.4 จะต้องมีบ่อตรวจระบาย (MANHOLE) อย่างน้อย 1 บ่อ ภายในโรงงานก่อนที่จะปล่อยน้ำทิ้งลงท่อน้ำทิ้งส่วนกลาง ทั้งนี้ เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับเก็บตัวอย่างน้ำทิ้งมาวิเคราะห์คุณภาพน้ำทิ้ง

1.5 ในกรณีที่น้ำทิ้งมีคุณลักษณะเปลี่ยนแปลงมาก ในช่วงเวลาหนึ่งจะต้องมีบ่อเก็บกักขนาดเหมาะสมพอที่จะปรับคุณลักษณะของน้ำทิ้งให้คงที่ก่อนระบายลงสู่ท่อระบายน้ำทิ้งส่วนกลาง

1.6 จะต้องมีประตูน้ำปิด เปิด ก่อนที่จะระบายน้ำทิ้งลงท่อระบายน้ำทิ้งส่วนกลาง

1.7 การต่อท่อน้ำทิ้งจากโรงงานเข้ากับท่อระบายน้ำทิ้งส่วนกลางจะต้องเชื่อมรอยต่อให้สนิท เพื่อป้องกันการซึมเข้า ออก และจะต้องต่อลงที่ตำแหน่งบ่อตรวจระบาย (MANHOLE) ที่การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้จัดเตรียมไว้ให้แล้ว

2. การปล่อยมลสารทางอากาศจากปล่องโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม (ประกาศนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยที่ 45/ 2541, 2541 อ้างถึงใน ปรีชา จรเณร, 2549, หน้า 17)

เพื่อให้การปล่อยมลสารทางอากาศจนปล่องของโรงงานในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมเป็นไปตามเงื่อนไขรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของนิคมอุตสาหกรรมการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย โดยสรุปคือ ผู้ประกอบการในนิคมอุตสาหกรรม ที่ดำเนินกิจการที่ก่อให้เกิดมลสารทางอากาศจะต้องดำเนินการตรวจวัดคุณภาพอากาศจากปล่องในขณะประกอบกิจการโรงงานตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับกรณีโรงงานที่ไม่ได้จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ให้เป็นดุลพินิจของผู้ว่าการ หรือผู้ที่ผู้ว่าการมอบหมาย เป็นผู้กำหนดแนวทางการตรวจวัดคุณภาพอากาศ

3. การจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2555)

ผู้วิจัยได้ทำการสรุป การจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วมีหลักเกณฑ์การปฏิบัติตามประกาศที่เกี่ยวข้อง ดังนี้คือ

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือเศษวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2548 ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2534 คือบังคับใช้กับโรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตและ

นอกเขตอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรม และโรงงานที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 และให้ทำการยกเลิกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2440) และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2441) และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือสิ่งที่ไม่ใช้แล้วเพิ่มเติม (พ.ศ. 2447)

นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559

นโยบายและแผนการส่งเสริมและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559 มีความมุ่งหมายที่จะให้มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติให้ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อันจะยังผลให้การพัฒนาประเทศเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและเสริมสร้างคุณภาพแห่งชีวิตของประชาชน โดยได้กำหนดแนวทางที่จำเป็นเร่งด่วน ในการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดทดแทนได้ ให้เข้าสู่สภาพสมดุลของการใช้และการเกิดทดแทน และกำหนดแนวทางการแก้ไข ขจัดภาวะมลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียงและความสั่นสะเทือน มูลฝอยและสิ่งปฏิกูล สารอันตราย และของเสียอันตราย ตลอดจนการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติในอนาคต (สำนักงานนโยบายแผนและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2545)

นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้กำหนดเป็นนโยบายและแนวทาง การส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมระยะยาว 20 ปี จาก พ.ศ. 2540 ถึง 2559 เนื่องด้วยลักษณะงานการแก้ไขปัญหา ด้านสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องใช้เวลา และมีความต่อเนื่องในการดำเนินงานจึงจะสัมฤทธิ์ผล ในการพิจารณากำหนด นโยบายและแนวทางในช่วงจากปี 2540 ถึงปี 2559 นั้น นอกจากจะได้คำนึงถึงความสำคัญรีบด่วนในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและความจำเป็นในการฟื้นฟู ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นพื้นฐานดังกล่าวแล้ว ก็ยังได้คำนึงถึงองค์ประกอบ ที่สำคัญอย่างอื่นที่จะมีบทบาทเกี่ยวข้องเป็นตัวแปรในช่วง 20 ปี กล่าวคือ

1. ประชากรที่จะเพิ่มขึ้นในฐานะผู้ทำการ ผู้บริโภค ผู้อุปโภค และผู้อาศัย
2. เทคโนโลยี ซึ่งจะนำมาใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการผลิต การสื่อสาร การคมนาคม การบริการ การขจัดแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
3. บทบาทขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในทุกระดับ ซึ่งจะมีส่วนในการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งเสริมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการเฝ้าระวังและการสร้างจิตสำนึกของชุมชน

4. บทบาทขององค์กรเอกชนในการมีส่วนร่วมในหน่วยงานระดับต่าง ๆ ในงานด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการเฝ้าระวังและการสร้างจิตสำนึกของประชาชน และการระดมกำลังอาสาสมัครงานด้านสิ่งแวดล้อม

นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559 ประกอบด้วยนโยบายหลัก 6 ประการ ดังนี้

นโยบายที่ 1 นโยบายทรัพยากรธรรมชาติ

นโยบายที่ 2 นโยบายป้องกันและขจัดมลพิษ

นโยบายที่ 3 นโยบายแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรม

นโยบายที่ 4 นโยบายสิ่งแวดล้อมชุมชน

นโยบายที่ 5 นโยบายการศึกษาและประชาสัมพันธ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

นโยบายที่ 6 นโยบายเทคโนโลยีเพื่อสิ่งแวดล้อม

ชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง และการนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง

ชุมชนตำบลมาบยางพร

จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา พ.ศ. 2551-2555 องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร ได้อธิบายว่า ชุมชนในตำบลมาบยางพรก่อนที่จะกลายเป็นเขตอุตสาหกรรม เป็นเพียงตำบลเล็ก ๆ ที่มีเพียงชุมชนเกษตร ชาวไร่ ชาวสวน ในช่วงราวปี 2521 ที่มีการวิเคราะห์ผังเมืองของจังหวัดระยอง มาบยางพร เดิมขึ้นอยู่กับตำบลปลวกแดง จังหวัดระยอง ต่อมาได้มีการแบ่งเขตการปกครองเป็นตำบลมาบยางพร แบ่งออกเป็น 4 หมู่บ้าน และต่อมาได้นับการแบ่งเขตจากตำบลศรีราชา จังหวัด ชลบุรีอีก 1 หมู่บ้าน จึงมีการแบ่งเขตหมู่บ้านในตำบลใหม่ ออกเป็น 7 หมู่บ้าน

ชุมชนตำบลมาบยางพร ครอบคลุมพื้นที่รวม 81,072 ตารางกิโลเมตร ในท้องที่ 7 หมู่บ้าน ได้แก่ ชุมชนหมู่บ้านเนินสวรรค์ ชุมชนหมู่บ้านมาบเตย ชุมชนหมู่บ้านมาบยางพร ชุมชนหมู่บ้านห้วยปราบ ชุมชนหมู่บ้านวังตาลหม่อน ชุมชนหมู่บ้านมาบยางพรใหม่ และชุมชนหมู่บ้านชากอ้อย รวมพื้นที่ใช้ประโยชน์ 50,670 ไร่ มีประชากรตามที่ปรากฏตามทะเบียนราษฎร์ เมื่อสิ้นเดือนกันยายน 2551 ประมาณ 7,142 คนซึ่งไม่นับรวม ประชากรแอบแฝงและประชากรต่างด้าว อีกโดยประมาณ 30,000 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร, 2550, หน้า 3)

ตารางที่ 2 ข้อมูลจำนวนครัวเรือนและประชากรแยกตามหมู่บ้าน ปี 2551 (องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร, 2550, หน้า 4)

หมู่ที่	จำนวนบ้าน (หลัง)	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)	รวม (คน)
หมู่ที่ 1 บ้านมาบเตย	290	410	349	759
หมู่ที่ 2 บ้านเนินสวรรค์	993	655	580	1235
หมู่ที่ 3 บ้านมาบยางพร	2189	653	698	1351
หมู่ที่ 4 บ้านห้วยปราบ	3945	796	727	1523
หมู่ที่ 5 บ้านวังตาลหม่อน	396	300	290	590
หมู่ที่ 6 บ้านมาบยางพรใหม่	2947	722	704	1426
หมู่ที่7 บ้านชากอ้อย	143	141	117	258
รวม	109033	3677	3465	7142

การนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง

นิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง เป็นนิคม ฯ ร่วมทุนระหว่างเหมราช ฯ กับ บริษัท สยามฟูดโปรดักส์ จำกัด ในสัดส่วน 60: 40 ตั้งขึ้นเพื่อรองรับอุตสาหกรรมยานยนต์ ชิ้นส่วนยานยนต์ และอุตสาหกรรมขนาดกลาง เพียง 10 ปีนับแต่การก่อตั้ง นิคม ฯ อีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง มีลูกค้า 214 ราย รวมมูลค่าการลงทุนของลูกค้าทั้งหมดมากกว่า 5 พันล้านเหรียญสหรัฐ นิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง คือจุดกำเนิดสมญานาม “ดีทรอยท์แห่งตะวันออก” ของประเทศไทย โดยเป็นศูนย์รวมที่ตั้งของอุตสาหกรรมยานยนต์ที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่ง เริ่มโดยฟอร์ด มาสด้า ได้เข้ามาลงทุนตั้งฐานการผลิตรถบรรทุกขนาด 1 ตันเพื่อการส่งออก ตามด้วยเจนเนอรัล มอเตอร์ ได้เข้ามาลงทุนตั้งโรงงานผลิตรถยนต์ประจำภูมิภาคนี้โดยเริ่มผลิตรถยนต์แบบ MPV SUV และ รถบรรทุกขนาด 1 ตันเพื่อส่งออกเช่นกัน นอกเหนือจากสองค่ายรถใหญ่ดังกล่าว 25 ใน 50 ของผู้นำในการผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ของโลกและกลุ่มบริษัทโตโยตา 25 บริษัท ก็มารวมตัวกันที่นิคมอุตสาหกรรมแห่งนี้ โดยรวมมีบริษัทชิ้นส่วนรถยนต์ราว 120 บริษัทจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก นิคม ฯ อีสเทิร์นซีบอร์ด มีพื้นที่ทั้งหมด 8,628 ไร่ หรือ 3,451 เอเคอร์ เป็นเขตส่งเสริมการลงทุนเขต 3 โดยมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เพียบพร้อม เช่น ระบบการสื่อสาร น้ำดิบ น้ำประปา ระบบบำบัดน้ำเสีย ดินที่มีความหนาแน่นรับน้ำหนักได้สูงถึง 30 ตัน ต่อ 1 ตารางเมตร นอกจากนี้ภายในนิคม ฯ

ยังมีมีบริการด้านการจัดอบรม และบริการอื่น ๆ อีกมากมาย (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2554)

เนื่องจากนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง ซึ่งอยู่ในพื้นที่ชุมชนตำบลมาบยางพร กำหนดให้เป็นเขตอุตสาหกรรมหนัก และเบาแห่งหนึ่งที่สำคัญในจังหวัดระยอง ประกอบด้วยจำนวนโรงงานจำนวนมาก และล้วนก่อให้เกิดมลพิษสูง เช่น โรงผลิตเหล็ก หม้อแปลงไฟฟ้าชิ้น ส่วนยานยนต์ และพสาสติก และอื่น ๆ ก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย บางครั้งไม่ได้รับการดูแลที่จริงจังจึงก่อให้เกิดผลเสียต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณรอบนิคมถึงแม้จะมีดูแลที่ดีในบางครั้ง แต่เรื่องบางเรื่องก็จะถูกละเลยจากภาครัฐเช่นกัน รายละเอียดแสดงของโรงงานอุตสาหกรรมดังแสดงตาม ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในเขตชุมชนตำบลมาบยางพร (องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร, 2550, หน้า 6)

สถานที่	ประเภท	จำนวน (แห่ง)
หมู่ที่1 บ้านมาบเตย	โรงงานอุตสาหกรรมทำหลังคาด้วยเหล็ก	1
หมู่ที่2 บ้านเนินสวรรค์	โรงงานอุตสาหกรรมผลิตเทปกาว แผ่นอลูมิเนียม	1
	โรงงานอุตสาหกรรมผลิตหม้อแปลงไฟฟ้า	1
	โรงงานอุตสาหกรรม ผลิตกระเป๋าหนัง	1
	โรงงานอุตสาหกรรมคัดแยก แบ่งบรรจุสารกรองน้ำ	1
หมู่ที่ 3 บ้านมาบยางพร	โรงงานอุตสาหกรรมรถยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์	10
	โรงงานอุตสาหกรรมพลาสติกและโพลีเมอร์	4
	โรงงานอุตสาหกรรมเครื่องกำเนิดไฟฟ้า	1
	โรงงานอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนจักรเย็บผ้าไฟฟ้า	3
	โรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์	2
	โรงงานอุตสาหกรรมสนับสนุนและอื่น ๆ	7
หมู่ที่ 4 บ้านห้วยปราบ	โรงงานอุตสาหกรรมรถยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์	8
	โรงงานอุตสาหกรรมพลาสติกและโพลีเมอร์	11
	โรงงานอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค	2
	โรงงานอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง เหล็ก ชิ้นส่วนโลหะ	3
	โรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์	6
	โรงงานอุตสาหกรรมสนับสนุนและอื่น ๆ	21
หมู่ที่ 6 บ้านมาบยางพรใหม่	โรงงานอุตสาหกรรมรถยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์	14
	โรงงานอุตสาหกรรมพลาสติกและโพลีเมอร์	2
	โรงงานอุตสาหกรรมอุปโภคบริโภค	2
	โรงงานอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง เหล็ก ชิ้นส่วนโลหะ	1
	โรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์	2
	โรงงานอุตสาหกรรมสนับสนุนและอื่น ๆ	12
รวม		121

ผลกระทบจากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง กับ ชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

จากการพัฒนาและขยายเขตนิคมอุตสาหกรรมที่ไม่มีวี่แววว่าจะหยุดยั้ง ภาพของการพัฒนาและผลพวงที่ทำให้เกิดขึ้นทำให้ ชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง กลายเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ที่นี่กลายเป็นเขตอุตสาหกรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดระยอง เพราะเนื่องจากยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรม ในแผนพัฒนาอีสเทิร์นซีบอร์ด 2 นอกจากจะกำหนดให้เกิดการใช้ประโยชน์จากข้อได้เปรียบของ การมีระบบโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งได้รับการพัฒนาแล้วในแผนพัฒนาระยะแรกแล้วยังส่งเสริมการพัฒนาผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจการรวมกลุ่มของอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันยังวางรากฐานของแผนงานพัฒนาในอนาคตบนหลักการตลาดที่เหมาะสม ทำให้พื้นที่การขยายตัวของนิคมอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นไม่ว่าจะเป็นนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ระยอง สยามอีสเทิร์นอินดัสเรียลปาร์ค สวนอุตสาหกรรมระยอง ซึ่งในแต่พื้นที่ก็มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

สำหรับเขตประกอบการของนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง ที่ผู้วิจัยได้หยิบยกเฉพาะในพื้นที่ตำบลมาบยางพรมาเท่านั้น เพราะเนื่องจากในเขตอุตสาหกรรมแต่ละเขตนั้นกินเนื้อที่เป็นพัน ๆ ไร่ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะพื้นที่ที่สำคัญครอบคลุมถึงปัญหาในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งแบ่งเป็นชุมชน 7 ชุมชน โดยรายละเอียดของชุมชนได้แสดงในตารางที่ 2 (องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร, 2550, หน้า 4)

ผู้วิจัยได้ทำการสรุปความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากผลของการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง ได้ดังนี้คือ เมื่อมีการขยายจำนวนโรงงานที่เข้าประกอบการมากขึ้นและส่งผลทำให้เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานจากต่างถิ่นเข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมาก จึงทำให้ประเภทของการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ เพื่อรองรับความต้องการในการดำรงชีวิตของประชากรที่เพิ่มจำนวนสูงขึ้นอย่างรวดเร็วนั้นเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชนตำบลมาบยางพรดังนี้ คือ

1. ทำให้ชุมชนมีการเจริญเติบโตมากขึ้น โดยตอนแรกมีการพัฒนาพื้นที่ประกอบการในนิคมอุตสาหกรรม แต่การขยายตัวของชุมชนในระยะแรกมีเล็กน้อย แต่เมื่อโรงงานต่าง ๆ ภายในนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง เปิดดำเนินการ ทำให้การขยายตัวของชุมชนมีมากขึ้น เนื่องจากความต้องการในการใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยมีมากขึ้น จากการที่มีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการบริการด้านบริการและสาธารณูปโภคเพิ่มขึ้น และมีแรงงานต่างถิ่นเข้ามาการที่ประชากรเพิ่มขึ้นส่งผลให้ชุมชนมีการเติบโตมากขึ้น มีห้างสรรพสินค้า ร้านค้าต่าง ๆ

คนในชุมชนมีความสะดวกในเรื่องการรับบริการมากขึ้น แต่ทำให้รูปแบบการใช้ที่ดินมีความเปลี่ยนแปลงไป คือ จากเมื่อก่อนการใช้ที่ดินเน้นในเรื่องเกษตรกรรม แต่ในตั้งแต่มีการพัฒนาของนิคมอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจและสังคม เกิดความคล่องตัวขึ้น คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ไม่เกิดภาวะว่างงาน มีงานทำอย่างต่อเนื่อง จากการที่นิคมอุตสาหกรรมมีมากขึ้น จนทำให้นิคมอุตสาหกรรมต้องการขยายเขตประกอบการ ทำให้มีการซื้อขายที่ดิน เพื่อขยายอาณาเขตของนิคม ทำให้ชาวชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการที่ดินในราคาที่แพง ทำให้คนในชุมชนส่วนมาก นิยมการขายที่ดินทำให้เลิกประกอบเกษตรกรรมไปโดยปริยาย

2. จากการที่มีการปรับเปลี่ยนจากชุมชนในหมู่บ้านจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม ทำให้คนในชุมชนต้องปรับวิถีชีวิตของตนเองใหม่ ทำให้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวและสังคมส่วนรวม และจากการที่คนเข้าไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการแข่งขันทุ่มเทให้กับการทำงาน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเปลี่ยนไป การรวมกลุ่มทางสังคมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมีน้อยลง

3. จากการพัฒนาของนิคมอุตสาหกรรมและการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็วนั้น ทำให้เกิดผลกระทบต่อหมู่บ้าน ทั้งทางด้านกายภาพ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชากรในชุมชน อาทิ ขยะ น้ำเสีย ฝุ่นละออง กลิ่นเหม็น รถติด อาชญากรรม ยาเสพติด ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ใหญ่เกินกว่าชุมชนจะแก้ปัญหาโดยลำพัง

4. จะเห็นได้ว่า เมื่ออุตสาหกรรมนำความเจริญมาให้ ทำให้ชุมชนตำบลมาบยางพร มีงบประมาณที่จะมาพัฒนาท้องถิ่นหมู่บ้านในเกิดความเจริญในด้านต่าง ๆ เช่น ระบบสาธารณูปโภค การใช้น้ำจากบริษัท East Water ประปาหมู่บ้าน (องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร, 2550) การจัดทำสัญญาณไฟจราจร การทำถนน ต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นรายได้ที่มีการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ จากนิคมอุตสาหกรรมและโรงงานอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่ทั้งสิ้น

ในความคิดเห็นของผู้วิจัยเห็นว่า ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นมีทั้งผลดีและผลเสีย ประกอบกันไป แต่ผลกระทบไหนที่ก่อให้เกิดปัญหา ควรที่จะแก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อไม่ให้ เกิดผลเสียจนแก้ไม่ได้อย่างกรณีตัวอย่างเช่น มาบตาพุด ซึ่งควรจะร่วมมือกันในทุกภาคส่วนอย่างแท้จริงเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ และควรมีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนให้อยู่คู่กับภาคอุตสาหกรรมไป ด้วยกันได้อย่างยั่งยืน

นโยบายท้องถิ่นสำหรับการปรับตัวเชิงรุก

เมื่อพิจารณานโยบายของประเทศอื่นแล้ว ย้อนกลับมาพิจารณานโยบายของประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยเองได้เดินหน้ารณรงค์ลดโลกร้อนมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการประหยัดพลังงานและการใช้พลังงานทดแทน รวมทั้งการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มุ่งเน้นให้ไทยก้าวไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแบบคาร์บอนต่ำโดยมีแนวทางในการพัฒนาดังนี้ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2550)

1. การปรับทิศทางการพัฒนาสู่สังคมคาร์บอนต่ำ โดยปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ ปรับระบบการคมนาคมขนส่งและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ใช้พลังงานอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ ปรับวิธีการวางผังเมืองใหม่ที่กลมกลืนกับระบบนิเวศและพัฒนาต้นแบบเมืองสีเขียว ปรับพฤติกรรมการบริโภคที่เน้นการใช้สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2. การพัฒนาบนฐานทรัพยากรชีวภาพ โดยผลิตสินค้าและบริการจากฐานทรัพยากรชีวภาพที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ฟื้นฟูฐานทรัพยากร ธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยบทบาทของชุมชน และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากกลไกตลาดคาร์บอนเครดิต

3. การพัฒนาความปลอดภัยและความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน โดย พัฒนาสนับสนุน และส่งเสริมความสมดุลด้านอาหารและพลังงาน และลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศของโลก

4. การสร้างองค์ความรู้ วิจัยและพัฒนา และฐานข้อมูล โดยสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของภาวะโลกร้อนและผลการเจรจาภายใต้พันธกรณีต่าง ๆ จัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของภาวะโลกร้อนและผลที่เกิดจากพันธกรณีต่าง ๆ และเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณะ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อนำไปสู่นวัตกรรมบนพื้นฐานภูมิปัญญาไทย

5. การสร้างศักยภาพในการเจรจาระหว่างประเทศ โดยสร้างความเข้าใจในพันธกรณีทั้งผลประโยชน์และผลกระทบ ศึกษารายละเอียดพันธกรณีระหว่างประเทศและกำหนดท่าทีเจรจาที่เกิดประโยชน์ต่อการปรับตัวของไทย และเสริมสร้างเทคนิคการเจรจาและสร้างแนวร่วมเพื่อสร้างอำนาจต่อรองในเวทีการค้า การลงทุนและสิ่งแวดล้อม

6. Green Economy การดึงภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ดึงภาคีธุรกิจ เช่นสภาอุตสาหกรรม สภาหอการค้าต่าง ๆ เข้ามาสนับสนุนธุรกิจที่ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่านโยบายที่กำหนดจะสวยหรูเพียงใด แต่การจะไปถึงจุดหมายที่กำหนดไว้หรือไม่นั้น สำคัญที่ทุกคนต้องให้ความร่วมมือ ดังนั้น เมื่อกำหนดนโยบายออกมาแล้วสิ่งที่ท้าทายของภาคการเมืองคือ ทำอย่างไรที่จะให้ทุกคนมีความตระหนักและมองว่าปัญหาโลกร้อนเป็นปัญหาสำคัญที่เราทุกคนต้องร่วมกันแก้ไขไม่ใช่เป็นเรื่องของใครคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ

แนวคิดการปรับตัวของชุมชน

การปรับตัวของชุมชนเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จะต้องอยู่บนฐานศักยภาพของพื้นที่ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งแต่ละชุมชนมีความเสี่ยงไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับที่ตั้ง ลักษณะการประกอบอาชีพ ซึ่งแต่ละชุมชนต้องพิจารณาร่วมกันว่าชุมชนของเราปัญหามันอยู่ที่ตรงไหน แล้วเราจะมีวิธีการปรับตัวอย่างไร และที่สำคัญทุกคนในชุมชนต้องร่วมมือกัน เพราะการปรับตัวต่อภาวะโลกร้อนนั้นลำพังฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดคิดกันเองไม่ได้ ต้องร่วมกัน ซึ่งแต่เดิมวิถีชีวิตประจำวันของชุมชนก็อิงอยู่กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เราดำรงอยู่ แต่เมื่อชุมชนมีการพัฒนาขึ้นและได้เปลี่ยนวิถีชีวิตเป็นสังคมเมืองมากขึ้น การดำเนินชีวิตประจำวันก็เปลี่ยนไปมีความสะดวกสบายมากขึ้นจากการพัฒนาที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและใช้พลังงานอย่างสิ้นเปลือง ทำให้เราหลงลืมแนวทางการดำรงชีวิตในอดีต ซึ่งหากสังเกตจะเห็นว่าองค์ความรู้ดั้งเดิมของท้องถิ่นล้วนสอดคล้องกับภูมิอากาศ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบวิธีการก่อสร้าง ผังเมือง เทคโนโลยี อาชีพ วิถีชีวิต การเพาะปลูก วัฒนธรรม การกินอยู่และการแต่งกาย เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การปรับตัวของชุมชนเพื่อลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นยังจำเป็นต้องพึ่งพากลไกของภาครัฐตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ในการที่จะสร้างขีดความสามารถให้ชุมชนในการที่จะปรับตัวเพื่อรับมือกับผลกระทบที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภัยแล้ง หรือน้ำท่วม ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเกิดบ่อยครั้งขึ้น และรุนแรงมากขึ้น ซึ่งหากชุมชนไหนยังไม่เริ่มที่จะปรับวิถีการดำเนินชีวิต หรือปรับรูปแบบการพัฒนา ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันก็ควรจะเริ่มได้แล้วก่อนที่จะสายเกินไป หากไม่รู้ว่าจะเริ่มตรงไหนก่อนหรือเริ่มตรงไหนดีก็สามารถดูต้นแบบของชุมชนที่ได้มีการดำเนินการไปแล้ว เพื่อนำมาปรับใช้ตามความเหมาะสมกับชุมชนของเรา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พัชรี โพธิหัง (2550, บทคัดย่อ) จากการศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ที่ส่งผลต่อชุมชนตำบลดอนหัวฬ่อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ที่ส่งผลต่อ

ชุมชนตำบลดอนหัวพ่อ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของยามาเน่ (Yamane) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ การทดสอบ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variances: One-way ANOVA)

ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมมีมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการโยกย้ายถิ่น เพื่อเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรม และปัญหาชุมชน เช่น การลักทรัพย์ ยาเสพติด อาชญากรรม เป็นต้น รองลงมาคือผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นความคิดเห็นในทางบวก ส่งผลดีทางเศรษฐกิจ เนื่องจากมีการลงทุน มีการจ้างงานจำนวนมาก สร้างอาชีพใหม่ ๆ และมีเม็ดเงินหมุนเวียนเกิดขึ้นในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ส่วนผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม คือ น้ำ อากาศ เสียง ขยะมูลฝอย มีผลกระทบน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น พบว่า เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน มีความคิดเห็นต่อผลกระทบที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการศึกษาดังกล่าวมีข้อเสนอแนะว่า ภาครัฐและภาคเอกชนอันได้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนหัวพ่อ นิคมอุตสาหกรรม และประชาชน ควรเพิ่มการประสานความร่วมมือ เพื่อป้องกันการแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ด้าน ส่งเสริมการพัฒนาซึ่งกันและกัน เพื่อให้นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร อยู่คู่กับชุมชนได้อย่างปลอดภัยและยั่งยืน

สุขสันต์ นูพิมพ์ (2550) การศึกษาเรื่องการขยายเขตโรงงานอุตสาหกรรม: กรณีศึกษาพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเก่า อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของประชาชนต่อผลการขยายเขตโรงงานอุตสาหกรรม ที่มีผลกระทบด้านคุณภาพชีวิต ด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับผลจากการขยายโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกตาม อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ระยะห่างจากบ้านถึงโรงงาน พื้นที่ประกอบอาชีพ ประเภทโรงงาน ที่อยู่ใกล้ที่พัก เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาผลจากการขยายเขตโรงงานอุตสาหกรรม เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเก่า อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี จำนวน 355 คน

ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการขยายเขตโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเก่า อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี แยกเป็นประเด็นดังนี้ ด้านคุณภาพชีวิตประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสุขภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วย ด้านคมนาคม ด้านไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านสิ่งแวดล้อมประกอบด้วยด้านน้ำ อากาศ เสียง ด้านขยะมูลฝอย ในภาพรวมอยู่ใน

ระดับน้อย ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นจากการขยายเขตโรงงาน พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และระยะห่างจากบ้านกับโรงงานที่แตกต่างกันได้รับผลจากการขยายเขตโรงงานอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนเพศ รายได้ต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว พื้นที่ประกอบอาชีพ และประเภทโรงงานที่อยู่ใกล้ที่พัก แตกต่างกันมีความคิดเห็นจากการขยายเขตโรงงานอุตสาหกรรม ไม่แตกต่างกัน จากข้อค้นพบดังกล่าว มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ การก่อตั้งนิคมอุตสาหกรรม ควรให้ประชาชนผู้ที่จะได้รับผลกระทบ มีส่วนร่วม เสนอความต้องการของประชาชน ควรหามาตรการลงโทษ หรือนโยบายเก็บภาษีโรงงานอุตสาหกรรม ที่ก่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ควรมีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ประชาชน อยู่ร่วมกับภาคอุตสาหกรรม ที่ก่อเกิดปัญหาการสร้างผลกระทบ และควรมีมาตรการและนโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการขยายตัวในภาคอุตสาหกรรม

คมกฤช ยิ้มเจริญ (2552, บทคัดย่อ) วัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการทรัพยากรน้ำตามหลักการนิคมอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐนิเวศของนิคมอุตสาหกรรมอีเทิร์น ซีบอร์ด ระยอง และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐนิเวศ และเพื่อจัดทำแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐนิเวศ ผลการศึกษา พบว่า นิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์น ซีบอร์ด ระยอง มีการหมุนเวียนน้ำทิ้งกลับมาใช้ประโยชน์ให้แก่โรงงานต่าง ๆ ในนิคม ฯ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการนิคมอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐนิเวศ แต่การดำเนินการดังกล่าวยังไม่สามารถลดการถ่ายเทของเสียลงสู่สิ่งแวดล้อมได้อย่างสมบูรณ์ เพราะความต้องการใช้น้ำหมุนเวียนของโรงงานต่าง ๆ ยังมีปริมาณน้อยกว่าปริมาณน้ำทิ้งที่เกิดขึ้นจริง โดยปัจจุบันสามารถนำน้ำทิ้งกลับมาใช้ประโยชน์ได้ประมาณร้อยละ 15 ของปริมาณน้ำทิ้งที่เกิดขึ้นทั้งหมด ปัญหาที่สำคัญในการหมุนเวียนน้ำ คือ ปริมาณสสารที่สะสมในน้ำทิ้งส่งผลให้คุณภาพน้ำทิ้งมีคุณภาพลดลงจึงจำเป็นต้องระบายน้ำทิ้งบางส่วนออกสู่ภายนอก แต่ในอนาคตหากมีโรงงานสนใจนำน้ำทิ้งไปใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้นอาจไม่จำเป็นต้องระบายน้ำทิ้งออกสู่ภายนอกเลย การดำเนินการดังกล่าวอาศัยนิคม ฯ เป็นแกนกลางในการประสานงานกับโรงงานที่เข้ามาตั้งภายในนิคม ฯ ซึ่งมีการจัดประชุมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นประจำทุกเดือน ทำให้ได้รับความร่วมมือจากโรงงานด้วยดีปัญหาและอุปสรรคในแลกเปลี่ยนของเสียระหว่างโรงงานอีกประการหนึ่ง คือ ข้อจำกัดเกี่ยวกฎหมายการรับกำจัดน้ำเสีย ซึ่งโรงงานที่ต้องการนำน้ำเสียของอีกโรงงานหนึ่งมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต จำเป็นต้องขออนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมในฐานะผู้รับกำจัดของเสียโดยไม่สามารถแลกเปลี่ยนของเสียกันได้โดยตรง จึงควรทำการปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เอื้ออำนวยต่อการแลกเปลี่ยนทรัพยากรน้ำทั้งที่เป็นของเสียและวัตถุดิบอาจนำไปสู่การหมุนเวียนของสสารมากขึ้นซึ่งจะส่งผลให้ลดการปล่อยสสารดังกล่าวออกสู่สิ่งแวดล้อม หรือไม่มี

การปล่อยสสารออกสู่สิ่งแวดล้อมเลยตามแนวทางของนิคมอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐนิเวศ นอกจากนี้ การลงทุนในการปรับปรุงคุณภาพน้ำทิ้งให้มีคุณภาพที่เหมาะสมในการนำกลับไปใช้ประโยชน์ยัง เป็นการลงทุนที่ค่อนข้างสูง และยังต้องแบกรับภาระการกำจัดของเสียที่เกิดขึ้นไปกำจัดอย่าง เหมาะสม

สมชาย เชื้อชาวนา (2552) การศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้ของประชาชนต่อผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมจากโรงไฟฟ้าบางประกงในเขต อำเภอบางประกง จังหวัดฉะเชิงเทรา วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาช่องทางการรับรู้ของประชาชนต่อผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมจากโรงไฟฟ้าของประชาชนในอำเภอบางประกง จังหวัดเชิงเทรา ในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมชุมชน และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมจากโรงไฟฟ้าบางประกง ในเขต อำเภอบางประกง จังหวัดเชิงเทรา จำนวน 400 คน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างแบบโควตา และสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่า คือความถี่ และค่าร้อยละ จากการวิจับพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นบุตร ธิดาของหัวหน้าครอบครัว และเป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 26-35 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง มีการศึกษาในระดับมัธยมปลาย/ ปวช. มีสมาชิกที่อยู่อาศัยในครอบครัว จำนวน 3 คน ส่วนใหญ่มีรายได้ 5,001-10,000 บาท มีรายจ่าย 5,001-10,000 บาท สิทธิการครอบครองที่อยู่อาศัย เป็นของตนเองทั้งบ้านและที่ดิน และอาศัยอยู่ในพื้นที่ มากกว่า 15 ปี

การรับรู้ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสิ่งแวดล้อมของโรงไฟฟ้าบางประกง พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารจากเพื่อนบ้าน

ส่วนการรับรู้ข่าวสารจากการชี้แจงเกี่ยวกับการแก้ไขผลกระทบปัญหาด้านอากาศฝุ่นเขม่า พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบจากหอกระจายเสียงของหมู่บ้าน หรือเพื่อนบ้าน

ส่วนการรับรู้ข่าวสารจากการชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินการแก้ไขผลกระทบปัญหาด้านน้ำร้อน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบจากผู้นำชุมชนหรือเจ้าหน้าที่โรงไฟฟ้า

ส่วนการรับรู้ข่าวสารจากการชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินการแก้ไขผลกระทบปัญหาด้านเสียงดัง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ทราบจากผู้นำชุมชนหรือเจ้าหน้าที่เป็นอันดับสุดท้าย

อาทิตย์ ทองคงเหย้า (2553) การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากบริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร (มหาชน) แกลง ตำบลคลองปูน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลกระทบที่เกิดจากบริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร (มหาชน) แกลง ที่มีต่อสภาพสิ่งแวดล้อมในตำบลคลองปูน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่หมู่ 1 ตำบลคลองปูน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์กระบวนการ (Processual Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม นั้นมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในด้านของปัญหาน้ำเสียที่ซึมลงสู่บ่อน้ำที่ชาวบ้านใช้ในการอุปโภคและบริโภค บ่อน้ำที่ชาวบ้านแต่ละครอบครัวขุดไว้ใช้นั้น มีความสำคัญต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่อย่างมาก น้ำที่ใช้รดพืชผลทางการเกษตร ใช้ดื่ม ใช้ อาบ และการดำเนินชีวิตในแต่ละวันกลับได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้น น้ำที่เคยใส สะอาด กลับมีกลิ่นเหม็น และมีคราบต่าง ๆ คล้ายสนิมปะปนอยู่ในน้ำ และผลกระทบที่เกิดขึ้นก็กำลังที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้น กินอาณาบริเวณที่กว้างขวางขึ้นและสุดท้ายหากไม่ได้รับการแก้ไขที่ถูกต้อง สิ่งแวดล้อมบริเวณนั้นคงจะต้องได้รับความเสียหายแน่นอน

อุไร อินทร์ม่วง และคณะ (2555, บทคัดย่อ) การวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชนตำบลท่าพระ จังหวัดขอนแก่น จากการเปลี่ยนแปลงชุมชนเกษตรกรรมไปสู่การเป็นผู้รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม และเสนอแนะ มาตรการหรือแนวทางการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยกำหนดสุขภาพ ด้วยการใช้เครื่องมือประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ เพื่อพัฒนากรอบแนวทางการพัฒนาชุมชนสุขภาวะในอนาคต ดำเนินการวิจัย ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น รวม 14 หมู่บ้าน ระหว่างพฤษภาคม 2552 ถึง มิถุนายน 2553 กระบวนการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชน ประกอบด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ โดยที่คณะทำงานที่เป็นผู้แทนจากทุกหมู่บ้านของชุมชนร่วมกับคณะผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูล และจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการณ์เพื่อการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชน โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่น ผู้นำชุมชน คณะผู้บริหาร อบต. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้แทนประชาชนจากทุกหมู่บ้านและผู้แทนจากโรงงานอุตสาหกรรม รวม 53 คน ผลจากการประเมินผลต่อสุขภาพของชุมชน ทำให้ได้ข้อเสนอแนะมาตรการในการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชน จากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยกำหนดสุขภาพด้านต่าง ๆ ในชุมชน ข้อเสนอต่อการพัฒนาชุมชนไปสู่การเป็นชุมชนสุขภาวะ และแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับโรงงานอุตสาหกรรม

ข้อมูลเกี่ยวกับ HIA กรณีศึกษาท่าเรือน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมทวาย ประเทศพม่า (โอเคเนชั่น, 2555) ประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องดังนี้ คือ งานวิจัยชิ้นนี้นับว่าเป็นต้นแบบการจัดทำ HIA (Health Impact Assessment) ได้ในระดับหนึ่ง มีองค์ประกอบการศึกษาเกือบทุกด้าน แต่อาจจะขาดในเรื่องพื้นที่ เนื่องจากไม่ได้เห็นพื้นที่จริง แต่การศึกษาได้ใช้พื้นที่ในประเทศไทยที่ใกล้เคียงเป็นตัวอย่างในการศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการหยิบยก คัดเลือกข้อความบางส่วนที่เกี่ยวกับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นเท่านั้น มิได้ทำการหยิบยกมาทั้งหมดในภาพรวม บทความนี้จะเริ่มต้นฉายภาพให้เห็นถึงผลกระทบทางลบที่อาจจะเกิดขึ้น และจำเป็นที่จะต้องได้รับการประเมินความเสี่ยง

และการศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพในภาพรวมหรือในระดับยุทธศาสตร์ ก่อนที่จะดำเนินการโครงการตามแผนที่วางไว้ สุดท้ายบทความนี้จะเสนอข้อเสนอแนะที่น่าจะเป็นประโยชน์การคุ้มครองและการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนทั้งสองประเทศ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันที่เรียกว่า การประเมินผลกระทบทางสุขภาพหรือ HIA นั่นเอง

การสร้างนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มักจะก่อให้เกิดผลกระทบในหลายด้าน เพื่อที่จะช่วยชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมทวาย ผู้เขียนจึงได้จำลองอัตราของผลกระทบแต่ละด้านเมื่อเทียบกับพื้นที่และขนาดการผลิต โดยเทียบเคียงจากเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตและการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ดังนั้น การประมาณการณ์ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในบทความนี้จึงเป็นการประมาณอย่างคร่าว ๆ เพื่อจุดประเด็นและจุดประกายให้เห็นถึงความสำคัญในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในเชิงยุทธศาสตร์อย่างจริงจัง ก่อนที่จะพัฒนาโครงการย่อยต่าง ๆ เพื่อป้องกันมิให้เกิดผลกระทบเช่นเดียวกับที่ประชาชนในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด (ซึ่งมีพื้นที่เล็กกว่านิคมอุตสาหกรรมทวายมาก) ต้องแบกรับมาเป็นเวลานาน ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีดังต่อไปนี้ 1) การปล่อยก๊าซเรือนกระจก 2) มลภาวะทางอากาศซึ่งส่งผลกระทบทางลบอย่างมาก ทั้งต่อการทำการเกษตรและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ นอกจากมลสารที่ทำให้เกิดฝนกรดแล้ว การปล่อยมลสารประเภทโลหะหนัก สิ่งหนึ่งซึ่งเป็นห่วงสำหรับการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เช่นนี้คือ การกำหนดและการรักษาพื้นที่กันชนระหว่างเขตอุตสาหกรรมกับเขตชุมชน หรือ (Buffer Zone) เพื่อป้องกันมลพิษทางอากาศและอุบัติสารเคมี 3) ทรัพยากรน้ำ 4) กากของเสีย และหากการจัดการกากของเสียไม่เป็นไปอย่างรอบคอบและเข้มงวด ก็จะเกิดการลักลอบทิ้งกากของเสีย และเกิดการปนเปื้อนสู่สิ่งแวดล้อม เช่น น้ำใต้ดินดังที่เคยเกิดขึ้นในพื้นที่อุตสาหกรรมมาบตาพุด 5) ผลกระทบต่อชุมชนและวิถีชีวิต จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินขนาดใหญ่ ที่จะต้องโยกย้ายถิ่นฐาน และเริ่มต้นอาชีพเกษตรกรรมในพื้นที่ใหม่ การพัฒนานิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ยังอาจส่งผลกระทบกับชุมชนที่อยู่รอบ ๆ นิคม ทั้งโดยตรง และทางอ้อม ทั้งยังอาจส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงเมืองทวายที่อยู่ทางตอนล่างด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะหากเกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำทวาย

เนื่องจากโครงการท่าเรือน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมทวายเป็นโครงการขนาดใหญ่ที่มีประเทศผู้ลงทุนและผู้ได้รับผลประโยชน์ในหลายประเทศ ขณะเดียวกัน ก็เป็นโครงการที่มีโครงการย่อย ๆ หลายโครงการ ซึ่งอาจสร้างผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนเป็นอย่างมากเช่นกัน การเติบโตและความเชื่อมโยงของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงไม่ควรมุ่งหวังแต่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และเพิกเฉยต่อข้อห่วงกังวลของประชาชน รวมถึงไม่ควรละเลยความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดผลกระทบทางลบขึ้นในพื้นที่ ดังนั้นก่อนที่จะดำเนิน

โครงการนี้ในลำดับต่อไป ผู้ลงทุนและรัฐบาลทุกประเทศที่เกี่ยวข้องกับโครงการนี้ โดยเฉพาะรัฐบาลและผู้ลงทุนจากประเทศไทย ซึ่งมีบทเรียนที่ชัดเจนเกี่ยวกับปัญหามลภาวะและสุขภาพที่มาบตาพุด จึงควรให้ความสำคัญกับการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

โดยสรุปแล้วนั้น เราจะเห็นได้ว่า กรณีศึกษาการพัฒนาโครงการท่าเรือน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมทวายเป็นตัวอย่างสำคัญที่บ่งชี้ให้เห็นว่า การลงทุนในโครงการพัฒนาในอนาคตจะเป็นไปในลักษณะข้ามพรมแดน ไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การคุ้มครองและสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนในอาเซียนก็จำเป็นต้องก้าวข้ามพรมแดนด้วยเช่นกัน ผ่านกลไกการเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้การประเมินผลกระทบทางสุขภาพเป็นเครื่องมือสำคัญทั้งในระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาในภาพรวม ไปจนถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาในแต่ละพื้นที่ ความท้าทายจึงขึ้นอยู่กับว่า การพัฒนาการประเมินผลกระทบทางสุขภาพของภาคประชาชนในกลุ่มประเทศอาเซียนปัจจุบัน จะก้าวทันย่างก้าวอันรวดเร็วของผู้ลงทุนข้ามชาติได้มากน้อยเพียงใด และสามารถประสานข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เข้าสู่การปรับทิศทางการพัฒนา หรือแนวทางการวางแผนในโครงการลงทุนข้ามชาติเหล่านี้ได้มากน้อยเพียงใด เป็นสำคัญ

จากการทบทวนเอกสารทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมจะส่งผลกระทบที่ดีต่อท้องถิ่นได้ แต่ในทางตรงกันข้าม หากไม่มีการควบคุมที่ดี ก็ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม เกิด ปัญหาในด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ ตามมากระทบกันเป็นลูกโซ่ จะเห็นได้ว่าผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมดังกล่าว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนในแต่ละบริบทแตกต่างกัน แต่เนื่องด้วยปัญหาที่กระทบดังกล่าวนั้นบางสิ่งเป็นการคุกคาม ต่อประชาชนในชุมชน ผู้วิจัยจึงถือโอกาสนี้เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลและเป็นกระบอกเสียง เพื่อเสนอแนะแนวทางมาตรการ ป้องกัน หรือส่งเสริม ซึ่งกระบวนดังกล่าวจะทำให้เกิดความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น ระหว่างประชาชน เจ้าที่หน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อเป็นการพัฒนาท้องถิ่นให้ก้าวหน้าต่อไป

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยในเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง ที่มีต่อสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพของชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยองอีกทั้งยังเพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไข ข้อเสนอแนะให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึงข้อมูล เพื่อในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. วิธีการวิจัย
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูล
4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูล

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาออก เป็น 2 แบบ คือ

1. การศึกษาข้อมูลเอกสาร (Document Research) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสารต่าง ๆ ดังนี้

1.1 เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย บทความที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน เช่น รายงานโครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเฝ้าระวังปัญหามลพิษภาคตะวันออก เอกสารการนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง เอกสารจากองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร รายงานการสัมมนา คู่มือวิชาการต่าง ๆ เช่น คู่มือหลักสูตรการอบรบการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพระดับท้องถิ่น

1.2 จากการเข้าถึงข้อมูลจากเว็บไซด์ต่าง ๆ เช่น เว็บไซด์กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เว็บไซด์กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เว็บไซด์ศูนย์ประสานงานการพัฒนาระบบและกลไกการประเมินผลกระทบ

ด้านสุขภาพ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เป็นต้น โดยใช้ข้อมูลเหล่านี้เป็นพื้นฐานในการศึกษา

2. การวิจัยภาคสนาม (Survey Research) โดยใช้

2.1 การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ผู้สัมภาษณ์เป็นผู้ถามคำถาม และให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นผู้ตอบ โดยมีการพูดคุยระหว่างผู้ถามและผู้ตอบ และเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2.2 การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนา คอยซักถามเพื่อให้เกิดการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นคำถามอย่างกว้างขวางและละเอียด ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants

2.3 การเก็บข้อมูลจากการสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ทำการสังเกต สภาพชุมชน สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริงในเขตรอบ ๆ นิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ดระยอง และได้ทำการจดบันทึก บันทึกภาพ ที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาประกอบและสนับสนุนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทำการกำหนด ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 9 คน โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แสดงรายละเอียดดังนี้

1. ผู้นำชุมชน (โดยตำแหน่ง) จำนวน 3 ท่าน

1.1 การคัดเลือกจากชุมชนทั้งหมด 7 ชุมชน และทำการคัดเลือกเฉพาะชุมชนที่มีปัญหาร้องเรียนเกี่ยวกับเรื่องผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมมากที่สุด ตามลำดับ 3 ลำดับคือ

1.1.1 ชุมชนบ้านมาบเตย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 บ้านมาบเตย

1.1.2 ชุมชนบ้านสะพานสี่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 บ้านสะพานสี่

1.1.3 ชุมชนบ้านมาบยางพรใหม่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 บ้านมาบยางพรใหม่

1.2 หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้นำชุมชน มีดังนี้

1.2.1 เลือกโดยตำแหน่ง คือ เป็นผู้ใหญ่บ้านของหมู่บ้านนั้น ๆ โดยทำหน้าที่ในการบริหารจัดการภายในหมู่บ้านของตน และทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการในการพัฒนาของหมู่บ้าน

2. ตัวแทนองค์กรภาครัฐ (โดยตำแหน่ง) จำนวน 1 ท่าน

2.1 หลักเกณฑ์การคัดเลือกตัวแทนองค์กรภาครัฐ มีดังนี้ คือเลือกโดยตำแหน่ง คือ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร มีตำแหน่งเป็นข้าราชการประจำของ ตำบลบ้านมาบยางพร ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ เป็นอย่างดี

3. ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม (โดยตำแหน่ง) จำนวน 1 ท่าน

3.1 หลักเกณฑ์การคัดเลือกตัวแทนภาคอุตสาหกรรม มีดังนี้คือเลือกโดยตำแหน่ง คือ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เกี่ยวกับนิคมอุตสาหกรรม ทราบถึงการบริหารจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมภายในนิคมอุตสาหกรรมเป็นอย่างดี

4. แกนนำภาคประชาชน จำนวน 1 ท่าน ได้แก่

4.1 เลือกจาก แกนนำชาวบ้านกลุ่มรักษ์บ่อวิน

4.2 หลักเกณฑ์การคัดเลือกแกนนำภาคประชาชนมีดังนี้

4.2.1 มีความสนใจ เสียสละและอุทิศตัวในการทำงานเพื่อส่วนรวม มีความสนใจในด้านสิ่งแวดล้อม

4.2.2 มีความรู้ความเข้าใจ สามารถสร้างองค์ความรู้ และสามารถรับ ส่งแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึง นโยบายข่าวสาร กิจกรรมตลอดจนข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

5. กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

5.1 ทำการคัดเลือกจากกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิมจำนวน 3 ท่าน ได้แก่

5.2 หลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มชาวบ้านดังนี้คือ เป็นกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม ก่อนที่จะมีนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง เข้ามาจัดตั้งนิคม ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่มากกว่า 35 ปี หรือเป็นผู้ที่ประกอบกิจการต่าง ๆ หรือประกอบวิชาชีพในชุมชนที่อาศัยอยู่มากกว่า 20 ปีและมีศักยภาพในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เข้าใจถึงบริบทในชุมชนต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Guide) แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งสร้างขึ้นโดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง ในด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ซึ่งใช้ในการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน แกนนำภาคประชาชนและกลุ่มประชาชนดั้งเดิม

ในพื้นที่ที่กำหนด ซึ่งในแต่ละด้านได้มีการกำหนดกรอบแนวคิดในเรื่องต่าง ๆ แล้วนั้นเพื่อใช้เป็นแนวทางของคำถามเท่านั้น ส่วนรายละเอียดของข้อคำถามจะเปลี่ยนไปตามบริบทขณะที่มีการสัมภาษณ์ ซึ่งจะทำให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถแสดงความคิดตามข้อคำถามต่าง ๆ อย่างอิสระได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการศึกษาที่เป็นจริง และสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา พร้อมทั้งอุปกรณ์ที่นำมาประกอบในการวิจัยครั้งนี้คือ เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายภาพ รายละเอียดข้อคำถามดังนี้คือ

1. ท่านคิดว่าในการดำเนินชีวิตประจำวัน ณ ปัจจุบันของคนในชุมชน ได้รับผลกระทบทั้งข้อดีและข้อเสียจากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง อะไรบ้าง อย่างไร

2. จากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรม ในความคิดเห็นของท่านประเด็นเหล่านั้น ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอะไรบ้าง อย่างไร

3. เมื่อเกิดผลกระทบดังกล่าวแล้วนั้น ท่านมีวิธีแก้ไขปัญหาเบื้องต้นอย่างไร ณ ปัจจุบัน มีหน่วยงานราชการหรือเอกชนใด เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมดังกล่าวหรือไม่ และต้องการให้ช่วยเหลือในกรณีใดบ้าง อย่างไร

4. ในฐานะที่ท่านเป็นตัวแทนของประชาชน และชุมชนของท่าน ท่านมีโครงการแนวคิด ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนใดบ้าง อย่างไร

โดยให้ครอบคลุมในแต่ละด้าน ต่าง ๆ คือ ด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ซึ่งสร้างขึ้นโดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมใน 4 ด้าน คือสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพ โดยมีขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยอาศัยข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ในเรื่องผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง จากการกำหนดกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปเสนอ อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบ เพื่อขอคำปรึกษาและพิจารณาแก้ไขให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน ความถูกต้องและความครอบคลุมเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

3.1 ดร.ลือชัย วงษ์ทอง ตำแหน่ง อาจารย์ประจำวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.2 อาจารย์ กฤษฎา นันทเพ็ชร ตำแหน่ง อาจารย์ประจำวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.3 นายเพิ่มศักดิ์ ยอดยาดี ตำแหน่ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

4. ผู้วิจัยปรับปรุงแบบสัมภาษณ์หลังจากการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์สำหรับเก็บข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ของนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ เว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในด้านสิ่งแวดล้อม จากนั้นนำมาสรุปผลเป็นกรอบแนวคิดซึ่งใช้เป็นประเด็นในแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา และบริบทของชุมชนตำบลมาบยางพร โดยกรอบแนวคิดที่ใช้เป็นประเด็นในแบบสัมภาษณ์รายละเอียดดังนี้ คือ

1.1 ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในด้านสิ่งแวดล้อม

1.2 ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในด้านเศรษฐกิจ

1.3 ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในด้านสังคม

1.4 ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในด้านสุขภาพ

2. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ดังกล่าว กับ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 9 ท่าน โดยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ด้วยการสอบถามในประเด็นหลักให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้านข้างต้น หากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ต้องการเจาะลึกในเรื่องใด ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ในเรื่องนั้น ๆ อีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ เพื่อนำไปหาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไขในประเด็นต่าง ๆ

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมด้วยตนเอง ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในระหว่าง วันที่ 1 มีนาคม 2556 ถึง วันที่ 31 พฤษภาคม 2556

การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูล

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กับการรวบรวมข้อมูลตลอดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาจัดประเภท หมวดหมู่และตีความข้อมูลเพื่อสรุปเป็นผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม มาทำการวิเคราะห์เพื่อเป็นฐานอ้างอิงให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเสนอแนะแนวทาง เพื่อการจัดการแก้ไขได้ถูกต้อง

2. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมนั้น ประเด็นนี้ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ทำการศึกษา จึงสามารถทราบถึงสาเหตุที่แท้จริงดังกล่าวและทำการสรุปตามประเด็นความสำคัญในเนื้อหาดังกล่าว

3. ผู้วิจัยมีการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล แบบสามเส้า โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านบุคคล กล่าวคือ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบสามเส้าด้านบุคคล คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ทั้ง 5 กลุ่ม ผู้นำชุมชน แกนนำภาคประชาชน กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม หากได้ข้อมูลเหมือนกันหรือตรงกัน หมายความว่า ข้อมูลเหมือนกันหรือตรงกัน หมายความว่า ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่เชื่อถือได้

4. นำเสนอข้อมูลในรูปความเรียง เชิงพรรณนา ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบเนื้อหาไว้อย่างคร่าว ๆ และได้รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) หากผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล และพบว่า ข้อมูลที่ทำการวิเคราะห์ยังไม่เป็นที่เพียงพอ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลเจาะลึกในเรื่องนั้น ๆ และนำมาวิเคราะห์เพิ่มเติมอีก

บทที่ 4
ผลการวิจัย

จากการวิจัย “ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง กรณีศึกษาชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง” ที่มีต่อสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนจำนวน ตัวแทนองค์กรภาครัฐ ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม แกนนำภาคประชาชน และกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม จำนวน 9 คน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย ออกเป็น 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 2 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

ตอนที่ 3 ผลกระทบทางด้านสังคม

ตอนที่ 4 ผลกระทบทางด้านสุขภาพ

ตอนที่ 5 ผลสรุปของการพัฒนาอุตสาหกรรม ข้อดีและข้อเสีย

โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์กรภาครัฐ ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม แกนนำภาคประชาชน และกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ กากขยะอุตสาหกรรม/ หลุมฝังกลบขยะ น้ำ (การรั่วไหลของสารพิษลงสู่อ่างเก็บน้ำ) เสียงและอากาศ/ ฝุ่นละออง

1. กากขยะอุตสาหกรรม/ หลุมฝังกลบขยะ

1.1 ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ผลการศึกษาประเด็นเรื่อง กากขยะอุตสาหกรรม/ หลุมฝังกลบขยะ จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์กรภาครัฐ ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม แกนนำภาคประชาชน และกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม ทั้งหมดตอบตรงกันว่า 1) ปัญหาเรื่องกากขยะอุตสาหกรรมหรือหลุมฝังกลบขยะเป็นปัญหาสำคัญก่อให้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน คือส่งกลิ่นเหม็นรบกวน ก่อให้เกิดความเครียด เกิดความกังวลใจ 2) ในกรณีหลุมฝังกลบขยะของบริษัทเอกชน ซึ่งมีการจัดการไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ คือ การปูชั้นกันซึมและคุณภาพของผ้ายาง HDPE (High-Density Polyethylene) มาใช้ปูชั้นหลุมฝังกลบไม่ได้มาตรฐานตามหลักเกณฑ์จนทำให้เกิดการรั่วไหลของสารเคมี 3) มีการปิดหลุมฝัง

กลบเก่าและเปิดหลุมฝังกลบใหม่ในหลาย ๆ บริเวณของตำบลซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวบ้าน คือ พบว่าส่งกลิ่นเหม็นรุนแรงมาก ปัจจุบันได้มีการร้องเรียนให้หน่วยงานราชการเข้ามาดำเนินการแก้ไขเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจัง

ความคิดเห็นของกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิมในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้สรุปประเด็นเกี่ยวกับหลุมฝังกลบขยะดังนี้ 1) มีปัญหาของหลุมขยะฝังกลบ 3 หลุม วังกระรอก ซอยตรีเพชร หลังศูนย์เด็กเล็ก ที่มีการฝังกลบขยะบ่อใหญ่ที่ก่อปัญหาเรื่อง กลิ่น 2) ปัญหาจากบ่อขยะย่อย ๆ และปัญหาจากร้านรับซื้อของเก่าที่เกิดขึ้นมากมายซึ่งปัญหาทั้ง 2 อย่างจะมีการเผาเศษขยะ สายไฟ ทองแดง และมีการทำลายกระป๋องบรรจุสารพิษ และทิ้งในบริเวณพื้นที่ จนเกิดฝนตกน้ำฝนจะชะล้างสารต่าง ๆ ลงสู่ใต้พื้นดิน ตลอดจนการเผาสิ่งของต่าง ๆ จะเหม็นมาก และสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของตัวแทนภาคประชาชน ดังนี้

“ปัญหาจริง ๆ อยู่ที่ การจัดการขยะอุตสาหกรรม ฉะนั้นวันนี้ข้อมูลที่น้องได้จะได้เกี่ยวกับ เรื่องขยะอุตสาหกรรมอย่างเดียวนะ เพราะตอนนี้ในภาคตะวันออกหรือประเทศไทยเลยก็ว่าได้ ปัญหาขยะอุตสาหกรรมทั้งนั้น พี่กำลังทำหนังสือให้เกิดการผลักดันในการกำจัดขยะทั่วประเทศ หัวข้อที่อยากให้น้องทำก็คือ ขยะอุตสาหกรรมปัญหาและทางออก” (ทิวา แตงอ่อน, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2556)

ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนท่านหนึ่งดังนี้

“เรื่องบ่อขยะ ซึ่งตอนนี้หมู่ 1 กับ หมู่ 5 กำลังได้รับผลกระทบเกี่ยวกับเรื่องกลิ่นจากบ่อขยะ ซึ่งออกข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ทางบ้านเราก็ไม่ค่อยได้กลิ่นเท่าไหร่ แต่มีช่วงหนึ่งได้รับกลิ่น แต่บ่อนั้นเขาฝังกลบไปแล้วแต่ก็มีบ่อใหม่ ๆ เกิดขึ้นอีก แต่ถ้าถามชาวบ้านทั่ว ๆ ไป เกือบทุกคนเขาก็ไม่อยากให้มีนะ บ่อขยะ เพราะถ้าเราวิ่งไปปลวกแดง สายวังตาผิน ก็เหม็นนะ ตอนเช้า ๆ กลิ่นจะมาเลย คือ บ่อขยะเป็นของเอกชน” (พยงค์ คล้ายสุบรรณ์, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2556)

ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม ดังนี้

“เมื่อวันก่อนไปประชุมกับนายอำเภอ พี่อยากจะถามนายคำหนึ่งว่า คำว่ากลบของนายหมายความว่าอะไร ทำไมไม่เอาออกไปให้หมดเลยสิ นี่มาฝัง” (ปรีชา นันเถา, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

1.2 การแก้ไขปัญหาของหน่วยราชการหรือเอกชน

ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะอุตสาหกรรมหรือหลุมฝังกลบขยะนั้น ชาวบ้านได้มีการร้องเรียนผ่านผู้นำชุมชนถึงความเดือนร้อนที่เกิดขึ้น เรื่องราวต่าง ๆ นั้นถูกร้องเรียนไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร จากนั้นเรื่องถูกส่งต่อไปยังอำเภอปลวกแดง และ เรื่องได้ถึงจังหวัดระยองซึ่งได้มีแนวทางดำเนินงานดังนี้ 1) หน่วยงานภาครัฐ คือ ทางผู้ว่าราชการจังหวัด

ระยองได้มีการสั่งการให้นายอำเภอ และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เช่นกรมควบคุมมลพิษ อุตสาหกรรมจังหวัดระยอง เข้ามาทำการตรวจสอบดูแลแก้ไขเรื่องนี้อย่างเร่งด่วน 2) หน่วยงานภาคเอกชนมีการจัดตั้ง ศูนย์เฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม Emc^2 (Environmental Monitoring Control Center) ขึ้นประชาชนสามารถเข้าไปร้องเรียนในศูนย์เฝ้าระวังได้ที่ทำการนิคมเหมราช และในเว็บไซต์ของการนิคมเหมราช

จากการร้องเรียนของชาวบ้านกรณีที่ชาวบ้านได้มีการร้องเรียนถึงหลุมฝังกลบขยะในหมู่ 1 ซอยตรีเพชร หลังโรงงาน TNS ได้ส่งกลิ่นเหม็น ทางองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร กรมควบคุมมลพิษ และกองกำกับการ 2 กองบังคับการการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ลงพื้นที่ ดำเนินการตรวจสอบ จากรายงานการตรวจสอบดังกล่าวเป็นบ่อดินมีการนำของเหลวสีดำมาทิ้งและทำการฝังกลบ ในสภาพพื้นที่ พบกลิ่นเหม็นและแสบจมูก ซึ่งผลสรุปว่าเป็นกากของเสียจากกระบวนการผลิตเม็ดพลาสติก ABS ดูเพิ่มเติมในภาคผนวก จ (องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร, 2556)

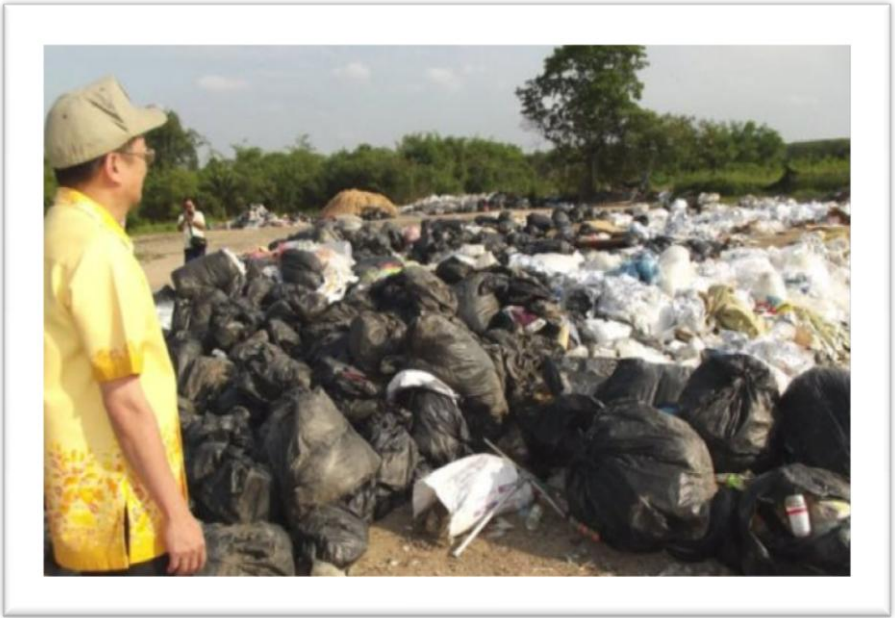

ภาพที่ 12 นายอำเภอปลวกแดง และอุตสาหกรรมจังหวัดระยอง ลงพื้นที่ตรวจสอบหลุมฝังกลบขยะในซอยตรีเพชร หลังโรงงาน TNS หมู่ 1 มาบยางพร (เดลินิวส์, 2556)

แต่ในมุมมองของชาวบ้านนั้น กลับมีมุมมองที่ขัดแย้งกับทางหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาดูแล คือ มองเรื่องดังกล่าวว่า ได้เพียงทำการตรวจสอบแต่ไม่อาจแก้ไขได้ เพราะการแก้ไขนั้นในทางปฏิบัติจริงแล้ว ยังติดขัดในเรื่องกระบวนการเนื่องจากมีอิทธิพลของกลุ่มนายทุนอยู่ ซึ่งผลการศึกษาในประเด็นเรื่องนี้จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวว่ามีชาวบ้านร้องเรียนมาทางผู้ใหญ่บ้านให้ดำเนินการแก้ไข ดังคำสัมภาษณ์ดังนี้

“ในส่วนของการแก้ไข เรารู้กันว่ามันทำยาก พูดตรง ๆ ตรงนี้คือ เราทำอะไรไม่ได้ ต้องตามน้ำไป เพราะเวลาไปไหนพี่จะโดนด่าอยู่คนเดียว คือ เวลาชาวบ้านมาร้องเรียน เราก็ส่งเรื่องร้องเรียนไป เรื่องก็เงียบ นักข่าวก็จะมาเอาข้อมูลจริง ๆ คือ เราก็บอกแล้วว่าถ้าอยากได้ข้อมูลต้องไปเอาเองที่อำเภอ เพราะว่าเราส่งเรื่องนี้ไปแล้ว ส่วนใหญ่จะใช้โทรศัพท์โทรมา” (นันทิภัคค์ สุขใจ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

ในประเด็นของแก้ไขหลุมฝังกลบขยะมีหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาช่วยแก้ไข ดังคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม ดังนี้

“ตอนนี้อุตสาหกรรมจังหวัด กรมควบคุมมลพิษ ก็เข้ามาตรวจนะ เอาดินเอาน้ำเอาผงสารไปตรวจตรงซอยตรีเพชรหลังบริษัท TNS เอาใบตรวจแต่ยังไม่เห็นออกข่าวว่าไงบ้าง เพราะพี่ก็รอฟังข่าวอยู่ แต่ส่วนเจ้าหน้าที่ ที่โรงพยาบาลรามา มาตรวจมาเจาะเลือด เด็กที่ศูนย์เด็กเล็กไป เห็นว่ามีสารเกินกำหนด ต้องถามทิดจ้อย ซึ่งก็ไม่รู้ว่ามาจากโรงเรียนไหน อาจจะเป็นที่มาพ่อแม่เขาทำงานโรงงาน และก็มาอุ้มอะไรก็ได้ ตอนนี้เขากำลังอยู่ในระหว่างตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าเด็กติดมาจากไหน” (มาลี นันเถา, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

การช่วยเหลือของหน่วยงานภาคเอกชนดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนภาคอุตสาหกรรม ดังนี้

“ในด้านหลุมฝังกลบตรงนั้น มันอยู่นอกเหนืออำนาจของการนิคมด้วยนะครับ ก็เลยทำอะไรมากไม่ได้นอกจากส่งเรื่องไปตามขั้นตอนคือตรงนั้น อยู่นอกพื้นที่การนิคม อย่าง ESBEC อยู่ในการนิคม ทำให้การนิคมเข้าไปสั่งการได้อย่างเต็มที่ แต่หลุมฝังกลบอื่น ๆ ไม่ได้อยู่ในอำนาจของการนิคม ท่านผู้อำนวยการ ท่านก็ได้ส่งเรื่องไปที่อุตสาหกรรมจังหวัด ถ้าผมจำไม่ผิดนะครับ เพราะเขามีอำนาจเต็มที่ในการดูแล คือ โรงงานที่อยู่ในการนิคม การนิคมใช้กฎหมายของการนิคมเข้ามาดูแล แต่ถ้าภายนอกจะเป็นอุตสาหกรรมจังหวัด คือการนิคมจะดูแลอย่างอ้อม ๆ แต่จะสั่งการไม่ได้เหมือนคอยช่วยเป็นหูเป็นตาช่วยในเรื่องนี้” (วรานล สุพรรณกูล, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

ภาพที่ 13 ศูนย์เฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม Emc^2 (Environmental Monitoring Control Center) รับเรื่องราวร้องเรียนต่าง ๆ

1.3 ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางแก้ไข

จากผลการศึกษาในประเด็นเรื่องนี้พบว่า ผู้นำชุมชน และกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม และตัวแทนจากองค์กรภาครัฐ มีความคิดเห็นตรงกันว่า 1) เรื่องการแก้ไขเป็นเรื่องยากเพราะการทำงานต่าง ๆ อยู่ภายใต้เงื่อนไขของกลุ่มนายทุนหรือผู้ทรงอิทธิพล 2) ถ้าหากว่าเป็นการหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะไม่ให้เกิดบ่อขยะอยากที่จะให้ผู้ดำเนินธุรกิจดำเนินกิจการให้ถูกต้องตามกฎหมาย และคำนึงถึงความปลอดภัยของชาวบ้านเป็นสำคัญ 3) ใช้หลักธรรมาภิบาลในการประกอบธุรกิจ

ในส่วนของตัวแทนภาคอุตสาหกรรม และแกนนำภาคประชาชนนั้นมีแนวคิดที่แตกต่างกัน ในเรื่องของแนวทางการแก้ไขโดยกลุ่ม แกนนำภาคประชาชน มีแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะอุตสาหกรรมดังนี้คือ 1) หนึ่งนิคมอุตสาหกรรม หนึ่งบ่อฝังกลบขยะ และมีการรวมตัวขับเคลื่อนเพื่อหาคำตอบจากรัฐบาลและการนิคมอุตสาหกรรมเพื่อหาทางเลือกที่เป็นทางออก 2) การปรับแก้ไขกฎต่าง ๆ เกี่ยวกับขยะอุตสาหกรรมสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมทั่วประเทศ

ดังนั้นจึงลุกขึ้นมาเรียกร้องสิทธิของตน ด้วยการรวมกลุ่มกันร้องเรียนสิทธิที่มากกว่าสิทธิปัจเฉกชนโดยให้เหตุผลของการเกิดแนวความคิดนี้คือไม่ต้องการให้ขยะอุตสาหกรรมออกไปยังนอกพื้นที่นิคม ซึ่งเกิดผลดีในหลาย ๆ ด้าน เช่น ไม่ทำลายแหล่งผลิตอาหาร และไม่เกิดอันตรายเกิดขึ้นเพราะไม่มีการขนถ่ายสารเคมี

จากผลของการศึกษาเรื่องดังกล่าว ได้เกิดแนวความคิดที่แตกต่างกันออกไปในเรื่องของการจัดการขยะอุตสาหกรรมที่ว่า หนึ่งนิคมอุตสาหกรรม หนึ่งบ่อฝังกลบขยะ ซึ่งเป็นแนวความคิดของแกนนำภาคประชาชน แต่จากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวแทนจากภาคอุตสาหกรรมได้ให้ทัศนะไว้ดังนี้ 1) ไม่จำเป็นต้องทุกนิคมต้องมีหลุมฝังกลบเพียงแต่จุดที่มีหลุมฝังกลบขยะนั้นควรมีการบริหารจัดการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ 2) ค่อนข้างมั่นใจว่าแหล่งกำเนิดที่มีปัญหาส่วนใหญ่ ไม่ได้เกิดจากในนิคม เพราะส่วนใหญ่โรงงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของการนิคมจะมีการรับรองมาตรฐาน ISO และถ้าโรงงานใดที่อยู่ภายนอกการดูแลของการนิคมแล้วได้นำขยะอุตสาหกรรมให้บริษัทเอกชนที่มีใบประกอบการขนส่ง (Manifest) หรือใบ ส.ก. 3 ไปจัดการขยะนั้น การนิคมอุตสาหกรรมไม่สามารถ ควบคุมดูแลได้ เพราะอยู่นอกเหนือกฎหมายของการนิคมและ 3) ระบบในการจัดการขยะอุตสาหกรรมควรมุ่งประเด็นไปที่กฎหมายการนิคมอุตสาหกรรมและการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และรวมถึงการรวมกลุ่มกันของการนิคมอุตสาหกรรมในประเทศไทยเพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่ตรงจุด

ในประเด็นการแก้ไขหลุมฝังกลบที่มองว่าเป็นเรื่องแก้ไขยากเพราะอยู่เงื่อนไขของกลุ่มนายทุนหรือผู้ทรงอิทธิพล ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ดังนี้

“ส่วนเรื่องบ่อขยะเป็นเรื่องที่หวานอมขมกลืน ใครบ้างจะอยากให้มี แต่เราทำอะไรไม่ได้ เราเป็นชาวบ้านเราต้องยอมรับสภาพไป พูดตามความเป็นจริงนะ เพียงแต่อย่าให้ส่งกลิ่นเหม็นเพิ่มขึ้น ส่วนวิธีการแก้ไขเรื่องนี้ก็คือ เราก็จะต้องดูแลสุขภาพของตัวเองให้ดีที่สุด จะไปงัดข้อกับเขาได้อย่างไร เหมือนเอาไม้ซีกไปงัดไม้ซุง เราทำอะไรไม่ได้ บางทีก็มีคนมาบอกว่าเหม็นจนอยู่ไม่ได้แล้ว เราก็ทำอะไรให้ไม่ได้” (ชัย จาริยศิลป์, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

ซึ่งตรงกับการให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนอีกท่านหนึ่ง ดังนี้

“เรื่องนี้จะแก้ไขได้คือ ต้องมีผู้นำ ปัญหาตอนนี้คือไม่มีผู้นำที่จะเข้ามาแก้ไขโดยตรง ไม่มีใครกล้าเข้ามาเป็นแกนนำหรอก เพราะว่าเป็นก็ตาย เวลามีกลิ่นอยู่ไม่ได้ก็ไปร้องเรียนที่อำเภอ อำเภอก็เงียบ ชาวบ้านอย่างเราทำอะไรไม่ได้เลยนะ เรื่องนี้แก้ไขยาก” (พยงค์ คล้ายสุบรรณ์, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2556

และได้สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม อีกท่านหนึ่งดังนี้

“เรื่องบ่อขยะนี้ เราไม่สามารถดำเนินการแก้ไขอะไรได้มาก ได้เพียงแต่ร้องเรียน ซึ่งร้องเรียนไปก็เท่านั้น” (ชาตรี เย็นสวัสดิ์, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

ส่วนตัวแทนจากองค์กรภาครัฐได้ให้แนวคิดโดยมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบว่าหลุมฝังกลบขยะเสมือนอยู่บนปลายแหลมของสามเหลี่ยมยากแก่การแก้ไข

“สมมติว่าบ่อขยะ คือพื้นที่ปลายแหลมสูงสุดของสามเหลี่ยม การที่จะยุบปลายแหลมที่มีฐานคอยดันอยู่ ถ้าจะทำให้บ่อขยะหยุดได้นั้น คุณต้องทำลายฐานมันก่อน ซึ่งถามว่ายากไหม” (ส.อ. มงคล รบชนะชน, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

สำหรับประเด็นแนวคิดที่แตกต่างกันในเรื่องของแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะอุตสาหกรรมทางโดยกลุ่มแกนนำภาคประชาชน ได้ดังคำสัมภาษณ์ ดังนี้

“หนึ่งนิคมอุตสาหกรรม หนึ่งบ่อฝังกลบขยะ สมมุตินี่คือ นิคมอุตสาหกรรม นี่บ่อฝังกลบขยะ คุณสร้างไว้ตรงกลางเลย ตรงนี้เป็น Buffer Zone มีแนวกันชนที่ชัดเจน ขุดฝังกลบไว้ตรงนี้ 20 30 ปี คุณก็ฝังไว้ตรงนี้ คือ ไม่ให้ออกไปไหนให้อยู่ในพื้นที่ ที่เป็นบ่อขยะในในนิคมอุตสาหกรรม สมมุตินี่คือ นิคมอุตสาหกรรม 1,000 ไร่ ตรงนี้บ่อฝังกลบขยะ ฉะนั้นขยะอันตรายจะไม่ออกไปข้างนอกเลย คนที่สระแก้ว ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี อะไรก็แล้วแต่จะไม่ได้รับผลกระทบ คือในปัจจุบันนี้ โรงงานอุตสาหกรรมก่อขยะ แต่ผลักความรับผิดชอบ ในการจัดการไปให้ชาวบ้าน” (ทิวา แตงอ่อน, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2556

“กรมโรงงานอุตสาหกรรม เป็นลักษณะแบบนี้ อุตสาหกรรมสร้างขยะก็มีบริษัทที่มีใบอนุญาตกำจัดขยะมารับ คุณมีน้ำเสีย 100,000 ลิตรต่อเดือน สมมุตินำ้เสียลิตรละ 5 บาท 100,000 ลิตรก็ 500,000 บาท ก็จะมีบริษัทที่มีใบอนุญาตเข้ามารับน้ำเสียไปบำบัด อาจจะเอาไปทิ้งที่ฉะเชิงเทรา หรือที่ไหนก็ได้ อาจจะมีระบบการจัดการที่ดีหรือไม่ดี ไม่มีใครสามารถรับรู้ได้ เสร็จแล้วเขาก็เอาใบกำกับการขนส่งหรือใบ (Manifest) หรือ ใบ สก. 3 กลับมาให้บริษัท หลังจากแล้วบริษัทต่าง ๆ นี้ก็จะเอา Manifest นี้ส่งกลับไปให้โรงงานอุตสาหกรรม ก็คือว่าได้กำจัดขยะไปอย่างถูกต้องเรียบร้อยแล้ว แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ บริษัทที่รับเอากำจัดนั้นเอาไปทำได้ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ แต่บางครั้งเขาไม่ได้เอาไปกำจัดที่ถูกต้องเอาไปลักลอบทิ้ง คือในปัจจุบันเป็นแบบนี้หมดคือ มีใบอนุญาต 105 และ 106 มาเสนอ สมมุติมี 3 บริษัท เข้ามาเสนอ ลิตรละ 5 บาท 6 บาท เจ้าของโรงงานก็จะต้องเอา 5 บาท เพราะต้นทุนต่ำกว่า พี่เป็นเจ้าของโรงงานพี่ก็จะปล่อยให้ชาวบ้านกับบริษัทรับไปจำกัดไปทะเลาะกันเอง ซึ่งคนนั้นอาจจะเป็น นายก อบจ. ฉะนั้นในความคิดของพี่ที่สามารถแก้ไขได้จริง ๆ คือ หนึ่งนิคมอุตสาหกรรม หนึ่งบ่อฝังกลบขยะ คือนิคมอุตสาหกรรมหนึ่งนิคมให้บริการจัดการให้ครบถ้วน เราอยู่รอบ ๆ เราก็จะไม่ได้รับผลกระทบ” (ทิวา แตงอ่อน, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2556)

ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะของตัวแทนจากภาคอุตสาหกรรมดังคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“ถือว่าไม่จำเป็น ที่ว่าจะต้องทุกนิคมมีหลุมฝังกลบลบขยะจะทำให้ มีภาระจัดการมากขึ้น เพราะว่าในบริเวณนี้มีหลาย ๆ นิคม แต่มีแหล่งฝังกลบ หรือแหล่งกำจัดขยะอยู่แค่กลุ่มเดียว

ซึ่งถือว่าพียงพอ หรือบางทีก็มีหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาให้การสนับสนุน อย่างเช่นที่นี้ บริเวณนี้ทั้งหมด ก็คือ ESBEC ที่มีอยู่ในนิคมเหมราช ชลบุรี จากตรงนี้อยู่ห่างจากประมาณ 10 กิโลเมตร คือนิคมนี้ใครอยู่ใกล้ ก็เอาไปได้อย่างบางปู ก็มีเตาเผาขยะเรียกว่า BPLEX ที่มาบตาพุดเมื่อก่อนก็มี GENGO เดี๋ยวนี้เต็มก็อาจจะมาตรงนี้บ้าง อันนี้คือรายที่เป็นเอกชน ฝังกลบ ที่ไม่ใช่เอกชลอาจจะเป็นเทศบาลที่เป็นคนทำขึ้น ที่รองรับได้ ไม่ได้อยู่ที่ว่า ทำไมไม่มีทุกจุด ทุกนิคมแต่หน้าจะอยู่ที่ว่าคำตอบของเรื่องนี้ จุดที่เขาติดตั้งขึ้น เขาได้มีการทำบริหารจัดการได้ทุกต้องตามหลักวิชาการหรือไม่ เพราะคำว่าพอเพียงมันพอเพียงอยู่แล้ว" (วรานล สุพรรณกูล, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

"การเอาขยะไปจำกัดในอีกที่หนึ่ง ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ตามที่กฎหมายรับรองมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าแหล่งกำจัดขยะบางแหล่ง ที่มันไม่ถูกต้อง เพราะฉะนั้น ด้วยกฎหมาย ไปดูไม่ทั่วถึงทำให้มีบางกลุ่ม เอาขยะไปทิ้งในที่ที่ไม่ถูกต้อง แต่ทั้งนี้ ที่ผมเกริ่นนำเรื่องการเป็นนิคมเพื่อที่จะยืนยันว่าเราค่อนข้างมั่นใจว่า แหล่งกำเนิดที่มีปัญหาส่วนใหญ่ ไม่ได้เกิดจากในนิคม เพราะส่วนใหญ่ เขาได้มีการรับรองมาตรฐาน ISO ในเรื่องการนำขยะไปจำกัดในที่ ที่ถูกต้อง เราเคยมีข้อมูลว่าส่วนใหญ่แล้วโรงานมีการตั้งอยู่ข้างนอก ส่วนใหญ่เลยเขาจะไม่ถูกตรวจสอบเหมือนโรงงานที่มีอยู่ข้างในการนิคมอุตสาหกรรม คือเขาจะเอาไปทิ้งในที่ที่ถูกต้อง ส่วนใหญ่ที่ที่ไม่ถูกต้องจะเกิดปัญหา" (วรานล สุพรรณกูล, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

นอกจากนั้นยังมีการกล่าวถึงกฎหมายที่ควบคุมเกี่ยวกับเรื่องขยะ ดังคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

"ขอแนะนำนะครับเรื่องขยะ ควรลงไปศึกษาถึงความเหมาะสมในการใช้กฎหมายขยะเป็นเรื่องเดียวที่แม้กระทั่ง โรงงานที่อยู่ในนิคมไม่สามารถควบคุมได้ 100 เปอเซนต์ เพราะกฎหมายเรื่องขยะนั้นขึ้นอยู่กับกรมโรงงานอุตสาหกรรม" (วรานล สุพรรณกูล, 24 มีนาคม 2556)

"ครับทางเรายินดีนะครับ เพราะเราก็อยากที่จะทำความเข้าใจกับทุกฝ่าย เราไม่อยากที่จะเข้ามาเป็นตัวปัญหา การนิคมเกิดขึ้นภายใต้ เงื่อนไขของการพัฒนาประเทศ ตามนโยบายของรัฐบาล ประเทศเราจะต้องมีอุตสาหกรรมหากเราไม่มีนโยบายนี้ การนิคมอุตสาหกรรมก็อาจไม่เกิดขึ้นได้ ที่นี้เราจะทำอย่างไร แก้ไขอย่างไรเราก็จะต้องมาหาเครื่องมือที่ช่วยกันดูแล เครื่องมือที่ดีที่สุด คือ การจัด Zoning ในเรื่องของสิ่งแวดล้อมแต่ต้อง Zoning แบบมีคุณค่าทุกวันนี้การที่โรงงานอุตสาหกรรมอยู่กระจัดกระจาย เพราะด้วยกลไกลของรัฐที่ยังไม่เข้มแข็งพอ" (วรานล สุพรรณกูล, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

สรุปประเด็นในเรื่องกากขยะอุตสาหกรรม/ แหล่งฝังกลบขยะนั้นปัจจุบันเรื่องขยะอุตสาหกรรมหรือหลุมฝังกลบ เป็นเรื่องที่มีปัญหาที่สุดในพื้นที่ ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า ไม่ต้องการให้เกิดหลุมฝังกลบในพื้นที่ เพราะกลัวที่จะได้รับผลกระทบในระยะยาว

เช่น การรั่วไหลของสารเคมีบางชนิดลงสู่อ่างเก็บน้ำดอกกราย ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำในปัจจุบันได้มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาดำเนินการตรวจสอบ ลงพื้นที่และเก็บตัวอย่างไปตรวจ พร้อมทั้งได้มีการสั่งการจากจังหวัด ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงมาแก้เรื่องนี้อย่างจริงจัง ซึ่งในมุมมองของชาวบ้านนั้น เรื่องนี้เป็นเรื่องที่แก้ไขได้ยากเพราะเป็นเรื่องของผลประโยชน์ ซึ่งในกรณีถ้าไม่สามารถยับยั้งการเกิดหลุมฝังกลบขยะได้ ขอให้ผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าว ให้มีการบริหารให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ คำนึงถึงส่วนรวม และชาวบ้านเป็นสำคัญ

ส่วนแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่อง หนึ่งนิคมอุตสาหกรรมหนึ่งบ่อฝังกลบ ของกลุ่มรักษ์บ่อวินนั้น ในมุมมองของตัวแทนภาคอุตสาหกรรม มองว่าเรื่องนี้ในแง่ของการจัดการถือว่าไม่ได้แก้ปัญหาต่าง ๆ ให้หมดไป เนื่องจากโรงงานที่อยู่นอกเขตอำนาจรับผิดชอบของการนิคมจำนวนมากกว่าที่อยู่ในการนิคม แต่อยากให้มองถึงข้อกฎหมายที่บังคับใช้เกี่ยวกับโรงงานอุตสาหกรรม การจัด Zoning ต่าง ๆ ซึ่งข้อกำหนดเหล่านี้ล้วนขึ้นอยู่ภายใต้การดูแลของรัฐบาลทั้งสิ้น

2. น้ำ (การรั่วไหลของสารพิษลงสู่อ่างเก็บน้ำ)

2.1 ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ผลการศึกษาประเด็นเรื่องน้ำนั้น จากการให้สัมภาษณ์กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม และกลุ่มแกนนำภาคประชาชน ได้มีความเห็นที่ตรงกันประเด็นการรั่วไหลของสารเคมีจากหลุมฝังกลบขยะลงสู่อ่างเก็บน้ำซึ่งอ่างเก็บน้ำเหล่านั้นใช้สำหรับในการผลิตน้ำประปา ถึงแม้ว่าหลุมฝังกลบมีการใช้ผ้ายาง HDPE (High-Density Polyethylene) คลุมและฝังกลบเรียบร้อย แต่ก็ยังมีความกังวลใจว่าการฝังกลบในครั้งนั้นจะไม่ได้ทำตามมาตรฐานตามหลักวิชาการเพราะทราบว่ามีค่าใช้จ่ายสูง

จากผลการศึกษา จากการสัมภาษณ์ตัวแทนจากภาคอุตสาหกรรมได้มีทัศนคติที่แตกต่างไปคือ ได้กล่าวว่าทางการนิคมอุตสาหกรรมเหมราช 1) มีการตรวจสอบ คุณภาพน้ำเข้าระบบบำบัดน้ำเสียส่วนกลาง และการตรวจคุณภาพน้ำผิวดิน ซึ่งผลการตรวจนั้นค่าที่ออกมาเป็นค่าปกติ ดังผลรายงานผลวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม การนิคมอุตสาหกรรมเหมราช อีสเทิร์นซีบอร์ด ครั้งที่ 1 (ฉบับสมบูรณ์) เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2556 ดูเพิ่มเติมในภาคผนวก ง (บริษัท เหมราชอีสเทิร์นซีบอร์ด อินดัสเตรียลเอสเตท จำกัด, 2556, หน้า 79-83) และ 2) ประเภทของหลุมฝังกลบ และการทำ Landfill ของ หลุมฝังกลบ ESBEC มีการทำตามขั้นตอนต่าง ๆ ตามมาตรฐานอย่างถูกต้อง ค่าของการตรวจคุณภาพน้ำของแหล่งต่าง ๆ มีค่าที่ปกติ ในแง่ผลการศึกษาในทางวิทยาศาสตร์มีตัวเลขที่ยืนยันได้ว่ายังไม่มีการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่อ่างเก็บน้ำหรือแหล่งน้ำต่าง ๆ ตามที่ชาวบ้านมีความวิตกกังวล

ความกังวลใจว่าการฝังกลบในครั้งนั้นจะไม่ได้ทำตามมาตรฐานตามหลักวิชาการ ดังความคิดเห็นของกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิมในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้สรุปประเด็นเกี่ยวกับ

การรั่วไหลของสารพิษลงสู่อ่างเก็บน้ำ ดังนี้คือ ปัญหาที่ตามมาอีกไม่นานประมาณ 3-5 ปี บ่อขยะฝังกลบขนาดใหญ่จะเกิดน้ำเสียน้ำมีสารพิษ จะมีการซึมไหลใต้ดินไปสู่บ่อน้ำลึกของประชาชนในเขตบริเวณพื้นที่ และที่สำคัญที่สุด จะซึมลงอ่างน้ำดอกทรายโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และอ่างน้ำหนองปลาไหล ซึ่งอ่างน้ำทั้ง 2 อ่างมีการนำน้ำไปใช้อุปโภค ทำน้ำประปา จ่ายไปยังเมืองระยอง ชลบุรี และตามโรงงาน

ดังถ้อยคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิมท่านหนึ่งดังนี้

“อ่างเก็บน้ำดอกกราย คอยดูอีก 3 ปี น้ำใช้ไม่ได้ และผ้าใบที่เอามาคลุมนะไม่รู้เอามาจากไหน มีสารพิษหรือเปล่า ฝังก็จริง ไถกลบก็จริง ที่ข้างล่างล่ะ ข้างล่างไม่ได้ขุดขึ้น เอาผ้าดำมาปิดไว้เฉย ๆ จะอยู่จะไปเราเดือดร้อนเต็ม ๆ น้ำใต้ดินพวกนี้ ลงอ่างเก็บน้ำบ่อเก่าที่ปิดไป ลงอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล บ่อใหม่ลงอ่างดอกกราย (ปรีชา นันเถา, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์กลุ่มแกนนำภาคประชาชน ดังนี้

“พี่ก็ทำการสำรวจลำน้ำ ในห้วย หนอง ก็ใช้ GPRS เดินกดจุดพิกัดเดินสำรวจไปด้วย เพราะอีสวอเตอร์ ก็ดูดน้ำในห้วยนี้ไปใช้ผลิตน้ำประปา ตั้งแต่บริเวณ หนองก้างปลา ซอยสุพรรณ สุดท้ายลงมาที่อ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล 3 ตำบลที่ได้รับ คือ บ่อวิน มาบยางพร ปลวกแดง” (ทิวา แตงอ่อน, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2556

ซึ่งผลจากการสำรวจแหล่งน้ำดังกล่าวนั้น (ดังภาพที่ 14) 1) เป็นที่ตั้งของแหล่งผลิตน้ำประปาหมู่บ้านพันเสด็จใน 2) เป็นแหล่งสูบน้ำดิบของ East Water 3) เป็นแหล่งที่ตั้งของการประปาส่วนภูมิภาค (พัทยา) 4) เป็นแหล่งผลิตน้ำประปา องค์การบริหารส่วนตำบลปลวกแดงและเป็นลำห้วยที่เชื่อมต่อถึงอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหลซึ่งใช้สำหรับทำการผลิตน้ำประปาแจกจ่ายให้ประชาชนโดยรอบ

ส่วนในประเด็นแนวคิดที่แตกต่างในแง่ผลการศึกษาในทางวิทยาศาสตร์ยืนยันได้ว่ายังไม่มีการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่อ่างเก็บน้ำหรือแหล่งน้ำต่าง ๆ ตามที่ชาวบ้านมีความวิตกกังวล คำให้สัมภาษณ์ถึงวิธีการตรวจสอบคุณภาพน้ำมีดังนี้คือ ดังถ้อยคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวแทนภาคอุตสาหกรรมดังนี้

“การนิคมเราก็ใช้น้ำที่อ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล แต่เรามีวิธีการตรวจสอบคุณภาพน้ำแถบตรวจทุกอย่าง คือในส่วนที่เป็นในแง่วิทยาศาสตร์เราค่อนข้างมั่นใจว่า เรามีประสิทธิภาพมาก อย่างที่น้องบอกก็คือ ในแง่ของความรู้สึกบางที่มันอาจจะทำให้ไม่สบายใจได้ แต่ถ้าคุยในแง่ทางวิทยาศาสตร์เรามีผลการันตีรับรองจากที่เราตรวจรายงานของ EIA ของการนิคม เราก็ไม่พบว่ามีนะครับในปัจจุบันเราต้องคุยกันในหลักการทางวิทยาศาสตร์” (วรานล สุพรรณกูล, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

“หลุมฝังกลบในทางทฤษฎี มีอยู่ 2 แบบใหญ่ คือ 1) Sanitary Landfill แบบไม่มีอันตราย 2) Secured Landfill คือ หลุมฝังกลบแบบอุตสาหกรรมอันตราย สมมุติว่าหลุมฝังกลบ Sanitary มีชั้นป้องกัน 5 ชั้น แบบ Secured ก็จะเป็นแบบชั้น 10 ชั้นเลยที่เป็นแบบ Sanitary จะเป็นขยะในชุมชน Secured ก็จะเป็นขยะอุตสาหกรรม มันถูกกำหนดและออกแบบมาแล้ว เป็นอย่างดี และขั้นตอนของการทำ Landfill นั้น มาตรการต่าง ๆ ก็มีการทำอย่างครบถ้วน”

(วรานล สุพรรณกุล, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

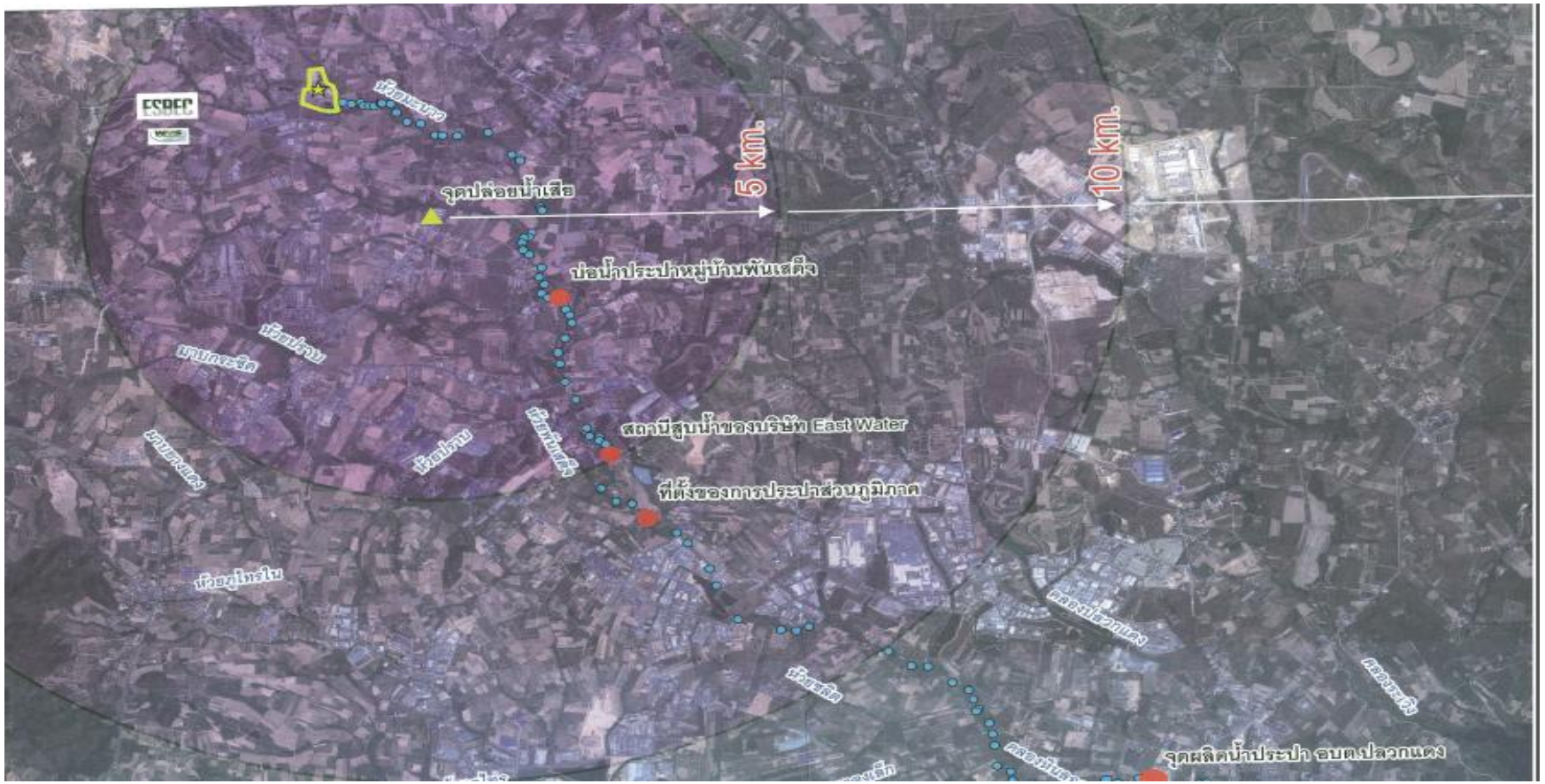

ภาพที่ 14 แผนที่สำรวจลำน้ำจากโครงการ ESBEC ระยะที่ 1 ถึงอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล (สำนักคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2554)

ในวันที่ 24 กันยายน และ 1 ตุลาคม 2554 กลุ่มคนรักษ์บ่อวินลงสำรวจลำน้ำห้วยมะนาว เพื่อเก็บข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินหากมีผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรมการในนิคมอุตสาหกรรม เพราะเป็นลำห้วยที่เชื่อมต่อถึงอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหลพบว่าลำน้ำห้วยมะนาว 1) เป็นที่ตั้งของแหล่งผลิตน้ำประปาหมู่บ้านพันเสด็จใน 2) เป็นแหล่งสูบน้ำดิบของ East Water 3) เป็นแหล่งที่ตั้งของการประปาส่วนภูมิภาค (พัทยา) 4) เป็นแหล่งผลิตน้ำประปา องค์การบริหารส่วนตำบลปลวกแดง

2.2 การแก้ไขปัญหาของหน่วยราชการหรือเอกชน

ในการดำเนินการแก้ไขนั้น อย่างที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าปัญหาการรั่วไหลสารเคมีจากหลุมฝังกลบขยะที่กลุ่มชาวบ้านมีความกังวลว่า จะรั่วไหลลงสู่แหล่งน้ำ ต้นตอของปัญหาเรื่องนี้คือหลุมฝังกลบขยะที่ไม่ได้มีการจัดการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการจึงทำให้เกิดปัญหา ซึ่งในขณะนี้มี 1) หน่วยงานราชการได้ลงพื้นที่ทำการตรวจสอบ (องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร, กรมควบคุมมลพิษ, กองกำกับการ 2 กองบังคับการการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) แต่เรื่องทั้งหมดอยู่ในขั้นตอนของการทำงาน จึงต้องรอการดำเนินการจากหน่วยงานราชการต่อไป ส่วนทางภาคเอกชนมีการช่วยเหลือ และ 2) การเข้าไปร้องเรียนเหตุมลพิษสิ่งแวดล้อมได้ที่ศูนย์เฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม Emc^2 (Environmental Monitoring Control Center) ที่การนิคมเหมราช

ส่วนปัญหาที่เกี่ยวกับที่มีชาวบ้านบ่อวินทำการร้องเรียนเกี่ยวกับการส่งกลิ่นเหม็นของหลุมฝังกลบขยะ ESBEC ทางการนิคมได้ดำเนินการแก้ไขให้ทางหลุมฝังกลบขยะ ESBEC ได้ทำการแก้ปัญหาดังกล่าวเรียบร้อยแล้วเพราะทางหลุมฝังกลบขยะ ESBEC ได้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของการนิคมเหมราช ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนภาคอุตสาหกรรม ดังนี้

“เรามีบ่อที่มีการตรวจสอบคุณภาพ น้ำใต้ดิน สามารถเข้าไปดู EIA ของหลุมฝังกลบ ESBEC ได้ มั่นใจว่าหลุมฝังกลบที่ได้มาตรฐาน เขาจะต้องมีมาตรการที่ดีในเรื่องนี้อย่างชัดเจน และพวกการตรวจสอบ ถ้าค่าต่าง ๆ เกินมาตรฐานเขาต้องแก้ไขต้องชี้แจง ยกตัวอย่าง ESBEC อยู่ในการดูแลรับผิดชอบของการนิคม เขาก็ทำ EIA การนิคมก็ทำ EIA เหมือนกับการทำ 2 ครั้ง ทุก 6 เดือน ESBEC เขาต้องเข้ามาชี้แจงกับการนิคม ว่าใน 6 เดือนที่ผ่านมา มาตรฐานที่เขาถูกกำหนดให้ทำเขาทำครบถ้วนแค่ไหน” (วรานล สุพรรณกูล, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

2.3 ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางแก้ไข

จากผลการศึกษาในประเด็นเรื่องนี้พบว่า 1) โรงงานที่อยู่ในความดูแลของการนิคมจะมีการสนับสนุนให้ทำ ISO (International Organization for Standardization) เพื่อเป็นเครื่องหมายรับรองว่าโรงงานเหล่านั้นได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ทางการนิคมได้ตั้งขึ้น และ 2) การรักษา

คุณภาพของ ISO นั้นเป็นสิ่งที่การนิคมนั้นได้มีการตรวจสอบ ตรวจตราอยู่เป็นประจำ เสมือนว่าถ้าโรงงานต่าง ๆ รักษา ISO ไว้ได้คือสามารถบริหารจัดการโรงงานให้อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด เวลามีข้อผิดพลาดสามารถที่จะแก้ไขได้อย่างทันท่วงที เช่นในกรณีของหลุมฝังกลบ ESBEC ดังการให้สัมภาษณ์ของตัวแทนภาคอุตสาหกรรมดังนี้

“หลักการตรวจ ISO จะมีการตรวจหลายรอบ ตรวจทุก 3 เดือนได้แล้วก็ตรวจอีก ถ้าผมจำไม่ผิดคือทุก 6 เดือน จะต้องมี Certify Body เข้ามาตรวจทุก 6 เดือนและโรงงานจะต้องมี Internal Audit การติดตามตรวจสอบภายใน จะมีการ Audit ของเค้าเองเพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงของ ISO เสร็จแล้ว พอ 6 เดือน ก็จะมีภายนอกเข้ามาตรวจอีก พอครบ 3 ปี ก็หมดอายุก็จะต้องมีการ Recertify ใหม่ เพราะฉะนั้นไม่มีแบบทำแล้วจบเลย เพราะ ISO จะมีการทำแบบ Loop เพราะฉะนั้นถ้าโรงงานยังมีมาตรฐาน ISO ไว้ได้ แสดงว่าโรงงานนั้นมีการตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา” (วรานล สุพรรณกูล, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

สรุปประเด็นในเรื่องน้ำ ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับสารเคมีรั่วไหลลงสู่แหล่งน้ำ ซึ่งชาวบ้านมีความกังวลใจในปัญหาดังกล่าวเนื่องจากหลุมฝังกลบอยู่ใกล้บริเวณต้นน้ำของอ่างเก็บน้ำดอกกราย และอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหลซึ่งนำน้ำเหล่านี้มาผลิตน้ำประปา และแจกจ่ายให้ชาวบ้านใช้อุปโภค บริโภค สาเหตุของเรื่องนี้ยังไม่ได้รับการแก้ไข คือหลุมฝังกลบ ยังคงมีการเปลี่ยนที่จากที่หนึ่งไปอีกที ความกังวลใจเกี่ยวกับการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่แหล่งน้ำ จึงยังคงไม่หมดไป แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลเชิงสถิติที่ได้จากการนิคมเหมราช พบว่ามีการเก็บตัวอย่างน้ำตามสถานีตรวจวัดต่าง ๆ ค่าที่ได้ออกมาเป็นค่าปกติ ซึ่งในเชิงวิทยาศาสตร์นั้นค่าต่าง ๆ ปกติ ทำให้ไม่พบปริมาณสารเคมีรั่วไหลลงสู่แหล่งน้ำแต่อย่างใด แต่ถ้าพิจารณาในแง่ของความรู้สึกชาวบ้านเรื่องนี้ก็ยังคงเป็นปัญหาต่อไปตราบใดที่หลุมฝังกลบ ยังคงมีอยู่ในพื้นที่

3. เสียง และอากาศ ฝุ่นละออง

3.1 ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ผลการศึกษาประเด็นเรื่องเสียงและอากาศ ฝุ่นละออง จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์กรภาครัฐ ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม แกนนำภาคประชาชน และกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม พบว่าประเด็นดังกล่าว 1) ไม่ค่อยพบปัญหา แต่มีบ้างแต่ไม่เป็นเรื่องสำคัญ เพราะเมื่อเกิดปัญหาแล้วมีการแก้ไขให้หมดไป 2) ไม่ได้ก่อเป็นปัญหาร้ายแรง ส่งผลกระทบกับชาวบ้านในระยะยาว เช่น ปัญหาอื่น ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับเรื่อง ฝุ่นละอองที่เกิดจากการทำงานในการนิคม ดังคำสัมภาษณ์ของตัวแทนภาคอุตสาหกรรมท่านหนึ่ง ดังนี้

“ในช่วงที่ก่อสร้าง แต่ว่าเราก็มีการทำรัดกุมอย่างเต็มที่นะครับ ในระหว่างที่มีการก่อสร้างในการนิคม พยายามที่จะดูแลไม่ให้มีฝุ่นละอองซึ่งส่งผลกระทบต่อชุมชน บางครั้งก็มีบ้าง

ประมาณเดินเล่อขุดดินในช่วงหน้าแล้ง จริง ๆ แล้วผู้รับเหมาไม่ยอมราดน้ำบนทางทำให้มีฝุ่น ก็มีข้อร้องเรียนมาที่การนิคม การนิคมที่ทำการแก้ไขทันที บางครั้งเฟสนั้นก็ต้องหยุดไปก่อนก็มี" (วรานล สุพรรณกูล, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

ซึ่งคล้ายคลึงกับการให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ดังนี้

"ก็มีเสียงดัง แต่ช่วงระยะเวลาพักเดียว ช่วงนี้ไม่มีแล้ว เพราะโรงงานเจ๊งไปแล้ว อันนั้นโรงงานในอมตะ ส่วนกลิ่นก็มาจากโรงงานโยโกฮาม่า ซึ่งอยู่ในอมตะซิตี้" (ชัย จาริยศิลป์, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

3.2 การแก้ไขปัญหาของหน่วยราชการหรือเอกชน

ในการดำเนินการแก้ไขนั้น ในประเด็นปัญหาด้านเสียง และอากาศ ฝุ่นละออง ประเด็นเหล่านี้ คือเมื่อเกิดปัญหาขึ้นมีหน่วยงานภาคเอกชน คือโรงงานอุตสาหกรรมทำการแก้ไข และสามารถแก้ไขให้หมดไปได้ไม่เป็นปัญหายืดเยื้อ อาจเป็นเพราะว่าโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของการนิคมอุตสาหกรรมเหมราช ซึ่งมีข้อบังคับ ระเบียบ จึงทำให้ปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขอย่างทันที ดังการให้สัมภาษณ์ของตัวแทนภาคอุตสาหกรรมดังนี้

"ผลกระทบจากการนิคม จริง ๆ เลยไม่ค่อยมีนะครับอย่างที่บอกคือ อยู่ในพื้นที่ควบคุมอยู่แล้ว และโรงงานต่าง ๆ เขาก็เป็นโครงการที่พร้อมจะแก้ไข คือ มีมาตรฐาน ในการแก้ไขคือพอมีปัญหาก็แก้ไขเลย เพราะต้องทำให้ถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมาย ไม่อย่างนั้นเขาจะไม่ให้การรับรองมาตรฐานที่เขาขออยู่ ทุกอย่างมันเป็นการทำรัดกุม" (วรานล สุพรรณกูล, 24 มีนาคม 2556)

3.3 ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางแก้ไข

จากผลการศึกษาในประเด็นเรื่องนี้พบว่า ประเด็นแนวทางแก้ไขเป็นเรื่องที่ทุกคนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะต้องเข้ามาส่วนรับรู้และแก้ไข ต้องร่วมมือกัน เหมือนเป็นหูเป็นตาซึ่งกันและกัน ดังการให้สัมภาษณ์ของตัวแทนภาคอุตสาหกรรมดังนี้

"จากข้อมูลของการนิคมเราก็เหมือนกับว่าเราก็เป็นเครือข่ายให้เขาด้วย เขาก็เป็นเครือข่ายให้เราเมื่อก่อนอุตสาหกรรมกับชุมชนจะคุยกันละเรื่อง อยู่กันคนละมุมเหมือนกับว่าตอนนี้เราได้เริ่มที่จะขยับเข้ามาหากันมากขึ้น เพราะฉะนั้น จะมองว่าอุตสาหกรรมทำให้เกิดมลภาวะซึ่งมันไม่เสมอไป บางจุดมันก็เกิดจากส่วนอื่น ๆ ก็มี เราอยากจะเห็นพื้นที่มันดีจริง ๆ แต่เราคนเดียวมันไม่สามารถทำได้ อำนาจไปไม่ถึงแต่ถ้าเราทราบว่ามีปัญหาตรงไหนเราก็จะไปดำเนินการแก้ไขเลย" (วรานล สุพรรณกูล, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

สรุปประเด็นในเรื่อง เสียงและอากาศ ฝุ่นละออง ประเด็นนี้เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ แต่ไม่ได้เป็นปัญหาที่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อชาวบ้าน เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว มีแก้ไขให้หมดไปในช่วงเวลา

ไม่นาน ไม่ใช่ปัญหายืดเยื้อ เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นในโรงงานที่ขึ้นอยู่กับการดูแลของการนิคมเหมราชซึ่งมีข้อบังคับต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของการนิคมหรือถ้าหากเกิดขึ้นในโรงงานที่อยู่นอกการนิคมแต่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่ดี จึงทำให้ปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นแล้วนั้นมีการแก้ไขได้อย่างทันที

บทสรุปเรื่องผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม

จากการพิจารณาผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง แล้วนั้น สามารถสรุปได้ดังนี้คือ 1) สภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ สภาพพื้นที่โดยรอบชุมชนตำบลมาบยางพรมีการเปลี่ยนแปลงมีการเกิดขึ้นของโรงงานจำนวนมากตามนโยบายการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรม 2) จากการเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมนั้นทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาเป็นในแต่ละประเด็นนั้นล้วนแต่มีความสัมพันธ์กัน

จากประเด็นในด้านสิ่งแวดล้อมด้านที่ได้รับผลกระทบในเชิงลบ โดยเฉพาะ 1) ในเรื่องขยะอุตสาหกรรม หลุมฝังกลบขยะ 2) เกิดการร้องเรียนเกี่ยวกับมลพิษต่าง ๆ ซึ่งประเด็นนี้ประชาชนในตำบลมาบยางพรได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษ มีการพูดถึงกล่าวถึงกันอยู่เสมอ ซึ่งในขณะนี้ได้มีส่วนราชการได้ลงมาแก้ไขอย่างจริงจัง 3) ประเด็นเรื่องน้ำ ความกังวลของชาวบ้านเกี่ยวกับการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่อ่างเก็บน้ำ เป็นผลพวงต่อเนื่องมาจากการบริหารจัดการหลุมฝังกลบขยะไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ (การปูชั้นกันซึมและใช้ผ้ายาง HDPE) จึงทำให้เกิดร้องเรียนดังกล่าว แต่ในทางวิชาการยังไม่มีข้อมูลสถิติที่บ่งชี้ให้เห็นถึงตัวเลขแสดงความผิดปกติของสถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำใต้ดินของการนิคมเหมราชเรื่องการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่แหล่งน้ำ จึงเป็นเพียงแต่การกังวลใจในความรู้สึกของชาวบ้านเท่านั้น 4) ประเด็นในเรื่อง เสียงและอากาศฝุ่นละออง เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงแต่สามารถแก้ไขให้หมดไป ไม่ส่งผลกระทบระยะยาวต่อการดำรงชีวิตประจำวันของชาวบ้าน ส่วนประเด็นผลกระทบในเชิงบวกนั้นจากผลการศึกษามิได้มีการกล่าวถึง

ตอนที่ 2 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์กรภาครัฐ ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม แกนนำภาคประชาชน และกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ การเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงาน การเปลี่ยนแปลงอาชีพ ราคาที่ดินและการถือครองที่ดิน

1. การเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงาน

1.1 ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ผลการศึกษาประเด็นเรื่อง การเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมนั้นนับตั้งแต่ 1) พื้นที่ชุมชนมาบยางพรบางส่วนได้ถูกกำหนดเป็นพื้นที่สีม่วง เป็นแหล่งรองรับอุตสาหกรรมขนาดเบาซึ่งเป็นผลพวงมาจากนโยบายในการพัฒนาประเทศในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard Development Program) ที่เรียกกันว่า อีสเทิร์นซีบอร์ด 2) มีส่งเสริมการลงทุนให้กับภาคเอกชนที่เรียกว่า BOI (Board of Investment) เข้ามาลงทุนในการนิคมอุตสาหกรรม

ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ทั้งหมดตอบตรงกันว่า การที่ชุมชนมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นนั้นส่งผลกระทบในเชิงบวก และเชิงลบ ซึ่งผลเชิงบวกนั้นได้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชนคือ 1) การมีงานทำมากขึ้น 2) สร้างโอกาสให้เกิดธุรกิจใหม่ ๆ 3) ทำให้เศรษฐกิจของคนในชุมชนมีรายได้มากขึ้น แต่ในด้านกลับกัน ผลเชิงลบที่เกิดขึ้นซึ่งส่งผลกระทบในด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านสุขภาพตามมา เช่น 1) ปัญหามลพิษต่าง ๆ 2) ปัญหาการอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากการที่มีประชากรเยอะเพิ่มขึ้น 3) การขาดแคลนระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการบางอย่าง 4) เกิดภัยคุกคามทางสุขภาพ ความเครียด ความกังวลใจ

จากผลการศึกษาในประเด็นเหตุผลของการเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ตำบลมาบยางพร ดังการให้สัมภาษณ์ของตัวแทนองค์กรภาครัฐท่านหนึ่ง ดังนี้คือ

“ต่อมาความเจริญของอุตสาหกรรมตามนโยบายของรัฐบาล พยายามที่จะทำให้เป็นที่เขาเรียกกันว่า “เสือตัวที่ 5” ทำให้มาบตาพุดเป็นแหล่งต้นน้ำหรือแหล่งต้นสายของการผลิตเพื่อที่จะป้อนสู่โรงงาน ขนาดรองลงมาก็เลือกที่อำเภอปลวกแดง ก็จะมี ปลวกแดง ตาสิทธิ์ มาบยางพร แม่น้ำคู้ มาบยางพรก็อยู่หนึ่งในนั้น เมื่อมีสายการผลิตเกิดขึ้นมา ก็เกิดเขตประกอบการอุตสาหกรรมตามมา คือ สยามอีสเทิร์น และเกิดเขตนิคมอุตสาหกรรม ก็คือ อมตะซิตี้ ที่เกิดขึ้นมานะครับ เมื่อปี 2552 สยามอีสเทิร์นมีประมาณ 38 โรงงาน” (ส.อ. มงคล รบชนะชน, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

“ทางรัฐบาลก็ได้ประกาศให้จังหวัดระยองเป็นเมืองอุตสาหกรรมประเภทที่ 3 คำว่าประเภทที่ 3 มันต่างจากประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 อย่างไร คือ สมมติว่าเราเป็นผู้ประกอบการบริษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทย BOI วัตถุดิบนำเข้าเครื่องจักรเสียภาษี 0 เปอร์เซ็นต์น่าลงทุนไหมครับเพื่อก่อตั้งโรงงานจากเดิมที่มา 120 กว่าโรงงาน ก็มีขึ้นมาเรื่อย ๆ ในปัจจุบันนี้ 200 กว่าโรงงานแล้ว” (ส.อ. มงคล รบชนะชน, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

ผลกระทบในเชิงบวกและเชิงลบของการเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ดังนี้

“อุตสาหกรรมส่งผลดีและไม่ดี ด้านดีก็ทำให้คนบ้านเรามีงานทำมากขึ้น ราคาที่ดินสูงขึ้น และเศรษฐกิจดีขึ้น ด้านไม่ดีก็มี เช่น รถติด มีฝุ่นละออง มีมลพิษเยอะมาก อย่างปัญหาที่เห็นทุก ๆ วัน คือ รถติด แต่ต่อไปอาจแก้ไขได้” (นันทิภัคค์ สุขใจ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556) ซึ่งตรงกับการให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนอีกท่านหนึ่งดังนี้

“ถ้าถามว่าอุตสาหกรรมเข้ามาแล้วดีหรือไม่ดีนั้น ก็มีทั้งส่วนดีและไม่ดี ส่วนที่ดีก็มี เช่น ทำให้ชาวบ้านมีการมีงานทำมากขึ้น มีธุรกิจใหม่ ๆ มากขึ้น ผลเสียก็อย่างเช่น พอโรงงานเข้ามาเยอะ ๆ คนก็เริ่มเยอะแออัดมากขึ้น มีขยะมากขึ้น เมื่อก่อนนี้ ก่อนที่จะมีโรงงานมาตั้ง ที่บ้านไม่ได้ซื้อน้ำกิน กินน้ำฝนบ้างน้ำบ่อบ้าง พอต่อมาก็กินไม่ได้เลย ตอนนี้ต้องซื้อน้ำกิน เพราะน้ำฝนกินไม่ได้เลย” (พยงค์ คล้ายสุบรรณ์, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2556)

และตรงกับการให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนอีกท่านหนึ่ง คือ

“อยู่ที่นี่ ตั้งแต่ตรงนี้ยังเป็นป่า ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม มีแต่ไร่มันสำปะหลัง ดินแถวนี้ยังเป็นดินแดงอยู่เลย เมื่อก่อน 1 ทุ่ม แถวนี้เงียบมาก รถไม่มีวิ่ง แต่เดี๋ยวนี้ทุกสิ่งทุกอย่างมันเปลี่ยนแปลงไปหมด รถมากขึ้น จากทำไร่ก็เปลี่ยนเป็นอาชีพอื่น การที่ชุมชนเรามีโรงงาน มันก็มีทั้งดีและไม่ดี ข้อดีก็เช่น มีธุรกิจใหม่ ๆ เกิดขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น ผลเสีย เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ปัญหาเรื่องอากาศ อากาศเสีย มีควันพิษ มีเสียงดังจากโรงงาน” (ชัย จาริยศิลป์, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

1.2 การแก้ไขปัญหาของหน่วยราชการหรือเอกชน

จากผลการศึกษาในประเด็นการเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงานนั้นพบว่าเป็นผลกระทบในเชิงบวกในทางด้านเศรษฐกิจ และในเชิงลบที่กระทบต่อด้านอื่น (สิ่งแวดล้อม, สังคม,สุขภาพ) หน่วยงานของรัฐให้ความสำคัญกับผลในเชิงบวกในด้านเศรษฐกิจมากกว่าในประเด็นเชิงลบ ซึ่งสาเหตุของปัญหาในเชิงลบ ไม่ได้มาจาก การเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงานเป็นประเด็นสำคัญ การแก้ไขปัญหาในด้านนี้จึงไม่ได้ถูกกล่าวในงานวิจัยนี้ และเนื่องจากนโยบายของการพัฒนาประเทศเน้นที่การพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นหลัก โดยให้สิทธิในการลงทุนต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นการลงทุนจากต่างประเทศ จึงได้มีการจัดตั้งการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยขึ้น และมีนโยบายการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ช่วยในเรื่องการส่งเสริมการลงทุนโดยให้สิทธิประโยชน์ในด้านภาษีอากรต่าง ๆ จากกลไกในการพัฒนาต่าง ๆ เหล่านี้ได้ทำให้อุตสาหกรรมมีการเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ

1.3 ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางแก้ไข

จากผลการศึกษาในประเด็นเรื่องนี้พบว่า ในประเด็นเชิงลบด้านเศรษฐกิจนั้นไม่ได้ถูกกล่าวถึงในงานวิจัย ส่วนในประเด็นเชิงบวกด้านเศรษฐกิจได้กล่าวถึงจากการที่มีจำนวนโรงงานเพิ่มมากขึ้นทำให้เศรษฐกิจของคนในชุมชนดีขึ้น มีงานทำมากขึ้นถึงแม้ว่า จะมีผลเสียในด้านอื่น ๆ

ตามมา แต่ประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังคงต้องการความเจริญในด้านนี้เพราะมันจะหมายถึงสภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ดังแนวคิดของผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ดังนี้

"คืออย่างที่บอก อุตสาหกรรมเข้ามาก็ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น แต่ก็ทำให้สุขภาพแย่ลง แต่เราหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่คนส่วนมากก็ยังอยากที่จะให้มีโรงงานนะ เพราะมันทำให้ชีวิตเขาดีขึ้น มีเงินมีทองใช้มากขึ้น พร้อมทุกอย่าง ธรรมดาหมู่ 1 เป็นพื้นที่สีเขียวนะ แต่เหมือนกับว่าโดนบีบมาเรื่อย ๆ เป็นเหมือนไข่ดาวที่อยู่ตรงกลางล้อมรอบด้วยโรงงานหมด" (นันทิภัคค์ สุขใจ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

สรุปประเด็นในเรื่อง การเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงาน จากนโยบายในการพัฒนาประเทศโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard Development Program) หรือ อีสเทิร์นซีบอร์ด ซึ่งเป็นการเน้นการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมเป็นหลัก และส่งผลกระทบในเชิงบวก ต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชนเช่น ทำให้มีงานทำมากขึ้น มีธุรกิจใหม่ ๆ เกิดขึ้น คนในชุมชนมีรายได้ที่มากขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีผลกระทบในเชิงลบในด้านอื่น ๆ ตามมานั้น ในความต้องการของประชาชนโดยส่วนใหญ่ ยังคงมีความต้องการในด้านนี้ต่อไป เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งสนับสนุนให้ความเป็นอยู่ของพวกเขาดีขึ้น จึงไม่ปฏิเสธการเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรม

2. การเปลี่ยนแปลงอาชีพ

2.1 ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ผลการศึกษาประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงอาชีพ จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิมพบว่า 1) การประกอบอาชีพในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก กล่าวคือ เมื่อก่อนประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำสวนทำไร่ หลังจากที่รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาประเทศในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกเกิดขึ้น ทำให้เกิดการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นเป็นการนิคม เขตประกอบการ 2) ประกอบกับพื้นที่โดยรอบส่วนหนึ่งได้ถูกเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม พื้นที่พักอาศัย อาชีพที่เคยทำให้มีการเปลี่ยนแปลงไปทำงานในโรงงานมากขึ้น หรือทำอาชีพอิสระอื่น ๆ 3) มีธุรกิจใหม่ ๆ เกิดขึ้น

แต่เดิมนั้นชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่สับปะรด สวนยางพารา ไร่มันสำปะหลังแต่เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายพัฒนาประเทศในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เกิดขึ้นทำให้เกิดการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นเป็นการนิคม เขตประกอบการเกิดขึ้นจึงทำให้พื้นที่ตำบลมาบยางพรเป็นแหล่งรองรับการผลิตรองจากมาบตาพุด ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ดังนี้

“คนเปลี่ยนแปลงอาชีพ เมื่อก่อนทำไร่ทำสวน เดี๋ยวนี้คนทำไร่น้อยลง พี่ก็ทำไร่นะ เมื่อก่อนทำไร่สับปะรด แต่ตอนนี้มาทำไร่มันสำปะหลังแทน ราคาสับปะรดมันตกต่ำมากตอนนี้ เหลือ 3 บาทกว่า จะไปเหลืออะไร ต้นทุนก็ 3 บาทแล้ว” (นันทิภัคค์ สุขใจ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

ได้สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของตัวแทนองค์กรภาครัฐท่านหนึ่ง ดังนี้

ชาวบ้านส่วนใหญ่เลย ประกอบอาชีพหลัก ๆ อยู่ 3 อาชีพ คือ 1) ไร่สับปะรด 2) สวนยางพารา 3) ไร่มันสำปะหลัง ทำการปลูกสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป เนื่องจากพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ที่มีอากาศร้อนขึ้น ด้วยอิทธิพลของลมทะเล และพื้นที่เป็นดินทรายและอยู่ในที่สูง (ส.อ. มงคล รบชนะชน, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

“มาบตาพุดเป็นแหล่งต้นน้ำหรือแหล่งต้นสายของการผลิต เพื่อที่จะป้อนสู่โรงงานขนาดรองลงมาก็เลือกที่อำเภอปลวกแดง ก็จะมี ปลวกแดง ตาสิทธิ์ มาบยางพร แม่น้ำคู้ มาบยางพร ก็อยู่หนึ่งในนั้น เมื่อมีสายการผลิตเกิดขึ้นมา ก็เกิดเขตประกอบการอุตสาหกรรมตามมา คือ สยามอีสเทิร์น” (ส.อ. มงคล รบชนะชน, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

2.2 การแก้ไขปัญหาของหน่วยราชการหรือเอกชน

จากผลการศึกษาในประเด็นการเปลี่ยนแปลงอาชีพของคนในชุมชนนั้นพบว่าเป็นผลกระทบเชิงบวกในทางด้านเศรษฐกิจ คือเมื่อเปลี่ยนแปลงอาชีพจากการทำงานในภาคเกษตรกรรมมาทำงานในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้รายได้มากขึ้น ประชาชนในชุมชนมีรายได้ทั้งในภาคธุรกิจและบริการ จะเห็นได้หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญกับด้านเศรษฐกิจมากกว่าประเด็นด้านอื่น เนื่องจากนโยบายของประเทศให้ความสำคัญกับการลงทุนในด้านอุตสาหกรรม จึงทำให้อุตสาหกรรมเกิดการขยายตัวมากขึ้น ชาวชุมชนจึงได้ประโยชน์ตรงจุดนี้ จึงทำให้งานวิจัยนี้จึงมิได้มีการกล่าวถึงการแก้ไขปัญหา

2.3 แนวคิดข้อเสนอแนะ หรือแนวทางแก้ไข

จากผลการศึกษาในประเด็นการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ไม่มีข้อเสนอแนะเพราะเหตุว่าชุมชนได้รับผลประโยชน์ดังกล่าว

สรุปประเด็นในเรื่อง การเปลี่ยนแปลงอาชีพ ตั้งแต่ชุมชนเปลี่ยนจากภาคเกษตรกรรมมาเป็นภาคอุตสาหกรรม คนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพมากขึ้นจาก ทำการเกษตร ทำไร่มันสำประหลัง ไร่สับปะรด มาประกอบอาชีพในโรงงานมากขึ้น ทำธุรกิจต่าง ๆ มากขึ้น รายได้เพิ่มมากขึ้น มีช่องทางในการประกอบอาชีพ อื่นเยอะ มากขึ้น ซึ่งผลต่าง ๆ เหล่านี้เป็นผลกระทบในเชิงบวก เป็นผลกระทบที่สัมพันธ์กันคือ การเพิ่มขึ้นของโรงงานที่มากขึ้น ทำให้คนในชุมชนเปลี่ยนแปลงอาชีพเพิ่มขึ้น รายได้ เพิ่มขึ้น

3. ราคาที่ดินและการถือครองที่ดิน

3.1 ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ผลการศึกษาประเด็นเรื่องราคาที่ดินและการถือครองที่ดินนั้น จากการที่พื้นที่ตำบลมาบยางพรได้ถูกกำหนดเป็นพื้นที่เขตอุตสาหกรรม จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์กรภาครัฐ ทั้งหมดตอบตรงกันว่า 1) ราคาที่ดินบริเวณนี้มีการขยับตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว 2) ชาวบ้านขายที่ดินให้กลุ่มนายทุนเพื่อปรับพื้นที่สร้างโรงงานอุตสาหกรรม 3) ภาคเกษตรกรรมกลับกลายมาเป็นภาคอุตสาหกรรม เกิดการใช้ที่ดินเพื่อภาคอุตสาหกรรมในวงกว้างซึ่งส่งผลกระทบถึงการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนคือ 4) ทำการเกษตรลดน้อยลง หันไปประกอบธุรกิจอย่างอื่นแทน

ซึ่งการที่ชาวบ้าน มีการถือครองที่ดินน้อยลง เพราะได้ขายให้กับนายทุนแล้วเนื่องจากราคาที่ดินสูง และนำเงินเหล่านั้นมาปลูกอสังหาริมทรัพย์ แทน เช่น บ้านจัดสรร ทาวเฮาส์ หรือห้องแถว เพื่อขายหรือให้เช่า ซึ่งในประเด็นเรื่องนี้พบว่าเป็นผลกระทบในเชิงบวก เพราะ 1) สามารถเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน และ 2) มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ถึงแม้การถือครองที่ดินจะน้อยลงก็ตาม ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนท่านหนึ่งดังนี้

“ราคาที่ดินก็สูงขึ้นแล้ว แถวนี้ที่ติดกำแพงนี่ก็ไร่ละ 2,000,000 บาท ด้านนี้ 3,000,000 บาท คนแย่งกันซื้อแล้วนะ 3,000,000 ราคานี้ จากเมื่อก่อนไร่ละไม่กี่หมื่น” (พยงค์ คล้ายสุบรรณ์, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2556

ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนองค์กรภาครัฐ ดังนี้

“ราคาที่ดินจากราคาไร่ละ 500,000-600,000 บาท อัพเป็นไร่ละ 2-3 ล้านบาท จนถึงไร่ละ 10 ล้านบาท เมื่อเป็นเช่นนี้ ราคาที่ดินจึงมีราคาแพง ที่ดินที่เมื่อก่อนใช้ปลูกสับปะรดก็ถูกเปลี่ยนจากสินทรัพย์มาเป็นเงินทุน คือขายที่ดินบางส่วนนำเงินมาปลูกห้องเช่า” (ส.อ. มงคล รบชนะชน, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

3.2 การแก้ไขปัญหาของหน่วยราชการหรือเอกชน

จากผลการศึกษาในประเด็นของราคาที่ดินและการถือครองที่ดิน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่ได้กล่าวถึงเรื่องการแก้ไขในประเด็นด้านนี้ เพราะการกำหนดราคาที่ดิน เป็นกลไกลทางการตลาดซึ่งนอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ของรัฐ ที่จะเข้ามาเกี่ยวข้อง ส่วนในด้านเอกชนนั้น เกิดการแย่งชิงกัน เพราะต้องการซื้อไว้เพื่อขายในราคาที่มากขึ้น

3.3 ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางแก้ไข

จากผลการศึกษาในประเด็นของราคาที่ดินและการถือครองที่ดิน ไม่มีข้อเสนอแนะเพราะเหตุว่าชุมชนได้รับผลประโยชน์ดังกล่าว

สรุปประเด็นในเรื่อง ราคาที่ดินและการถือครองที่ดิน ราคาที่ดินมีการเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด เหตุที่ว่าเป็นพื้นที่ในเขตอุตสาหกรรม ประชาชนมีการขายที่ให้กับกลุ่มนายทุนเพื่อนำเงินมาลงทุนในธุรกิจอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ประเด็นดังกล่าวกล่าวนี้จึงเป็นผลกระทบในเชิงบวก ทำให้เศรษฐกิจของคนในชุมชนดีขึ้น ขายที่ดินได้มูลค่าของเงินมากขึ้น ส่วนในประเด็นการแก้ไขและข้อเสนอแนะไม่มีข้อเสนอแนะเพราะเหตุว่าชุมชนได้รับผลประโยชน์ดังกล่าว

บทสรุปเรื่องผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

จากการพิจารณาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง นั้นพบว่าได้ส่งผลกระทบในเชิงบวก คือจากการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นทำให้ 1) คนมีงานทำเพิ่มขึ้นเมื่อจำนวนโรงงานเยอะมากขึ้น 2) เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพเกิดขึ้นจากเมื่อก่อนทำไร่มันสำปะหลัง ไร่สับปะรด แต่ต่อมาที่ดินได้ถูกพัฒนาเป็นพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม เริ่มเปลี่ยนอาชีพมาทำโรงงานมากขึ้นหรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับโรงงาน 3) ที่ดินมีราคาที่สูงขึ้น เกิดการขายที่ดินในราคาที่สูงกว่าเดิมหลายสิบเท่า ชาวบ้านนิยมขายที่ดินเพราะได้มูลค่าของเงินสูงหลายเท่าตัว 4) สามารถนำเงินเหล่านี้ไปลงทุนด้านอื่น ก่อให้เกิดรายได้ที่มากขึ้น 5) ชีวิตความเป็นอยู่ มีเงินทองใช้คล่องตัว ด้วยเหตุนี้ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจนี้จึงเป็นผลกระทบในเชิงบวก แม้จะส่งผลกระทบลบในหลาย ๆ ด้าน (สิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านสุขภาพ) ตามมาแต่คนในชุมชนก็ยังคงต้องการให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อไปเพราะเน้นที่เศรษฐกิจที่ดีขึ้นมากกว่าเหตุผลด้านอื่น พบว่าหน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญกับด้านเศรษฐกิจมากกว่าประเด็นด้านอื่นเนื่องจากนโยบายของประเทศให้ความสำคัญกับการลงทุนในด้านอุตสาหกรรม จึงทำให้อุตสาหกรรมเกิดการขยายตัวมากขึ้น ชาวชุมชนจึงได้ประโยชน์ตรงจุดนี้ จึงทำให้งานวิจัยนี้จึงมิได้มีการกล่าวถึงการแก้ไขปัญหา ส่วนในเรื่องราคาที่ดินและการถือครองที่ดินนั้น เป็นกลไกทางการตลาดซึ่งนอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาดำเนินการมีเพียงภาคเอกชนที่เข้ามาแย่งชิงเพราะได้รับผลประโยชน์

ตอนที่ 3 ผลกระทบทางด้านสังคม

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์กรภาครัฐ ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม แกนนำภาคประชาชนหรือกลุ่มเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อม และกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน (คมนาคม ไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำ) ลักษณะที่อยู่อาศัยและความต้องการที่อยู่อาศัย โอกาสทางการศึกษา ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

1. ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน (คมนาคม ไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำ)

1.1 ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ผลการศึกษาประเด็นเรื่อง ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน (คมนาคม ไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำ)จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์กรภาครัฐ และกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม มีความเห็นตรงกันว่า ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน 1) ในด้านการคมนาคมในประเด็นเรื่องการจราจรติดขัด เป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนตำบลมาบยางพรมากที่สุด ปัญหาการจราจรในช่วงเวลาเร่งด่วน ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งสาเหตุอาจเกิดจาก ไม่มีเส้นทางที่พอเพียงเพื่อรับปริมาณรถที่เพิ่มขึ้น หรือวินัยของผู้ใช้รถใช้ถนน ต่าง ๆ

1.2 ประเด็นปัญหา ประปา และแหล่งน้ำ พบว่า ชาวบ้านตำบลมาบยางพร ส่วนใหญ่มีการขาดแคลนแหล่งน้ำ ซึ่งปัจจุบันใช้น้ำของประปาหมู่บ้านที่มีการบริหารจัดเองใช้เฉพาะในหมู่บ้านของตนและพื้นที่ใกล้เคียงเท่านั้นแต่บ่อลูกรังที่ชาวบ้านดำเนินการขุดขึ้นเอง แต่ในปัจจุบันนี้การประปาส่วนภูมิภาค พัทยาได้เข้ามาให้บริการโดยมาทำความเข้าใจกับชาวบ้านถึงอัตราค่าบริการต่อหน่วย และอัตราค่าติดตั้งเริ่มต้น ที่ชาวบ้านยังคงไม่เข้าใจถึงค่าบริการดังกล่าว เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2556 ที่ผ่านมา ที่องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร

1.3 ประเด็นเรื่องไฟฟ้า จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน และตัวแทนองค์กรภาครัฐได้ให้ความเห็นตรงกันว่า เมื่อก่อนมีปัญหาไฟฟ้าคือ ไฟตกบ่อย แต่ในปัจจุบันได้รับการแก้ไขเป็นอย่างดี ทำให้ไม่มีปัญหาดังกล่าว ประเด็นปัญหาในเรื่องรถติด ดังการสัมภาษณ์ของตัวแทนองค์กรภาครัฐดังนี้

“เรื่องที่เห็นใกล้ตัวของประชาชนก่อน ที่จับต้องได้คือเรื่องการจราจรติดขัด ถนนมีจำกัด รถมีปริมาณเพิ่มขึ้นมากตามจำนวนคน ตามจำนวนโรงงาน และโรงงานมีการเข้าและออกพร้อมกันในช่วงเช้า เข้างาน 8 โมง รถจะติดตั้งแต่ 6 โมงครึ่ง 7 โมงครึ่ง เพื่อทุกคนจะต้องเข้าโรงงาน พอหลัง 8 โมงไปแล้ว รถจะเบาบางลง ตอนเที่ยงออกมากินข้าว มีเล็กน้อยไม่มากเท่าไหร่ ตอนเย็นเลิกงาน 5 โมง 5 โมงครึ่ง ถึง 6 โมง ก็ติดอีกนะครับ ต่อไปก็รอบ 2 ทุ่ม มี 3 รอบนะ รอบ 2 ทุ่ม คือ รอบที่เลิก โอทีก็ติดอีก” (ส.อ. มงคล รบชนะชน, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนท่านหนึ่งดังนี้

“นอกจากนี้ ก็มีปัญหารถติด รถเยอะ คนบ้านเราที่ตายเกี่ยวกับเรื่องรถนี่ว่าเยอะนะ รถเยอะไม่ปลอดภัย และที่ไม่ดีเลยคือ ที่สะพานสี่ที่มีตลาดนัดใหญ่ รถแน่นไปหมด ทำให้รถวิ่งจาก 4 เลนส์ เหลือแค่ 2 เลนส์รถติด โดยเฉพาะช่วงเช้าติดมาก เมื่อก่อนไปส่งนักเรียนไปโรงเรียนได้นะ 7 โมงเช้า แต่เดี๋ยวนี้ไม่ได้แล้ว 6.30 ก็ติดมากแล้ว ซึ่งบางครั้งเราหลีกเลี่ยงไม่ได้ ก็จำเป็นต้องไป” (พยงค์ คล้ายสุบรรณ์, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2556)

ซึ่งมีความตรงกับ ผู้นำชุมชนอีกท่านหนึ่ง ดังนี้

“เพราะถนนถือเป็นเส้นทางเศรษฐกิจ ช่วงที่รถติดคือช่วงที่มีตลาดนัดเกือบทั้งหมดเดี๋ยวนี้คนก็แออัดมาขึ้น นี่คือผลกระทบที่มาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยองด้วยนะ” (ชัย จาริยศิลป์, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

และได้มีความสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม ดังนี้คือ

“ปัญหาถนนที่ชำรุดเกือบตลอดทั้งสาย และขาดการเอาใจใส่จากภาคราชการและปัญหารถติดมาก” (มาลี นันเถา, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

ดังการให้สัมภาษณ์ของตัวแทนองค์กรภาครัฐดังนี้

“สาธารณูปโภค น้ำประปาก็ขาดแคลน คนเยอะก็ต้องแย่งกันใช้ เรามีประปาหมู่บ้านแต่ก็ไม่เพียงพอที่จะใช้” (ส.อ. มงคล รบชนะชน, 10 เมษายน 2556)

ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ดังนี้

“เรื่องน้ำ เวลานี้ก็ไม่พอใช้ เราต้องกั้นห้วยเพื่อเอาน้ำมาใช้ผลิตเป็นน้ำประปาหมู่ 6 ถ้าประปาส่วนภูมิภาคมาเราก็ทำต่อไป เพราะน้ำเหมือนจะไม่พอใช้ภายในหมู่บ้าน เพราะการประปาส่วนภูมิภาคจะผลิตน้ำประปาเพื่อป้อนไปสู่พัทยา” (ชัย จาริยศิลป์, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

ซึ่งตรงกับการให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนอีกท่านหนึ่ง ดังนี้

“ส่วนเรื่องน้ำประปา ตอนนี้ชาวบ้านหมู่ 1 ก็ใช้ประปาหมู่บ้านและตอนนี้ก็มีประปาส่วนภูมิภาคขึ้นมา แต่ชาวบ้านก็บ่นว่ามันแพง ค่าดำเนินการติดตั้งแพง 4,000 กว่าบาท เขาบอกว่าเขาจะใช้ของเดิมบางคนไม่มีเงิน ก็เลยบอกให้ติดต่อที่ อบต. เรื่องการดำเนินการเรื่องน้ำประปาบางคนเขาก็ใช้ ก็เขียนคำร้องขอติดตั้งไป คนไหนที่ไม่เอาก็ใช้ประปาอันเก่าไป เพราะเขาบอกมาว่าใช้ได้” (นันทิภัคค์ สุขใจ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

ภาพที่ 15 การประชุมประชาคม ตำบลมาบยางพร เกี่ยวกับประเด็นเรื่องน้ำประปา

ประเด็นปัญหาเรื่องไฟฟ้า ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ดังนี้

“เรื่องสาธารณูปโภค ไฟฟ้า เมื่อก่อนมีปัญหาไฟตกบ่อย ๆ แต่ปัจจุบันที่ได้รับการแก้ไขแล้ว เขาก็ขยายเขตไฟฟ้าให้เราเพียงพอ ไม่มีปัญหาเหมือนก่อน ถือว่าโอเค” (นันทิภัคค์ สุขใจ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

ซึ่งตรงกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนท่านหนึ่งดังนี้

“ไฟฟ้าตอนนี้ดีแล้วนะ เมื่อก่อนมีปัญหาหม้อแปลงระเบิดบ่อย ไฟตก แต่ปัจจุบันมีการขยายเขต ทำไฟใหม่ จึงดีขึ้นแล้ว” (ชัย จาริยศิลป์, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

1.2 การแก้ไขปัญหาของหน่วยราชการหรือเอกชน

จากผลการศึกษาในประเด็นปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน (คมนาคมไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำ) จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์กรภาครัฐ มีความเห็นตรงกันว่า ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน ในด้านการคมนาคม ในเรื่อง การจราจรติดขัด เป็นปัญหาที่ต้องการการแก้ไขเร่งด่วน โดยทางหน่วยงานภาครัฐคือ องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพรมีจัดการแก้ไขดังนี้คือ 1) การแก้ไขเบื้องต้นคือ การทำสัญญาณไฟจราจร ตามจุดต่าง ๆ 2) มีโครงการขยายถนนเป็น 4 ช่องทางการจราจร ในปี 2557 3) นอกจากนั้นได้มีการออกกฎไม่ให้รถบรรทุกวิ่งในชั่วโมงเร่งด่วน ซึ่งในส่วนนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้ 4) ใช้กำลังเจ้าที่ตำรวจปรับ จับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร

ในการรุกล้ำปลูกอาคารออกมานอกเขตแนวเสาไฟฟ้า และการปักป้ายโฆษณาต่าง ๆ อย่างไร้ระเบียบองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร มีการแก้ไขปัญหาโดยใช้เทศกิจเข้ามาช่วยกันจับปรับ

ส่วนในปัญหาด้านประปา และแหล่งน้ำนั้นที่มีการขาดแคลนน้ำ ได้มีการแก้ไข 1) ทางองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร ทำการขุดบ่อน้ำลึกให้ชาวบ้านในหมู่บ้านที่ขาดแคลนน้ำ และ 2) และนอกจากนั้นยังมีการช่วยเหลือจากการประปาส่วนภูมิภาค พัทยาเข้ามาช่วยบริการน้ำประปา

ในส่วนประเด็นเรื่องไฟฟ้า เนื่องจากส่วนนี้ได้รับการดูแลแก้ไขเป็นอย่างดีจากการไฟฟ้าปลวกแดง เรื่องดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่มีปัญหาและสามารถแก้ไขได้ทันที

ประเด็นปัญหาเรื่องรถติด ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชน ในฐานะผู้ใหญ่บ้าน ท่านหนึ่งดังนี้

“อย่างปัญหาที่เห็นทุก ๆ วัน คือ รถติด แต่ต่อไปอาจแก้ไขได้ เห็นว่าจะมีการขยายถนนเป็น 4 เลนส์ ในปี 2557 ในสายห้วยปราบ-ปลวกแดง” (นันทิภัคค์ สุขใจ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนจากองค์กรภาครัฐ ดังนี้คือ

“ทางหลวงชนบทมีงบประมาณมาอีก ไม่ต่ำกว่า 400 ล้านบาท ขยายถนนออกเป็น 4 เลนส์” (ส.อ. มงคล รบชนะชน, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

ซึ่งปัญหาการจราจรที่ติดขัดมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้ ดังเช่น คำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนจากองค์กรภาครัฐ ดังนี้ได้ดังนี้

“เนื่องจากโรงงานใช้รถบัส 2 ชั้น ในการรับส่งพนักงาน แล้วจอดไม่เป็นที่เป็นทาง ประกอบกับถนนที่มีอยู่ สายห้วยปราบ-ปลวกแดง มีการลุกล้ำทางสาธารณะนอกเขตเสาไฟฟ้า คือ ทางสาธารณะนอกเขตเสาไฟฟ้าจะมาลุกล้ำไม่ได้ นั่นคือความภาคประชาชน ประกอบกับความมักง่ายของผู้ใช้รถใช้ถนน อยากจอดก็จอด จอดรถซ้อนคันทำให้ถนนแคบลง ร้านค้าแทนที่จะอยู่ในแนวเสาไฟฟ้าก็ยื่นออกมาอีก ซึ่งเราก็ทำการประสานงานกับผู้นำตลาดกับตำรวจ ช่วยไล่จับออกไป” (ส.อ. มงคล รบชนะชน, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

ประเด็นในการแก้ไขสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาการจราจร ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนองค์ภาครัฐ ดังนี้

“เราแก้ปัญหา คือใช้เจ้าหน้าที่เทศกิจช่วยกันทำงาน แต่ในที่นี้ก็ค่อยเป็นค่อยไป” (ส.อ. มงคล รบชนะชน, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

“ส่วนที่กล่าวมาก็เป็นผลกระทบด้านจราจร และอีกอย่างหนึ่งก็คือ เราจะออกกฎไม่ให้รถบรรทุกวิ่งในเวลาเร่งด่วน” (ส.อ. มงคล รบชนะชน, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

ปัญหาด้านประปา และแหล่งน้ำ ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนท่านหนึ่งดังนี้

“ทาง อบต. เขาก็มีการช่วยเหลือชาวบ้านนะ มีการขุดบ่อน้ำตื้น น้ำลึก แถวนี้ก็บ้านลุงนึก เป็นบ่อน้ำลึก ประปาหมู่ 1 ก็ใช้น้ำที่ฝายน้ำล้นวังกระรอก หมู่ 1 ก็ใช้ร่วมกับหมู่ 2 ด้วย แถว ๆ หมู่บ้านเรือนแก้ว” (นันทิภัคค์ สุขใจ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

ซึ่งสอดคล้องกับดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนจากองค์กรภาครัฐ คือ

“อบต. แก้ปัญหาโดยการขุดบ่อน้ำตื้น น้ำลึก ให้ชาวบ้านไป และการประปาโดยเฉพาะห้องเช่าต้องใช้น้ำเยอะ ถ้าน้ำไม่เพียงพอต้องซื้อ นอกจากนี้ อบต. ก็มีการบรรเทาภัยแล้งในส่วนที่เสนอขอกันมา เราก็ไปบรรเทาให้ ไปช่วยเหลือในเรื่องน้ำ” (ส.อ. มงคล รบชนะชน, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

ซึ่งสอดคล้องกับการให้คำสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนท่านหนึ่งดังนี้

“และตอนนี้ก็มีประปาส่วนภูมิภาคขึ้นมา แต่ชาวบ้านก็บ่นว่ามันแพง ค่าดำเนินการติดตั้งแพง 4,000 กว่าบาท เขาบอกว่าเขาจะใช้ของเดิม บางคนไม่มีเงิน ก็เลยบอกให้ติดต่อที่ อบต. เรื่องการดำเนินการเรื่องน้ำประปา บางคนเขาก็ใช้ ก็เขียนคำร้องขอติดตั้งไป คนไหนที่ไม่เอาก็ใช้ประปาอันเก่าไป เพราะเขาบอกมาว่าใช้ได้” (นันทิภัคค์ สุขใจ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

ซึ่งตรงกับคำให้สัมภาษณ์กับผู้นำชุมชนอีกท่านดังนี้

“เรื่องน้ำประปา ก็มีประปาหมู่บ้านของพวกหมู่ 1 กับ หมู่ 6 ส่วนหมู่ 3 ไม่มี เราก็ดึงของหมู่ 6 มาใช้ ตอนนี้การประปาส่วนภูมิภาคก็เข้ามาจัดการในเรื่องนี้ ที่บ้านพี่ก็ขอไว้นะ” (พยงค์ คล้ายสุบรรณ์, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2556)

ซึ่งตรงกับคำให้สัมภาษณ์กับผู้นำชุมชนอีกท่านดังนี้

“ประปาหมู่บ้านยังคงทำต่อไปเรื่อย ๆ เพราะว่าการประปาส่วนภูมิภาคเขายังมาไม่เต็มรูปแบบ ประปาหมู่บ้านของเราราคาถูก คุณภาพสู้ของเขาไม่ได้ ภูมิภาคแพงเพราะเขาคิดในอัตราก้าวหน้า ประปาหมู่บ้านมันพัฒนาแบบชาวบ้าน ๆ นะ ราคาเลยถูก ต้นทุนถูก ชาวบ้านจึงไม่ค่อยอยากเปลี่ยนไปใช้ของภูมิภาค” (ชัย จาริยศิลป์, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

ในส่วนประเด็นเรื่องไฟฟ้า ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนท่านหนึ่งดังนี้

“ส่วนเรื่องไฟฟ้า ก็ไม่น่าจะเป็นห่วง ถ้าเป็นสายเมนหลัก ทางไฟฟ้าปลวกแดงก็เข้ามาดำเนินการขยายเขตให้เลย แต่ถ้าที่ไหนไกลมากก็ต้องทำการขยายเขต อันนั้นก็ว่ากันไปตามหลัก” (ส.อ., มงคล รบชนะชน, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

1.3 ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางแก้ไข

จากผลการศึกษาประเด็นเรื่องนี้พบว่าในเรื่อง ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานนั้น ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมาดำเนินการแก้ไขช่วยเหลือในเรื่องปัญหาโครงสร้างด้าน

ต่าง ๆ แล้วนั้น แต่ก็ขยายตัวไม่ทันกับการเติบโตของชุมชน การเพิ่มขึ้นตามจำนวนที่รัฐจัดหาให้ไม่ได้เป็นสัดส่วนตามจำนวนธุรกิจที่ขยายตัว จึงทำให้เกิดการไม่พอเพียงและขาดแคลนขึ้น เช่น ปัญหารถติดซึ่งขยายเส้นทางการจราจร ในปี 2557 และน้ำประปา ไม่พอเพียง การประปาส่วนภูมิภาค กำลังอยู่ในช่วงเริ่มต้น ซึ่งยังต้องรอให้เสร็จสมบูรณ์ ดังเช่นคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนอีกท่านหนึ่งดังนี้

- “มันต้องสร้างทางเพิ่ม หรือขยายทางเพิ่ม หรือทำเส้นทางเพิ่มขึ้น มีการสร้างทางจากสะพานสี่ไป อบต. จากอบต. ไปสยามอีสเทิร์น ทำเส้นทางรอบ ๆ นิคม คือ อยากให้งบประมาณเข้ามามาก ๆ หน่อย ในส่วนนี้ เพราะถนนถือเป็นเส้นทางเศรษฐกิจ ช่วงที่รถติดคือช่วงที่มีตลาดนัดเกือบทั้งหมด” (ชัย จาริยศิลป์, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของตัวแทนองค์กรภาครัฐ ดังนี้

“ต้องทำแน่ เพราะเป็นถนนเส้นเศรษฐกิจ สังเกตได้จากถนนสาย 331 เส้นใหญ่โตมโหฬาร ทำไมไม่เจริญ แต่ทำไมมากระจุกอยู่ตรงเส้นปากร่วม สะพานสี่ เห็นทางนี้เป็นเส้นทางเส้น By-Pass ออกมา” (ส.อ. มงคล รบชนะชน, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

ประเด็นเรื่องน้ำประปา ดังคำสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนท่านหนึ่งดังนี้

“ประปาหมู่บ้านยังคงทำต่อไปเรื่อย ๆ เพราะว่าการประปาส่วนภูมิภาคเขายังมาไม่เต็มรูปแบบ ประปาหมู่บ้านของเราราคาถูก คุณภาพสู้ของเขาไม่ได้ ภูมิภาคแพงเพราะเขาคิดในอัตราก้าวหน้า ประปาหมู่บ้านมันพัฒนาแบบชาวบ้าน ๆ นะ ราคาเลยถูก ต้นทุนถูก ชาวบ้านจึงไม่ค่อยอยากเปลี่ยนไปใช้ของภูมิภาค” (ชัย จาริยศิลป์, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

สรุปประเด็นในเรื่องปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน (คมนาคม ไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำ) จะเห็นได้ว่ายิ่งมีความเจริญมากขึ้น คนเยอะขึ้น โรงงานเยอะขึ้นเศรษฐกิจดีขึ้น ปัญหาที่ตามมาปัญหาการขาดแคลน ไฟฟ้าประปา แหล่งน้ำ ปัญหาการจราจรในส่วนของตำบลมาบยางพร ถือได้ว่า 1) ปัญหา รถติดในชั่วโมงเร่งด่วนเป็นปัญหาที่สำคัญ ซึ่งกระทบกับการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก 2) ส่วนในเรื่องประปา และแหล่งน้ำ มีการประปาส่วนภูมิภาคพัทยา เข้ามาช่วยเหลือซึ่งกำลังอยู่ในช่วงระยะดำเนินการ 3) เรื่องไฟฟ้าเป็นส่วนที่ถือว่ามีปัญหาน้อยที่สุด เพราะได้รับการแก้ไขมาเป็นอย่างดี เราจึงปฏิเสธไม่ได้ว่าปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้มีผลพวงมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมดังกล่าว แต่ทุกเรื่องกำลังอยู่ในการแก้ไขให้ดีขึ้น เพื่อให้ทันกับการพัฒนาของอุตสาหกรรมต่อไป

2. ลักษณะที่อยู่อาศัยและความต้องการที่อยู่อาศัย

2.1 ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ผลการศึกษาประเด็นเรื่อง ลักษณะที่อยู่อาศัยและความต้องการที่อยู่อาศัย จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์กรภาครัฐ มีความเห็นตรงกันว่า 1) ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันนี้ในตำบลมาบยางพรยังไม่เพียงพอ เนื่องจากมีการเข้ามาทำงานในนิคมอุตสาหกรรมมากขึ้น ความต้องการที่อยู่อาศัยจึงมากขึ้นตามปริมาณประชากร 2) ที่อยู่อาศัยมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น หมู่บ้านจัดสรร ตึกแถว 3 ชั้น 4 ชั้น คอนโดมีเนียม เกิดขึ้นมากมาย แต่ก็ยังคงไม่เพียงพอแต่ความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนดังนี้

“ยังคงขาดแคลนอยู่นะ ยังไม่เพียงพอ เพราะราคาที่ดินราคาแพง ค่าวัสดุอุปกรณ์ ราคาสูง ราคาอิฐ หินปูนทรายขึ้นหมด คอนโด ทาวเฮาส์ บ้านเดียว เกิดขึ้นมากแต่ก็คงยังไม่เพียงพอ เพราะว่ามีคนเข้ามาอยู่มากกว่าเดิม” (ชัย จาริยศิลป์, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

2.2 การแก้ไขปัญหาของหน่วยราชการหรือเอกชน

จากผลการศึกษาในประเด็น ลักษณะที่อยู่อาศัยและความต้องการที่อยู่อาศัยพบว่าที่ดิน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่ได้กล่าวถึงเรื่องการแก้ไขในประเด็นด้านนี้

2.3 ข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไข

จากผลการศึกษาประเด็นเรื่องนี้พบว่าในเรื่อง ลักษณะที่อยู่อาศัยและความต้องการที่อยู่อาศัย ขึ้นอยู่กับกลไกลตลาดซึ่งเราจะเห็นได้ว่าราคาของที่อยู่อาศัยแต่ละประเภท จะแตกต่างกันไป ผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่ได้กล่าวถึงเรื่องข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขในประเด็นนี้

สรุปประเด็นในเรื่อง ลักษณะที่อยู่อาศัยและความต้องการที่อยู่อาศัย ในปัจจุบันนี้ยังมีความขาดแคลนในเรื่องที่อยู่อาศัย เนื่องจากมีจำนวนผู้ประกอบการเข้ามาประกอบธุรกิจ ทำงานโรงงาน ในเขตชุมชนตำบลมาบยางพรมากขึ้นกว่าเดิม ถึงแม้จะมีการสร้าง คอนโด อาคารพาณิชย์ ตึกแถว ห้องเช่า หรือบ้านจัดสรร เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่เพียงพอ และพบว่ากลไกตลาดซึ่งจะเป็นตัวกำหนดราคา ของลักษณะที่อยู่อาศัยและความต้องการ

3. โอกาสทางการศึกษา

3.1 ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ผลการศึกษาประเด็นเรื่อง โอกาสทางการศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์กรภาครัฐ และกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม มีความเห็นตรงกันว่า 1) ยังขาดแคลนเรื่องสถานศึกษาโดยเฉพาะโรงเรียนมัธยม ถึงแม้ว่าจะมีโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอแล้ว แต่ปริมาณเด็กนักเรียนยังคงมีเพิ่มสูงมากขึ้น 2) ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มกันบริจาคเงินเพื่อสร้างอาคารโรงเรียนมัธยม ซึ่งตอนนี้กำลังดำเนินการสร้างแต่ยังขาดงบประมาณบางส่วนเพราะเข้าใจถึงปัญหาดังกล่าว ดังคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนองค์กรภาครัฐดังนี้

“ส่วนโรงเรียน เราก็มีโรงเรียนปฐมอยู่ 4 โรงเรียน และก็โรงเรียนขยายโอกาสอีก 1 โรงเรียน ก็คือโรงเรียนสะพานสี่ ศูนย์เด็กเล็กเราก็มีอยู่ 1 ศูนย์ นับวันเด็กก็จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ” (ส.อ. มงคล รบชนะชน, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

ซึ่งมีความสอดคล้องกับผู้นำชุมชนท่านหนึ่งดังนี้

“ส่วนในด้านของโรงเรียนมัธยม งบประมาณยังขาดอีก 8 ล้านบาท คือ ค่าก่อสร้างนะ งบอุปกรณ์อะไรต่าง ๆ ก็ยังไม่มีด้วย ส่วนใหญ่ชาวบ้านก็ช่วยบริจาคทำกันเองขอจากโรงงานบ้าง” (ชัย จาริยศิลป์, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

3.2 การแก้ไขปัญหาของหน่วยราชการหรือเอกชน

จากผลการศึกษาประเด็นเรื่องนี้ เนื่องจากงบในด้านการศึกษายังมีไม่เพียงพอต่อการก่อสร้างอาคาร โดยการแก้ไขปัญหานั้น หน่วยราชการไม่ได้เข้ามาช่วยแก้ไขในเรื่องของงบประมาณในด้านการศึกษา เนื่องจากในพื้นที่มีโรงเรียนประจำอำเภอแล้ว 1 โรงเรียน 1) การแก้ไขในส่วนนี้จึงเป็นในส่วนของชาวบ้านบริจาคเงินทุนบริจาค และ 2) องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพรมีการจัดกิจกรรมการกุศลเพื่อนำเงินมาช่วยเหลือทางด้านศึกษาดังกล่าว เพราะถือว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับบุตรหลาน 3) มีการขอความอนุเคราะห์จากโรงงานรอบ ๆ ชุมชน โรงงานในเขตนิคมสยามอีสเทิร์น

และนอกจากนั้นเป็นเงินทุนของเอกชนคือของโครงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนรอบโรงไฟฟ้า ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสอบถามและพูดคุยกับเจ้าที่ของคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) จึงทราบว่ามี 2 กองทุน คือ กองทุนพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า บริษัท เอ็กโก โคเจนเนอร์เรชั่น จำกัด และกองทุนพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า บริษัทไทย เนชั่นแนล พาวเวอร์ จำกัด ซึ่ง 2 ทุน นี้ชาวบ้านต้องการนำเงินกองทุนในส่วนนี้มาพัฒนาในเรื่องการศึกษาต่อไป

ดังเช่น ความคิดเห็นของกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิมในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้สรุปประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาดังนี้ คือ เกิดความไม่เข้าใจถึงเงินทุนของโครงการกองทุนพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าเนื่องจากต้องการเงินดังกล่าวมาใช้เพื่อ สมทบทุนในการสร้างโรงเรียนมัธยม เพราะในปี 2555 เพราะมีการนำเงินนี้มาใช้ผิดหลักวัตถุประสงค์ของการช่วยเหลือชุมชนรอบโรงไฟฟ้า และได้สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนดังนี้

“งบของโรงไฟฟ้าก็ไม่ได้ ที่จะขอมาเป็นเรื่องของโครงการเพื่อการศึกษา เหมือนกับว่าโครงการที่เราขอไปมันผิดวัตถุประสงค์ของเขา ก็เลยไม่ได้ คือเงินเขาให้กระจายเป็นหมู่ ๆ แต่ทีนี้เราคุยกันทุกหมู่ว่าจะขอมาเพื่อก่อสร้างการศึกษาได้ไหม ก็เลยโครงการไม่ผ่าน แต่ระยะหลัง

เขาก็บอกประมาณว่า คณะกรรมการโรงไฟฟ้าแต่ละหมู่ไม่ได้คุยกันเอง งบประมาณเลยไม่ได้ทุกหมู่" (ชัย จาริยศิลป์, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

ซึ่งตรงกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนอีกท่านหนึ่งดังนี้

"งบพัฒนาชุมชนพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าไฟฟ้าปีที่แล้ว ยังไม่ได้เลย ที่จะเอาไปสมทบในเรื่องการศึกษา" (นันทิภัคค์ สุขใจ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

และตรงกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนอีกท่านหนึ่งดังนี้

"เรื่องโรงเรียน ทางโรงงานต่าง ๆ ในสยามอีสเทิร์น เค้าก็ให้ความช่วยเหลือให้ทุนสร้างอาคาร โรงเรียนห้วยปราบ เขาขอโรงงานเขาก็ได้ไปนะ แต่โครงการโรงเรียนมัธยมยังขาดงบประมาณอีกหลายล้านบาท" (นันทิภัคค์ สุขใจ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

3.3 ข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไข

จากผลการศึกษาประเด็นเรื่องนี้พบว่าเกิดการรวมกลุ่มของชาวบ้านมีความเห็นตรงกันว่าต้องการอยากพัฒนาระดับการศึกษาของ เด็ก ๆ ในชุมชน ให้มีที่เรียน มีอาคารสถานที่ในการศึกษา ร่วมมือกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อหารายได้ และบริจาคเงินส่วนตัวสมทบทุน

เราจะเห็นได้ว่าการพัฒนานิคมอุตสาหกรรม เน้นการพัฒนาแต่ในด้านเศรษฐกิจแต่ไม่ได้ช่วยพัฒนาสังคมในด้านการศึกษา หรือหน่วยงานภาครัฐยังใส่ใจกับเรื่องโอกาสทางการศึกษาอยู่ในระดับน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับเศรษฐกิจ

สรุปประเด็นในเรื่องโอกาสทางการศึกษา ในเรื่องนี้ชาวบ้านได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขึ้นที่โรงเรียนบ้านสะพานสี่ ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการก่อสร้างอาคาร ซึ่งได้เล็งเห็นแล้วว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่จะเป็นต้องได้รับการพัฒนา นอกจากนั้นแล้วยังได้รับการช่วยเหลือด้านงบประมาณ จากโรงงานรอบ ๆ นิคมอุตสาหกรรมทั้งในนิคมอุตสาหกรรมเหมราช และอมตะซิตี้ ทั้งนี้เพื่อยกระดับการศึกษาเพื่อพัฒนาคนในชุมชนต่อไป ส่วนในงบประมาณที่จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐได้น้อยมาก อาจเป็นเพราะในการพัฒนาทางด้านสังคมนั้นยังไม่สมดุลกับด้านเศรษฐกิจ

4. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

4.1 ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ผลการศึกษาประเด็นเรื่อง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์กรภาครัฐ และกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม มีความเห็นตรงกันว่า 1) จากการพัฒนาอุตสาหกรรมทำให้ มีโรงงานเยอะมากขึ้นคนมาอยู่เพื่อทำมาหากินมากขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ก็มากขึ้นเป็นเงาตามตัว โจรขโมยเยอะขึ้น เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและเจ้าหน้าที่ตำรวจมีไม่เพียงพอในการดูแลประชาชน 2) ชุมชนตำบลมาบยางพรมีประชากรแอบแฝงมาก เข้ามาทำไร่

ทำสวน เป็นลูกจ้างขายอาหาร บางทีมีการตั้งเป็นแก๊งเพื่อลักขโมย รถยนต์ รถมอเตอร์ไซค์ 3) ปัญหาที่สำคัญอีกหนึ่งเรื่องคือปัญหายาเสพติด มีการแพร่ขยายอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีจำนวนประชากรเยอะมากขึ้น โดยเฉพาะในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นแหล่งแพร่ กระจายของยาเสพติด เพราะการที่เป็นแหล่งรวมของคนหมู่มาก สามารถติดต่อกันได้ง่าย

และความคิดเห็นของกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิมในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้สรุปประเด็นเกี่ยวกับปัญหาโจรขโมย ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยประเด็นนี้ชาวบ้านถือว่าเป็นปัญหาอย่างหนึ่ง ดังนี้ 1) ปัญหาโจรร้ายก็มาก เหตุจากการอพยพเข้ามาทำงานและว่างงานทำให้เกิดการปล้น จี้ วิ่งราว ลักทรัพย์กันมากโดยเฉพาะรถยนต์ และรถมอเตอร์ไซค์ 2) ปัญหาของยาเสพติดที่มีมาก เพราะเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม และสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ดังนี้

“ขโมยเยอะนะค่ะ แต่ส่วนใหญ่เป็นพวกต่างด้าวนะ พอดีไปโรงพักเมื่อคราวก่อน รถประมาณ 10 คัน จับผู้ต้องหาได้ 3-4 คน เป็นชาวต่างด้าวหมดเลย มอเตอร์ไซค์ยี่ห้อเวฟ ใหม่ ๆ ทั้งนั้นเลย รถยนต์ก็เป็นพวก โตโยต้า แค็ป ถ้าจะหายก็จะเป็นช่วงสะพานสี่ คนอยู่เยอะ ก็อย่างว่านะ โรงงานเพิ่มมากขึ้น คนเยอะ ปัญหาเยอะเพิ่มขึ้น จำนวนโรงงานมันเพิ่มขึ้นอยู่แล้ว ปัญหาต่าง ๆ ก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว” (นันทิภัคค์ สุขใจ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนองค์กรภาครัฐดังนี้

“ขโมยของเพื่อน แก๊งลักรถยนต์ แก๊งมอเตอร์ไซค์ เยอะแยะมากมาย”

(ส.อ. มงคล รบชนะชน, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

ในประเด็นปัญหายาเสพติด ดังเช่นคำให้สัมภาษณ์ของตัวแทนองค์กรภาครัฐ ดังนี้

“ปัญหายาเสพติด มีการปล่อยยาเสพติด จับได้ก็ไล่ออก ออกแล้วไปไหนละ ออกแล้วก็ไปขโมยของเพื่อน ถูกไหมครับ หลักการขายก็คือว่า ผู้หญิงขาย ผู้ชายเสพ อันนี้ก็เป็นเรื่องของตำรวจ จับได้ก็ว่ากันไป โรงงานที่นี่มีปัญหาอุปสรรค คือว่า ขาดแคลนพนักงาน ถ้าตรึงหรือเข้มมากพนักงานก็ไม่ค่อยอยู่ อันนี้โรงงานประเภทที่ 2 ประเภทที่ 1 ก็คือดีที่สุดเลย หลุดจากประเภทที่ 1 ก็เป็นประเภทที่ 2 กลาง ๆ หน่อย ประเภทที่ 3 ก็พวกใช้แรงงาน ผลกระทบสุขภาพสูง พวกสารตั้งต้นคือติดยา แต่สามารถทำงานให้ได้ก็พอแล้ว จับได้ก็ไล่ออก หลุดจากประเภทที่ 3 ก็คือ ขโมยของเพื่อน” (ส.อ. มงคล รบชนะชน, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

4.2 การแก้ไขปัญหาของหน่วยราชการหรือเอกชน

จากผลการศึกษาประเด็นเรื่องนี้ กรณีปัญหายาเสพติด และปัญหาลักขโมยมีหน่วยราชการที่เข้ามาดำเนินการแก้ไขคือ 1) เจ้าหน้าที่ตำรวจมาดำเนินการจับกุม แต่เนื่องจากมีบุคลากรน้อยไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ การดูแลจึงไม่ทั่วถึง 2) สำหรับเอกชน มีการดำเนินการแก้ไข

คือ โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการติดตามข่าวสารข้อมูลท้องถิ่นมาตลอดและจากการพูดคุยกับพนักงานของโรงงานอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งในนิคมสยามอีสเทิร์น ทำให้ทราบข้อมูลว่า กรณีปัญหายาเสพติดโรงงานต่าง ๆ นั้นมีการสุ่มตรวจปัสสาวะและเลือดพนักงาน ถ้ามีสารเสพติดจะทำการคัดออกหรือ มีการส่งบำบัดตามโครงการ รณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี หรือโครงการ To Be Number One

4.3 ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางแก้ไข

จากผลการศึกษาประเด็นเรื่องนี้ สามารถสรุปประเด็นในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้ว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐมีการปฏิบัติงานเป็นปกติ แต่จากการที่สังคมเกิดมีโครงสร้างผิดปกติคือ มีประชากรแอบแฝงมากขึ้น มีการหลั่งไหลของแรงงานมาทำงานมากขึ้น ทำให้ชุมชนมีจำนวนประชากรมากขึ้น แต่การเพิ่มขึ้นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐไม่ได้เพิ่มตาม การขยายตัวของประชากรในพื้นที่

สรุปประเด็นเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินผลจากการพัฒนาอุตสาหกรรมจะเห็นได้ว่า ในประเด็นผลกระทบที่ได้จากการศึกษานั้น เป็นผลกระทบในเชิงลบซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ยังคงต้องการความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ต้องการแหล่งพักอาศัยที่ปลอดภัย ไม่มีโจรผู้ร้ายหรือเป็นแหล่งของยาเสพติด ซึ่งประเด็นเหล่านี้ เป็นประเด็นที่เกิดขึ้นแล้วนั้นสามารถเกิดขึ้นใหม่ได้ สามารถแก้ไขให้ลดน้อยลงได้ เพียงแต่คนในชุมชนต้องคอยเป็นหูเป็นตาช่วยดูแลซึ่งกันและกัน

บทสรุปเรื่องผลกระทบทางด้านสังคม

จากการพิจารณาผลกระทบทางด้านสังคมที่เกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง นั้นพบว่าได้ส่งผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งผลกระทบเชิงลบ คือ จากการพัฒนาอุตสาหกรรม ทำให้มีคนมาอยู่รวมกันมากขึ้น 1) เกิดการไม่พอเพียงในระบบโครงสร้างพื้นฐาน ประปา แหล่ง 2) ปัญหาโจรขโมยมากขึ้นตาม เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 3) เกิดการขาดแคลนด้านสถานศึกษา เด็กในพื้นที่ต้องเดินทางไปเรียนในตัวจังหวัด

ผลกระทบเชิงบวกดังนี้ คือ เมื่อมีคนเข้ามาอยู่ในชุมชนมากขึ้น 1) ความต้องการเรื่องที่อยู่อาศัยต้องเพิ่มเป็นเงาตามตัว คนที่มีฐานะทางการเงินที่ดี สามารถเลือกลักษณะที่อยู่อาศัยได้ดีกว่าอาจซื้อบ้านเป็นของตนเองแทนที่จะเช่าอยู่อาศัย 2) เป็นผลดีของผู้ประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ 3) ราคาที่ดินแพงขึ้นชาวบ้านสามารถขายราคาที่ดินในราคาที่แพงมากขึ้นได้เงินมากขึ้น ส่วนในประเด็นเรื่องด้านการศึกษา 4) คนในชุมชนให้ความสำคัญกับการศึกษามากขึ้น เกิดการช่วยเหลือร่วมมือกันช่วยกับพัฒนาสถานที่ศึกษา

ซึ่งจะเห็นได้ว่าในประเด็นทั้ง 4 นั้น มีสัมพันธ์กัน เมื่อเกิดสิ่งนี้ทำให้มีอีกสิ่งเกิดตามซึ่งต้นเหตุหรือผลลัพธ์นั้นอาจจะส่งผลกระทบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบได้เสมอ ซึ่งผลกระทบใดที่ดีที่อยู่ในเชิงบวก เราควรส่งเสริมให้ดีขึ้น ดังเช่นในประเด็นการศึกษา หรือผลกระทบในเชิงลบ ควรแก้ไข ร่วมมือกัน จะได้เป็นการไม่ให้ปัญหาเหล่านั้นเป็นปัญหาในระยะยาวในชุมชนต่อไป

ตอนที่ 4 ผลกระทบทางด้านสุขภาพ

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์กรภาครัฐ ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม แกนนำภาคประชาชน และกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ สิ่งคุกคามต่อสุขภาพ ปัญหาการร้องเรียนเหตุมลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรม ปัญหาการจัดการระบบสาธารณสุขของชุมชน การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ

1. สิ่งคุกคามต่อสุขภาพ

1.1 ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ผลการศึกษาประเด็นเรื่อง สิ่งคุกคามต่อสุขภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์กรภาครัฐ ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม แกนนำภาคประชาชน และกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม ทั้งหมดตอบตรงกันว่า ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นส่งผลต่อสุขภาพของคนในชุมชนในหลายประการด้วยกัน ที่ส่งผลกระทบด้านสุขภาพดังนี้ คือ 1) กากขยะอุตสาหกรรม ทำให้เกิดกลิ่นเหม็น เกิดความเครียดวิตกกังวลและทำให้มีภาระในการจัดเก็บอาจทำให้เป็นโรคเกี่ยวระบบทางเดินหายใจ 2) ประเด็นหลุมฝังกลบและการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่อ่างเก็บน้ำซึ่งเป็นแหล่งผลิตน้ำประปาก่อให้เกิดความวิตกกังวลหรือความเครียด และอาจทำให้เกิดโรคในระบบทางเดินอาหาร 3) ประเด็นประชากรมากขึ้นเริ่มแออัด อาจทำไห้เกิดความรำคาญ หงุดหงิดได้ 4) ประเด็นในเรื่องเสียงดังและ อากาศ มีควันพิษจากโรงงาน ทำให้เกิดความรำคาญได้และอาจทำให้เกิดโรคในระบบทางเดินอาหาร

ซึ่งกลุ่มชาวบ้านมีความวิตกกังวลว่าจะมีสารเคมีจากบ่อฝังกลบขยะรั่วไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำ ซึ่งมีการตรวจสารปนเปื้อนของเด็กนักเรียนที่ศูนย์เด็กเล็กบ้านมาบเตย ซึ่งผลการตรวจนั้นยังไม่เป็นที่เปิดเผยข้อมูล แต่ทราบเป็นการภายในว่าเด็กที่ศูนย์เด็กเล็กมีค่าที่เกินมาตรฐาน

แกนนำภาคประชาชนได้กล่าวถึงหลุมฝังกลบขยะว่า บางครั้งไม่ได้มีการจัดการที่ดีถูกต้องตามหลักวิชาการ พอมีการร้องเรียนถูกสั่งให้ปิดก็มีการย้ายที่เปิดหลุมฝังใหม่ไปเรื่อย

แต่ในมุมมองขององค์กรภาครัฐได้มองว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบทางสุขภาพโดยตรงคือพนักงานที่ทำงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมมากกว่าประชาชนในพื้นที่ ดังคำให้สัมภาษณ์ถึงประเด็นที่คุกคามสุขภาพของผู้นำชุมชน ท่านหนึ่งดังนี้

“พอโรงงานเข้ามาเยอะ ๆ คนก็เริ่มเยอะแออัดมากขึ้น มีขยะมากขึ้น” (พยงค์ คล้ายสุบรรณ์, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2556)

ซึ่งตรงกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนอีกท่านหนึ่ง ดังนี้

“ด้านไม่ดีก็มี เช่น รถติด มีฝุ่นละออง มีมลพิษเยอะมาก อย่างปัญหาที่เห็นทุก ๆ วัน คือ รถติด” (นันทิภัคค์ สุขใจ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

ซึ่งตรงกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนอีกท่านหนึ่ง

“เดี๋ยวนี้คนก็แออัดมาขึ้น นี่คือผลกระทบที่มาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง ด้วยนะ ทำให้ประชากรเยอะขึ้น คนเข้ามาประกอบอาชีพทำโรงงานมาค้าขาย แย่งกันอยู่ รถก็ติด ปัญหาอื่น ๆ ก็ตามมาเป็นลูกโซ่” (ชัย จาริยศิลป์, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

“ผลเสียเช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ปัญหาเรื่องอากาศ อากาศเสีย มีควันพิษ มีเสียงดังจากโรงงาน เราอยู่ตรงนี้เราจะได้ยิน” (ชัย จาริยศิลป์, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

ส่วนผู้นำชุมชนอีกท่านหนึ่งได้กล่าวถึงช่วงที่หลุมฝังหลบขยะมีกลิ่น ดังคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“ปัญหาร้องเรียนสุขภาพ ก็เกิดในช่วงนี้มีกลิ่นเหม็นแรง ๆ คนแก่ในชุมชนก็เจ็บไข้ได้ป่วย หายใจไม่ออก แน่นหน้าอก เราก็รักษากันไปตามสภาพ” (นันทิภัคค์ สุขใจ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

ได้สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม ดังนี้

“เจ้าหน้าที่ ที่โรงพยาบาลรามา มาตรวจมาเจาะเลือด เด็กที่ศูนย์เด็กเล็กไป เห็นว่ามีสารเกินกำหนด ต้องถามทิดจ้อย ซึ่งก็ไม่รู้ว่ามาจากโรงเรียนไหน อาจจะเป็นที่มาพ่อแม่เขาทำงานโรงงาน” (มาลี นันเถา, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของแกนนำภาคประชาชน ดังนี้

“บางทีบ่อฝังกลบ พวกนี้อยู่ได้ด้วยอิทธิพลท้องถิ่นไม่ได้มีการกำจัดขยะที่ดีเหมือนพื้นที่ ที่ มาบยางพร ที่เห็นทุกวันนี้ซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีกลิ่น พอหลุมนี้เต็ม เขาก็จะเปลี่ยนที่ใหม่ไปเรื่อย ๆ ตรงนี้” (ทิวา แตงอ่อน, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2556)

แต่มีมุมมองที่แตกต่างออกไปของตัวแทนองค์กรภาครัฐดังคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“ต่อไปเป็นเรื่องสุขภาพของประชาชน ประชาชนในพื้นที่มักไม่ได้เข้าไปในโรงงาน แต่มีผลกระทบทางอ้อมเท่านั้นเอง แต่คนที่ได้ผลกระทบจริง ๆ เหล่านั้น คือ พนักงานที่อาศัยอยู่ในโรงงาน” (ส.อ. มงคล รบชนะชน, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

1.2 การแก้ไขปัญหาของหน่วยราชการหรือเอกชน

จากผลการศึกษาประเด็นเรื่องสิ่งคุกคามต่อสุขภาพนี้ ตามที่ได้มีการร้องเรียนถึงหลุมฝังกลบขยะที่มีการเปิดใกล้ๆ กับแหล่งสถานศึกษาคือ ใกล้กับศูนย์เด็กเล็กบ้านมาบเตยได้มีหน่วยราชการเข้ามาดำเนินการแก้ไขคือ องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลรามาธิบดี กรมควบคุมมลพิษ หน่วยงานเหล่านี้มาช่วยเก็บตัวอย่างนำไปตรวจพิสูจน์ ส่วนในสิ่งคุกคามเรื่องอื่น ๆนั้น สามารถเข้าไปร้องเรียนได้ที่หน่วยงานภาคเอกชนคือ ศูนย์เฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม Emc^2 (Environmental Monitoring Control Center) ซึ่งคอยเป็นผู้ประสานงานแก้ไขระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมกับชุมชนต่อไป

ซึ่งสอดคล้องความคิดเห็นของกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิมในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้สรุปประเด็นเกี่ยวกับสิ่งคุกคามต่อสุขภาพ ดังนี้คือ มีหน่วยงานภาครัฐส่งบุคลลากรเข้ามาช่วยในการตรวจวิเคราะห์ดังนี้คือ ปัญหาของเด็กนักเรียนในเขตพื้นที่ทั้งศูนย์เด็กเล็กที่อยู่ใกล้บ่อขยะ โรงเรียนเกือบทั้งหมดได้รับผลกระทบในด้านสุขภาพที่มีการเจ็บป่วยด้วยโรคทางเดินหายใจ และได้มีการตรวจพบสารตะกั่วในเด็กเล็กเป็นจำนวนมากจากการที่โรงพยาบาลรามาธิบดีได้ลงมาเจาะเลือด และในไม่ช้าจะมีการตรวจสารปนเปื้อนในน้ำ

1.3 ข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไข

จากผลการศึกษาประเด็นเรื่องนี้พบว่า สิ่งคุกคามต่อสุขภาพเป็นประเด็นที่สำคัญที่กระทบต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชนและกระทบทั้งด้านสิ่งแวดล้อมด้วย จึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน แต่เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐยังมิได้มีความใส่ใจกับปัญหาดังกล่าว จึงทำให้เรื่องร้องเรียนต่าง ๆ ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง ยังคงปล่อยปะละเลยเป็นปัญหาต่อไป

สรุปประเด็นในเรื่องภัยคุกคามทางสุขภาพพบว่ากลุ่มชาวบ้านในพื้นที่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับปัญหาการรั่วไหลของสารเคมีลงอ่างเก็บน้ำ และน้ำเหล่านั้นนำมาผลิตน้ำประปาแจกจ่ายให้ในชุมชนใช้สำหรับเรื่องการเจาะเลือดของนักเรียนที่ศูนย์เด็กเล็กไปตรวจ ซึ่งมีความกังวลใจไปต่างๆ นานา เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพของตัวเอง ซึ่งประเด็นเหล่านี้ยังไม่มีหน่วยราชการออกมาแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลของการตรวจเลือด ชาวบ้านยังคงมีความกังวลใจต่อไป และประเด็นด้านการสาธารณสุขนั้นเนื่องจากยังมีบุคลากรทางการแพทย์ที่ไม่เพียงพอและขาดเครื่องมือที่ทันสมัย ถ้าคนในชุมชนป่วยนั้นส่วนใหญ่จะใช้บริการของสถานพยาบาลเอกชน ซึ่งในประเด็นเหล่านี้จึงเป็นผลกระทบในเชิงลบ จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข

2. ปัญหาการร้องเรียนเหตุมลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรม

2.1 ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ผลการศึกษาประเด็นเรื่อง ปัญหาการร้องเรียนเหตุมลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรม จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม แกนนำภาคประชาชน มีแนวคำตอบที่แตกต่างกันโดยในมุมมองของแกนนำภาคประชาชนมองว่า เหตุร้องเรียนที่เกี่ยวกับมลพิษที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมจริง ๆ แล้วนั้นส่งผลกระทบอย่างมาก

แต่สำหรับตัวแทนภาคอุตสาหกรรม และกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม มองว่าผลกระทบจริง ๆ จากการนิคมเลยนั้นเป็นเรื่องที่น้อยมาก เนื่องจากมีข้อกฎหมายที่บังคับอยู่ หรือเมื่อมีปัญหาดังกล่าวเมื่อเกิดขึ้น จะมีการแก้ไขอย่างรวดเร็ว เช่นในกรณีหลุมฝังกลบขยะ ESBEC มีการดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจัง เพราะทั้งนี้กรณีของหลุมฝังกลบขยะ ESBEC อยู่ภายใต้การดูแลควบคุมของการนิคมเหมราช ฯ และในส่วนข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการก่อสร้างที่อยู่ในช่วงของการสร้างนิคมโซนใด หากมีข้อร้องเรียนก็จะการแก้ไขทันที ซึ่งผลกระทบที่เกิดจริง ๆ แล้วนั้นส่วนใหญ่เกิดจากโรงอุตสาหกรรมที่อยู่ภายนอกการนิคม (ซึ่งกฎหมายของการนิคมไม่สามารถครอบคลุม) และอาจจะไม่ได้มีการบริหารจัดการที่ดีจึงเกิดปัญหาดังเช่นการให้สัมภาษณ์ของตัวแทนภาคอุตสาหกรรม ดังนี้

“แล้วผมคิดว่า ผลกระทบจากการนิคม จริง ๆ เลยไม่ค่อยมีนะครับอย่างที่บอกคืออยู่ในพื้นที่ควบคุมอยู่แล้ว และโรงงานต่าง ๆ เขาก็เป็นโครงการที่พร้อมจะแก้ไข” (วรานล สุพรรณกูล, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556

“ในช่วงที่ก่อสร้าง แต่ว่าเราก็มีการทำรัดกุมอย่างเต็มที่นะครับ ในระหว่างที่มีการก่อสร้างในการนิคม พยายามที่จะดูแลไม่ให้มีฝุ่นละอองซึ่งส่งผลกกระทบต่อชุมชน บางครั้งก็มีบ้างประมาณเลินเล่อขุดดินในช่วงหน้าแล้ง จริง ๆ แล้วผู้รับเหมาไม่ยอมราดน้ำบนทางทำให้มีฝุ่น ก็มีข้อร้องเรียนมาที่การนิคม การนิคมที่ทำการแก้ไขทันที บางครั้งเฟสนั้นก็ต้องหยุดไปก่อนก็มี จริง ๆ ” (วรานล สุพรรณกูล, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556

ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม ดังคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“ส่วนใหญ่เลยนะปัญหาที่เกิดจากอุตสาหกรรมจริง ๆ โดยอุตสาหกรรมแท้ ๆ เลยไม่ค่อยมี มีแต่กลุ่มพวกใช้ประโยชน์ของอุตสาหกรรมมาแสวงหาผลประโยชน์ของตัวเขา เช่น ตอนนี้เลยรู้ใช่ไหม เรื่อง บ่อขยะ” (ปรีชา นันเถา, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

แต่ขัดแย้งกับแนวคิดของแกนนำภาคประชาชน เกี่ยวกับการร้องเรียนของกรณีหลุมฝังกลบขยะ ESBEC

“ในปัจจุบันนี้โรงงานอุตสาหกรรมก่อขยะ แต่ผลักความรับผิดชอบในการจัดการไปให้ชาวบ้าน” (ทิวา แตงอ่อน, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2556)

“เรื่องกลิ่นครับ พี่ก็ทำหนังสือร้องเรียนไป ตั้งแต่ผู้ใหญ่บ้าน จนถึง นายกรัฐมนตรี” (ทิวา แตงอ่อน, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2556)

2.2 การแก้ไขปัญหาของหน่วยราชการหรือเอกชน

จากผลการศึกษาประเด็นเรื่องปัญหาการร้องเรียนเหตุมลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรม พบว่าหน่วยงานราชการยังไม่ได้เข้ามาแก้ไขปัญหาเรื่องนี้อย่างจริงจัง หรือการแก้ไขนั้นต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบที่มีกระบวนการซับซ้อนกว่าจะผ่านขั้นตอนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิด ไม่สามารถจะแก้ไขได้และเนื่องจากรัฐไม่ได้อำนวยความสะดวกให้กับประชาชนอย่างเต็มที่จึงทำให้การร้องเรียนเป็นเรื่องยาก ขั้นตอนยุ่งยาก ส่วนภาคเอกชนในผลการวิจัยไม่พบประเด็นที่กล่าวถึงในเรื่องนี้ ดังเช่นคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิมดังนี้

“และเดี๋ยวนี้นะ เราจะยื่นคำร้องอะไร ถ้าเราไม่มีหลักฐาน รูปถ่าย ชื่อ เบอร์โทรศัพท์ เขาก็ไม่รับเรา เขาก็จะปัดลงขยะหมด และแบบนี้ใครจะไปกล้า ร้องเรียนถ้าเกิดเขาเป็นพวกเดียวกันคนนั้นคนโน้นร้องเรียนมาก็เสร็จจบตาย” (ชาตรี เย็นสวัสดิ์, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

2.3 ข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไข

จากผลการศึกษาประเด็น ปัญหาการร้องเรียนเหตุมลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรมพบว่า ในบางครั้งภาครัฐไม่ได้ให้ความใส่ใจในการแก้ไขในเรื่องนี้ แต่สำหรับภาคเอกชน พบว่าบางครั้งข้อร้องเรียนเป็นเพียง ความคิดเห็นหรือความรู้สึก ที่ไม่มีข้อมูลทางด้านสถิติมายืนยัน จึงทำให้แนวทางแก้ไขในแต่ละประเด็นไม่สอดคล้องกัน

ตัวแทนจากองค์กรภาครัฐได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการร้องเรียนนี้ว่าทุกบริษัทควรใช้หลักธรรมาภิบาลในการประกอบธุรกิจ แล้วปัญหาการร้องเรียนเหล่านี้จะค่อยหมดไป ประเด็นที่ว่าเรื่องร้องเรียนเป็นเรื่องยาก ดังการให้สัมภาษณ์ของแกนนำภาคประชาชนดังนี้

“การนิคมเขาเฉย ๆ นะ ถ้าเป็นหน่วยงานราชการเขาจะไม่ค่อยกล้ายุ่งเหมือนกับว่ายื่นหนังสือไปเขาก็เฉย ๆ ” (ทิวา แตงอ่อน, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2556)

แต่ในมุมมองของตัวแทนภาคอุตสาหกรรมได้มองเรื่องนี้ว่า

“อย่างกลุ่มรักษ์บ่อวิน ผมก็ชื่นชมเขานะครับ ในฐานะที่เขามีการรวมกลุ่มที่ดี และมีการมาต่อสู้เพื่อชุมชน ต่อสู้เรื่องกลิ่นอะไรพวกนี้ คือมีช่วงหนึ่ง ESBEC มีกลิ่นจริง เขาก็ยอมรับหน่วยงานของการนิคมก็เข้าไปดำเนินการตรวจสอบจริง ทางกลุ่มอนุรักษ์เขาก็มีการตามเรื่องอย่างจริงจัง มีการทำงานเป็นระบบอะไรแบบนี้ก็ดี เป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับคนที่จะเรียกร้อง คือเขามีหลัก

วิชาการมารองรับ ซึ่งผมก็ว่าโอเค ยอมรับแต่แนวคิดที่ว่า จะให้ทุกนิคมมีแหล่งจำกัดขยะในทุกนิคม ผมว่ามันยังไม่ใช่ที่เดียวแต่ก็ไม่ได้ขัดแย้งอะไรนะครับ เพียงแต่ว่า มันไม่ได้ตอบโจทย์ 100% อย่างที่บอกถ้าต่อไปการนิคม ต้องมีหลุมฝังกลบหรือเตาเผาขยะด้วยเกิดมาพร้อมกันนิคมเลย นั้นมันก็ดีรัดกุมมากเลย แต่โรงงานที่อยู่รอบนิคมล่ะจะทำอย่างไรและผลสุดท้าย จะทำให้ผู้พัฒนานิคมหรือผู้เข้ามาอยู่ค่าใช้จ่ายสูงมากขึ้น ทุกคนก็จะหนีออกไปอยู่นอกนิคมหมด แล้วถ้าเกิดแบบนี้จะส่งเสริมให้เกิดเป็นนิคมจริง ๆ หรือไม่ เพราะทุกวันการเกิดเป็นนิคมมันเกิดยากมากอยู่ข้างนอกนิคมดีกว่า" (วรานล สุพรรณกูล, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2556)

ตัวแทนจากองค์กรภาครัฐได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการร้องเรียนเหตุมลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรมดังคำให้สัมภาษณ์ ดังนี้

"แนวทางแก้ปัญหาก็คือ ถ้าทุกบริษัทมีธรรมาภิบาลที่สูงกว่ากฎหมาย ทำให้สังคมบ้าง ทุกคนอยากเป็นคนดี ไม่มีใครอยากเป็นคนไม่ดี แต่บางครั้งด้วยความโลภ ความต้องการ อำนาจของความหิวเงิน แต่เมื่อคุณได้สิ่งตรงนี้ครบหมดแล้ว คุณก็สมควรที่จะรับผิดชอบสังคมบ้าง มันถึงจะทำให้เราไปด้วยกันได้ ถึงแม้เราจะวิ่งไปข้างหน้าแล้วนั้น ให้หยุดรอคนข้างหลังสักนิด ไม่ใช่จะตัดมันทิ้งอย่างเดียว" (ส.อ. มงคล รบชนะชน, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2556)

สรุปประเด็นในเรื่อง ปัญหาการร้องเรียนเหตุมลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เหตุร้องเรียนที่เกิดจากโรงงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของการนิคมนั้นก่อปัญหาเหตุร้องเรียนน้อยมาก เนื่องจากโรงงานต่าง ๆ ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของการนิคม ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่การนิคมกำหนด และเมื่อเกิดปัญหาร้องเรียนก็พร้อมที่จะแก้ไข เช่นในกรณีหลุมฝังกลบขยะ ESBEC เป็นต้น ส่วนปัญหาข้อร้องเรียนที่เกิดขึ้นนั้นอาจเกิดจากโรงงานที่อยู่ภายนอกนิคม หรือบริษัทเอกชนต่าง ๆ ที่เข้ามาทำธุรกิจเกี่ยวกับโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนประเด็นในการแก้ไขปัญหานั้นหากทุกบริษัทบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลอย่างจริง ๆ แล้ว เรื่องผลกระทบในเชิงลบจะเกิดน้อยมาก

3. ปัญหาการจัดการระบบสาธารณสุขของชุมชน

3.1 ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ผลการศึกษาประเด็นเรื่องปัญหาการจัดการระบบสาธารณสุขของชุมชน พบว่าการสาธารณสุขนั้น ขาดอุปกรณ์ทางการแพทย์ และแพทย์เฉพาะทางด้านเชี่ยวชาญ และอาคารสถานที่ไม่เพียงพอต่อผู้ป่วย เนื่องจากขาดงบประมาณในการก่อสร้าง ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม โดยความคิดเห็นของกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิมในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้สรุปประเด็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการระบบสาธารณสุขของชุมชน โดยให้แนวความคิด

คือ ปัญหาด้านสาธารณะสุขคือ 1) ขาดอุปกรณ์ทางการแพทย์ 2) ขาดแพทย์เฉพาะทาง 3) ขาดงบประมาณด้านการก่อสร้าง 4) ขาดยามีคุณภาพ

3.2 การแก้ไขปัญหาของหน่วยราชการหรือเอกชน

จากผลการศึกษาประเด็นเรื่องปัญหาการจัดการระบบสาธารณสุขของชุมชน พบว่าได้รับความช่วยเหลือจาก กองสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร เป็นผู้ดูแลเรื่องนี้ โดยมีหน้าที่หลักในการดูแลควบคุมมลพิษ และทำการศึกษาและวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม ซึ่งเน้นและให้ความสำคัญในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค

ส่วนในการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ได้กล่าวถึงการให้บริการของกองสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร ว่ามีการช่วยเหลือประชาชนด้วยการออกฉีดพ่นยุงลาย ตามบ้านเรือนประชาชนในหมู่ต่าง ๆ ในทุกหมู่ ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชน ดังนี้

“ส่วนกองสาธารณสุขของ อบต. เขามีการฉีดพ่นยุงลาย ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงตามหมู่บ้านต่าง ๆ อบต. เขาจะดูแลเรื่องนี้ดีนะ” (นันทิภัคค์ สุขใจ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

3.3 ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางแก้ไข

จากผลการศึกษาประเด็น ปัญหาการจัดการระบบสาธารณสุขของชุมชน โดยมีกองสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร เป็นผู้ดูแลระบบสาธารณสุขของชุมชน จะเห็นได้ว่าหน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญกับเรื่องระบบการสาธารณสุข มีความใส่ใจในการดูแลสุขภาพและการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานให้กับประชาชน

สรุปประเด็นในเรื่อง ปัญหาการจัดการระบบสาธารณสุขของชุมชน จะเห็นได้ว่าหน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ ถึงแม้ว่าจะมีการขาดบุคลากร หรือเครื่องมือ แต่ในทางปฏิบัติงานสามารถดูแล ชุมชนได้ เพราะปัญหาในด้านสุขภาพของคนในชุมชนเป็นเรื่องที่จะต้องดูแลมากที่สุด ซึ่งจะเห็นได้เกิดผลกระทบในเชิงบวก ควรที่จะมีการส่งเสริมในเรื่องนี้ต่อไป

4. การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ

4.1 ผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ผลการศึกษาประเด็นเรื่องการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์กรภาครัฐ และกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิมพบว่า แนวการตอบ ตรงกันคือ ชุมชนตำบลมาบยางพร มีประชากรสูงอายุมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในทุกปี ด้วยเหตุนี้อาจจะทำให้ภาครัฐต้องรับภาระเพิ่มขึ้นในการดูแลเพิ่มขึ้น รายจ่ายในด้านการบริการเรื่องสุขภาพเพิ่มขึ้น จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุมากขึ้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนท่านหนึ่งกล่าวถึงจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นดังนี้

“ประชากรสูงอายุเยอะ พี่เพิ่งทราบจากรายชื่อการแจกของผู้สูงอายุ เมื่อช่วงสงกรานต์นี่เองว่าเยอะ อนาคตคงต้องเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน” (นันทิภัคค์ สุขใจ, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2556)

4.2 การแก้ไขปัญหาของหน่วยราชการหรือเอกชน

จากผลการศึกษาประเด็นเรื่องการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ กองสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพรเป็นผู้ดูแลเกี่ยวกับโดยมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่นโครงการฝึกอบรบอาชีพ โครงการสานสัมพันธ์ผู้สูงอายุ โครงการเข้าวัดปฏิบัติธรรมเพื่อผู้สูงอายุ กิจกรรมเหล่านี้ล้วนจัดให้ผู้สูงอายุ เพื่อจะได้มีกิจกรรมร่วมกันมีการพูดคุยกันมากขึ้น

4.3 ข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไข

จากผลการศึกษาประเด็นการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ ถึงแม้ว่าชุมชนจะมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น แต่เมื่อมีการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุ เหมือนกับว่าให้มีการช่วยเหลือกันมีผลที่ดีสุขภาพ ลดความเครียดให้ผู้สูงอายุ คือไม่ได้คำนึงถึงว่าจะมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นในการบริการด้านสุขภาพ กลับเป็นผลกระทบเชิงบวก ช่วยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพราะเหตุผลที่ว่าสังคมไทยปฏิบัติต่อเนื่องกันมาในการดูแลผู้สูงอายุ จึงเหมือนกับเป็นจริยธรรม หน้าที่ที่จะต้องดูแลผู้สูงอายุ และเรื่องดังกล่าวนี้หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญในประเด็นนี้

สรุปประเด็นในเรื่อง การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ แม้ว่าประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นนั้นแต่มิได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ถึงแม้จะทำให้มีรายจ่ายเพิ่มขึ้นในการบริการด้านสุขภาพ ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร ได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุได้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรบอาชีพ การสานสัมพันธ์ผู้สูงอายุ เพื่อให้ประชากรผู้สูงอายุได้มีงานทำ อาจกล่าวได้ว่าภาครัฐ เห็นความสำคัญของประชากรผู้สูงอายุ

บทสรุปเรื่องผลกระทบทางด้านสุขภาพ

จากการพิจารณาผลกระทบทางด้านสุขภาพที่เกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง นั้นพบว่าได้ส่งผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

ผลกระทบในชิงลบเช่น สิ่งที่คุกคามต่อสุขภาพของชาวชุมชนในปัจจุบันอันดับแรก ๆ นั้นคือ 1) เรื่องขยะอุตสาหกรรม มีกลิ่นเหม็น ทำให้เกิดการวิงเวียน คลื่นไส้ มีผลกระทบต่อสุขภาพของชาวชุมชน และก่อให้เกิดความกังวลใจ 2) เรื่องการรั่วไหลของสารเคมีที่เกิดจากการฝังกลบขยะ และเนื่องจากหลุมฝังกลบนี้ตั้งอยู่บริเวณด้านบนของอ่างเก็บน้ำดอกกราย ซึ่งเป็นแหล่งผลิตน้ำประปา ในสองประเด็นนี้เป็นประเด็นแรก ๆ ที่ชาวบ้านมีความกังวลใจเป็นอย่างมาก 3) เรื่องการจราจรติดขัด เกิดการที่มีคนเข้ามาอาศัยอยู่ในปริมาณมาก ประกอบกับผู้ใช้รถใช้ถนนไม่ทำตามกฎระเบียบ ซึ่งสร้างความหงุดหงิด และรำคานให้แก่ชาวบ้าน 4) ส่วนปัญหาการร้องเรียนเหตุมลพิษ

สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ความคิดเห็นของชาวบ้านนั้นคือ เหตุที่เกิดจากโรงอุตสาหกรรมจริง ๆ แล้วไม่ค่อยเกิดขึ้นแต่ที่เกิดขึ้นนี้เกิดการที่บุคลภายนอกแสวงหาผลประโยชน์ในการทำธุรกิจที่เกี่ยวกับขยะ หรือของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมอออกมา ซึ่งความคิดนี้ขัดแย้งกับแกนนำภาคประชาชน คือ เมื่อโรงงานอุตสาหกรรมเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษกระทบต่อสุขภาพให้กับชาวบ้าน ต้องรับผิดชอบแก้ไข เช่น เหตุการณ์ร้องเรียนในเรื่องขยะอุตสาหกรรม ได้ร้องเรียนให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมพิจารณากฎหมายใหม่

ส่วนผลกระทบในเชิงบวก ได้แก่ การจัดการระบบสาธารณสุขของชุมชน และการที่ชุมชนมีประชากรผู้สูงอายุในปริมาณมากขึ้น ซึ่งเป็นผลกระทบที่ดี เหมือนกับว่าเป็นการกระตุ้นให้หน่วยงานต่างแสดงความรับผิดชอบออกมา สนใจในเรื่องความเป็นอยู่และสุขภาพของชาวบ้านในชุมชนมากยิ่งขึ้น

ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเด็นทั้ง 4 ประเด็นในเรื่องผลกระทบจากสุขภาพที่ผู้วิจัยได้นำเสนอนั้นเป็นประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกัน เป็นเหตุและผลซึ่งกันและกัน

ตอนที่ 5 ผลสรุปของการพัฒนาอุตสาหกรรม ผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบ

สรุปผลของการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเด็นเชิงบวกและประเด็นเชิงลบ จากผลการศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์กรภาครัฐ ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม แกนนำภาคประชาชน และกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม คำตอบทั้งหมดมีบางมุมมองที่คล้ายคลึงกันแต่บางมุมมองก็แสดงความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดเจน ผู้วิจัยได้ทำการสรุปประเด็นเชิงบวก และประเด็นเชิงลบของการพัฒนาอุตสาหกรรมแยกออกเป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 สรุปผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบ ที่เกิดจากผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง

ผลกระทบด้านต่าง ๆ จากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด	ผลกระทบเชิงบวก	ผลกระทบเชิงลบ
1. ด้านสิ่งแวดล้อม	จากผลการศึกษาพบว่า ไม่ได้มีการกล่าวถึงผลกระทบในเชิงบวก	จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า 1. ปัญหาเรื่องกากขยะอุตสาหกรรมหรือหลุมฝังกลบขยะก่อให้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นอย่างมากโดยเฉพาะในกรณีหลุมฝังกลบขยะของบริษัทเอกชน ซึ่งมีการจัดการไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งยังคงเป็นปัญหาในระยะยาว 2. ปัญหาความกังวลใจการรั่วไหลของสารเคมีที่เกิดจากหลุมฝังกลบขยะลงสู่อ่างเก็บน้ำ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตน้ำประปา ซึ่งเป็นผลพวงมาจากประเด็นในข้อ 1) 3. ปัญหาเรื่องเสียง ขยะ ฝุ่นละออง เป็นประเด็นที่เกิดขึ้นจริงแต่สามารถแก้ปัญหาให้หมดไปได้ในระยะเวลาอันสั้น

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ผลกระทบด้านต่าง ๆ จากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด	ผลกระทบเชิงบวก	ผลกระทบเชิงลบ
2. ด้านเศรษฐกิจ	จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า 1. ประชาชนในพื้นที่มีงานทำมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น 2. สร้างโอกาสให้เกิดธุรกิจใหม่ๆ เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้เป็นเจ้าของกิจการ ได้แก่ โครงการหมู่บ้านจัดสรร ทาวเฮาส์ คอนโดมีเนียม ห้องแถวให้เช่า 3. มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพของชาวบ้านจากภาคเกษตรกรรมมาเป็นภาคอุตสาหกรรม มีเงินหมุนเวียนมากขึ้นระบบเศรษฐกิจดีขึ้น คนในชุมชนมีเงินจับจ่ายใช้สอยมากขึ้น 4. ราคาที่ดินมีการขยับตัวสูงขึ้น ชาวบ้านมีรายได้จากการขายที่ดินมากขึ้นและสามารถนำเงินมาลงทุนต่อยอดธุรกิจประเภทอื่น ๆ ของตนทำให้มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า 1. จากปัญหาหลักคือการเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้ปริมาณคนเยอะมากขึ้นนั้น ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น ปริมาณขยะมีมากขึ้น ส่งกลิ่นรบกวน 2. จากปัญหาหลักคือการเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้ปริมาณคนเยอะมากขึ้นนั้น ทำให้เกิดปัญหาด้านสังคมมากขึ้น ได้แก่ การขาดแคลนระบบสาธารณูปโภคโภค และสาธารณูปการ น้ำประปา รถติด การขาดแคลนที่อยู่อาศัย ปัญหาอาชาญกรรมมากขึ้น 3. จากการเปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตรกรรมเป็นภาคอุตสาหกรรมความต้องการในการใช้ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้นการถือครองที่ดินของชาวบ้านน้อยลง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ผลกระทบด้านต่าง ๆ จากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด	ผลกระทบเชิงบวก	ผลกระทบเชิงลบ
3. ด้านสังคม	จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า 1. เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะที่อยู่อาศัย มีการซื้อบ้านหรือทาวเฮาส์อาคารพาณิชย์มากขึ้นกว่าเช่าพักอาศัย ซึ่งการเลือกลักษณะที่อยู่อาศัยขึ้นอยู่กับปัจจัยของรายได้และความต้องการของแต่ละคน ทำให้เกิดการลงทุนในพื้นที่มากขึ้น เกิดผลดีในด้านเศรษฐกิจ ราคาที่ดินสามารถขายได้ในราคาที่สูง และเป็นผลดีสำหรับผู้ประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ 2. เกิดการกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการศึกษา โดยการส่งเสริมให้เกิด สถานที่ศึกษา แห่งใหม่ ซึ่งเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้านตำบลมาบยางพร	จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า 1. จากการขาดแคลนของด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งกระทบต่อการดำเนินชีวิต 1.1 ด้านคมนาคม การจราจรติดขัด เป็นปัญหามากที่สุด 1.2 ประปา แหล่งน้ำ เกิดการขาดแคลนน้ำไม่เพียงพอ 2. เกิดการขาดแคลนที่อยู่อาศัยไม่เพียงพอสำหรับ แรงงานที่ย้ายเข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีการย้ายเข้ามาอย่างต่อเนื่อง 3. เกิดการขาดแคลน สถานศึกษาโดยเฉพาะโรงเรียนมัธยม ซึ่งทำให้ต้องไปเรียนในในตัวเมืองหรือจังหวัดอื่นใกล้เคียง เช่น ชลบุรี 4. เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เกิดปัญหาโจรผู้ร้าย การลักขโมย และปัญหายาเสพติดแพร่กระจายในโรงงานอุตสาหกรรม

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ผลกระทบด้านต่าง ๆ จากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด	ผลกระทบเชิงบวก	ผลกระทบเชิงลบ
4. ด้านสุขภาพ	จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า 1. ปัญหาการร้องเรียนเหตุมลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม สำหรับโรงงานภายใต้การจัดการดูแลของการนิคมนั้นเกิดน้อยมาก เพราะการนิคมมีข้อบังคับ และโรงงานต่าง ๆ เหล่านี้จำเป็นต้องปฏิบัติตาม เช่น การรักษามาตรฐาน ISO 2. มีการส่งเสริมการจัดการระบบสาธารณสุขของให้ทุกคนตระหนักถึงเรื่องสุขภาพ 3. ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของประชากรผู้สูงอายุ พร้อมดูแลและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้อย่างสม่ำเสมอ	จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า 1. ประเด็นสิ่งคุกคามต่อสุขภาพ เรียงลำดับความสำคัญที่ต้องการแก้ไขมากที่สุดถึงน้อยที่สุด ตามลำดับดังนี้คือ 1.1 ปัญหาหลุมฝังกลบขยะ ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนสุขภาพ และอาจทำให้มีปัญหาต่อระบบทางเดินหายใจ 1.2 ปัญหาการรั่วไหลของสารเคมีจากหลุมฝังกลบขยะ ลงสู่อ่างเก็บน้ำซึ่งเป็นแหล่งผลิตน้ำประปา ทำให้เกิดความกังวลใจ และความเครียด และอาจทำให้มีปัญหาต่อระบบทางเดินอาหาร 1.3 ความหนาแน่นของประชากร ก่อให้เกิดความรำคานและความเครียด 1.4 อากาศมีควันพิษและเสียงดัง ก่อให้เกิดความกังวลใจในสุขภาพของตนเอง 2. ปัญหาการร้องเรียนเหตุมลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม มีขั้นตอนที่ยุ่งยากต้องใช้หลักฐานมาก และเกิดความไม่ปลอดภัยสำหรับผู้ร้องเรียน

บทที่ 5
สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ดระยอง กรณีศึกษาชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง ที่มีต่อสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ อีกทั้งยังเพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไข ข้อเสนอแนะ โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 9 คนโดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และนำมาสรุปผล วิเคราะห์ ซึ่งมีรายละเอียดในการนำเสนอดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ 2 ประเด็นดังนี้ 1) เพื่อศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ดระยอง ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ของชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ แนวทางป้องกันและแก้ไขผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยผลของการศึกษาสรุปได้ดังนี้คือ

ด้านสิ่งแวดล้อม

1. สรุปสาเหตุและผลกระทบของปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

พบว่าในภาพรวมทั้งหมดได้รับผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในด้านปัญหาขยะอุตสาหกรรม หรือหลุมฝังกลบขยะ ส่งกลิ่นเหม็นส่งผลกระทบมากที่สุด ปัญหารองลงมา คือ ปัญหาเรื่องเรื่องน้ำ การรั่วไหลของสารเคมีลงสู่อ่างเก็บเก็บน้ำใช้สำหรับการการผลิตน้ำประปา ในส่วนประเด็นเสียงและอากาศ/ ฝุ่นละอองนั้น เป็นปัญหาที่พบน้อยที่สุด โดยผลกระทบต่าง ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ผลกระทบจากหลุมฝังกลบขยะอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นทั่วบริเวณในพื้นที่ ซึ่งหลุมฝังกลบดังกล่าวเป็นการดำเนินงานของเอกชนที่ประกอบการรับกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วจากโรงงาน ซึ่งมีการหยุดกิจการขายพื้นที่เดิมให้กับนิคมอุตสาหกรรมหนึ่ง แล้วทำการย้ายสำนักงานมาตั้งใหม่ในพื้นที่ใกล้ ๆ นั้น และได้ทำการนำขยะอุตสาหกรรมมาทำการฝังกลบเมื่อเต็มจึงทำการย้ายพื้นที่ในการฝังกลบใหม่ ซึ่งปรากฏว่ามีการส่งกลิ่นเหม็นอย่างรุนแรง รบกวนชาวบ้าน ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือชาวบ้านมาบเตย เพราะหลุมฝังกลบนี้อยู่ในพื้นที่แต่กลิ่นเหม็นก็ได้ส่งรบกวนต่อคนในชุมชนมาบยางพรโดยทั่วไป

1.2 ผลกระทบด้านน้ำ ในประเด็นการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่แหล่งน้ำ เมื่อเทียบความรุนแรงของผลกระทบพบว่ายังน้อยกว่าปัญหาเรื่องกลิ่นจากหลุมฝังกลบขยะ เพราะผลกระทบไม่ได้ปรากฏออกมาอย่างชัดเจน เช่น กรณีมีกลิ่นเหม็นรุนแรง อาจกล่าวได้ว่าสาเหตุเรื่องนี้นั้นเกิดอย่างต่อเนื่องมาจากประเด็นหลุมฝังกลบขยะ คือเมื่อหลุมฝังกลบได้มีการฝังกลบ ปรับพื้นที่หน้าดินให้เป็นที่ดินส่วนบุคคล และเนื่องจากหลุมฝังกลบอยู่ทางตอนบนของอ่างเก็บน้ำดอกกราย ทำให้ชาวบ้านหวั่นเกรงการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่แหล่งน้ำ และบริเวณหลุมฝังกลบพบคลองสาธารณะวังหินลอย ซึ่งน้ำเหล่านี้ลงสู่อ่างเก็บน้ำดอกกราย จึงทำให้ชาวบ้าน ตำบลมาบยางพร มีความกังวลใจในการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่อ่างเก็บน้ำ เพราะได้ใช้น้ำนี้มาผลิตน้ำประปาแจกจ่ายให้คนในชุมชนใช้อุปโภค บริโภค ชาวบ้านมีความหวาดกลัวในการที่จะใช้บ่อน้ำลึกที่ตนเองได้ขุดขึ้นมาในการบริโภค สร้างความหงุดหงิด และเกิดความเครียด และนอกจากนั้นยังมีผลต่อแหล่งอาหาร เกิดการขาดแคลนแหล่งอาหาร

1.3 ผลกระทบด้านเสียงและอากาศ/ ฝุ่นละออง ความรุนแรงของผลกระทบนี้น้อยกว่าด้านอื่น เนื่องจากเกิดขึ้นภายในระยะเวลาสั้น ๆ แต่มีการแก้ไขให้หมดสิ้นไป ซึ่งผลกระทบนี้ทำให้เกิดความรำคาญ หงุดหงิด แต่ระยะเวลาไม่นาน เกิดขึ้นซ้ำใหม่ และสามารถแก้ไขให้หมดไป

2. แนวทางการป้องกันแก้ไข/ พัฒนาและข้อเสนอแนะด้านสิ่งแวดล้อม

ในภาพรวมของการแก้ไขนั้นสำหรับปัญหาหลุมฝังกลบขยะ เมื่อมีปัญหาการร้องเรียนเกิดขึ้นและหน่วยงานภาครัฐได้ลงมาดำเนินแก้ไขเรื่องนี้ซึ่งในปัจจุบันอยู่ในระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริง แต่ในมุมมองของชาวบ้านโดยส่วนใหญ่นั้น เรื่องหลุมฝังกลบเป็นเรื่องที่แก้ไขให้หมดไปได้ยาก เพราะมีกลุ่มนายทุนหรือกลุ่มอิทธิพลให้การสนับสนุนเรื่องนี้อยู่

และในมุมมองที่ขัดแย้งกันของตัวแทนภาคอุตสาหกรรมและตัวแทนภาคประชาชนนั้นที่ว่า ต้องการให้ภายในการนิคมอุตสาหกรรมหนึ่งแห่งนั้นควรมี แหล่งฝังกลบขยะเป็นของตนเอง ซึ่งตัวแทนภาคอุตสาหกรรมได้มองว่า เป็นเรื่องของการใช้ทรัพยากรที่ไม่ได้มีการจัดการให้เกิดประโยชน์ เกินความจำเป็น แต่ควรมองถึง การจัดการให้ถูกต้องตามหลักวิชาการและกฎหมาย

สำหรับหลุมฝังกลบขยะที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมากกว่า เหตุผลการที่จะต้องการให้มีหลุมฝังกลบในแต่ละนิคมอุตสาหกรรม

ส่วนในเรื่องการแก้ไขของเรื่องสารพิษลงสู่แหล่งน้ำ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีตัวเลขทางสถิติที่แสดงถึงความผิดปกติของค่าต่าง ๆ ที่วัดได้จากแหล่งน้ำ ซึ่งอาจจะเป็นการที่จะยืนยันได้ว่าในปัจจุบันยังไม่มีการรั่วไหลของสารเคมีดังกล่าวลงสู่อ่างเก็บน้ำแต่อย่างใด ซึ่งขัดแย้งกับตัวแทนภาคประชาชน และชาวบ้านทั่วไป ที่มีความกังวลใจเกี่ยวกับปัญหาการรั่วไหลดังกล่าว ซึ่งเป็นประเด็นที่มีการกล่าวถึงอยู่เสมอ เพราะเป็นผลพวงมาจากปัญหาเรื่องหลุมฝังกลบขยะ ส่วนเรื่องอากาศ/ฝุ่นละออง และเสียงนั้น ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด เพราะเมื่อเกิดขึ้นได้มีการแก้ไขให้หมดไปอย่างรวดเร็ว จึงมิได้กระทบต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้านในระยะยาว

ด้านเศรษฐกิจ

1. สรุปสาเหตุและผลกระทบของปัญหาด้านเศรษฐกิจ

พบว่าแต่เดิมนั้นชุมชนตำบลมาบยางพร ทั้งหมดประกอบอาชีพ เกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกอ้อย สับปะรด ซึ่งทั้งหมดให้ผลผลิตดี แต่ทำรายได้ให้ไม่มากนัก เนื่องจากราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ราคาปุ๋ยเคมีสูงขึ้น เนื่องจากมีการพัฒนาอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมีปริมาณมากขึ้น เกิดการจ้างงานมากขึ้นทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพจากอาชีพเกษตรกรรมได้เปลี่ยนมาเป็นอุตสาหกรรม ความต้องการในการใช้ที่ดินเพื่อรองรับโรงงานอุตสาหกรรมมีมากขึ้น ราคาที่ดินมีราคาที่สูงขึ้น ชาวบ้านต่างขายที่ดินเพราะได้เงินมากขึ้นถึงแม้ทำให้การครอบครองที่ดินน้อยลงก็ตาม โดยผลกระทบต่าง ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 การเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงาน นับตั้งแต่พื้นที่ถูกจัดให้เป็นแหล่งรองรับอุตสาหกรรมที่มีสายการผลิตมาจากนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ทำให้เกิดเป็นนิคมเกิดขึ้นโดยในพื้นที่ตำบลมาบยางพรนั้นมีนิคมที่อยู่รายรอบ จำนวน 4 นิคมด้วยกัน เช่น นิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ระยอง สยามอีสเทิร์นอินดัลเรียลปาร์ค นิคมอุตสาหกรรมเหมราช และอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง จากการเพิ่มขึ้นของโรงงานทำให้มีการทำงานมากขึ้น คนเข้ามาทำงานในพื้นที่มากขึ้น ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น ทั้งคนที่อยู่ในชุมชน ผู้ประกอบการ และตัวพนักงานโรงงานเอง มีเงินทองจับจ่ายใช้สอย มากขึ้นนั่นเองซึ่งประเด็นนี้ เกิดผลกระทบในเชิงบวก

1.2 การเปลี่ยนแปลงอาชีพ ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่มีจำนวนโรงงานมากขึ้น จนทำให้วิถีชีวิตในการประกอบอาชีพ เปลี่ยนแปลงไปจาก โครงสร้างทางเศรษฐกิจจากภาคเกษตรกรรมเปลี่ยนแปลงมาเป็นภาคอุตสาหกรรม มีอัตราในการจ้างงานเพิ่มขึ้นในภาคอุตสาหกรรม คนในพื้นที่หันมาทำอาชีพเกี่ยวกับอุตสาหกรรมมากขึ้น เช่นพนักงานในโรงงาน หรืออาชีพบริการ

ค้าขายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม เกิดอาชีพใหม่ เกิดขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอาชีพนี้ถือเป็นผลกระทบในเชิงบวก ที่ส่งผลดีในด้านเศรษฐกิจ รายได้เฉลี่ยของคนในชุมชนมากขึ้น แต่อาชีพดั้งเดิม คือเกษตรกรรม นั้นค่อย ๆ ลดลงหายไป

1.3 ราคาที่ดินและการถือครองที่ดิน ความต้องการในการใช้พื้นที่ด้านอุตสาหกรรมมีเพิ่มขึ้น มีการพัฒนาพื้นที่เพื่อสร้างโรงงาน ทำให้ราคาที่ดินสูงขึ้น

2. แนวทางการป้องกันแก้ไขพัฒนา/ ข้อเสนอแนะด้านเศรษฐกิจ

รัฐให้ความสำคัญกับผลในเชิงบวกในด้านเศรษฐกิจมากกว่าในประเด็นเชิงลบ ซึ่งสาเหตุของปัญหาในเชิงลบ ไม่ได้มาจาก การเพิ่มเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงาน หรือการเปลี่ยนแปลงอาชีพ เป็นประเด็นสำคัญ การแก้ไขปัญหาในด้านนี้จึงไม่ได้ถูกกล่าวในงานวิจัยนี้ เหตุผลที่รัฐมุ่งประเด็นในเชิงบวกด้านเศรษฐกิจนั้น เนื่องจากนโยบายของการพัฒนาประเทศเน้นที่การพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นหลัก โดยให้สิทธิในการลงทุนต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นการลงทุนจากต่างประเทศ จึงได้มีการจัดตั้งการนิคมอุตสาหกรรมขึ้น และมีนโยบายการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ช่วยให้สิทธิประโยชน์ในด้านภาษีอากรต่าง ๆส่วนการถือครองที่ดินและการกำหนดราคาที่ดินนั้น เป็นกลไกทางการตลาดซึ่งนอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ของรัฐ ที่จะเข้ามาเกี่ยวข้อง ส่วนในด้านเอกชนนั้นเกิดการแย่งชิงกัน เพราะต้องการซื้อไว้เพื่อขายในราคาที่มากขึ้น เหตุดังกล่าวนี้ไม่มีข้อเสนอแนะเพราะเหตุว่า ชุมชนได้รับผลประโยชน์ดังกล่าว

ด้านสังคม

1. สรุปสาเหตุและผลกระทบของปัญหาด้านสังคม

พบว่าในภาพรวมทั้งหมดได้รับผลกระทบทางด้านสังคมมีทั้งในแง่บวกและลบในคราวเดียวกัน พอเกิดปัญหาด้านใด ด้านหนึ่ง จะมีปัญหาในอีกด้านหนึ่งตามมาซึ่งบางครั้งเป็นสิ่งที่เกิดประโยชน์ บางครั้งปัญหาในด้านสังคมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงที่จะให้เกิดไม่ได้ แต่สามารถแก้ไขได้ เช่น การขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ การเกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยผลกระทบต่าง ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน (คมนาคม ไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำ) จากการที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมทำให้เกิดการจ้างงานเกิดขึ้น ปริมาณประชากรมากขึ้น จนเกิดปัญหาในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เหล่านี้คือ 1) ด้านคมนาคม มีสภาพการจราจรหนาแน่นโดยเฉพาะในช่วงเช้า และในช่วงเย็น และบริเวณใกล้ทางแยก เข้าออก ของนิคมอุตสาหกรรม และบริเวณตลาดนัดซึ่งเป็นจุดที่วิกฤตมาก ซึ่งสาเหตุในการเกิดนั้น อาจเกิดขึ้นเกิดการไม่มีระเบียบวินัยของคนในชุมชน เช่น การปลูกอาคารรุกล้ำนอกแนวเสาไฟฟ้า การปักป้ายโฆษณา การไร้วินัยของผู้ใช้รถใช้ถนน ส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนเป็นอันดับแรก ๆ ที่ต้องการได้รับการแก้ไข 2) น้ำประปา

มีการขาดแคลนในด้านน้ำประปา ซึ่งในปัจจุบันชาวบ้านแต่ละหมู่นั้นได้มีการจัดการบริหารในเรื่องนี้ด้วยการใช้ประปาหมู่บ้านซึ่งยังคงไม่เพียงพอ เพราะปริมาณบ้านจัดสรร ห้องเช่ามีปริมาณเพิ่มขึ้น 3) ไฟฟ้าในประเด็นไม่เกิดปัญหา ในประเด็นที่ได้กล่าวนั้นส่งผลกระทบในเชิงลบ ต่อชุมชนจะต้องมีการดำเนินการแก้ไขเรื่องต่าง ๆ

1.2 ลักษณะที่อยู่อาศัยและความต้องการที่อยู่อาศัย ในปัจจุบันจากการที่มีคนย้ายเข้ามาทำงานมากขึ้น ความต้องการที่อยู่อาศัยเพิ่มเป็นเงาตามตัว ซึ่งยังขาดแคลนอยู่ถึงแม้ว่าจะมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของประมาณหมู่บ้านจัดสรรต่าง ๆ แต่ยังคงไม่พอเพียงต่อความต้องการ และจะเห็นได้ว่าทรัพย์สินจะเป็นตัวกำหนดลักษณะที่อยู่อาศัยและความต้องการ คือถ้ามีเงินจะสามารถเลือกที่อยู่อาศัยที่มีความพร้อมมากกว่า ซึ่งประเด็นนี้ เป็นประเด็นเกิดผลกระทบในเชิงบวก ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดผลประโยชน์มากขึ้น

1.3 โอกาสทางการศึกษา เกิดความร่วมมือให้เกิดการรวมกลุ่มของขาวบ้านมากขึ้น ตระหนักถึงการศึกษามากขึ้น ซึ่งเป็นผลกระทบในเชิงบวก ที่ต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้นต่อไป

1.4 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประเด็นนี้เป็นผลมาจากสาเหตุการเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงาน ทำให้เกิดการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมมากกว่าเดิม คนเข้ามาเยอะขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ย่อมตามมาเป็นเงาตามตัว เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีปัญหาในเรื่องยาเสพติด ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเด็นนี้เป็นผลกระทบในเชิงลบ ที่จำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุง เพราะจะเป็นการหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่สาเหตุนี้จะไม่เกิดขึ้น

2. แนวทางการป้องกันแก้ไขพัฒนา/ ข้อเสนอแนะด้านสังคม

ในประเด็นผลกระทบเชิงบวกนั้นในแนวทางป้องกันแก้ไข ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานนั้นถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมาดำเนินการแก้ไขช่วยเหลือในเรื่องปัญหาโครงสร้างด้านต่างๆ แล้วนั้น แต่ก็ขยายตัวไม่ทันกับการเติบโตของชุมชน การเพิ่มขึ้นตามจำนวนที่รัฐจัดหาให้ไม่ได้เป็นสัดส่วนตามจำนวนธุรกิจที่ขยายตัว จึงทำให้เกิดการไม่พอเพียงและขาดแคลนขึ้นในประเด็นลักษณะที่อยู่อาศัยและความต้องการที่อยู่อาศัยซึ่งขึ้นอยู่กับกลไกตลาด เราจะเห็นได้ว่าราคาของที่อยู่อาศัยแต่ละประเภท จะแตกต่างกันไปทำให้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขในประเด็นนี้ไม่ได้ถูกกล่าวถึงในงานวิจัย ในประเด็นการศึกษาเรานั้นจะเห็นได้ว่าหน่วยงานภาครัฐยังใส่ใจกับเรื่องโอกาสทางการศึกษาอยู่ในระดับน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับเศรษฐกิจ เสมือนอุตสาหกรรมเน้นการพัฒนาแต่ในด้านเศรษฐกิจแต่ไม่ได้ช่วยพัฒนาสังคมในด้านการศึกษาเลย

ส่วนผลกระทบในเชิงลบ จากประเด็นความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐมีการปฏิบัติงานเป็นปกติ แต่จากการที่สังคมเกิดมีโครงสร้างผิดปกติคือ

มีประชากรแอบแฝงมากขึ้น มีการหลั่งไหลของแรงงานมาทำงานมากขึ้น ทำให้ชุมชนมีจำนวนประชากรมากขึ้น แต่การเพิ่มขึ้นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐไม่ได้ขยายตาม

ด้านสุขภาพ

1. สรุปสาเหตุและผลกระทบของปัญหาด้านสุขภาพ

พบว่าในภาพรวมทั้งหมดได้รับผลกระทบทางด้านสุขภาพนั้น สิ่งที่คุกคามสุขภาพเป็นประเด็นที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชนมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นการร้องเรียนมลพิษสิ่งแวดล้อม ในความคิดเห็นของบางท่านเป็นการมองต่างมุม เช่น ภาคอุตสาหกรรมมองว่า เหตุร้องเรียนจากมลพิษจากทางอุตสาหกรรมจริง ๆ มีน้อยมาก แต่ในมุมของตัวแทนภาคประชาชน มองว่ามีมากที่สุด และในด้านการจัดการด้านสาธารณสุขและการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุนั้น เป็นสิ่งที่แต่ละชุมชนควรจะมีการบริหารจัดการที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดโดยผลกระทบต่าง ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 สิ่งคุกคามสุขภาพ เกี่ยวกับผลจากหลุมฝังกลบขยะที่มีการปล่อยมลพิษ เช่น กลิ่น หรือ ความกังวลใจในว่าจะมีสารเคมีรั่วหลุมฝังกลบขยะไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำ ซึ่งในภาพรวมมีความคิดเห็นที่ตรงกับในเรื่องนี้ และต้องการได้รับการแก้ไขในเรื่องนี้อย่างจริงจัง

1.2 ปัญหาการร้องเรียนเหตุมลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรม ปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมโดยตรง ซึ่งเกิดความขัดแย้งกันในความคิดเห็นโดยตัวแทนภาคอุตสาหกรรมมองว่า เหตุร้องเรียนจากมลพิษจากทางอุตสาหกรรมจริง ๆ มีน้อยมาก แต่ในมุมของตัวแทนภาคประชาชน มองว่ามีมากที่สุด โดยยกตัวอย่างของกรณีหลุมฝังกลบ ESBEC เข้ามาเป็นประเด็นในเรื่องนี้ โดยตัวแทนภาคอุตสาหกรรม มองว่า หลุมฝังกลบ ESBEC ได้มีการตรวจสอบจากการนิคมเหมราช และอีกทั้งยังมีการทำ EIA และทางนิคมเหมราชนั้นได้มีการติดตามเรื่องดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เมื่อมีเหตุร้องเรียนสามารถเข้าไปจัดการแก้ไขได้ทันที สำหรับตัวแทนภาคประชาชน มองว่า อุตสาหกรรมสร้างขยะแต่ผลัก ความรับผิดชอบในการจัดการของเสียออกไปสู่นอกนิคม ซึ่งในส่วนนี้ กฎหมายของการนิคมไม่ได้ควบคุม กฎหมายในการจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลจากโรงงานขึ้นอยู่กับ กรมโรงงานอุตสาหกรรม จึงได้มีการจัดชุมนุมเพื่อเรียกร้องให้เกิดการผลักดันกฎหมายดังกล่าวให้ได้รับการแก้ไข

1.3 ปัญหาการจัดการระบบสาธารณะสุขของชุมชน และการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุนั้น ในแง่ของการจัดการนั้นส่งผลกระทบในเชิงบวก เหมือนเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบ เข้าใจถึงประเด็นดังกล่าว ซึ่งสามารถส่งเสริมให้เกิดผลดีต่อไปได้ และเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งขององค์กร ซึ่งสามารถบริหารจัดการดูแลชุมชนตำบลมาบยางพรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวทางการป้องกันแก้ไข/ พัฒนาและข้อเสนอแนะด้านสุขภาพ

จะเห็นได้ว่าในประเด็นการแก้ไขนั้นที่เป็นประเด็นในเชิงลบ ต้องการให้มีการแก้ไขในเรื่องของ สิ่งคุกคามสุขภาพ และข้อร้องเรียนอุตสาหกรรมมากที่สุด ซึ่งในบางเรื่องยากแก่การปฏิบัติ เพราะมีสาเหตุโยงกันไปมา อีกทั้งผลกระทบที่เกิดในด้านสุขภาพยังมีความสอดคล้องกับในด้านสิ่งแวดล้อมอีกด้วย ซึ่งเป็นการการันตีได้ว่าผลกระทบนั้นเป็นผลกระทบที่ควรแก้ไขมากที่สุดเร็วที่สุด ส่วนประเด็นในเชิงบวก ควรมีการให้ความสนใจให้มากขึ้นปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาผู้วิจัยเสนอแนะให้ว่ามีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมใน 4 ประเด็นหลักคือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสุขภาพ ดังรายละเอียดดังนี้

1. ด้านสิ่งแวดล้อม

1.1 การดำเนินการแก้ไขของหน่วยราชการเกี่ยวกับหลุมฝังกลบขยะเอกชน

จากการที่มีปัญหาหลุมฝังกลบส่งกลิ่นเหม็นรบกวน ชาวบ้านได้มีการร้องเรียนผ่านผู้นำชุมชน ถึงปัญหากลิ่นขยะที่เกิดขึ้น เรื่องราวต่าง ๆ ได้ถูกร้องเรียนไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร และได้ถูกส่งต่อไปยังจังหวัด ซึ่งทางจังหวัดได้มีการส่งเจ้าหน้าที่มาดูแลแก้ไขเรื่องดังกล่าว พร้อมทั้งมีการลงพื้นที่และเก็บตัวอย่างไปตรวจสอบ ซึ่งการแก้ไขดังกล่าวนี้ยังอยู่ในช่วงของตรวจสอบข้อมูล ต่าง ๆ ซึ่งทำอย่างเป็นขั้นตอนจึงทำให้เกิดการดำเนินการที่ล่าช้าในระหว่างรอดำเนินการ แต่ในทัศนะคติของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนกลับมองขัดแย้งกับทางหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาดูแล คือ เรื่องดังกล่าวทำได้เพียงการตรวจสอบ แต่ไม่อาจแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง เนื่องจากยังติดขัดในกระบวนการแก้ไข บางครั้งไม่ได้ข้อเท็จจริงตามที่เป็นอยู่จริง เพราะมีอิทธิพลของกลุ่มนายทุนอยู่

ในความคิดเห็นของผู้วิจัย มีความคิดเห็นว่า เรื่องดังกล่าวนี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในชุมชนที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะในเรื่องของการส่งกลิ่น เหม็นรบกวน จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลและได้สังเกตจากการรับรู้ถึงกลิ่นที่เกิดขึ้นในบริเวณหลุมฝังกลบขยะที่ถูกปรับสภาพหน้าดินแล้ว สำหรับในทัศนะคติของชาวบ้านมองว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนนั้นเพราะตัวชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนเรื่องนี้โดยตรงกระทบกับชีวิตความเป็นอยู่ จึงมีทัศนะคติว่าเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องใหญ่สำหรับพวกเขา และการที่ภาครัฐเข้ามาตรวจนั้นเป็นเพียงแต่การทำตามภาระหน้าที่เท่านั้น หามิได้เป็นการแก้ไขที่จริงจัง และสำหรับแนวทางการแก้ไขนั้นมีความคิดเห็นว่า เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องของคนทุกคนในชุมชนที่จะต้องร่วมมือกันไม่เพียงแต่คนใดคนหนึ่ง

เท่านั้น แม้ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ยากสำหรับการปฏิบัติก็ตาม และถึงแม้ว่าเรื่องดังกล่าวในปัจจุบันยังไม่ได้รับการแก้ไขที่จริงจังเท่าที่ควรนั้น แต่ในฐานะที่ทุกคนเป็นผู้ได้รับผลกระทบควรให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เป็นพิเศษ

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังมองว่า การบริหารจัดการของภาครัฐนั้น ขาดประสิทธิภาพ ขาดกลไกในการป้องกันที่ดีจากภาครัฐเช่น อุตสาหกรรมจังหวัด กรมโรงงานอุตสาหกรรม ขาดการดำเนินการที่ดีไม่ควบคุมปัญหาต่าง ๆ ปล่อยปะละเลย หากเรื่องนี้มีการบังคับใช้กฎหมายที่เคร่งครัด ปัญหาต่าง ๆ จะไม่เกิดอย่างรุนแรง และผู้ประกอบการธุรกิจนี้ เห็นความสำคัญของเงินทุนเป็นสำคัญ มิได้ใส่ใจกับผลเสียที่เกิดมา เนื่องจากกลุ่มคนดังกล่าวนี้ไม่ได้เป็นผู้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยตรง อีกทั้งขาดจริยธรรมในการประกอบอาชีพ ไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของชาวบ้าน

1.2 การจัดการขยะอุตสาหกรรม

ในปัจจุบันขยะอุตสาหกรรมได้มีการส่งไปจำกัดอยู่ที่หลุมฝังกลบของเอกชนที่เปิดขึ้น เช่น ที่นิคมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยองถูกส่งไปกำจัดที่ หลุมฝังกลบ ESBEC ที่มาบตาพุด ถูกส่งไปที่หลุมฝังกลบ GENCO ที่นิคมอุตสาหกรรมบางปู ถูกส่งไปที่หลุมฝังกลบ BPLEX และรายเล็กรายน้อยอีกมากมาย ที่ใดที่หนึ่งเต็มสามารถส่งไปอีกที่หนึ่งได้ แต่ในปัจจุบันได้มีการลักลอบทิ้งขยะอุตสาหกรรมตามที่รกร้างว่างเปล่า บ่อดินที่ขุดเอาหน้าไปใช้ประโยชน์ ซึ่งเกิดปัญหาตามมา จึงมีแนวความคิดของตัวแทนภาคประชาชน กับแนวความคิดที่ว่า หนึ่งนิคมอุตสาหกรรม หนึ่งบ่อฝังกลบขยะ เพื่อเป็นการกำจัดขยะอุตสาหกรรมในพื้นที่ของนิคมเท่านั้น ไม่ผลักภาระในการจัดการขยะซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ทำให้เกิดทัศคติที่ขัดแย้งกับกลุ่มตัวแทนภาคอุตสาหกรรม ที่มองว่าในนิคมแต่ละนิคมนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องมีหลุมฝังกลบขยะในทุกนิคม เพราะมองเรื่องนี้ว่าเป็นการใช้ทรัพยากรที่ไม่ถูกต้องตามหลักการจัดการ แต่ควรที่จะให้ความสำคัญกับ หลุมฝังกลบขยะที่เปิดดำเนินการแล้วให้ดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ และข้อกฎหมายที่บังคับใช้เกี่ยวกับโรงงานอุตสาหกรรมและการจัด Zoning ต่าง ๆ

ในความคิดเห็นของผู้วิจัยมีความคิดดังนี้ในประเด็นเรื่องความขัดแย้งของตัวแทนภาคประชาชน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ตัวแทนภาคประชาชนมีความคาดหวังในการดูแลสิ่งแวดล้อมที่สูงมากขึ้น เนื่องจากมีความกังวลใจเพราะสถานการณ์การลักลอบทิ้งขยะ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในจังหวัดที่มีปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านอย่างรุนแรง ทำให้มีมุมมองว่า เรื่องขยะอุตสาหกรรมเป็นเรื่องใหญ่ ต้องการให้มีมาตรฐานในการจัดการที่สูงมากขึ้น ส่วนทัศนคติของตัวแทนภาคอุตสาหกรรม ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การเกิดขึ้นของปัญหา หรือไม่เกิดขึ้นจริงนั้น ตัวแทนภาคอุตสาหกรรมมองในเรื่องของหลักวิชาการเป็นหลัก คือต้องสามารถมีตัวเลขที่ยืนยันได้ว่ามีการรั่วไหลจริง ค่าของน้ำที่เก็บได้นั้นต้องผิดปกติซึ่งเมื่อเกิดปัญหาขึ้นก็พร้อมที่จะแก้ไข

เพียงแต่ต้องตั้งอยู่บนหลักวิชาการที่สามารถพิสูจน์ได้ และอีกมุมหนึ่งคือ มองในเรื่องของต้นทุนในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพราะการจัดการสิ่งแวดล้อมนั้นมีเงื่อนไขในด้านราคา เมื่อต้นทุนในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากขึ้นจะทำให้มีผลกระทบต่อด้านราคาสินค้า สินค้าอุตสาหกรรมจะสูงขึ้น เพราะราคาสินค้าขึ้นอยู่ กับการเปลี่ยนแปลงในด้านราคาและความต้องการของสินค้าในตลาด ซึ่งภาครัฐสนใจ ต้นทุนในการจัดการสิ่งแวดล้อมกับเศรษฐกิจมากกว่า อาจเพราะว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมเป็นเพียงส่วนย่อยของพื้นที่แค่ชุมชนเดียว แต่เมื่อราคาสินค้าอุตสาหกรรมสูงมากขึ้นย่อมส่งผลกระทบ ต่อกลไกราคาทั้งประเทศ เพราะต้นทุนในการจัดการสิ่งแวดล้อมต่อกลไกในด้านราคา

ส่วนในประเด็นข้อกฎหมายที่บังคับใช้เกี่ยวกับโรงงานอุตสาหกรรมและการจัด Zoning ต่าง ๆ มองว่าส่วนนี้อยู่ในส่วนนโยบายของการพัฒนาประเทศ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบ บางครั้งข้อกฎหมายต่าง ๆ ยังไม่ครอบคลุม แนวคิดและเรื่องปฏิบัติมองว่าสวนทางกัน ส่วนในการจัดเขตพื้นที่ไม่ได้มีการจัดแบ่งระยะห่างชุมชนกับโรงงานอุตสาหกรรมให้ดีพอ ซึ่งหมายถึงการจัดผังเมือง คือน่าจะมีการแบ่งเขตของอุตสาหกรรมและเขตของที่อยู่อาศัยให้ชัดเจน และให้มีแนวกันชน (Buffer Zone) ระหว่างชุมชนกับอุตสาหกรรม และมีความคิดเห็นว่าไม่ได้มีการเตรียมป้องกันผลกระทบในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ดีเพียงพอ

1.3 การรั่วไหลของสารพิษลงสู่อ่างเก็บน้ำ

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างในกรณีของหลุมฝังกลบขยะ ESBEC สามารถอธิบายได้ดังนี้

จากการที่ชาวบ้านในพื้นที่และกลุ่มแกนนำภาคประชาชนได้มีความกังวลใจเกี่ยวกับผลกระทบจากการปนเปื้อนสารเคมี ลงสู่น้ำใต้ดินและผิวดิน ซึ่งหลุมฝังกลบขยะ ESBEC ได้มีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพน้ำใต้ดินเกินมาตรฐาน ซึ่งเกิดการการที่น้ำชะล้างขยะรั่วไหล ออกจากหลุมฝังกลบ ซึ่งปัญหานี้ ทางหลุมฝังกลบขยะ ESBEC ได้ทำการแก้ไขตรวจสอบจุดที่มีการรั่วไหล โดยทำการนำขยะออกและปูพื้นใหม่ และอุดรอยรั่วดังกล่าว แต่ชาวบ้านในพื้นที่และกลุ่มแกนนำภาคประชาชนก็ยังมีความกังวลใจในเรื่องนี้ว่ายังคงมีการรั่วไหลของสารเคมีดังกล่าวอีก แต่ในทัศนคติของตัวแทนภาคอุตสาหกรรมนั้นได้กล่าวถึงการฝังกลบขยะของ ESBEC ว่า มีการการทำตามขั้นตอนต่าง ๆ ตามมาตรฐาน อย่างถูกต้องและมีการตรวจสอบคุณภาพของแหล่งน้ำต่าง ๆ ว่ามีค่าที่ปกติไม่เกิน ซึ่งมีตัวเลขที่สามารถยืนยันได้ว่า ยังไม่มีการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่อ่างเก็บน้ำแต่อย่างใด หรือกรณีที่มีรอยรั่วของหลุมฝังกลบ ได้ทำการแก้ไขเรียบร้อยและคอยตรวจตราอยู่ตลอด

ในความเห็นของผู้วิจัยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า หลุมฝังกลบขยะ ESBEC มีขั้นตอนในการก่อสร้างหลุมฝังกลบขยะเป็นอย่างดีได้มาตรฐาน จากการที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวม

ข้อมูลศึกษาเกี่ยวกับการทำ EHIA ในขั้นตอน Public Scoping ซึ่งทางผู้ประกอบการได้อธิบายถึงหลุมฝังกลบขยะ ESBEC ว่ามีการปูชั้นรองก้นหลุมป้องกันการซึมผ่าน มีการติดตั้งและตรวจวัดคุณภาพน้ำใต้ดินต่าง และมีความยินดีที่จะให้หน่วยงานภายนอกเข้าไปตรวจวัดคุณภาพน้ำได้ตลอดเวลา พร้อมทั้งมีการรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำใต้ดินส่งให้หน่วยงานราชการได้ทราบตามข้อกำหนดของ EHIA อยู่ตลอด และทั้งนี้ จากข้อมูลเชิงสถิติต่าง ๆ จากการนิคมเหมราช และจากที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูล จากการสอบถามจากชาวบ้านและได้เห็นสภาพพื้นจริง ในความคิดเห็นผู้วิจัยนั้นค่อนข้างมั่นใจว่ายังไม่มีเหตุการณ์รั่วไหล หรือเกิดความผิดปกติในการปนเปื้อนของน้ำใต้ดินและผิวดิน ตามที่มีชาวบ้านในพื้นที่มีความกังวลใจดังกล่าว อาจเกิดจากการที่กลุ่มชาวบ้านยังไม่มีข้อมูลข้อเท็จจริงที่เพียงพอในผลพิสูจน์ หรือความไม่กระจ่างในข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ ทำให้ความกังวลยังคงเกิดขึ้นเรื่อย ๆ ต่อไปและอาจเนื่องจากชาวบ้านคุ้นชินกับความเป็นอยู่ที่เมื่อก่อนที่ไม่มีผลกระทบพอเกิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งขึ้น จึงมองว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องใหญ่โต กระทบรุนแรงทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจน และไม่มีหน่วยงานภาครัฐใดหันมาใส่ใจในเรื่องนี้อย่างจริงจัง หรือมีการชดเชยเรื่องต่าง ๆ ให้ชาวบ้าน หากว่าเกิดการรั่วไหลของขยะอุตสาหกรรมขึ้น สำหรับทัศนคติของตัวแทนภาคอุตสาหกรรม ที่มั่นใจว่าไม่มีการรั่วไหล ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ในกระบวนการที่จะแก้ไขเรื่องใดนั้นโดยเฉพาะในเรื่องที่กระทบต่อสาธารณชน ต้องอ้างอิงข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ มิสามารถกล่าวอ้างลอย ๆ ได้โดยยังไม่มีการพิสูจน์ต้องมีเหตุ และผลในตัวของมันเอง

2. ด้านเศรษฐกิจ

2.1 การเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงาน

เหตุที่รัฐบาลมีนโยบายมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศให้เจริญรุดหน้าอย่างมั่นคงและต่อเนื่องนั้น โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศได้เปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตรกรรมมาเป็นภาคอุตสาหกรรมที่พัฒนาควบคู่ไปกับภาคเกษตรกรรม ทำให้ระบบอุตสาหกรรมตื่นตัว ขยายตัวมากขึ้น ซึ่งแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก เป็นแกนสำคัญที่ทำให้เป้าหมายในการพัฒนาประเทศนั้นสำเร็จ รัฐบาลได้กำหนดจังหวัดระยองให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมชุมชนตำบลมาบยางพรเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งที่ได้ถูกกำหนดเป็นพื้นที่สีม่วงดังกล่าว จึงทำให้มีนักลงทุนจากต่างประเทศเข้ามามาก ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบในทางบวกทางเศรษฐกิจมากมาย ทำให้ชุมชนมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น สภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น แต่ไม่ได้เกิดแค่ผลกระทบในเชิงบวกเท่านั้น ในเชิงลบกระทบในด้านสิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป เกิดมลพิษต่าง ๆ มากขึ้น กระทบในด้านสังคม เช่น มีการขาดแคลน

ระบบโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่าง ๆ ด้านสุขภาพ เกิดภัยคุกคามต่อสุขภาพ เกิดความเครียด ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลกระทบในเชิงลบทั้งสิ้น

จากผลของการศึกษาของงานวิจัยผู้วิจัยมีความคิดเห็นสอดคล้องกับ ผลการวิจัยข้างต้น เพราะว่า จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัยพบว่า ชุมชนตำบลมาบยางพร ได้ถูกเปลี่ยนเป็นเมืองอุตสาหกรรม เมื่อมีการจัดตั้งเป็นนิคมเกิดขึ้น จำนวนโรงงานต่าง ๆ เพิ่มเป็นจำนวนมาก ทำให้มีการจ้างงานมากขึ้น ธุรกิจใหม่ๆ เข้ามาเป็นจำนวนมาก ธุรกิจบ้านจัดสรร ห้างสรรพสินค้า ร้านอาหารมีมากขึ้นซึ่งเหตุผลเหล่านี้ ทำให้ระบบเศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น มีเงินจับจ่ายใช้สอยมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบเชิงลบ ต่อสิ่งแวดล้อม ต่อสุขภาพ ต่อสังคม เกิดปัญหาอาชญากรรมมากขึ้น ปัญหารถติด เป็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วน จะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมส่งผลดีและไม่ดีต่อชุมชน ซึ่งภาครัฐให้ความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจมากกว่าด้านอื่น ๆ (โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด) เช่น รัฐมีการเพิ่มสิทธิในการการลงทุนมากขึ้น มีการสร้างนิคมอุตสาหกรรมให้สมบูรณ์แบบด้วยโครงสร้างพื้นฐาน มีสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าอุตสาหกรรมและสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีความสำคัญนอกจากนั้นยังมีความเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กันในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งโทษและประโยชน์ในเวลาเดียวกัน แต่โทษของอุตสาหกรรมนั้นมีมากมายและเป็นปัญหาที่แก้ไขยากพอสมควร ซึ่งควรตระหนักในเรื่องการป้องกันและแก้ไขไม่ให้อุตสาหกรรมเกิดโทษแก่เรา ทำอย่างไรให้ชุมชนและอุตสาหกรรมอยู่ร่วมกันได้

2.2 การเปลี่ยนแปลงอาชีพ

แต่เดิมนั้นชาวชุมชนตำบลมาบยางพรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่สับปะรด สวนยางพารา ไร่มันสำปะหลังแต่เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายพัฒนาประเทศในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เกิดขึ้นทำให้เกิดการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นเป็นการนิคมเขตประกอบการเกิดขึ้นจึงทำไห้พื้นที่ตำบลมาบยางพรเป็นแหล่งรองรับการผลิตรองจากนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จากการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจเป็นภาคอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้นอาชีพทางด้านเกษตรกรรมลดลง เนื่องจากพื้นที่ได้ถูกปรับเปลี่ยนเป็นโรงงาน คนในชุมชนมีการขายที่ดินให้กับการนิคมจะเห็นได้ว่าจากการพัฒนาอุตสาหกรรมส่งผลกระทบคือ เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ซึ่งเป็นผลกระทบเชิงบวกในด้านเศรษฐกิจ คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงอาชีพ

จากประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ประชาชนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพเกิดขึ้น แต่ชาวชุมชนมาบยางพรโดยกำเนิดหรือผู้ที่เป็นเกษตรกรนั้น ไม่ได้เข้าสู่การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม หรือมีปริมาณน้อยที่เข้าไปทำงาน ส่วนใหญ่เป็นคนที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานใน

โรงงานอุตสาหกรรมมากกว่า ซึ่งชาวชุมชนส่วนหนึ่งยังคงมีการทำไร่ ทำสวน ปลูกสับปะรด แต่ในปริมาณไม่มากเมื่อเปรียบเทียบกับเมื่อก่อนนี้ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ถูกปรับเปลี่ยนเป็นโรงงานอุตสาหกรรมทำให้วิถีชีวิตของชาวชุมชนเปลี่ยนแปลงไป การพึ่งพาตัวเองลดลงปรับเปลี่ยนมาใช้เครื่องจักร วัสดุ อุปกรณ์มากขึ้น สังคมขับเคลื่อนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจตามลำดับ โดยมีข้อดี คือ การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น เกิดการประกอบกิจการส่วนตัวมากขึ้น รายได้โดยรวมเพิ่มขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผลเสียตามมา เช่น ความเป็นสังคมเกษตรกรรมค่อย ๆ ลดลง มีการเปลี่ยนแปลงด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ คนเน้นทางด้านวัตถุนิยมมากขึ้น ความพอเพียงหายไป เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยมากขึ้นเพราะความเลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจเป็นเหตุให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ (ชุมชนแออัด ลักขโมย ปล้นจี้) ตามมาในที่สุด

3. ด้านสังคม

3.1 ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน (คมนาคม ไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำ)

ปัญหาในด้านโครงสร้างพื้นฐานนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการพัฒนาชุมชนซึ่งในปัจจุบันชุมชนมีปัญหาในด้านการคมนาคม มีช่องทางการจราจรไม่เพียงกับปริมาณรถที่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะสาย ปลวกแดง-ห้วยปราบ เชื่อมต่อ สาย 311 ซึ่งเป็นเส้นทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังมีการขาดแคลนในเรื่องแหล่งน้ำ ชาวบ้านขาดแคลนแหล่งน้ำกินน้ำใช้ ปัญหาเหล่านี้ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งในบางครั้ง ความเจริญในด้านเหล่านี้เติบโตไม่ทันกับการก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ จึงทำให้เกิดการขาดแคลนเกี่ยวกับปัญหาโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้

จากผลของการศึกษาของงานวิจัยผู้วิจัยมีความคิดเห็นสอดคล้องกับ ผลการวิจัยข้างต้น เพราะว่า จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัย พบว่ามีปัญหารถติดมากในช่วงเวลาเร่งด่วน ถึงแม้จะมีการแก้ไขปัญหาเบื้องต้น แต่ก็เพียงบรรเทาให้เบาบางลง จะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมเข้ามาพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ เหมือนพัฒนาในด้านนี้แต่เพียงด้านเดียว หน่วยงานภาครัฐให้ความสนใจต่อรายได้ที่เพิ่มขึ้น แต่ไม่ได้สนใจปัญหาโครงสร้างเพื่อรองรับอุตสาหกรรม ผู้วิจัยมีความคิดว่าการพัฒนาในสมัยใหม่นี้ไม่ควรที่จะมุ่งประเด็นไปในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น มุ่งแต่เพียงด้านเศรษฐกิจมุ่งแต่ตัวเลขที่เติบโต แต่ควรมองถึงผลกระทบด้านสังคม และการพัฒนาในด้านสังคมนั้น ควรมีการกำหนดเป้าหมาย ที่เป็นการพัฒนาสังคมส่วนรวมอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนสามารถ วัดผลได้ เช่น การกำหนดคุณภาพชีวิตประชาชนในชุมชน ด้วย รูปแบบของเกณฑ์การวัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ซึ่งประเด็นเหล่านี้ เป็นเสมือนการทดสอบขีดความสามารถของกลไกและการจัดองค์กรมารองรับปัญหา ได้ดีเพียงไร

3.2 โอกาสทางการศึกษา

ในประเด็นเรื่องนี้พบว่า ชุมชนตำบลมาบยางพร ยังขาดแคลนเรื่องแหล่งสถานศึกษา เนื่องจาก จำนวนประชากรมากขึ้น ประชากรแฝงเยอะขึ้น จึงทำการรวมกลุ่มกันจัดตั้งสถานศึกษาขึ้นโดยคนในชุมชนร่วมมือกันและหน่วยงานภาคเอกชน เช่นโรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่รายรอบ ซึ่งโครงการนี้กำลังอยู่ในช่วงการก่อสร้างซึ่งยังขาดงบประมาณอีกจำนวนหนึ่ง

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ในแผนการดำเนินงานของภาครัฐนั้นไม่ได้ให้ความสำคัญกับทางด้านการศึกษาเท่าการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ จึงทำให้การศึกษาไม่ได้ถูกส่งเสริมอย่างจริงจัง

3.3 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

เนื่องจากชุมชนตำบลมาบยางพรมีประชากรย้ายเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก ประชากรแอบแฝงมาก คนแย่งกันทำมาหากิน โจรขโมย เยอะมากขึ้นมีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ทั้งในชุมชนและในโรงงานอุตสาหกรรม ประกอบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจมีไม่เพียงพอ

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมเกิดจากกระบวนการจากการพัฒนาอุตสาหกรรม จะเห็นได้ว่าในขณะที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้น ไม่ได้มีการพิจารณาถึงผลกระทบในด้าน สิ่งแวดล้อม สังคม และสุขภาพ รัฐไม่ได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาทางสังคม เพราะเนื่องจากในด้านเศรษฐกิจ มีผลตอบแทนกลับสู่ภาครัฐให้เห็นเป็นรูปธรรม ส่วนในด้านสังคมมีแต่การใช้งบประมาณ ไม่มีผลตอบแทนให้เห็นในเชิงรูปธรรม ซึ่งข้อมูลบางอย่างไม่ได้ถูกมองย้อนกลับมาทำให้ประเด็นของปัญหาเยอะขึ้น แต่รัฐก็มิได้เข้ามาดูแล

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการพิจาณาถึงปัญหาสังคม พบว่า แต่ละปัญหามีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คือ ปัญหาหนึ่ง อาจจะเป็นสาเหตุให้เกิดของอีกปัญหาหนึ่งในขณะเดียวกันอาจจะกระทบไปยังด้านหนึ่งด้านใด (ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ) เช่น อาจเกิดปัญหาในด้านการศึกษา และด้านการบริการสาธารณสุข ซึ่งกระทบต่อปัญหาสุขภาพ

4. ด้านสุขภาพ

4.1 สิ่งคุกคามสุขภาพ

ในประเด็นสิ่งคุกคามต่อสุขภาพของชาวชุมชนนั้น คือ เรื่องบ่อขยะ กากอุตสาหกรรมที่ดำเนินการฝังกลบส่งกลิ่นเหม็น รบกวนและประเด็นคาบเกี่ยวคือ การรั่วไหลของสารเคมีจากหลุมฝังกลบลงสู่อ่างเก็บน้ำ ซึ่งในสองประเด็นนี้เป็นเรื่องที่เด่นชัดที่สุด ซึ่งมีการร้องเรียนปัญหาดังกล่าวให้ดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นสอดคล้องกับผลการศึกษา เพราะจากการที่ผู้วิจัยได้ลงสำรวจพื้นที่ พบหลุมฝังกลบขยะแห่งหนึ่งส่งกลิ่นเหม็นอย่างรุนแรง และจะส่งกลิ่นเหม็นรุนแรงและพบว่าภายในบริเวณหลุมฝังกลบแห่งนั้นอยู่บริเวณตอนบนของฝายน้ำล้น จะเห็นได้ว่า

สิ่งที่คุกคามต่อสุขภาพนั้นเกิดมาจากผลกระทบในด้านสิ่งแวดล้อม กรณีหลุมฝังกลบขยะอุตสาหกรรมมีผลกระทบทั้งสองด้านของการพัฒนาคือ กระทบในเชิงลบในด้านสิ่งแวดล้อมและในด้านสุขภาพ

4.2 การร้องเรียนเหตุมลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรม

ในประเด็นเรื่องนี้ได้มีคำตอบที่แตกต่างกันออกไป คือแกนนำภาคประชาชนมีแนวคิดว่าเรื่องนี้ ว่าเหตุมลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นจากโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนมาก คือ ในเรื่องของปัญหาหลุมฝังกลบขยะส่งกลิ่นรบกวน และปัญหาการรั่วไหลของสารเคมี ซึ่งยังเป็นเรื่องที่รอการแก้ไข ซึ่งในการดำเนินการแก้ไขเป็นเรื่องที่ช้า ต้องผ่านขั้นตอนมากซึ่งไม่เป็นตามความต้องการของกลุ่มแกนนำภาคประชาชน จึงจัดเวทีคัดค้านเพื่อเป็นการกระตุ้นการทำงานของภาครัฐ ให้เล็งเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ ส่วนในทัศนะคติของตัวแทนของภาคอุตสาหกรรม มองว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจริง ๆ แล้วนั้น ที่เกิดกับการนิคมอุตสาหกรรมเป็นเรื่องน้อยมาก เพราะอยู่ภายใต้เงื่อนไขข้อกำหนดของการนิคม และในส่วนผู้นำชุมชนและกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม มองว่าเรื่องร้องเรียนเป็นเรื่องที่ยากกว่าจะดำเนินการแก้ไข พอร้องเรียนไปก็เกิดปัญหากับผู้ที่แจ้งชื่อทำการร้องเรียน

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ในทัศนะคติของกลุ่มแกนนำภาคประชาชน มองเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นใกล้ตัว เกิดขึ้นจากโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนมาก และเรื่องร้องเรียนต่าง ๆ ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังนั้น เพราะ ทางกลุ่มแกนนำภาคประชาชนมีการตั้งมาตรฐานในเรื่องการจัดการเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมไว้สูงสุด มองว่าเป็นอันดับแรกที่รัฐควรให้ความสำคัญมากกว่าด้านเศรษฐกิจ โดยพยายามทำการพลักดันให้โรงงานต่าง ๆ เข้ามารับผิดชอบในเรื่องสิ่งแวดล้อม ส่วนในทัศนคติของตัวแทนภาคอุตสาหกรรมนั้น มองเรื่องการร้องเรียนเป็นเรื่องปกติ สามารถแก้ไขให้ดีได้ และเชื่อว่าโรงงานที่อยู่ในการควบคุมของนิคมอุตสาหกรรมมีมาตรฐานที่ดี ในการบริหารจัดการเรื่องราวร้องเรียน ส่วนในทัศนคติของผู้นำชุมชนและกลุ่มชาวบ้าน มองว่าเป็นเรื่องยากที่จะมีการทำงานให้ถูกต้องตามขั้นตอนจึงทำให้ไม่ได้รับการแก้ไข ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ถึงแม้จะมีการทำงานที่ถูกต้องตามขั้นตอนแล้วนั้น ก็อาจจะมิได้รับดำเนินการแก้ไข เพราะนโยบายของรัฐนั้นให้ความสำคัญกับเรื่องเศรษฐกิจเป็นอันดับแรก ตัวเลขในด้านการลงทุนที่มากขึ้นคือสิ่งที่รัฐต้องการ และในบางครั้งอุตสาหกรรมไม่ได้ให้คำอธิบายที่ชัดเจนถึงการจัดการผลกระทบที่ตามมา และไม่เปิดให้ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ ได้มามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางผลที่เกิดขึ้นจึงเหมือนกับการสะสมขึ้นเรื่อย ๆ ประเด็นคำถามที่ยังไม่มีการตอบ อีกทั้งยังความบกพร่องของเจ้าที่ภาครัฐที่ละเลยหน้าที่ของตนเองในการดูแลประชาชน และเพิกเฉยต่อการรับฟังเสียงเรียกร้อง จึงทำให้ประเด็นปัญหาดังกล่าวเป็นประเด็นใหญ่โตมากขึ้น ผลกระทบที่เมื่อก่อน

อาจมีน้อย แต่เมื่อเรื่องดังกล่าวไม่รับการแก้ไขคำตอบก็มากขึ้นเรื่อย ๆ ดังเช่นแนวคิดของกลุ่มแกนนำภาคประชาชนกับปัญหาการร้องเรียน

ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับผลกระทบในเชิงลบในประเด็นเรื่องสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่สำคัญ ควรแก้ไขอย่างเร่งด่วน รวมทั้งหน่วยงานทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น ชุมชน โรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ ชาวบ้านควรตระหนักเกี่ยวกับปัญหาในเรื่องนี้เป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาผู้วิจัยขอสรุปแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 แผนผังของนิคมอุตสาหกรรม ในการศึกษาพบว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาเป็นต้นเหตุของปัญหาสุขภาพ เราจะเห็นได้จากการที่ชุมชนติดอยู่กับอุตสาหกรรมมากเกินไปจะทำให้ได้รับผลกระทบที่รุนแรง ซึ่งชุมชนมาบยางพร ยังไม่มีการจัดผังเมืองที่ดี คือมีความบกพร่องในการจัดแบ่งพื้นที่ จึงควรมีการออกแบบผังเมืองเพื่อเป็นนิคมอุตสาหกรรมแห่งใหม่ ซึ่งควรมีแนวพื้นที่กันชนป้องกันมลพิษ (Buffer Zone) และมีการปลูกพรรณไม้ต่าง ๆ
เพื่อเป็นการดูดซับมลพิษ ดังภาพที่ 16

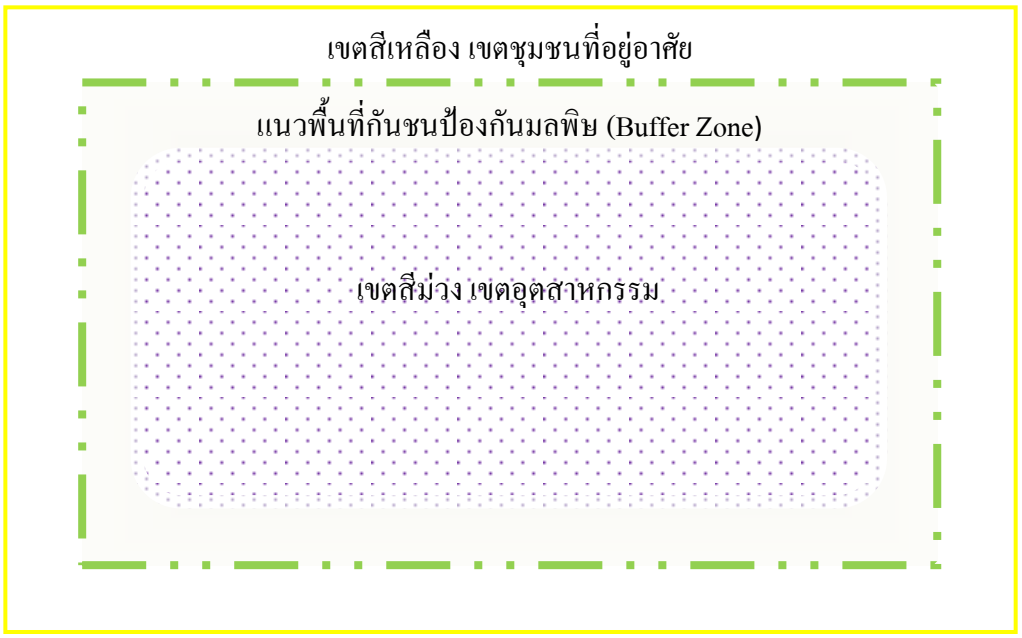

ภาพที่ 16 แผนผังการออกแบบนิคมอุตสาหกรรม

ซึ่งก่อนที่จะมีจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม ควรจะต้องมีการทำประสัมพันธ์ถึงผลดี ผลเสียที่มีต่อชุมชน เพื่อนำผลเหล่านั้นมาปรับปรุงและแก้ไขก่อนที่จะทำประชาพิจารณ์ (Public Hearing) และในการทำประชาพิจารณ์นั้นควรให้ข้อมูลข้อเท็จจริงที่ถูกต้องกับชุมชน เพื่อให้เกิดการยอมรับถึงปัญหาของการมีนิคมอุตสาหกรรมให้เข้าใจก่อน

1.2 จากการศึกษาพบว่าสิ่งแวดล้อมเป็นต้นเหตุของปัญหาส่วนใหญ่ โดยการพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมในอนาคตนั้น รัฐบาลเป็นผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติโครงการจะต้องให้ความสำคัญกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) ในแต่ละโครงการอย่างละเอียดรอบคอบ (โครงการที่เข้าข่ายส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง) พิจารณาอย่างตรงไปตรงมา และให้ผู้ที่เชี่ยวชาญในด้านเหล่านี้จริง ๆ พิจารณา และควรนำเสนอผลกระทบทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ให้สาธารณะชนโดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ทราบข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา ไม่บิดเบือนข้อมูล เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีสิทธิร่วมแสดงความคิดเห็นตามรัฐธรรมนูญว่าด้วยสิทธิชุมชน เพราะประเด็นในเรื่องสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เป็นประเด็นที่ไม่สมควรที่จะยอมความกันง่าย ๆ เนื่องจากเมื่อเกิดปัญหาขึ้นแล้วนั้นส่งผลกระทบหลายด้าน

1.3 การจัดการรวมกลุ่มของโรงงานอุตสาหกรรม (Zoning) หากรัฐบาลซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดการรวมกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมได้นั้นจะทำให้ปัญหาการเกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพลดลง เนื่องจากการมีกฎระเบียบข้อบังคับที่มีอยู่นั้นโรงงานที่อยู่ในการดูแลของการนิคมต้องปฏิบัติตาม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจากผลการศึกษาที่พบว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง นั้นส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเด่นชัด ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอปัญหาแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม คือควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง หน่วยงานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องจะต้องเอาใจใส่กับเรื่องนี้ให้มาก และบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดกับโรงงานใดที่ทำผิด เจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐ ควรจะเอาใจใส่กับปัญหานี้ เพราะเนื่องจากที่ผ่านมาพบว่าไม่ได้มีการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

2.2 ควรส่งเสริมให้ความรู้แก่สถานประกอบการรายย่อย ๆ ที่มิได้อยู่ภายใต้การดูแลของการนิคมอุตสาหกรรม เกี่ยวกับการจัดการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และจัดเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเฝ้าระวังปัญหานี้กับชุมชนอย่างจริงจัง ซึ่งอาจจะตั้งเป็นหน่วยอาสาสมัครสิ่งแวดล้อมหรือคณะทำงาน ที่พร้อมจะปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมอย่างแท้จริง

2.3 ในการแก้ไขปัญหาสังคม จากศึกษาพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมได้แก่ ปัญหาขาดโครงสร้างพื้นฐาน ไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำ ความไม่ปลอดภัยในชีวิต

และทรัพย์สิน ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาสังคมเหล่านี้ จึงควรสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง โดยให้ประชาชนมีบทบาทมากขึ้นในการตัดสินใจเรื่องราวต่าง ๆ และควรส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ซึ่งในทุกภาคส่วนของชุมชนต้องร่วมมือกัน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร โรงงานอุตสาหกรรมโดยรอบชุมชน ชาวบ้าน ซึ่งโรงงานต่าง ๆ นั้น ควรสนับสนุนการสาธารณูปโภคพื้นฐาน ให้ทั่วถึงในทุกชุมชน เพื่อเป็นการช่วยแก้ไขในระดับหนึ่ง

2.4 ในการแก้ไขปัญหาระบบการจราจรทั้งในและนอกการนิคมอุตสาหกรรม ควรมีการให้ความรู้สร้างจิตสำนึกในการขับขี่ จัดความพร้อมในเรื่องสภาพถนน สัญญาณไฟการจราจร จัดบุคลากรในการอำนวยความสะดวกให้เพียงพอในเวลาเร่งด่วน ซึ่งควรมีการเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามารับฟังสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมแนวทางแก้ไข เพราะจะได้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ถูกจุด

และควรส่งเสริมให้เกิดการมีกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ในด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ความปลอดภัย ในด้านการศึกษา ด้านกีฬา ด้านการศาสนาให้มากขึ้นเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชาวชุมชนด้วยกันเอง เพื่อให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

2.5 ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพ จากศึกษาพบว่าปัญหาสุขภาพเกิดขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรม สิ่งอาจจะเป็นผลกระทบที่ตามมาจากในด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาควรจะให้ทุกคนตระหนักถึงผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาว บางครั้งอาจยังไม่แสดงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นร้ายแรง เพียงแต่แสดงผลกระทบในระยะแรกเท่านั้น เพราะในประเด็นเรื่องสุขภาพนั้นเป็นประเด็นที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปจากเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยอาจจะจัดเป็นโครงการต่าง ๆ ทางด้านสุขภาพ เช่น การตรวจสุขภาพเพื่อชีวิตที่ยืนยาวในเขตอุตสาหกรรม เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

3.1 ในการศึกษาเรื่องประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EHIA) นั้น ควรมีการศึกษาในเชิงลึกมากขึ้น ซึ่งเน้นที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (สผ.) กรมควบคุมมลพิษ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้าน EHIA

3.2 ทำการศึกษาในประเด็นในด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้านให้ครอบคลุมประเด็นรายย่อยอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้มีการเก็บข้อมูล เช่น ในเรื่องของปัญหาโรคเอดส์ เนื่องจังหวัดระยองมีอัตราการติดเชื้อ HIV รายใหม่ในกลุ่มประชากรทั่วไปมีแนวโน้มสูง เนื่องจากสภาพความเป็นเมือง และมีอัตราในการอพยพย้ายถิ่นสูง

3.3 ควรศึกษาในประเด็นข้อกฎหมายที่บังคับใช้เกี่ยวกับการนิคมอุตสาหกรรม หรือโรงงานอื่น ทั้ง ๆ ที่อยู่ในการนิคมและไม่อยู่ เพื่อให้ทราบข้อแตกต่างระหว่างการบังคับใช้กฎหมาย

ให้มากขึ้น สามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์เรื่องราวผลกระทบที่เกิดขึ้นในประเด็นใหม่ ๆ ได้

3.4 ควรมีการศึกษาแนวทางความร่วมมือต่าง ๆ ระหว่างโรงงานกับประชาชน ชาวมาบยางพร เพื่อให้ทราบถึงทิศทางการพัฒนาและแก้ไขต่อไป เพื่อให้อุตสาหกรรมสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2550). *นโยบายท้องถิ่นสำหรับการปรับตัวเชิงรุกและแนวคิดสำหรับการปรับตัวของชุมชน*. วันที่ค้นข้อมูล 16 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://www.deqp.go.th/index.php?option=com_content&view=section&id=15&Itemid

กรมอนามัย. (2551). *การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ HIA*. วันที่ค้นข้อมูล 17 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://www.anamai.moph.go.th/main.php?filename=HIA10092553

_____. (2552). *คู่มือหลักสูตรอบรบการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (HIA) ระดับท้องถิ่น*. นนทบุรี: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2549). *แนวทางการประเมินผลสุขภาพในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

_____. (2550). *รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมภาคตะวันออก* พ.ศ. 2549. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม บางเขน คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กระทรวงอุตสาหกรรม. (2555). *การจัดการสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว*. วันที่ค้นข้อมูล 1 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://www.cpcsdo.com/Portals/2/pdf/2/Law-IND-082.pdf

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2554). *นิคมอุตสาหกรรมในประเทศ*. วันที่ค้นข้อมูล 26 เมษายน 2555, เข้าถึงได้จาก http://www.ieat.go.th/

กลุ่มพัฒนาการส่งเสริมและอนามัยสิ่งแวดล้อม (ศอ.4). (2555). *กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ HIA*. วันที่ค้นข้อมูล 6 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://hc4rb.anamai.moph.go.th/index.php?mode=webboard&categories

คมกฤช ยิ้มเจริญ. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้หลักการนิคมอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐนิเวศ กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ดระยอง*. สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

คณะกรรมการเสริมสร้างและประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน. (2554). *คู่มือการใช้สิทธิตามกฎหมายของประชาชนและชุมชนในความคุ้มครองสุขภาพและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลาคม.

ชาตรี เย็นสวัสดิ์. (2556, 24 มีนาคม). สัมภาษณ์.

ชัย จาริยศิลป์. (2556, 23 เมษายน). สัมภาษณ์.

เดลินิวส์. (2556). *นายอำเภอ อุตสาหกรรมระยองลุยตรวจบ่อขยะ*. วันที่ค้นข้อมูล 3 เมษายน 2556 , เข้าถึงได้จาก http://www.dailynews.co.th/thailand/191391

เดือนรุ่ง จันทคีรี. (2546). *ผลกระทบของโรงงานอุตสาหกรรม ต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธรพรรณ สุนทระ. (2545). *การพัฒนาอุตสาหกรรม: ผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนคลองรังสิต*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทวีวงศ์ ศรีบุรี. (2541). *EIA การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโลกสีเขียว.

ทิวา แตงอ่อน. (2556, 9 เมษายน). สัมภาษณ์.

ที่ทำการปกครองจังหวัดระยอง. (2554, 29 ธันวาคม). *การประชุมหัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ นายอำเภอ และหัวหน้าหน่วยงานจังหวัดระยอง ครั้งที่* 12/ 2554. ระยอง: องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง

ไทพับลิก้า. (2555). *30 ปีโครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด: การพัฒนาที่ยั่งยืน?*. วันที่ค้นข้อมูล 24 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://thaipublica.org/2012/11/30-years-eastern-seaboard-development/

นิคมอุตสาหกรรมเหมราชอีสเทิร์นซีบอร์ด อินดัลเรียล. (2554). *ผังแม่บทนิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง*. วันที่ค้นข้อมูล 26 เมษายน 2555, เข้าถึงได้จาก http://www.hemaraj.com/page/industrial_hemaraj_eastern_seaboard_industrial_estate.asp

นิสาชล หังสวนัส. (2546). *ชุมชนกับผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

นันทิภัคค์ สุขใจ. (2556, 23 เมษายน). สัมภาษณ์.

บ่อวินโพสต์. (2555). *ชาวบ่อวินสุดทนปัญหาบ่อขยะ*. วันที่ค้นข้อมูล 16 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://bowin-post.blogspot.com/2012/07/blog-post_20.html

บริษัทเทคนิคสิ่งแวดล้อมไทย จำกัด. (2556). รายงานการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการ. ใน *รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการนิคมอุตสาหกรรมเหมราช อีสเทิร์น ซีบอร์ด ครั้งที่ 1 (ฉบับสมบูรณ์)* (หน้า 79-83). กรุงเทพฯ: เทคนิคสิ่งแวดล้อมไทย.

บริษัทเหมราชพัฒนาที่ดิน จำกัด (มหาชน). (2549). *การพัฒนานิคมอุตสาหกรรม*. วันที่ค้นข้อมูล 23 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://envi.hemaraj.com/

ปาริชาติ สังขทิพย์. (2546). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรม*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปรีชา จรเณร. (2549). *การศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ที่มีต่อชุมชน ศึกษากรณีชุมชนดั้งเดิมข้างนิคมอุตสาหกรรมบางชัน*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปรีชา นันเถา. (2556, 24 มีนาคม). สัมภาษณ์.

พงษ์พิพัฒน์ โสนางรอง. (2544). *ผลกระทบของอุตสาหกรรมต่อความเป็นอยู่ของชาวเทศบาลตำบลมาบตาพุด*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

พยงค์ คล้ายสุบรรณ. (2556, 22 เมษายน). สัมภาษณ์.

พิชญา จันทร์เจริญ. (2550). *ผลกระทบจากโครงการศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยเมืองพัทยาที่มีต่อประชาชน ตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารงานท้องถิ่น, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

พัชรี โพธิหัง. (2550). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบนิคมอุตสาหกรรมอมตะนครที่ส่งผลต่อชุมชนตำบลดอนหัวฬ่อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

เพ็ญโฉม แซ่ตั้ง และวลัยพร มุขสุวรรณ. (2545). *การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดและพื้นที่ใกล้เคียง: รายงานการศึกษาโครงการการพัฒนาแนวทางและวิธีการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการลงทุนและพัฒนาขนาดใหญ่และนโยบายของรัฐโดยภาคประชาชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

ภิรมย์ ศรีธาตุ. (2546). *ปัญหามลพิษอุตสาหกรรมทางอากาศและน้ำเสียจากโรงงานในเขตอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

มงคล รบชนะชน, (2556, 10 เมษายน). สัมภาษณ์.

มาลี นันเถา. (2556, 24 มีนาคม). สัมภาษณ์.

มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ. (2554). *คำถามปลายเปิดว่าด้วยชะตากรรมซ้ำซากของภาคประชาชน*. กรุงเทพฯ: บียอนด์.

โรงเรียนพระแก้ววิยา. (2552). *ความหมายสิ่งแวดล้อม*. วันที่ค้นข้อมูล 16 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://prakeaw.igetweb.com/index.php?mo=3&art=260300

วรานล สุพรรณกูล. (2556, 19 เมษายน). สัมภาษณ์.

วิกิพีเดีย สารานุกรม. (2555). *สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ*. วันที่ค้นข้อมูล 16 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://www.wikipedia.org/wiki/สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

สมชาย เชื้อชาวนา. (2552). *การรับรู้ของประชาชนต่อผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมจากโรงไฟฟ้าบางปะกง ตำบลท่าข้าม จังหวัดฉะเชิงเทรา*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขายโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุขสันต์ นูพิมพ์. (2550). *ผลการขยายเขตโรงงานอุตสาหกรรม: กรณีศึกษาพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเก่า อำเภอพานทอง จังหวัด ชลบุรี*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารงานท้องถิ่น, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุรพล โป๊ะบุญชื่น. (2546). *การศึกษาผลกระทบด้านสุขภาพของประชาชนจากมลพิษบริเวณนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.). (2555 ก). *สื่อความรู้ HIA*. วันที่ค้นข้อมูล 26 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://www.thia.in.th/

_____. (2555 ข). *ขั้นตอน EHIA การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ*. วันที่ค้นข้อมูล 28 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://www.thia.in.th/welcome/article/5

_____. (2554). จะรับมืออย่างไร หากเมืองไทยเต็มไปด้วยขยะอุตสาหกรรม. ใน *เอกสารประกอบการสัมมนา วันเสาร์ที่ 8 ตุลาคม 2554 ณ ห้องประชุมสานใจ 1 ชั้น 6 อาคารสุขภาพแห่งชาติ* (หน้า 2-5). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2545). *แผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม*. วันที่ค้นข้อมูล 21 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://www.onep.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=2761&Itemid=173

โสภารัตน์ จารุสมบัติ. (2551). *นโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศศิฌามนตร์ แสงสวัสดิ์. (2550). *สิ่งแวดล้อมคือ อะไร*. วันที่ค้นข้อมูล 28 ตุลาคม 2555, เข้าถึงได้จาก http://www.gotoknow.org/posts/304856

องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร. (2550). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร 2551-2555. ใน *เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ: งานวิเคราะห์นโยบายและแผน กองวิชาการและแผนงาน* (หน้า 3-6, 12-18). ระยอง: องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร.

_____. (2556, 18 มีนาคม). เรื่อง *ขอเชิญร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริงปัญหาการฝังกลบกากของเสียอุตสาหกรรม*. ที่ รย 72404/ว585.

อคิน รพีพัฒน์, ชยันต์ วรรธนะภูติ, อมรา พงศาพิชญ์, สุรางค์ วันทวานิช และฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. (2536). *คู่มืองานวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่องานพัฒนา. ขอนแก่น*: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อาทิตย์ คงทองเหย้า. (2553). *ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจาก บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) ตำบลคลองปูน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง*. งานนิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารการจัดการ, คณะรัฐศาสตรนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

อัญชลี อุปกรณ์. (2551). *การศึกษาการดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศของเทศบาลตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

อุไร อินทร์ม่วง, ยรรยง อินทร์ม่วง และภาณี ฤทธิ์มาก. (2555). *การประเมินผลต่อสุขภาพชุมชนตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น*. วันที่ค้นข้อมูล 26 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://www.resjournal.kku.ac.th

โอเคเนชั่น. (2555). *HIA กับการลงทุนข้ามพรมแดน: กรณีศึกษาท่าเรือน้ำลึกและนิคมอุตสาหกรรมทวาย ประเทศพม่า*. วันที่ค้นข้อมูล 26 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://www.oknation.net/blog/print.php?id=776318

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน แกนนำภาคประชาชนและกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม เพื่อการวิจัย
เรื่อง ผลกระทบจากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง:
กรณีศึกษา ชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

<u>คำชี้แจง</u>

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัยประกอบการศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยบูรพา การตอบแบบสัมภาษณ์ของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและใช้ในการศึกษาทางด้านวิชาการเท่านั้น

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ประกอบไปด้วยคำถามทั้งหมด 4 ข้อรายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม

1. ทางด้านสิ่งแวดล้อม
2. ทางด้านเศรษฐกิจ
3. ทางด้านสังคม
4. ทางด้านสุขภาพ

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือ
ในการตอบแบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยของผู้ศึกษา
นางสาวเนตรทราย นิสสัยสุข
ผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ผลกระทบจากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง

กรณีศึกษา ชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

วันที่.....

เวลาที่ให้สัมภาษณ์.....

สถานที่.....

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....
2. ชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....

ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมทางด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านสุขภาพ

1. ท่านคิดว่าในการดำเนินชีวิตประจำวัน ณ ปัจจุบันของคนในชุมชน ได้รับผลกระทบทั้งข้อดีและข้อเสียจากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง อะไรบ้าง อย่างไร

2. จากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรม ในความคิดเห็นของท่านประเด็นเหล่านั้น ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอะไรบ้าง อย่างไร

3. เมื่อเกิดผลกระทบดังกล่าวแล้วนั้น ท่านมีวิธีแก้ไขปัญหาเบื้องต้นอย่างไร ณ. ปัจจุบัน มีหน่วยงานราชการหรือเอกชนใด เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมดังกล่าวหรือไม่ และต้องการให้ช่วยเหลือในกรณีใดบ้าง อย่างไร

4. ในฐานะที่ท่านเป็นตัวแทนของประชาชน และชุมชนของท่าน ท่านมีโครงการแนวคิด ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนใดบ้าง อย่างไร

โดยในแต่ละประเด็นครอบคลุมในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ด้านสิ่งแวดล้อม
   - 1.1 อากาศ/ ฝุ่นละออง
   - 1.2 เสียง
   - 1.3 ขยะมูลฝอย/ กากขยะอุตสาหกรรม
   - 1.4 น้ำ

2. ด้านเศรษฐกิจ
   2.1 การเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงาน
   2.2 การเปลี่ยนแปลงอาชีพ
   2.3 ราคาที่ดินและการถือครองที่ดิน
3. ด้านสังคม
   3.1 ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน (คมนาคม ไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำ)
   3.2 ลักษณะที่อยู่อาศัยและความต้องการที่อยู่อาศัย
   3.3 โอกาสทางการศึกษา
   3.4 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
4. ด้านสุขภาพ
   4.1 สิ่งคุกคามต่อสุขภาพ
   4.2 ปัญหาการร้องเรียนเหตุมลพิษสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรม
   4.3 ปัญหาการจัดการระบบสาธารณสุขของชุมชน
   4.4 การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ

ภาคผนวก ข

ข้อมูลรายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และคำถอดเทปการให้สัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1. ผู้นำชุมชน จำนวน 3 ท่าน ได้แก่
   1.1 นางนันทิภัคค์ สุขใจ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 บ้านมาบเตย
   1.2 นายพยงค์ คล้ายสุบรรณ์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 บ้านมาบยางพร
   1.3 นายชัย จาริยศิลป์ ตัวแทนผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 บ้านมาบยางพรใหม่
2. ตัวแทนองค์กรภาครัฐ จำนวน 1 ท่าน ได้แก่
   สิบเอกมงคล รบชนะชน หัวหน้าสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร
3. กลุ่มแกนนำภาคประชาชน จำนวน 1 ท่าน ได้แก่
   นายทิวา แตงอ่อน กลุ่มรักษ์บ่อวิน
4. ตัวแทนองค์กรภาคอุตสาหกรรม จำนวน 1 ท่าน ได้แก่
   นายวรานล สุพรรณกูล Senior Manager บริษัทเหมราชอีสเทิร์นซีบอร์ด อินดัสเรียล เอสเตท จำกัด
5. กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม จำนวน 3 ท่าน ได้แก่
   5.1 นายปรีชา นันเถา
   5.2 นางมาลี นันเถา
   5.3 นายชาตรี เย็นสวัสดิ์

แบบสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน

นันทิภัคค์ สุขใจ

ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1 บ้านมาบเตย

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 เดือน เมษายน พ.ศ. 2556

ผู้สัมภาษณ์: สวัสดีค่ะ ก่อนอื่นขออนุญาตแนะนำตัวเองก่อนนะค่ะ ชื่อ เนตรทราย นิสสัยสุข เป็นนิสิตปริญญาโท สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ปัจจุบันอยู่ในช่วงการเก็บข้อมูลวิจัยนะค่ะ เกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์น ซีบอร์ด ระยอง โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสุขภาพ เมื่อก่อนชุมชนบ้านเรายังไม่มีอุตสาหกรรม พอมีอุตสาหกรรมเข้ามาก็ทำให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ นะค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ใช่ค่ะ โรงงานอุตสาหกรรมเหมือนล้อมรอบพวกเราไว้หมด

ผู้สัมภาษณ์: ค่ะ พี่แหม่ม คิดว่า ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับชุมชนของเรามีด้านไหนบ้าง ส่งผลดีและไม่ดีอย่างไร และส่วนที่ไม่ดีจะมีวิธีการจัดการแก้ไขอย่างไรบ้าง

ผู้ให้สัมภาษณ์: อุตสาหกรรมส่งผลดีและไม่ดี ด้านดีก็ทำให้คนบ้านเรามีงานทำมากขึ้น ราคาที่ดินสูงขึ้น และเศรษฐกิจดีขึ้น ด้านไม่ดีก็มี เช่น รถติด มีฝุ่นละออง มีมลพิษเยอะมาก อย่างปัญหาที่เห็นทุก ๆ วัน คือ รถติด แต่ต่อไปอาจแก้ไขได้ เห็นว่าจะมีการขยายถนนเป็น 4 เลนส์ ในปี 2557 ในสายห้วยปราบ-ปลวกแดง นี้นะ

ผู้สัมภาษณ์: ในส่วนของการตั้งร้านค้าหรือบ้านเรือนที่รุกล้ำอยู่นอกเขตแนวไฟฟ้า แถวนี้มีบ้างไหมค่ะ แล้วถ้าถนน 4 เลนส์มา เค้าจะยอมรื้อถอนหรือไม่ค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ทางสายมาบเตยส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องนี้นะ จะมีปัญหาคือ บ้านตรงโค้งมาบเตย ตรงข้าม อบต. มาบยางพร ที่ต้องถูกรื้อถอน ตรงร้านก๋วยเตี๋ยวตรงนั้น แต่เขาก็ยินยอมนะ เห็นไปคุยกับทาง อบต. อยู่

ผู้สัมภาษณ์: ที่นี่มีปัญหาร้องเรียนในเรื่องไหนบ้างค่ะ พี่แหม่ม

ผู้ให้สัมภาษณ์: ปัญหาร้องเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีนะค่ะ มีเรื่องที่เด่นที่สุดคือ เรื่องขยะบ่อฝังกลบขยะอย่างเดียว

ผู้สัมภาษณ์: ในส่วนของเรื่องบ่อฝังกลบขยะ ได้รับข้อมูลมาพอสมควร

ผู้ให้สัมภาษณ์: ในส่วนของการแก้ไข เรารู้กันว่ามันทำยาก พูดตรง ๆ ตรงนี้คือ เราทำอะไรไม่ได้ ต้องตามน้ำไป เพราะเวลาไปไหนพี่จะโดนด่าอยู่คนเดียว คือ เวลาชาวบ้านมา

ร้องเรียน เราก็ส่งเรื่องร้องเรียนไป เรื่องก็เงียบ นักข่าวก็จะมาเอาข้อมูลจริง ๆ คือ เราก็บอกแล้วว่าถ้าอยากได้ข้อมูล ต้องไปเอาเองที่อำเภอ เพราะว่าเราส่งเรื่องนี้ไปแล้ว ส่วนใหญ่จะใช้โทรศัพท์โทรมา ตอนแรกพวกเขาก็เข้าใจว่าเรามีส่วนได้ส่วนเสียกับบ่อขยะ เพราะเห็นนามสกุลเดียวกัน เขาก็โทรมาด่าบ้างก็มี ระยะหลัง ๆ พอรู้เรื่องราวความเป็นจริงเข้าก็เบาลงแล้ว ก็ไม่ค่อยมี ช่วงแรกโดนด่าเยอะมาก พอตอนหลังนักข่าวรู้อะไรเยอะ ๆ เข้า เวลาจะเอาข่าว เขาก็เข้าไปที่อำเภอแทน ไม่มายุ่งกับเรา

ผู้สัมภาษณ์: เรื่องระบบสาธารณูปโภค มีปัญหาอะไรบ้างไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: เรื่องสาธารณูปโภค ไฟฟ้า เมื่อก่อนมีปัญหาไฟตกบ่อย ๆ แต่ปัจจุบันที่ได้รับการแก้ไขแล้ว เขาก็ขยายเขตไฟฟ้าให้เราเพียงพอ ไม่มีปัญหาเหมือนก่อน ถือว่าโอเค ส่วนเรื่องน้ำประปา ตอนนี้ชาวบ้านหมู่ 1 ก็ใช้ประปาหมู่บ้าน และตอนนี้ก็มีประปาส่วนภูมิภาคขึ้นมา แต่ชาวบ้านก็บ่นว่ามันแพง ค่าดำเนินการติดตั้งแพง 4,000 กว่าบาท เขาบอกว่าเขาจะใช้ของเดิม บางคนไม่มีเงิน ก็เลยบอกให้ติดต่อที่ อบต. เรื่องการดำเนินการเรื่องน้ำประปา บางคนเขาก็ใช้ ก็เขียนคำร้องขอติดตั้งไป คนไหนที่ไม่เอาก็ใช้ประปาอันเก่าไป เพราะเขาบอกมาว่าใช้ได้

ผู้สัมภาษณ์: เขาไม่ยุบประปาหมู่บ้านใช่ไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: เห็นเขาบอกว่าไม่ยุบนะ อบต. น้อง เขาเป็นคนบอกว่าไม่ยุบ เขาจะเอาไว้ทั้ง 2 ระบบ

ผู้สัมภาษณ์: แล้วเรื่องสถานศึกษา โรงเรียนมีเพียงพอไหมค่ะ เรื่องอาคาร สถานที่

ผู้ให้สัมภาษณ์: เรื่องโรงเรียน ทางโรงงานต่าง ๆ ในสยามอีสเทิร์น เค้าก็ให้ความช่วยเหลือ ให้ทุนสร้างอาคาร โรงเรียนห้วยปราบ เขาขอโรงงานเขาก็ได้ไปนะ แต่โครงการโรงเรียนมัธยมยังขาดงบประมาณอีกหลายล้านบาท

ผู้สัมภาษณ์: เห็นว่างบบางส่วนที่ได้ เขาก็อยากให้ไปสมทบในเรื่องการศึกษา

ผู้ให้สัมภาษณ์: งบไฟฟ้าปีที่แล้ว ยังไม่ได้เลย (หัวเราะ)

ผู้สัมภาษณ์: งบไฟฟ้าปีนี้ ยังไม่ได้อนุมัติใช่ไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ปีเก่ายังไม่ได้ ก็มีเรื่องมีราวกันอยู่ ปีนี้ก็คงไม่น่าได้ เรื่องนี้พูดยาก

ผู้สัมภาษณ์: ปัญหาอาชญากรในชุมชนมีบ้างไหมค่ะ ลักขโมยรถยนต์

ผู้ให้สัมภาษณ์: ขโมยเยอะนะค่ะ แต่ส่วนใหญ่เป็นพวกต่างด้าวนะ พอดีไปโรงพักเมื่อคราวก่อน รถประมาณ 10 คัน จับผู้ต้องหาได้ 3-4 คน เป็นชาวต่างด้าวหมดเลย มอเตอร์ไซด์ยี่ห้อเวฟ ใหม่ ๆ ทั้งนั้นเลย รถยนต์ก็เป็นพวกโตโยต้าแค็ป ถ้าจะหายก็จะเป็นช่วง

สะพาน คนอยู่เยอะ ก็อย่างว่านะโรงงานเพิ่มมากขึ้น คนเยอะ ปัญหาเยอะเพิ่มขึ้น จำนวนโรงงานมันเพิ่มขึ้นอยู่แล้ว ปัญหาต่าง ๆ ก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว คนเปลี่ยนแปลงอาชีพ เมื่อก่อนทำไร่ทำสวน เดี๋ยวนี้คนทำไร่น้อยลง พี่ก็ทำไร่นะ เมื่อก่อนทำไร่สับปะรด แต่ตอนนี้มาทำไร่มันสำปะหลังแทน ราคาสับปะรดมันตกต่ำมากตอนนี้ เหลือ 3 บาทกว่า จะไปเหลืออะไร ต้นทุนก็ 3 บาทแล้ว อีกอย่างคือว่า น้ำประปาที่นี่ไม่ค่อยสะอาด ประปาหมู่บ้านนะ ขนาดพี่ใช้เองกรองน้ำ 2-3 รอบ เปิดมายังเป็นสีแดง ๆ เลย น้ำขาดแคลนอยู่แล้ว ทาง อบต. เขาก็มีการช่วยเหลือชาวบ้านนะ มีการขุดบ่อน้ำตื้น น้ำลึก แถวนี้ก็บ้านลุงนึกเป็นบ่อน้ำลึก ประปาหมู่ 1 ก็ใช้น้ำที่ฝายน้ำล้นวังกระรอก หมู่ 1 ก็ใช้ร่วมกับหมู่ 2 ด้วย แถว ๆ หมู่บ้านเรือนแก้ว

ผู้สัมภาษณ์: ปัญหาสุขภาพของคนในชุมชน มีข้อร้องเรียน หรือมีปัญหาอะไรบ้างไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ปัญหาร้องเรียนสุขภาพ ก็เกิดในช่วงนี้มีกลิ่นเหม็นแรง ๆ คนแก่ในชุมชนก็เจ็บไข้ได้ป่วย หายใจไม่ออก แน่นหน้าอก เราก็รักษากันไปตามสภาพ ส่วนอย่างอื่นก็ตามอัตภาพ ประชากรสูงอายุเยอะนะ พี่เพิ่งทราบจากรายชื่อการแจกของผู้สูงอายุเมื่อช่วงสงกรานต์นี่เองว่าเยอะ อนาคตคงต้องเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน ส่วนกองสาธารณสุขของ อบต. เขามีการฉีดพ่นยุงลาย ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงตามหมู่บ้านต่าง ๆ อบต. เขาจะดูแลเรื่องนี้ดีนะ คืออย่างที่บอก อุตสาหกรรมเข้ามาก็ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น แต่ก็ทำให้สุขภาพแย่ลง แต่เราหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่คนส่วนมากก็ยังอยากที่จะให้มีโรงงานนะ เพราะมันทำให้ชีวิตเขาดีขึ้น มีเงินมีทองใช้มากขึ้น พร้อมทุกอย่าง ธรรมดาหมู่ 1 เป็นพื้นที่สีเขียวนะ แต่เหมือนกับว่าโดนบีบมาเรื่อย ๆ เป็นเหมือนไข่ดาวที่อยู่ตรงกลางล้อมรอบด้วยโรงงานหมด

ผู้สัมภาษณ์: วันนี้ต้องขอบคุณพี่แหม่มค่ะ ที่สละเวลาให้ข้อมูลวิจัย ซึ่งผลที่ได้น่าจะเป็นประโยชน์แก่ชุมชน เพื่อที่สามารถนำข้อมูลเหล่านี้มาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นต่อไปนะค่ะ ขอบคุณค่ะ

แบบสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน

พยงค์ คล้ายสุบรรณ์

ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 3 บ้านมาบยางพร

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 เดือน เมษายน พ.ศ. 2556

ผู้สัมภาษณ์: สวัสดีค่ะ พี่พยงค์ ก่อนอื่นขออนุญาตแนะนำตัวเองอย่างเป็นทางการนะค่ะ เนตรทราย นิสสัยสุข เป็นนิสิตปริญญาโท สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพาในปัจจุบัน กำลังอยู่ในช่วงเก็บข้อมูลวิจัย งานวิจัยที่ได้ทำขึ้นนี้ หัวข้อเรื่อง คือ ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง โดยแบ่งผลกระทบออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสุขภาพ

ผู้ให้สัมภาษณ์: สวัสดีครับ พยงค์ คล้ายสุบรรณ์ ตอนนี้เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 3 บ้านมาบยางพร ได้รับมอบหมายจากผู้ใหญ่บ้าน สุชิน เชียงเงิน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 ให้มาให้ข้อมูลในครั้งนี้ พอดีท่านผู้ใหญ่บ้าน ธุระที่ต่างจังหวัดหลายวัน

ผู้สัมภาษณ์: ขออนุญาตเรียกชื่อ พี่ยงค์ นะค่ะ เนื่องจากมีความคุ้นเคยกันบ้างพอสมควร คำถามก็เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป เกี่ยวกับ ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม เป็นคำถามง่าย ๆค่ะพี่ยงค์ เริ่มเลยนะค่ะ ในฐานะที่พี่ยงค์เป็นตัวแทนของผู้นำชุมชน พี่มีความคิดเห็นอย่างไร ที่ว่า การที่ชุมชนบ้านเรามีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่ในอดีตไม่มีเลย จนมาถึงในปัจจุบันนี้ เกิดผลดีและผลเสียอย่างไรบ้างค่ะ มีปัญหาต่าง ๆ อย่างไรบ้าง และในฐานะที่พี่ยงค์เป็นผู้นำชุมชนเป็นปากเป็นเสียงให้กับชาวบ้าน จะสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างไรบ้างค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: พี่ก็ไปประชุมบ่อยนะ ถ้าถามว่าอุตสาหกรรมเข้ามาแล้วดีหรือไม่ดีนั้น ก็มีทั้งส่วนดีและไม่ดี ส่วนที่ดีก็มีเช่น ทำให้ชาวบ้านมีการมีงานทำมากขึ้น มีธุรกิจใหม่ ๆ มากขึ้น ผลเสียก็อย่างเช่น พอโรงงานเข้ามาเยอะ ๆ คนก็เริ่มเยอะแออัดมากขึ้น มีขยะมากขึ้น เมื่อก่อนนี้ ก่อนที่จะมีโรงงานมาตั้ง ที่บ้านไม่ได้ซื้อน้ำกิน กินน้ำฝน บ้างน้ำบ่อบ้าง พอต่อมาก็กินไม่ได้เลย ตอนนี้ต้องซื้อน้ำกิน เพราะน้ำฝนกินไม่ได้เลย เหมือนกับว่าโรงงานตรงหน้าบ้านลุงทั่งในสยามอีสเทิร์น เขาจะปล่อยควันออกมาเหม็น มีกลิ่นเล็กน้อย แต่จะเหมือนกับละออง ๆ มาเกาะตามหลังคา พอฝนตก น้ำที่รองจากหลังคาก็ดำ กินไม่ได้ เลยต้องซื้อน้ำมากินอยู่จนถึงทุกวันนี้

แต่โรงงานที่มาตั้งอยู่บ้านเรามันก็มีส่วนดีนะ ไม่ใช่มีแต่ส่วนไม่ดี มันก็ควบคู่กันไป จะให้ดีหมดคงเป็นไปไม่ได้

ผู้สัมภาษณ์: ผลเสียของการเข้ามาของโรงงานอุตสาหกรรม ที่กระทบต่อความเป็นอยู่ของพี่ยงค์อันดับแรก ๆ คืออะไรค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ที่ตรงนี้อยู่ห่างจากบริเวณโรงงานพอสมควร พวกกลิ่นอะไรไม่ค่อยชัดเจน เพราะว่าซอยที่เข้ามามันอยู่ลึก แต่ต่อไปก็ไม่แน่นะ โรงงานค่อย ๆ บีบเข้ามาเรื่อย ๆ โรงงานล้อมตรงนี้ไว้หมดแล้ว ราคาที่ดินก็สูงขึ้นแล้ว แถวนี้ที่ติดกำแพงนี่ก็ไร่ละ 2,000,000 บาท ด้านนี้ 3,000,000 บาท คนแย่งกันซื้อแล้วนะ 3,000,000 ราคานี้ จากเมื่อก่อนไร่ละไม่กี่หมื่น

ผู้สัมภาษณ์: ราคาที่ดินสูงมากขึ้นเรื่อย ๆ จริง ๆ ค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: นอกจากนี้ ก็มีปัญหารถติด รถเยอะ คนบ้านเราที่ตายเกี่ยวกับเรื่องรถนี่ว่าเยอะนะ รถเยอะไม่ปลอดภัย และที่ไม่ดีเลยคือ ที่สะพานสี่ที่มีตลาดนัดใหญ่ รถแน่นไปหมด ทำให้รถวิ่งจาก 4 เลนส์ เหลือแค่ 2 เลนส์ ซึ่งเจ้าของตลาดนัดน่าจะกันพื้นที่ให้จอดรถ ไว้แถบใดแถบหนึ่งเลย ไม่ให้จอดข้างทาง ซึ่งคนไปซื้อก็จอดกันมั่วไปหมด ไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร ไม่สวมหมวกกันน็อก ขนาดมีไฟเขียว ไฟแดงยังวิ่งกันมั่ว คนจอดก็จอดไปทั่ว เวลารถบัสจะโค้งก็ลำบากและใช้เวลานาน ทำให้รถติด ตำรวจเขาก็มีมาตรการให้ใส่นะหมวกกันน็อก แต่ก็ไม่ได้เคร่งครัดจับกุม เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่พอ เช่น รถติด โดยเฉพาะช่วงเช้าติดมาก เมื่อก่อนไปส่งนักเรียนไปโรงเรียนได้นะ 7 โมงเช้า แต่เดี๋ยวนี้ไม่ได้แล้ว หกโมงครึ่งก็ติดมากแล้ว ซึ่งบางครั้งเราหลีกเลี่ยงไม่ได้ ก็จำเป็นต้องไป

ผู้สัมภาษณ์: รถติดในช่วงเวลาเร่งด่วน นะค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: แต่ช่วงนี้ ก็ไม่ติดเท่าไหร่แล้ว ช่วงปิดเทอมด้วย แล้วก็ทาง อบต. เขามีสัญญาณไฟจราจรมาติดให้ ก็ช่วยได้อีกแรงหนึ่ง แต่ยังไม่ถือว่า 100 เปอร์เซ็นต์ ส่วนก็เรื่องบ่อขยะ ซึ่งตอนนี้หมู่ 1 กับ หมู่ 5 กำลังได้รับผลกระทบเกี่ยวกับเรื่องกลิ่นจากบ่อขยะ ซึ่งออกข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ทางบ้านเราก็ไม่ค่อยได้กลิ่นเท่าไหร่ แต่มีช่วงหนึ่งได้รับกลิ่น แต่บ่อนั้นเขาฝังกลบไปแล้วแต่ก็มีบ่อใหม่ ๆ เกิดขึ้นอีก แต่ถ้าถามชาวบ้านทั่ว ๆ ไป เกือบทุกคนเขาก็ไม่อยากให้มีนะ บ่อขยะ เพราะถ้าเราวิ่งไปปลวกแดง สายวังตาผิน ก็เหม็นนะ ตอนเช้า ๆ กลิ่นจะมาเลย คือ บ่อขยะเป็นของเอกชน เรารู้ว่ามันจำเป็นต้องมี แต่เมื่อทำแล้วควรจะทำให้ดีขึ้น เพราะบางทีมีกลิ่นทำแล้วก็อย่าให้กระทบต่อส่วนรวม

ผู้สัมภาษณ์: แล้วพี่ยงค์คิดว่าเรื่องบ่อขยะ จะต้องแก้ไขอย่างไรบ้างค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: เรื่องนี้จะแก้ไขได้คือ ต้องมีผู้นำ ปัญหาตอนนี้คือไม่มีผู้นำที่จะเข้ามาแก้ไขโดยตรง ไม่มีใครกล้าเข้ามาเป็นแกนนำ เพราะว่าเป็นก็ตาย เวลามีกลิ่นอยู่ไม่ได้ก็ไปร้องเรียนที่อำเภอ อำเภอก็เงียบ ชาวบ้านอย่างเราทำอะไรไม่ได้เลยนะ เรื่องนี้แก้ไขยาก อย่างเรื่องน้ำประปา ก็มีประปาหมู่บ้านของพวกหมู่ 1 กับ หมู่ 6 ส่วนหมู่ 3 ไม่มี เราก็ดึงของหมู่ 6 มาใช้ ตอนนี้การประปาส่วนภูมิภาคก็เข้ามาจัดการในเรื่องนี้ ที่บ้านพี่ก็ขอไว้นะ แต่ได้ปีไหนก็ไม่รู้ ที่ดินข้างหน้าบ้านแถวนี้ เขาก็ขายให้โรงงานหมดแล้ว ด้านหลังก็ป้าเช็ง ซื้อไว้เกือบหมด ราคาที่ดินสูง คนก็ขายให้โรงงานหมด แถว ๆ หมู่ 1 บ่อขยะเก่า นิคมโรจนะก็ซื้อไว้เกือบ 2,000 ไร่ แถบนั้นก็แทบไม่เหลือแล้ว ซื้อไว้จนติดอ่างเก็บน้ำดอกกราย แถวสะพานสี่ก็ไม่มีเหลือเหลือก็แพงมาก ไร่ละ 10 ล้าน บ้านเราก็เหลือแถบนี้เท่านั้น เหลือจริง ๆ ก็มาบเตยนิดหน่อยเท่านั้น

ผู้สัมภาษณ์: พี่ยงค์อยากให้หน่วยงานทางภาครัฐเข้ามาดูแลเราอย่างไรบ้างค่ะ เรื่องไหนบ้าง

ผู้ให้สัมภาษณ์: ก็อยากให้ดูแลเรื่องการจราจร ให้ควบคุมดู มีระบบระเบียบมากขึ้น สุดท้ายก็บ่อขยะ อยากให้มาดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจัง ซึ่งยังมองไม่เห็นทางแก้ไข

ผู้สัมภาษณ์: ขอขอบคุณพี่ยงค์ ที่ได้สละเวลามาให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงในวันนี้ ข้อมูลในวันนี้ก็จะนำไปใช้ในการศึกษาวิจัย ซึ่งผลที่ได้น่าจะเป็นประโยชน์แก่ชุมชน เพื่อจะได้สามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นต่อไปนะค่ะ ขอบคุณค่ะ

แบบสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน

คุณ ชัย จาริยศิลป์

ตำแหน่ง ตัวแทนผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 6 บ้านมาบยางพรใหม่

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 เดือน เมษายน พ.ศ. 2556

ผู้สัมภาษณ์: สวัสดีค่ะ เนตรทราย นิสสัยสุข นิสิตปริญญาโท สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน คณะวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ณ ปัจจุบัน กำลังอยู่ในช่วงเก็บข้อมูลวิจัย เรื่องผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม อีสเทิร์นซีบอร์ด ระยอง โดยแบ่งผลกระทบออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสุขภาพ ซึ่งพื้นที่ทำการศึกษา คือ ชุมชนตำบลมาบยางพร นะค่ะ คืออยากจะทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่ชุมชนตำบลมาบยางพร มีโรงงานต่าง ๆ เข้ามาประกอบกิจการจำนวนมาก คือโรงงานอุตสาหกรรมส่งผลกระทบต่อชุมชนของเราอย่างไรค่ะ ในด้านไหนบ้าง ดีหรือไม่ดี และถ้าไม่ดีเราจะแก้ไขปัญหาเหล่านั้นอย่างไรบ้างค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: อยู่ที่นี่ ตั้งแต่ตรงนี้ยังเป็นป่า ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม มีแต่ไร่มันสำปะหลัง สวนผัก ดินแถวนี้ยังเป็นดินแดงอยู่เลย เมื่อก่อน 1 ทุ่ม แถวนี้เงียบมาก รถไม่มีวิ่ง แต่เดี๋ยวนี้ทุกสิ่งทุกอย่างมันเปลี่ยนแปลงไปหมด รถมากขึ้น จากทำไร่ก็เปลี่ยนเป็นอาชีพอื่น การที่ชุมชนเรามีโรงงาน มันก็มีทั้งดีและไม่ดี ข้อดีก็เช่น มีธุรกิจใหม่ ๆ เกิดขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น ผลเสียเช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ปัญหาเรื่องอากาศ อากาศเสีย มีควันพิษ มีเสียงดังจากโรงงาน เราอยู่ตรงนี้เราจะได้ยิน แต่ถ้าไกลมาก ๆ อาจไม่ได้ยิน เรื่องน้ำ เวลานี้ก็ไม่พอใช้ เราต้องกั้นห้วยเพื่อเอาน้ำมาใช้ผลิตเป็นน้ำประปาหมู่ 6 ถ้าประปาส่วนภูมิภาคมาเราก็ทำต่อไป เพราะน้ำเหมือนจะไม่พอใช้ภายในหมู่บ้าน เพราะการประปาส่วนภูมิภาคจะผลิตน้ำประปาเพื่อป้อนไปสู่พัทยา

ผู้สัมภาษณ์: การประปาส่วนภูมิภาคเขาเอาน้ำมาจากไหนค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: เอาจากอ่างเก็บน้ำมาบประชัน ประปาหมู่บ้านยังคงทำต่อไปเรื่อย ๆ เพราะว่าการประปาส่วนภูมิภาคเขายังมาไม่เต็มรูปแบบ ประปาหมู่บ้านของเราราคาถูกคุณภาพสู้ของเขาไม่ได้ ภูมิภาคแพงเพราะเขาคิดในอัตราก้าวหน้า ประปาหมู่บ้านมันพัฒนาแบบชาวบ้าน ๆ นะ ราคาเลยถูก ต้นทุนถูก ชาวบ้านจึงไม่ค่อยอยากเปลี่ยนไปใช้ของภูมิภาค

ผู้สัมภาษณ์: ไฟฟ้าช่วงนี้มีปัญหาอะไรบ้างหรือเปล่าค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ไฟฟ้าตอนนี้ดีแล้วนะ เมื่อก่อนมีปัญหาหม้อแปลงระเบิดบ่อย ไฟตก แต่ปัจจุบันมีการขยายเขต ทำไฟใหม่ จึงดีขึ้นแล้ว ตอนนี้ปัญหาเยอะ ๆ คือรถติดนั่นแหละ

ผู้สัมภาษณ์: ปัญหารถติด ในความคิดเห็นของพี่ชัย คิดว่าเราจะแก้ปัญหานี้อย่างไรดีค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: มันต้องสร้างทางเพิ่ม ขยายทางเพิ่ม หรือทำเส้นทางเพิ่มขึ้น มีการสร้างทางสักจากสะพานสี่ไป อบต. จาก อบต. ไปสยามอีสเทิร์น ทำเส้นทางรอบ ๆ นิคม คืออยากให้งบประมาณเข้ามามาก ๆ หน่อย ในส่วนนี้ เพราะถนนถือเป็นเส้นทางเศรษฐกิจ ช่วงที่รถติดคือช่วงที่มีตลาดนัดเกือบทั้งหมด เดี๋ยวนี้คนก็แออัดมาขึ้น นี่คือผลกระทบที่มาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์น ซีบอร์ด ระยอง ด้วยนะ ทำให้ประชากรเยอะขึ้น คนเข้ามาประกอบอาชีพทำโรงงาน มาค้าขาย แย่งกันอยู่ รถก็ติด ปัญหาอื่น ๆ ก็ตามมาเป็นลูกโซ่ เรื่องรถติดจะให้ตำรวจเข้ามากวดขันจับปรับ ในเรื่องนี้ก็ทำได้ไม่ทั่วถึง เพราะมีตำรวจน้อย ส่วนเรื่องเวลาวิ่งของรถบรรทุก รถพ่วง รถ 6 ล้อ เขากำลังวางแผนกันอยู่ ว่าจะให้วิ่งในเวลาใดได้บ้าง

ผู้สัมภาษณ์: แล้วเรื่องที่พักอาศัยยังขาดแคลนอยู่ไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ยังคงขาดแคลนอยู่นะ ยังไม่เพียงพอ เพราะราคาที่ดินราคาแพง ค่าวัสดุอุปกรณ์ราคาสูง ราคาอิฐ หินปูนทรายขึ้นหมด คอนโด ทาวเฮาส์ บ้านเดียว เกิดขึ้นมากแต่ก็คงยังไม่เพียงพอ เพราะว่ามีคนเข้ามาอยู่มากกว่าเดิม ขโมยเยอะขึ้นด้วยนะ ยาเสพติดก็เยอะ แก้ไขยังไม่หมด ส่วนในด้านของโรงเรียนมัธยม งบประมาณยังขาดอีก 8 ล้านบาท คือ ค่าก่อสร้างนะ งบอุปกรณ์อะไรต่าง ๆ ก็ยังไม่มีด้วย ส่วนใหญ่ชาวบ้านก็ช่วยบริจาคทำกันเองขอจากโรงงานบ้าง งบของโรงไฟฟ้าก็ไม่ได้ที่จะขอมาเป็นเรื่องของโครงการเพื่อการศึกษา เหมือนกับว่าโครงการที่เราขอไปมันผิดวัตถุประสงค์ของเขา ก็เลยไม่ได้ คือเงินเขาให้กระจายเป็นหมู่ ๆ แต่ทีนี้เราคุยกันทุกหมู่ว่าจะขอมาเพื่อก่อสร้างการศึกษาได้ไหม ก็เลยโครงการไม่ผ่าน แต่ระยะหลัง เขาก็บอกประมาณว่า คณะกรรมการโรงไฟฟ้าแต่ละหมู่ไม่ได้คุยกันเอง งบประมาณเลยไม่ได้ทุกหมู่

ผู้สัมภาษณ์: นอกจากนี้ มีผลกระทบด้านไหนอีกบ้างค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ก็มีเสียงดัง แต่ช่วงระยะเวลาพักเดียว ช่วงนี้ไม่มีแล้ว เพราะโรงงานเจ๊งไปแล้ว อันนั้นโรงงานในอมตะ ส่วนกลิ่นก็มาจากโรงงานโยโกฮาม่า ซึ่งอยู่ในอมตะซิตี้

ผู้สัมภาษณ์: แต่ไม่ได้ร้องเรียนอะไรใช่ไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: เขาก็ร้องเรียนเหมือนกันนะ แต่บางทีเรื่องมันก็เงียบไปเป็นการภายใน ส่วนเรื่องบ่อขยะ ก็เป็นเรื่องที่หวานอมขมกลืน ใครบ้างจะอยากให้มี แต่เราทำอะไรไม่ได้

เราเป็นชาวบ้านเราต้องยอมรับสภาพไป พูดตามความเป็นจริงนะ เพียงแต่อย่าให้ส่งกลิ่นเหม็นเพิ่มขึ้น ส่วนวิธีการแก้ไขเรื่องนี้ก็คือ เราก็จะต้องดูแลสุขภาพของตัวเองให้ดีที่สุด จะไปงัดข้อกับเขาได้อย่างไร เหมือนเอาไม้ซีกไปงัดไม้ซุง เราทำอะไรไม่ได้ บางทีก็มีคนมาบอกว่าเหม็นจนอยู่ไม่ได้แล้ว เราก็ทำอะไรให้ไม่ได้ ที่ดินตรงบ่อขยะที่ขายไปเพราะเหม็นมากจริง ๆ นั่นแหละ ซึ่งปัญหานี้ก็เป็นปัญหาที่บ้านเราประสบอยู่ในปัจจุบัน ส่วนปัญหาปลีกย่อยเราก็ค่อย ๆ ปรับแก้กันต่อไป

ผู้สัมภาษณ์: ท้ายสุด ขอขอบพระคุณนะค่ะ ที่สละเวลามาให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงในวันนี้ จะได้นำไปใช้ในการศึกษาวิจัยต่อไป ผลที่ได้น่าจะเป็นประโยชน์แก่ชุมชน เพื่อที่จะนำเรื่องราวต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นต่อไป ขอบคุณค่ะ

แบบสัมภาษณ์ ตัวแทนภาครัฐ

สิบเอก มงคล รบชนะชน

ตำแหน่ง หัวหน้า สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 เดือน เมษายน พ.ศ. 2556

ผู้สัมภาษณ์: สวัสดีค่ะ พี่มงคล ขออนุญาตแนะนำตัวนะค่ะ น.ส. เนตรทราย นิสสัยสุข นิสิตปริญญาโท สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา จะขอสัมภาษณ์พี่มงคล เกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์น ซีบอร์ด ระยอง ใน 4 ด้านด้วยกัน คือ ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านสังคม และผลกระทบด้านสุขภาพ ทั้งนี้เพื่อที่จะนำข้อมูลเหล่านี้ไปประกอบในการวิจัย และจะได้นำผลการวิจัยที่ได้กลับมาสร้างประโยชน์ต่อชุมชนในการศึกษาครั้งต่อไป

ผู้ให้สัมภาษณ์: ครับ ผมชื่อสิบเอก มงคล รบชนะชน ตำแหน่ง หัวหน้า สำนักงานปลัด หรือเรียกว่า ตำแหน่งนักบริหารงานทั่วไป ระดับ 7 ปัจจุบันอายุ 46 ปี เริ่มปฏิบัติงานที่นี่ตั้งแต่ 15 มกราคม 2552 รวมนับถึงปัจจุบันนี้ก็ 4 ปี 4 เดือน

ผู้สัมภาษณ์: ขออนุญาตเริ่มคำถามเลยนะค่ะ คือ เมื่อก่อนตำบลมาบยางพรยังไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาประกอบการ ความเจริญอะไรต่าง ๆ ก็ยังไม่ค่อยมีเข้ามา จนกระทั่งโครงการอีสเทิร์น ซีบอร์ด ระยอง เริ่มเข้ามา ตำบลมาบยางพรก็เริ่มพัฒนาให้พื้นที่อุตสาหกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ในฐานะที่พี่มงคลได้มาปฏิบัติงานที่นี่ ชุมชนนี้ และดูแลการจัดการอยู่ พี่มงคลคิดว่าอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน คือ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอย่างไร และจะมีวิธีดำเนินการแก้ไขพัฒนาและปรับปรุงในด้านต่าง ๆ อย่างไรบ้างค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ครับ จากประสบการณ์ที่อาศัยอยู่ที่นี่นะครับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ตำบลมาบยางพรเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอปลวกแดง แต่มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากตำบลอื่น เนื่องจากเป็นเขตรอยต่อของ 2 จังหวัด คือ อำเภอปลวกแดงในจังหวัดระยอง และอำเภอศรีราชาในจังหวัดชลบุรี ซึ่งตำแหน่งที่อยู่ ณ ปัจจุบันตรงนี้ ถ้าวัดระยะทางถึงพัทยาที่เป็นแหล่งเจริญ โดยประมาณคงไม่เกิน 50 กิโลเมตร และถ้าจากตำบลมาบยางพร ถึงอำเภอเมือง จังหวัดระยองที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวก็ไม่เกิน 50 กิโลเมตร ถ้าจะไปสัตหีบก็ไปได้เลยไม่ไกล

ผู้สัมภาษณ์: ค่ะ ไม่ไกลมาก

ผู้ให้สัมภาษณ์: - ถ้าเป็นด้านโครงสร้างภูมิศาสตร์ หรือเส้นทาง ก็มีถนน 2 เส้น เชื่อมต่อทางหลวง ก็มีถนนสาย 331 และถนนปากร่วม ปลวกแดง ระยะทาง 17 กิโลเมตร ในตำบลมาบยางพร มีพื้นที่โดยประมาณ 81.72 ตารางกิโลเมตร ณ ตรงนี้ที่เข้ามาทำงานเมื่อปี 2552 พบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่เลย ประกอบอาชีพหลัก ๆ อยู่ 3 อาชีพ คือ 1) ไร่สับปะรด 2) สวนยางพารา 3) ไร่มันสำปะหลัง ทำการปลูกสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป เนื่องจากพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ที่มีอากาศร้อนขึ้น ด้วยอิทธิพลของลมทะเล และพื้นที่เป็นดินทรายและอยู่ในที่สูง คำว่า “มาบ” ก็คือ พื้นที่สูงต่ำสลับกันไป พอฝนตกน้ำท่วม พื้นที่ก็แห้งได้ไว

ผู้สัมภาษณ์: ค่ะ ประกอบอาชีพ 3 อย่างนี้ สลับกัน

ผู้ให้สัมภาษณ์: ครับใช่ พอต่อมาก็มีนโยบายจากรัฐบาล จากเหตุผลที่ว่าจังหวัดระยอง เราก็ได้ชื่อว่าเป็นเมืองอุตสาหกรรม คือ เริ่มจากมาบตาพุด มาตั้งก่อนที่แรก อุตสาหกรรมที่มาบตาพุด เป็นอุตสาหกรรมปิโตรเคมี หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อุตสาหกรรมหนัก ซึ่งอุตสาหกรรมหนักจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมาก มีผลกระทบต่อประชาชน ทำให้มีการต่อต้าน

ผู้สัมภาษณ์: คดีมาบตาพุดรุนแรงค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ครับใช่ ต่อมาความเจริญของอุตสาหกรรมตามนโยบายของรัฐบาล พยายามที่จะทำให้เป็นที่เขาเรียกกันว่า “เสือตัวที่ 5” ทำให้มาบตาพุดเป็นแหล่งต้นน้ำหรือแหล่งต้นสายของการผลิต เพื่อที่จะป้อนสู่โรงงาน ขนาดรองลงมาก็เลือกที่อำเภอปลวกแดง ก็จะมี ปลวกแดง ตาสิทธิ์ มาบยางพร แม่น้ำคู้ มาบยางพรก็อยู่หนึ่งในนั้น เมื่อมีสายการผลิตเกิดขึ้นมา ก็เกิดเขตประกอบการอุตสาหกรรมตามมา คือ สยามอีสเทิร์น และเกิดเขตนิคมอุตสาหกรรม ก็คือ อมตะซิตี้ ที่เกิดขึ้นมานะครับ เมื่อปี 2552 สยามอีสเทิร์นมีประมาณ 38 โรงงาน

ผู้สัมภาษณ์: แต่ว่าอมตะอยู่ทางด้านโน้น คือ อีกฝั่งใช่ไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: แต่ว่ามันอยู่ในตำบลเดียวกัน คือ คาบเกี่ยวคนละฝั่ง อมตะอยู่เขตหมู่ 6 สยามอยู่หมู่ 3 ส่วนหมู่ 1, 2, 5 เป็นเขตเกษตรกรรมไป เมื่อผ่านปี 2552 และ 2553 ไป ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล เหตุการณ์เสื้อเหลือง เสื้อแดงผ่านไป ทางการเมืองมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ทางรัฐบาลก็ได้ประกาศให้จังหวัดระยองเป็นเมืองอุตสาหกรรมประเภทที่ 3 คำว่าประเภทที่ 3 มันต่างจากประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 อย่างไร คือ สมมติว่าเราเป็นผู้ประกอบการบริษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทย BOI วัตถุดิบนำเข้าเครื่องจักรเสียภาษี 0 เปอร์เซ็นต์ น่าลงทุนไหมครับ

ผู้สัมภาษณ์: น่าลงทุนเลยค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: เพื่อก่อตั้งโรงงานจากเดิมที่มา 120 กว่าโรงงาน ก็มีขึ้นมาเรื่อย ๆ ในปัจจุบันนี้ 200 กว่าโรงงานแล้ว

ผู้สัมภาษณ์: ทีนี้ถามว่าโรงงานอุตสาหกรรมที่นี่ มีกระบวนการทำ EIA หรือ HIA หรือไม่

ผู้ให้สัมภาษณ์: - มีการทำ EIA มาโดยตลอด ตั้งแต่มีคดีมาบตาพุด ซึ่งในตอนแรก ๆ ประชาชนก็รู้สึกว่าเป็นของใหม่ พอนาน ๆ ไปถี่ ๆ เข้าก็รู้สึกชิน คนที่นี่นะก็ถือเป็นเรื่องปกตินะ คือบริษัทที่ปรึกษามา รู้หมดว่าเขาจะพูดอะไร พูดเรื่องอะไร ทำแล้วจะเป็นอย่างไร ต้องไม่เกิดอะไร เพราะทำ EIA ยังไม่ได้สร้างโรงงาน แค่เสนอข้อมูลหรือคาดการณ์ว่าทำแล้วจะเป็นอย่างไร ชาวบ้านก็ฟัง ๆ แต่ถ้าถามว่าทำไมชาวบ้านถึงยอมรับ คือเขายอมรับสภาพในสิ่งที่มันเป็น ไม่ให้ตั้งตรงนี้แล้วจะไปตั้งตรงไหน ทำไมถึงยอมชาวบ้าน หากเราวิเคราะห์ลึกลงไปอีก ที่ชาวบ้านยอมเพราะว่าราคาที่ดินจากราคาไร่ละ 500,000 600,000 บาท อัพ เป็นไร่ละ 2-3 ล้านบาท จนถึงไร่ละ 10 ล้านบาท เมื่อเป็นเช่นนี้ ราคาที่ดินจึงมีราคาแพง ที่ดินที่เมื่อก่อนใช้ปลูกสับปะรดก็ถูกเปลี่ยนจากสินทรัพย์มาเป็นเงินทุน คือขายที่ดินบางส่วนนำเงินมาปลูกห้องเช่า เหตุผลเพราะว่า เมื่อมีโรงงานก็จะต้องมีคน โดยพฤติกรรมมนุษย์อยากที่จะมีที่พักอาศัยใกล้ที่ทำงาน เพื่อลดระยะเวลาในการเดินทางไปกลับ เพราะโรงงานมีกฎระเบียบอะไรต่าง ๆ มากมายนะครับ ชาวบ้านก็เลยเปลี่ยนจากไร่สับปะรดกลายมาเป็นห้องเช่าแทนดีกว่า และก็รอเวลาเก็บดอกออกผล ต่อไปจึงทำให้มีห้องเช่าเกิดขึ้นมากมาย และประกอบกับจังหวัดระยองมิได้เป็นเขตควบคุมอาคาร

ผู้สัมภาษณ์: ไม่ได้ควบคุมอาคารหรอค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ไม่ได้ควบคุมอาคาร แต่มีการวางผังเรียบร้อยแร้ว คือถ้าไม่ใช่อาคารสูง อาคารใหญ่ตามที่กฎหมายกำหนด คุณอยากปลูกก็ปลูกไป

ผู้สัมภาษณ์: แล้วในปัจจุบันนี้ละค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: - เหมือนกัน ไม่ควบคุม แต่ชลบุรีควบคุมนะ แต่ระยองไม่ควบคุม แต่ว่าถ้าเข้าข่ายอาคารสูง อาคารต่ำไม่เกิน 23 เมตรขึ้นไป ก็ตัดทำตามกฎหมายควบคุมอาคาร ทำการขออนุญาตปลูกสร้างตามกฎหมาย พ.ร.บ. ฉบับปี 2522 มีบังคับใช้อยู่ แต่ในเรื่องบ่อบำบัดไขมันเราบังคับให้มีอยู่แล้ว แต่มีบางแห่งที่ทำบ้างไม่ทำบ้าง คือเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งสาธารณะต่าง ๆ มากมาย เหล่านี้คือปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อมีความเจริญขึ้น คนมาอยู่เยอะขึ้น ห้องเช่าเพิ่มขึ้น

ร้านค้าเพิ่มขึ้น รถมากขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว ปัญหายาเสพติดมากขึ้น การลักขโมยมากขึ้น เพราะที่นี่เป็นแหล่งทำให้เกิดรายได้ มีงานทำให้มีเงิน ขยะแต่เดิม 15 ตัน ปัจจุบัน 20 ตันขึ้นไป ถามว่าคนย้ายไหม ไม่ย้าย คนทั้งอำเภอปลวกแดงมีประมาณ 48,000 คน เฉพาะตำบลมาบยางพร 10,156 คน ข้อมูลเมื่อมกราคม ปีที่ผ่านมา แต่ขยะมีเยอะกว่า 20,000 กว่ากิโล

ผู้สัมภาษณ์: ขยะที่ว่านี้ คือขยะในครัวเรือนใช่ไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: อันนี้ไม่รวมขยะอุตสาหกรรม ขยะอุตสาหกรรมเขากำจัดของเขาเอง มีจำนวนหลังคาเรือนมากกว่า 14,000 กว่าหลัง คือมีบ้านพักมากกว่าคนที่อยู่ โดยดูจากเลขที่บ้านที่ไปขอ อะไรต่าง ๆ ก็เริ่มเปลี่ยนไป ที่ดินจากที่ติดแนวถนน หาไม่ได้แล้วนะ ถึงหาได้ก็ราคาสูง ต้องเข้าไปหาตามตรอกซอกซอย เมื่อมีความเจริญเข้ามา ทางกรมทางหลวงชลบท จังหวัดระยอง ก็ทำโครงการขยายเขตถนนเมื่อปี 2553 ใช้เวลา 1 ปีก็เสร็จเรียบร้อย การประปาส่วนภูมิภาคพัทยาก็ได้ทำการซื้อที่ ลงทุนไป 800 ล้านบาท ในการทำที่ผลิตน้ำประปา ผลิตน้ำส่งให้พัทยา ส่งให้ปลวกแดง

ผู้สัมภาษณ์: ตรงไหนค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ตรงริมหมู่ 3 ตรงหลังบริเวณบ้านสะพานสี่

ผู้สัมภาษณ์: อ๋อ...ค่ะ ด้านหลังโรงเรียนที่เป็น เคมเปญ ด้านหลัง

ผู้ให้สัมภาษณ์: นั่นแหละ การประปาส่วนภูมิภาคที่เพิ่งจะเปิดตัวไปเมื่อวันที่ 29 มีนาคม ที่ผ่านมา ซึ่งวันที่สัมภาษณ์วันนี้ เค้าจะมารับเรื่องราวร้องเรียน คือ รับแจ้งจากชาวบ้านในวันนี้ ที่ อบต. มาบยางพร

ผู้สัมภาษณ์: ค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: - ในด้านที่กล่าวมา คือภาพรวมทั่วไป ๆ ทีนี้เราจะกล่าวถึงด้านผลกระทบว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง เราเรื่องที่เห็นใกล้ตัวของประชาชนก่อน ที่จับต้องได้ 1) เรื่องการจราจรติดขัด ถนนมีจำกัด รถมีปริมาณเพิ่มขึ้นมากตามจำนวนคน ตามจำนวนโรงงาน และโรงงานมีการเข้า ออกพร้อมกันในช่วงเช้า เข้างาน 8 โมง รถจะติดตั้งแต่ 6 โมงครึ่ง 7 โมงครึ่ง เพื่อทุกคนจะต้องเข้าโรงงาน พอหลัง 8 โมงไปแล้ว รถจะเบาบางลง ตอนเที่ยงออกมากินข้าว มีเล็กน้อยไม่มากเท่าไหร่ ตอนเย็นเลิกงาน 5 โมง 5 โมงครึ่ง ถึง 6 โมง ก็ติดอีกนะครับ ต่อไปก็รอบ 2 ทุ่ม มี 3 รอบนะ รอบ 2 ทุ่ม คือ รอบที่เลิก OT ก็ติดอีก เนื่องจากโรงงานใช้รถบัส 2 ชั้น ในการรับส่งพนักงาน แล้วจอดไม่เป็นที่เป็นทาง ประกอบกับถนนที่มีอยู่ สายห้วยปราบปลวกแดง มีการรุกล้ำทางสาธารณะนอกเขตเสาไฟฟ้า คือ ทางสาธารณะนอกเขต

เสาไฟฟ้าจะมาลุกล้ำไม่ได้ นั่นคือความภาคประชาชน ประกอบกับความมักง่าย ของผู้ใช้รถใช้ถนน อยากจอดก็จอด จอดรถซ้อนคันทำให้ถนนแคบลง ร้านค้า แทนที่จะอยู่ในแนวเสาไฟฟ้าก็ยื่นออกมาอีก ซึ่งเราก็ทำการประสานงานกับผู้นำ ตลาดกับตำรวจ ช่วยไล่จับออกไป

ผู้สัมภาษณ์: แล้วที่มีร้านค้ามาปลูก ร้านค้าออกมานอกเขตแนวเสาไฟฟ้า เราจะทำอย่างไรค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: มันจะมีหาบเร่แผงลอย แบบนั้นขยับได้ ส่วนร้านค้า เช่น ร้าน HONDA ปลูกอาคารถาวรเลย รุกล้ำออกมานอกเขตเสาไฟฟ้าเลย

ผู้สัมภาษณ์: แล้วเราจะทำอย่างไรค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ซึ่งเขาบอกว่าเขารู้ แต่ถ้าถนนมาปรับพื้นที่เมื่อไหร่ เขาก็ยอมให้ไถปรับได้ อันนี้ ทางหลวงยังไม่ได้เข้ามาไง ถ้ามาเขาก็จะต้องเอาออกไป เขาจะดูที่แนวเสาไฟฟ้า ทีนี้มีป้ายโฆษณาสองข้างทางต่าง ๆ ที่ปักกันเป็นว่าเล่น นึกจะปักก็ปัก ถามว่า ทำไมตำรวจไม่จัดการ ตำรวจที่มีอยู่แค่ 3 คนที่ป้อมตำรวจนั้น ถามว่าไปจับตรง โน้นทีตรงนี้ที ก็ไม่ได้อะไร เราก็จัดการแก้ไขปัญหาโดยการใช้กำลัง อปพร. ในการรื้อถอน ไม่ให้ปัก มันเยอะ ๆ ก็เอาออก

ผู้สัมภาษณ์: คือไม่ให้ปักใช่ไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ไม่ให้ปัก ทุกวันนี้ลักลอบกันปักเอา มันเป็นเรื่องของการค้าต่าง ๆ การทำมาหากิน เราก็ดูตามเห็นสมควร อันไหนมันมากไปเราก็เอาออก เราแก้ปัญหา คือใช้ เจ้าหน้าที่เทศกิจช่วยกันทำงาน แต่ในที่นี้ก็ค่อยเป็นค่อยไป บางแห่งยึดศาลาปิ้งไก่ ส่วนที่กล่าวมาก็เป็นผลกระทบด้านจราจร และอีกอย่างหนึ่งก็คือ เราจะออกกฎ ไม่ให้รถบรรทุกวิ่งในเวลาเร่งด่วน

ผู้สัมภาษณ์: ค่ะ กฎนี้ใช้เมื่อไหร่ค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ตอนนี้เราเริ่มประกาศแล้วนะ ใช้เวลา 60 วัน ทำประกาศแจ้ง ประกาศห้ามไม่ให้ รถบรรทุกวิ่งในเวลาเร่งด่วน ก่อน 8 โมงเช้าให้จอด ห้ามวิ่ง ถ้าวิ่งเราจับได้เลย ห้ามวิ่งเข้า และทางหลวงชนบทมีงบประมาณมาอีก ไม่ต่ำกว่า 400 ล้านบาท ขยายถนนออกเป็น 4 เลนส์

ผู้สัมภาษณ์: ถามว่าทางแคบจะสามารถขยายได้ไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ต้องได้นะครับ ต้องเสียสละกันนะ ในส่วนนี้ก็จะเป็นงบปี 58 ไป

ผู้สัมภาษณ์: ทำแน่ใช่ไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: - ต้องทำแน่ เพราะเป็นถนนเส้นเศรษฐกิจ สังเกตได้จากถนนสาย 331 เส้นใหญ่โต มโหฬาร ทำไมไม่เจริญ แต่ทำไมมากระจุกอยู่ตรงเส้นปากร่วม สะพานสี่ เห็นทาง

นี้เป็นเส้นทางเส้น By-Pass ออกมา แต่ทำไมเจริญคนมาอยู่ เพราะมนุษย์ เมื่อโผล่หน้าก็มีกิน คนก็แห่กันมาอยู่เยอะ พอคนมาอยู่เยอะปัญหาต่าง ๆ ก็ตามมาเยอะ ปัญหามลพิษ เยอะแยะไปหมด ด้านนี้ก็เป็นปัญหาจราจร ต่อไปเป็นปัญหายาเสพติด มีการปล่อยยาเสพติด จับได้ก็ไล่ออก ออกแล้วไปไหนละ ออกแล้วก็ไปขโมยของเพื่อน ถูกไหมครับ หลักการขายก็คือว่า ผู้หญิงขาย ผู้ชายเสพ อันนี้ก็เป็นเรื่องของตำรวจ จับได้ก็ว่ากันไป โรงงานที่นี่มีปัญหาอุปสรรค คือว่า ขาดแคลนพนักงาน ถ้าตรึงหรือเข้มมาก พนักงานก็ไม่ค่อยอยู่ อันนี้โรงงานประเภทที่ 2 ประเภทที่ 1 ก็คือดีที่สุดเลย หลุดจากประเภทที่ 1 ก็เป็นประเภทที่ 2 กลาง ๆ หน่อย ประเภทที่ 3 ก็พวกใช้แรงงาน ผลกระทบสุขภาพสูง พวกสารตั้งต้น คือติดยา แต่สามารถทำงานให้ได้ก็พอแล้ว จับได้ก็ไล่ออก หลุดจากประเภทที่ 3 ก็คือขโมยของเพื่อน แก๊งลักรถยนต์ แก๊งมอเตอร์ไซค์ เยอะแยะมากมาย แต่โดยปกติร้านแถวนี้ประมาณ 3 ทุ่ม เขาก็จะปิด เขาจะรู้เวลาเลย คนงานต้องพักผ่อน เพราะว่าตอนเช้าคนต้องไปทำงาน มัวแต่กินเหล้าเมายาไม่ไปทำงานก็ไม่ได้ เขาก็ให้ออก พฤติกรรมเหล่านี้จะไม่เหมือนกับใน กทม. 3 ทุ่มจะเงียบแล้ว อย่างเช่น วันสงกรานต์ แถวนี้จะว่างแล้ว พฤติกรรมจะไม่เหมือนกับสังคมเมือง อย่างพัทยา คนจะเที่ยวทั้งวันทั้งคืน แต่ที่นี่ไม่มี เพราะเช้าเขาต้องไปทำงานกัน เวลาจะกินเหล้าเมายา เขาจะกินตั้งแต่วันศุกร์ วันเสาร์ พอวันอาทิตย์เขาก็จะหยุด เพราะต้องไปทำงาน คือพฤติกรรมของคนที่อยู่ที่นี่จะแตกต่างจากคนที่อยู่ที่อื่น ต่อไปเป็นเรื่องสาธารณูปโภค น้ำประปาก็ขาดแคลน คนเยอะก็ต้องแย่งกันใช้ เรามีประปาหมู่บ้าน แต่ก็ไม่เพียงพอที่จะใช้

ผู้สัมภาษณ์: แล้วเราแก้ปัญหาอย่างไรค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: อบต. แก้ปัญหาโดยการขุดบ่อน้ำตื้น น้ำลึก ให้ชาวบ้านไป และการประปาโดยเฉพาะห้องเช่าต้องใช้น้ำเยอะ ถ้าน้ำไม่เพียงพอต้องซื้อ นอกจากนี้ อบต. ก็มีการบรรเทาภัยแล้งในส่วนที่เสนอขอกันมา เราก็ไปบรรเทาให้ ไปช่วยเหลือในเรื่องน้ำ ส่วนเรื่องไฟฟ้า ก็ไม่น่าจะเป็นห่วง ถ้าเป็นสายเมนหลัก ทางไฟฟ้าปลวกแดงก็เข้ามาดำเนินการขยายเขตให้เลย แต่ถ้าที่ไหนไกลมากก็ต้องทำการขยายเขต อันนั้นก็ว่ากันไปตามหลัก ส่วนถนนหนทาง เราก็มีการซ่อมแซมไปเรื่อยตามงบประมาณที่เรามีอยู่ ก็จัดการปรับปรุงแก้ไขกันไป ส่วนโรงเรียน เราก็มีโรงเรียนปฐมอยู่ 4 โรงเรียน และก็โรงเรียนขยายโอกาสอีก 1 โรงเรียน ก็คือโรงเรียนสะพานสี่ ศูนย์เด็กเล็กเราก็มีอยู่ 1 ศูนย์ นับวันเด็กก็จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ปัญหาที่ตามมาในปีนี้ก็คือ หมู่บ้านจัดสรรขึ้นมาอย่างมากมายเลย เช่น สมาร์ท แลนด์ ศศิธร 2,000-3,000 หลัง เราก็นั่งวิเคราะห์ว่า ทำไมถึงเยอะแยะ ถามว่าบ้านหลังเท่าไหร่ 700,000-800,000 หรือหลัก 8 ขึ้น ทาวน์เฮาส์ธรรมดานะ ถ้าเป็นบ้านเดี่ยวก็ 1,000,000-2,000,000 บาท เขาก็ยังสร้างขึ้น ซื้อที่จากชาวบ้านสร้างขึ้นมา แต่ถามว่าทำไมเขาถึงกล้าลงทุน และทำไมผู้บริโภคถึงซื้อ ดูจำนวนโรงงาน จากที่สอบถามมานะ คือ เขาเช่าอยู่ เขาก็เสียเงิน 3,000-4,000

ผู้สัมภาษณ์: ซื้อดีกว่า

ผู้ให้สัมภาษณ์: สองคนผัวเมีย จับคู่กัน หรือดึงญาติพี่น้องจากภาคอีสานเข้ามา และก็ซื้อผ่อนเดือนละ 8,000 เขาก็ยังสามารถรับได้อยู่ ถามว่าไม่กลัวเขาไล่ออกเหรอ เขาบอกไม่กลัว ถึงแม้เขาจะย้ายไปโรงงานก็ยังอยู่ เดี๋ยวก็จ้างคนอื่นมาทดแทนอยู่ได้ เขาก็สามารถขายดาวน์ให้กับผู้อื่นได้ เงินที่ลงทุนก็ไม่ได้ศูนย์เปล่า เมื่อเขามีแนวคิดแบบนี้เกิดขึ้นมา พอเปิดตัว ก็จองบ้าน ก็หมดแล้วใน ตรงนี้ยังแทบไม่พอ นอกจากนั้นก็มีโครงการรถยนต์คันแรก คืนเงิน 100,000 ผู้ซื้อบ้านเสนอเลยว่า ถ้าเขาจะเช่าบ้านอยู่ เขาต้องการที่จอดรถ ถ้าไม่มีก็ไม่เอา หรืออีกเกรดหนึ่งก็คือ ต้องมีกล้องวงจรปิดด้วย ก็คือต้องมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มันก็พัฒนาไปตามสภาพความเป็นอยู่ เนื่องจากโรงงาน โดยเฉพาะโรงงานในอำเภอปลวกแดง 870 กว่าโรงงาน เฉพาะในตำบลมาบยางพรมากกว่า 200 โรงงาน

ผู้สัมภาษณ์: ยังไม่ได้ตั้งอีก 100 กว่าโรงใช่ไหมค่ะ ในสยามอีสเทิร์น

ผู้ให้สัมภาษณ์: ใช่ครับ และ ณ ปัจจุบันนี้ อุตสาหกรรมโรจนะ เนื่องจากวิกฤตินำ้ท่วมปี 54 ก็มาซื้อที่ดินอีกประมาณ 5,000 ไร่ อยู่ในเขตหมู่ 5

ผู้สัมภาษณ์: ซื้อแล้วใช่ไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ซื้อแล้ว กำลังจะปรับพื้นที่เพื่อให้โรงงานเข้ามาอยู่ เมื่อมีโรงงานเข้ามาอยู่ เราก็รู้อยู่แล้ว คนต้องมี รถต้องมี ขยะต้องมี ปัญหาต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ปัญหาขยะก็เพิ่มมากขึ้น ปัญหาอีกอย่างหนึ่งเลยคือ ปัญหาขยะอุตสาหกรรม เดิมเลย อดีตนายกเก่าเขาได้ทำไว้แล้ว แต่เป็นการฝังกลบขยะไม่มีคุณภาพ ฝังกลบแบบธรรมดาเอาไว้ ในอดีตนะ ต่อมากำนันก็เข้ามาทำบ่อฝังกลบขยะ แต่เขาก็ทำการฝังกลบไปแล้ว เพราะมีพวก Nominee (ตัวแทนร้องเรียน) ออกมาทำ ทำให้มีปัญหาร้องเรียนของพวกหมู่ 5 และหมู่ 1 ก็มีปัญหาข้อพิพาทกันอยู่ ถามว่าใครถูกใครผิด เจ้าของบ่อผิดไหม คนทิ้งผิดไหม คนทำให้เกิดขยะผิดไหม สรุปก็คือ บ้านใครไม่มีส้วม ทุกบ้านมีส้วมกันหมด ถูกไหมครับ

ผู้สัมภาษณ์: ถูกค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: แต่ที่ของตนกลับไม่ทิ้ง กลับไปทิ้งที่ของคนอื่น ทำให้คนคนหนึ่งเป็นผู้เสียสละขึ้นมา พลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส สร้างที่ทิ้งขยะขึ้นมา คือทำให้คนนับแสนมีความสุข แต่อีกหมื่นกว่าคนต้องทุกข์ ถ้าไม่ทิ้งที่นี่แล้วจะเอาไปทิ้งที่ไหน ทุกที่ต่างก็ไม่ยอมรับ คนอาจจะมองว่าเพื่อผลประโยชน์ เราต้องมองหลาย ๆ มุมว่าขยะเกิดจากอะไร เกิดจากความต้องการของมนุษย์นั่นเอง ถามว่าแล้วจะเอาไปทิ้งที่ไหนถ้าไม่ใช่ที่นี่ ที่ที่สมควรทิ้งกลับไม่ทิ้ง อ้างสารพัด อ้างสิ่งแวดล้อม อ้างโน่นอ้างนี่ คือ มีส้วมกลับไม่ใช้ แต่ดันไปใส่กุญแจไว้ แล้วจะมีส้วมไว้ทำไม พูดถึงบ่อขยะนะ คนทุกคนก็มีความโลภด้วยกันทุกคน ด้วยกิเลสของมนุษย์นั่นแหละเกิดเพราะความโลภ เพราะรายได้ดีรายได้สูง ก็หลาย ๆ ปัจจัย ถามว่าเมื่อทำแล้ว ทำไมไม่ทำให้ดี ก็เพราะมนุษย์ไง เราได้รับการสั่งสอนไว้ว่า การทำธุรกิจคือ การทำอย่างไรให้ได้ประโยชน์สูงสุดมากที่สุด ต้นทุนต่ำสุด ธุรกิจคือกำไร ธุรกิจไม่ได้สอนเรื่องคุณธรรม สอนแต่เรื่องกำไรสูงสุด เราจะต้องคิดไว้เลยว่าเราต้องจ่ายอะไรบ้าง จ่ายอำนาจอุปถัมภ์ เส้นสายของรัฐเท่าไหร่ มันถูกปูทางไว้อย่างผิด ๆ นั่นเอง และถามว่าจะแก้ไขปัญหาอย่างไร มันก็ต้องอยู่ที่สังคมนั่นแหละ คุณคิดอย่างไรเมื่อเป็นบ้านของคุณเอง แต่คุณกลับไม่กล้าให้คนนอก กรมควบคุมมลพิษจังหวัด คนโน่นคนนี้มา ถามว่าเขาจะมาไล่ปิดบ่อขยะไหม เขาทำตามหน้าที่ของพวกเขาเท่านั้น แต่คนที่เป็นเจ้าของบ้านกลัวอิทธิพลเพราะเขารวย ขายที่ดินโดยซื้อที่ดินราคาแค่แสน แต่ขายเป็นล้าน ๆ แต่ที่อื่นทำไมถึงกล้า เพราะเขาเป็นคนจนไง ไม่มีอะไรจะเสีย นี่คือปัญหาที่สะท้อนให้เห็นว่าทำไมคนถึงไม่ลุกออกมาต่อต้าน เพราะกลัวอำนาจเงิน อยากทำก็ทำไป เดี๋ยวเรามีเงินเราก็ย้ายไปอยู่ที่อื่น ชัดเจนไหมครับ

ผู้สัมภาษณ์: ชัดเจนค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: มันเป็นเรื่องของผลประโยชน์ ขัดผลประโยชน์ตายไหม ใครจะรับผิดชอบชีวิตเขา ถ้าเรามีเงินสัก 100 ล้าน เงินเป็นของเราเลยนะ มีอำนาจในการใช้จ่ายเต็มที่ อยู่แบบราชา เป็นคุณหญิงคุณนายสบาย เรื่องอะไรต้องเอาชีวิตมาเสี่ยง เรื่องอะไรต้องร้องแร่แห่กระเชิง คนอื่นเขาเข้ามาเขาก็ทำตามหน้าที่ เขาก็ส่งต่อปัญหาเป็นทอด ๆ ส่งให้นายก ส่งให้นายอำเภอ ส่งศาล ส่งรัฐบาล ถามว่ารัฐบาลรู้ไหม รัฐบาลรู้ แต่เขาอยู่นิ่ง ๆ เฉย ๆ เพราะไม่รู้จะเอาขยะไปทิ้งที่ไหน คือต้องหาที่ทิ้งมา สมมติว่าเราเป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม รู้ทั้งรู้ว่ามีกากอยู่

ผู้สัมภาษณ์: แบบนี้ก็อยู่ที่โรงงานอุตสาหกรรม ใช่ไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: มันก็หลาย ๆ ปัจจัยนะครับ บอกแล้วว่าธุรกิจคือกำไร ต้องการลดต้นทุน เพราะอะไรต่างชาติไม่ตั้งโรงงานที่ประเทศของเขาละ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี จีน เขารู้ว่ามันมีมลพิษ และในทางธุรกิจ การตลาดเท่านั้นที่จะทำกำไรสูงสุดได้

ผู้สัมภาษณ์: ปัญหาเหล่านี้จะแก้ไขอย่างไรค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ผู้ประกอบการจะต้องมีจรรยาบรรณ มีธรรมาภิบาล คุณจะต้องทำให้ถูกต้อง กำไรเมื่อได้ 100 เปอร์เซ็นต์แล้ว ต้องกลับคืนสู่สังคมบ้าง เพื่อดูแลสุขภาพ

ผู้สัมภาษณ์: ค่ะ ตอบแทนสู่สังคมใช่ไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ใช่ไหน ๆ คุณก็ทำให้มันเกิดแล้ว คุณฆ่าคนตายไปแล้วจะให้เขาฟื้นคืนมาไม่ได้ แต่จะเยียวยาอย่างไรเท่านั้นเอง

ผู้สัมภาษณ์: และตอนนี้เขาได้มาทำไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์ มนุษย์ยังมีกิเลสอยู่ไง ยังมีความต้องการอยู่ กำไรสูงสุด ยอมถูกด่า ยอมเป็นคนบาป เพื่อจะได้ไปแสวงสุขในภายภาคหน้า

ผู้สัมภาษณ์: บ่อขยะนะค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ถามว่าจะแก้ไขอย่างไรใช่ไหม

ผู้สัมภาษณ์: ไม่ได้ถามว่าจะแก้ไขอย่างไรนะค่ะ โอกาสข้างหน้า มีโอกาสที่จะหยุดกิจการไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ตราบใดที่ยังมีผลประโยชน์อยู่ เขาก็ทำต่อไป

ผู้สัมภาษณ์: มีความรู้สึกว่าเป็นมลพิษที่น่ากลัวมาก

ผู้ให้สัมภาษณ์: สมมติว่าบ่อขยะ คือพื้นที่ปลายแหลมสูงสุดของสามเหลี่ยม การที่จะยุบปลายแหลมที่มีฐานคอยดันอยู่ ถ้าจะทำให้บ่อขยะหยุดได้นั้น คุณต้องทำลายฐานมันก่อน ซึ่งถามว่ายากไหม

ผู้สัมภาษณ์: ยากเลยค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ฐานคุณคือใคร ถ้าทุกคนรุมที่จะมาทิ้ง ตั้งแต่ อบจ. มาเลย ถ้าคุณจะทำลายมัน คุณจะต้องทำลายฐานมันก่อน ป้องกันไม่ให้มาทิ้ง ทางแก้ก็คือ เปิดได้ก็เปิดไป แต่ป้องกันไม่ให้รถขยะมาทิ้ง ถามว่าทำได้ไหม ตั้งด่านสกัดรถขยะเลย ทุกเส้นทางรถขยะห้ามผ่าน แต่เชื่อเถอะว่าด่านเหล่านั้นโดนถล่มแน่นอน ใครจะกล้าทำ แต่ถ้ารัฐบาลทำมันก็จบนะ ชาวบ้านก็ช่วยกันแก้ได้ แต่แบบนี้ใครจะช่วยเดี๋ยวถูกยิงตาย คนสองคนก็แขยงแล้ว เพราะว่ากลัว

ผู้สัมภาษณ์: เราก็ต้องทนรับสภาพไป

ผู้ให้สัมภาษณ์: ต่อไปเป็นเรื่องสุขภาพของประชาชน ประชาชนในพื้นที่มักไม่ได้เข้าไปในโรงงาน แต่มีผลกระทบทางอ้อมเท่านั้นเอง แต่คนที่ได้ผลกระทบจริง ๆ เหล่านั้น คือ พนักงานที่อาศัยอยู่ในโรงงาน อย่างโรงงานรับคนงานตั้งแต่อายุ 18 ปีขึ้นไป ไม่เกิน 35 ปี คืออยู่ในวัยทำงาน กำลังมีแรงทำงาน ภูมิต้านทานโรคสูง ถ้าแก่ก้อเชิญออก ไอมากก็กลับไปรักษาที่บ้าน 30 บาทรักษาทุกโรคก็รับผิดชอบไป ซึ่งกว่าอาการของโรคจะแสดงผล ก็ไม่มีหลักฐานที่จะสามารถพิสูจน์ได้ว่า เกิดจากโรคอะไร คือ ไม่ได้ตายแบบปัจจุบันทันด่วน ภาระค่าใช้จ่ายก็จะถูกผลักเป็นของรัฐบาล แต่ตัวต้นทุนคือโรงงาน ถามว่าโรงงานป้องกันไหม ก็ป้องกันให้ปิดโน่นปิดนี่ แต่ถ้าร้อนพนักงานทนไม่ไหวก็ถอดออก แต่ถามว่าทำไมทนได้เพราะแข็งแรง อาการจะออกอีกทีก็ 40 ขึ้นไป คนที่รักษาคือรัฐบาล 30 บาทรักษาทุกโรค ประกันสังคมไม่ค่อยได้จ่ายหลอก เพราะไม่ค่อยได้ป่วย เพราะโครงสร้างร่างกายมนุษย์ยังแข็งแรงอยู่ ประกันสังคมจึงไม่กลัวที่จะป่วย เห็นไหมครับ โรงงาน โรงไหนที่เห็นว่าไม่ปลอดภัยจะเห็นชัดมาเลย มีพนักงานป่วย แต่ถ้าโรงไหนไม่เห็นก็เหมือนตายผ่อนส่ง ซึมทีละนิด หรือถ้ามีอาการก็ออกเลย ทางโรงงานก็ทำเหมือนโรงงานขาดทุน ผลกำไรน้อย ลดการผลิตลง ย้ายไปแผนกอื่น ลดโอที เหตุผลสารพัด หรือไม่ก็จ้างออก เพราะตามกฎหมายแรงงานถ้าพิสูจน์ได้ว่ามีการเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน จะทำให้จ่ายเยอะกว่า โรงงานก็เอาเงินไปจ้างพนักงาน 3-6 เดือนให้ออกไปอยู่บ้าน พอประกันสังคมหมดก็ไม่สามารถเรียกร้องอะไรได้อีกแล้ว เหตุการณ์แบบนี้ต้องมองในเชิงลึกนะครับ อย่ามองแค่ผิวเผินตายผ่อนส่ง ผลกระทบมันชัดเจนอยู่แล้วนะ แต่จะมีบางบริษัทมี ISO 9,000 หรือ 14,000 แต่ก็เพียงบางส่วน แต่ก็ยังดีนะเขายังช่วยป้องกันพนักงาน

ผู้สัมภาษณ์: บริษัทที่ไม่ได้ ISO ให้เปิดกิจการไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: เปิดได้ แต่ถ้าได้ ISO 9,000 เขาก็จะโดนบีบบังคับเรื่องคุณภาพ เพื่อให้ทัดเทียมกัน แต่ถามว่าปรับได้จริงไหม จาก 9,000 เป็น 14,000 ซึ่งอาจจะปรับได้จริง ณ เวลานั้น แต่ถามว่าปฏิบัติหรือรักษาคุณภาพได้ตลอด ตอบยาก เขาก็จะจ้างคนมาประเมิน ตอนประเมินอาจผ่าน แต่หลังประเมินเราก็ตอบไม่ได้ สุดท้ายนะ แนวทางแก้ปัญหาก็คือ ถ้าทุกบริษัทมีธรรมาภิบาลที่สูงกว่ากฎหมาย ทำให้สังคมบ้าง ทุกคนอยากเป็นคนดี ไม่มีใครอยากเป็นคนไม่ดี แต่บางครั้งด้วยความโลภ ความต้องการ อำนาจของความหิวเงิน แต่เมื่อคุณได้สิ่งตรงนี้ครบหมดแล้ว คุณก็สมควรที่จะรับผิดชอบสังคมบ้าง มันถึงจะทำให้เราไปด้วยกันได้

ถึงแม้เราจะวิ่งไปข้างหน้าแล้วนั้น ให้หยุดรอคนข้างหลังสักนิด ไม่ใช่จะตัดมันทิ้งอย่างเดียวก็โอเคนะ มีอะไรเพิ่มเติมไหม

ผู้สัมภาษณ์: ก็สมควรแก่เวลา คงไม่มีนะค่ะ ขอขอบคุณพี่มงคลนะค่ะ ที่ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ และข้อมูลที่ได้รับในวันนี้จะได้นำเอาไปศึกษาวิจัยต่อไป ซึ่งผลที่ได้น่าจะเป็นประโยชน์กับชุมชน เพื่อจะนำไปสู่การปรับปรุงที่ดีขึ้น ขอขอบพระคุณพี่มงคลอีกครั้งค่ะ

แบบสัมภาษณ์ กลุ่มแกนนำภาคประชาชน

ชื่อ ทิวา แตงอ่อน

ตัวแทนกลุ่ม รักษ์บ่อวิน

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 เดือน เมษายน พ.ศ. 2556

ผู้สัมภาษณ์: สวัสดีค่ะ พี่ทิวา ขออนุญาตแนะนำตัวค่ะ ชื่อ เนตรทราย นิสสัยสุข นิสิตปริญญาโท สาขา การจัดการภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยบูรพา ตอนนี้กำลังศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ผลกระทบจาการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์น ซีบอร์ด ระยอง โดยผลกระทบ 4 ด้าน ได้แก่ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ช่วงนี้อยู่ในช่วงเก็บข้อมูลวิจัย ขออนุญาตมาทำการสัมภาษณ์พี่ ทิวา เพื่อจะได้นำผล เหล่านี้มาใช้ในการศึกษา และสามารถนำผลการศึกษามาสร้างประโยชน์แก่ชุมชน

ผู้ให้สัมภาษณ์: สวัสดีครับ จากที่น้องส่งเมล์มาให้พี่ได้อ่านแล้ว จริง ๆ หัวข้อที่น้องทำมีคนทำเยอะอยู่นะครับ แต่ปัญหาจริง ๆ อยู่ที่ การจัดการขยะอุตสาหกรรม ฉะนั้นวันนี้ข้อมูลที่น้องได้จะได้เกี่ยวกับ เรื่องขยะอุตสาหกรรมอย่างเดียวนะ เพราะตอนนี้ในภาคตะวันออกหรือประเทศไทยเลยก็ว่าได้ ปัญหาขยะอุตสาหกรรมทั้งนั้น พี่กำลังทำหนังสือให้เกิดการผลักดันในการกำจัดขยะทั่วประเทศ หัวข้อที่อยากให้น้องทำก็คือ ขยะอุตสาหกรรมปัญหาและทางออก ปัญหาพี่รู้ พี่ไปดูบ่อฝังกลบขยะมาทั่วประเทศ จุดลักลอบทิ้งกากของเสียในภาคตะวันออก เมื่อไม่กี่วันนี้เพิ่งทำข้อมูลเสร็จ ปัญหารู้แล้ว ทีนี้จะมีวิธีจัดการอย่างไร

ผู้สัมภาษณ์: คือ อยากทราบแนวคิดของพี่ค่ะ ว่าอุตสาหกรรมส่งผลดีหรือไม่ดีอย่างไรกับชุมชนบ้างค่ะ อยากทราบแนวคิด และ วิธีการจัดการค่ะพี่

ผู้ให้สัมภาษณ์: ถ้าอย่างนั้นก็ได้นะเดี๋ยวพี่อธิบายให้ฟัง ในความคิดของพี่นะ หนึ่งนิคมอุตสาหกรรม หนึ่งบ่อฝังกลบขยะ หมายถึง โรงงานอุตสาหกรรมสร้างขยะ ฉะนั้น โรงงานอุตสาหกรรมต้องรับผิดชอบ อย่าผลักภาระในการจัดการขยะไปให้ชาวบ้านรับผิดชอบ ถูกไหม

ผู้สัมภาษณ์: ถูกค่ะพี่

ผู้ให้สัมภาษณ์: หนึ่งนิคมอุตสาหกรรม หนึ่งบ่อฝังกลบขยะ สมมุตินี่คือ นิคมอุตสาหกรรมนี่บ่อฝังกลบขยะ คุณสร้างไว้ตรงกลางเลย ตรงนี้เป็น Buffer Zone มีแนวกันชนที่ชัดเจน ขุดฝังกลบไว้ตรงนี้ 20-30 ปี คุณก็ฝังไว้ตรงนี้ คือ ไม่ให้ออกไปไหนให้อยู่ในพื้นที่ ที่เป็นบ่อขยะในในนิคมอุตสาหกรรม สมมุตินี่คือ นิคมอุตสาหกรรม 1,000 ไร่ ตรงนี้บ่อฝังกลบขยะ ฉะนั้นขยะอันตราย จะไม่ออกไปข้างนอกเลย

คนที่สระแก้ว ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี อะไรก็แล้วแต่ จะไม่ได้รับผลกระทบคือ ณ ปัจจุบันนี้ โรงงานอุตสาหกรรมก่อขยะ แต่ผลักความรับผิดชอบ ในการจัดการไปให้ชาวบ้าน

ผู้สัมภาษณ์: คือหมายถึง ทำอีกที่แต่ไปไว้อีกที่ ทำจังหวัดนี้ ไปไว้จังหวัดอื่น ใช่ไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ถูกต้องครับ ซึ่งไม่เป็นธรรม มันมีดีและไม่ดีอย่างไรรู้ไหม

1. ขยะจะไม่มีการเคลื่อนย้าย ไม่มีการเคลื่อนไหวไม่มีอุบัติเหตุปัญหาในการขนด้วย
2. เราไม่ต้องหาที่กำจัดขยะ เพราะขยะอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมเท่านั้น
3. ไม่ทำลายแหล่งผลิตอาหาร
4. โรงงานต่าง ๆ ที่อยู่รอบบ่อฝังกลบขยะ ที่เขามีศักยภาพมาก ๆ เช่น ญี่ปุ่น อเมริกา สวีเดน อะไรก็แล้วแต่ เขาจะจัดการดูแลของเขาเอง คือ ถ้านิคมอุตสาหกรรมทำไม่ดีเขาจะโวยวาย คือถ้าเขาจัดการได้ดี คนรอบข้างพื้นที่จะไม่ได้รับความเดือดร้อน

ผู้สัมภาษณ์: คือ ณ ตอนนี้ ขยะที่มีการเคลื่อนย้ายจากอีกที่ไปอีกที่ คือ ขยะจากโรงงานอุตสาหกรรมทั้งนั้น ใช่ไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ถูกต้องครับ กรมโรงงานอุตสาหกรรม เป็นลักษณะแบบนี้ อุตสาหกรรมสร้างขยะก็มีบริษัทที่มีใบอนุญาตกำจัดขยะมารับ คุณมีน้ำเสีย 100,000 ลิตรต่อเดือน สมมุติน้ำเสียลิตรละ 5 บาท 100,000 ลิตรก็ 500,000 บาท ก็จะมีบริษัทที่มีใบอนุญาตเข้ามารับน้ำเสียไปบำบัด อาจจะเอาไปทิ้งที่ ฉะเชิงเทรา หรือที่ไหนก็ได้ อาจจะมีระบบการจัดการที่ดีหรือไม่ดี ไม่มีใครสามารถรับรู้ได้ เสร็จแล้วเขาก็เอาใบกำกับการขนส่งหรือใบ (Manifest) หรือ ใบสก. 3 กลับมาให้บริษัท หลังจากแล้วบริษัทต่าง ๆ นี้ก็จะเอา Manifest นี้ส่งกลับไปให้โรงงานอุตสาหกรรม ก็คือว่าได้กำจัดขยะไปอย่างถูกต้องเรียบร้อยแล้ว แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ บริษัทที่รับเอากำจัดนั้นเอาไปทำได้ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ แต่บางครั้งเขาไม่ได้เอาไปกำจัดที่ถูกต้องเอาไปลักลอบทิ้ง คือ ณ. ปัจจุบันเป็นแบบนี้หมด คือ มีใบอนุญาต 105, 106 มาเสนอ สมมุติมี 3 บริษัท เข้ามาเสนอ ลิตรละ 5, 6, 7 บาทตามลำดับ เจ้าของโรงงานก็จะต้องเอา 5 บาท เพราะต้นทุนต่ำกว่า พี่เป็นเจ้าของโรงงานพี่ก็จะปล่อยให้ชาวบ้านกับบริษัทรับไปจำกัดไปทะเลาะกันเอง ซึ่งคนนั้นอาจจะเป็น นายก อบจ. ฉะนั้นในความคิดของพี่ที่สามารถแก้ไขได้จริง ๆ คือ หนึ่งนิคมอุตสาหกรรม

หนึ่งบ่อฝังกลบขยะ คือ นิคมอุตสาหกรรม หนึ่งนิคมให้บริการจัดการให้ครบถ้วน เราอยู่รอบ ๆ เราก็จะไม่ได้รับผลกระทบ โอเคไหมแบบนี้

ผู้สัมภาษณ์: ทุกวันนี้ ในนิคมแต่ละนิคม เขาไม่มีบ่อฝังกลบเหรอคะพี่

ผู้ให้สัมภาษณ์: ไม่มีครับ มีแค่ที่บำบัดน้ำเสียส่วนกลาง แต่ถ้าเป็นขยะอันตรายพวกนี้เขาจะใช้บริษัทที่มีใบอนุญาต ซึ่งขยะพวกนี้จะไปไหนก็จะต้องไปบ่อฝังกลบอย่างที่เห็นกันอยู่ ซึ่งเอาไปทิ้งบางทีตรงบริเวณที่ทิ้งเป็นพื้นที่ผลิตอาหารทั้งหมด ซึ่งเกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหาร เพราะเป็นพื้นที่สีเขียว บางทีบ่อฝังกลบ พวกนี้อยู่ได้ด้วย อิทธิพลท้องถิ่นไม่ได้มีการกำจัดขยะที่ดีเหมือนพื้นที่ ที่ มาบยางพร ที่เห็นทุกวันนี้ ซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีกลิ่น พอหลุมนี้เต็ม เขาก็จะเปลี่ยนที่ใหม่ไปเรื่อย ๆ ตรงนี้ คือเรื่องราวของบ่อวินที่มีพื้นที่คาบเกี่ยว มาบยางพร ด้านนี้คือ ห้วยมะนาว พี่ประท้วงตั้งแต่ กันยายน 2553

ผู้สัมภาษณ์: ที่บ่อวินตรงนี้ ที่ได้รับ คือ กลิ่นใช่ไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: เรื่องกลิ่นครับ พี่ก็ทำหนังสือร้องเรียนไป ตั้งแต่ผู้ใหญ่บ้าน จนถึง นายกรัฐมนตรี

ผู้สัมภาษณ์: แล้วนิคมเขาจัดการแก้ไขอย่างไรบ้างค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: การนิคมเขาเฉย ๆ นะ ถ้าเป็นหน่วยงานราชการเขาจะไม่ค่อยกล้ายุ่งเหมือนกับว่ายื่นหนังสือไปเขาก็เฉย ๆ พี่ยื่นร้องเรียนตั้งแต่ สช. กรมควบคุมมลพิษ พี่ยื่นมาหมดเวลาจัดเวทีเรียกร้องก็มีคนมาช่วยกัน คนเหล่านั้นก็เป็นคนบ่อวินทั้งหมด นอกจากนั้นพี่ก็ทำการสำรวจลำน้ำ ในห้วย หนอง ก็ใช้ GPRS เดินกดจุดพิกัดเดินสำรวจไปด้วย เพราะอีสวอเตอร์ ก็ดูดน้ำในห้วยนี้ไปใช้ผลิตน้ำประปา ตั้งแต่บริเวณ หนองก้างปลา ซอยสุพรรณ สุดท้ายลงมาที่อ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล 3 ตำบลที่ได้รับ คือ บ่อวิน มาบยางพร ปลวกแดง

ผู้สัมภาษณ์: ค่ะ ต้องขอบคุณพี่ทิวามากค่ะ ที่ให้ข้อมูลข้อเท็จจริงในด้านนี้เพราะจะได้นำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ประกอบในการวิจัยต่อไป ขอบคุณมากค่ะ

แบบสัมภาษณ์ ตัวแทนองค์กรภาคอุตสาหกรรม

วรานล สุพรรณกุล

ตำแหน่ง Senior Manager Safety Health and Environment Department

บริษัทเหมราชอีสเทิร์นซีบอร์ด อินดัสเรียลเอสเตท จำกัด

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 เดือน เมษายน พ.ศ. 2556

ผู้สัมภาษณ์: สวัสดีค่ะ พี่วรานล ก่อนอื่นขออนุญาตแนะนำตัวนะค่ะ เนตรทราย นิสสัยสุข นิสิตปริญญาโท สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ปัจจุบันอยู่ในช่วงเก็บข้อมูลวิจัย โดยหัวข้อวิจัย ที่ทำผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์น ซีบอร์ดระยอง โดยแบ่งผลกระทบ ออกเป็น 4 ด้าน คือ สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ครับ ทางเรายินดีนะครับ ก่อนอื่นขออธิบายก่อนว่า ศูนย์เฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมก่อนนะครับ ศูนย์นี้ตั้งตามนโยบายของการนิคม

ผู้สัมภาษณ์: แสดงว่าศูนย์แบบนี้ ทุกนิคมมีถูกไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ไม่ถูกครับ มีแค่ที่นี้ที่เดียว ณ ตอนนี้ศูนย์นี้เรียกว่า Emc^2 (Environmental Monitoring Control Center) มีศูนย์เฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม ศูนย์ใหญ่อยู่ที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด เราก็เป็นแห่งที่สองที่ได้รับการคัดเลือกที่เขาเรียกว่า Pilot-Scale คือโครงการนำร่องขึ้นทำตาม แต่ในปัจจุบันผมไม่น่าใจเกี่ยวกับสถานะของนิคมขึ้น เท่าที่ทราบคือ ที่นี่และมาบตาพุดถือว่าใช้ได้

ผู้สัมภาษณ์: ค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ซึ่งบทบาทของศูนย์เฝ้าระวัง มันก็จะมีเฉพาะในเรื่องของการเฝ้าระวังทาง EIA เท่านั้น สถานีตรวจวัดที่เราดึงข้อมูล แต่ไม่ใช่ในลักษณะที่นอกเหนือไปจาก EIA ยกเว้นเรามีอีกรูปแบบหนึ่งคือ เรามีการร้องเรียนผ่านศูนย์เฝ้าระวัง ฯ ได้สามารถสามารถเข้าไปร้องเรียนในเว็บไซด์ได้ แต่ส่วนใหญ่คนก็ไม่ค่อยได้สนใจโทรมาง่ายกว่า เพราะเรามีการทำชุมชนสัมพันธ์ ทำให้เราใกล้ชิดกับชุมชนอยู่แล้ว เขาก็โทรมา เขามีเบอร์ของทีมของการนิคมเหมราชมีแถบจะทุกระดับ พนักงานเลยก็ว่าได้ พอโทรมาเราก็ปฏิบัติทันทีแต่สำหรับคนที่ไม่เคยสัมผัสกับเรา อาจจะใช้ศูนย์นี้เข้ามาร้องเรียนหรือแนะนำเสนอแนะเรื่องราวต่าง ๆ แต่ว่าปริมาณน้อย ในที่นี้ผมยังไม่ค่อยเข้าใจ ว่าต้องการข้อมูลประเภทไหน อย่างไร

ผู้สัมภาษณ์: จะขอกล่าวถึง การเก็บข้อมูลวิจัยสักนิดนะค่ะ คือจะมีการแบ่งกลุ่มให้ข้อมูลสำคัญออกเป็นกลุ่ม ๆ กลุ่มแรก คือ กลุ่มผู้นำชุมชนตัวแทนภาครัฐ ตัวแทน

ภาคอุตสาหกรรม และตัวแทนชาวบ้านดั้งเดิมจากการเก็บข้อมูลที่ผ่านมานะค่ะก็มีข้อร้องเรียน เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในเรื่องขยะอุตสาหกรรม อยู่ในระดับแรก ๆ ของการพูดคุยนะค่ะ คือ มีความหมายเหมือนกับว่า ทำไมนิคมอุตสาหกรรมในแต่ละแห่ง ไม่มีแหล่งกำจัดขยะเป็นของตัวเอง ค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: คือจริง ๆ แล้ว เราต้องบอกกันว่า นิคมอุตสาหกรรม จะขออธิบายก่อนเล็กน้อยว่าก่อนเป็นนิคมอุตสาหกรรมเลยนะครับ อุตสาหกรรมก็มี 2 ลักษณะ

1. ส่วนที่อยู่ใน Zoning ในเขตนิคมอุตสาหกรรม ประกอบการบ้าง เขตส่วนอุตสาหกรรมบ้าง

2. Free Form คือ อยู่ตรงส่วนไหนก็ได้ในพื้นที่ อันนี้คือ ลักษณะของการเกิดอุตสาหกรรมในประเทศเรา เมื่อก่อนไม่มีการรวมกลุ่ม มี 1,000 โรงงาน ก็มี 1,000 จุดน้ำทิ้ง ก็มี1,000 แหล่งขยะ เจ้าหน้าที่ที่ดูแลในส่วนตรงนี้มีจำนวนจำกัด การควบคุมดูแลแถบจะเป็นไปไม่ได้เลย การตรวจสอบก็ไม่ได้ ก็เลยมีแนวคิดว่าให้มารวมกันเป็นกลุ่ม 1,000 โรงงานก็มารวมกันอยู่ในนิคม จาก 1,000 จุดน้ำทิ้งก็เหลือแค่ 1,000 จุดน้ำทิ้ง การตรวจสอบก็ทำให้มีการตรวจสอบดีมากขึ้น ขยะที่ออกมาจากโรงงาน เมื่อก่อนไปไหนก็ได้ ตอนนี้ก็มีหน่วยงานที่ตรวจสอบมากขึ้น ทั้งในส่วนของนิคมเอง และในส่วนของโรงงาน ก็จะสามารถควบคุมได้ง่ายขึ้น นิคมอุตสาหกรรมก็มีหลายรูปแบบ นิคมอุตสาหกรรมขึ้นอยู่กับการนิคมเช่นที่นี้ เขาเรียกว่าการนิคมอุตสาหกรรม ถ้าบริเวณที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับนิคมก็จะเรียกว่าเขตประกอบการ เช่น CK LAND มีหน่วยงานรับผิดชอบต่างกัน แต่แนวความคิดเหมือนกัน คือ มีกรรวมกลุ่มอุตสาหกรรมเหมือนกัน ส่วนในเรื่องขยะ ในคำถามที่ว่า แต่ละนิคมทำไมถึงไม่มีแหล่งจำกัดขยะเป็นของตัวเอง

ผู้สัมภาษณ์: ค่ะ ในคำถามข้อนี้ คือ ได้จากคำถามในการเก็บข้อมูล ที่ได้จากตัวแทนผู้นำชุมชน กลุ่มเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ผู้ให้สัมภาษณ์: ใช่ ถือว่าไม่จำเป็น ที่ว่าจะต้องทุกนิคมมีหลุมฝังกลบลบขยะจะทำให้ มีภาระจัดการมากขึ้น เพราะว่าในบริเวณนี้มีหลายๆนิคม แต่มีแหล่งฝังกลบ หรือแหล่งกำจัดขยะอยู่แค่กลุ่มเดียว ซึ่งถือว่าพียงพอ หรือบางทีก็มีหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาให้การสนับสนุน อย่างเช่นที่นี้ บริเวณนี้ทั้งหมด ก็คือ ESBEC ที่มีอยู่ในนิคมเหมราช ชลบุรี จากตรงนี้อยู่ห่างจากประมาณ 10 กม. คือนิคมนี้ใครอยู่ใกล้ก็เอาไปได้อย่างบางปู ที่มีเตาเผาขยะเขาเรียกว่า BPLEX ที่มาบตาพุดเมื่อก่อนก็มี GENGO เดี๋ยวนี้เต็มก็อาจจะมาตรงนี้บ้าง อันนี้คือรายที่เป็นเอกชน ฝังกลบ ที่ไม่ใช่เอกชล

อาจจะเป็นเทศบาลที่เป็นคนทำขึ้น ที่รองรับได้ไม่ได้อยู่ที่ว่า ทำไมไม่มีทุกจุด ทุกนิคมแต่หน้าจะอยู่ที่ว่าคำตอบของเรื่องนี้ จุดที่เขาติดตั้งขึ้น เขาได้มีการทำบริหารจัดการได้ทุกต้องตามหลักวิชาการหรือไม่ เพราะ คำว่าพอเพียงมันพอเพียงอยู่แล้ว คือถามว่าถ้าเทียบกับที่มี ณ ปัจจุบันว่าพอไหม คือมันพอเพียง คือต้องยออมรับอีกอย่างหนึ่งว่า การเอาขยะไปจำกัดในอีกที่หนึ่ง ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ตามที่กฎหมายรับรองมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าแหล่งกำจัดขยะบางแหล่ง ที่มันไม่ถูกต้อง เพราะฉะนั้น ด้วยกฎหมายไปดูไม่ทั่วถึงทำให้มีบางกลุ่ม เอาขยะไปทิ้งในที่ที่ไม่ถูกต้อง แต่ทั้งนี้ ที่ผมเกริ่นนำเรื่องการเป็นนิคม เพื่อที่จะยืนยันว่าเราค่อนข้างมั่นใจว่า แหล่งกำเนิดที่มีปัญหาส่วนใหญ่ ไม่ได้เกิดจากในนิคม เพราะส่วนใหญ่ เขาได้มีการรับรองมาตรฐาน ISO ในเรื่องการนำขยะไปจำกัดในที่ที่ถูกต้อง เราเคยมีข้อมูลว่าส่วนใหญ่แล้วโรงงานมีการตั้งอยู่ข้างนอก ส่วนใหญ่เลยเขาจะไม่ถูกตรวจสอบเหมือนโรงงานที่มีอยู่ข้างในการนิคมอุตสาหกรรม คือ เขาจะเอาไปทิ้งในที่ ที่ถูกต้อง ส่วนใหญ่ที่ที่ไม่ถูกต้องจะเกิดปัญหา แต่ไม่ได้หมายความว่าที่ที่ถูกต้องจะไม่เกิดปัญหานะครับ อย่างเช่น ESBEC เองก็มีปัญหาเรื่องกลิ่นรบกวน เพราะว่าพอมีปัญหาเขาก็พร้อมที่จะแก้ไข และมีคนมาควบคุมอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ แต่แนวคิดที่ว่า ทำไมไม่ติดตั้งหลุมฝังกลบมาไว้ในทุกนิคม โอเคถ้าในแง่ของการมองเข้ามาอย่างง่าย ๆ มันโอเค แต่ถ้ามองในลักษณะการจัดการ ผมว่าเปลืองทรัพยากรโดยใช้เหตุ แต่ถ้ามันเป็นแบบนั้นจริง ๆ ทุกนิคมมีหลุมฝังกลบมันก็จะดีมาก แต่โรงงานที่ไม่ได้อยู่ในส่วนของนิคม เขาจะกำจัดขยะที่ไหน คือในจุดนี้มันไม่ได้ตอบโจทย์ในเรื่องนี้ได้ การจัดการขยะจะทำอย่างไรสำหรับโรงงานที่ไม่ได้อยู่ในการนิคม

ผู้สัมภาษณ์: ค่ะ บางที่ไม่เข้าใจในส่วนของโรงงานบางโรงที่ไม่ได้อยู่ในการนิคมเพราะถ้าอยู่นอกนิคม ก็ไม่สามารถเข้าไปบริหารจัดการได้ใช่ไหม ค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ซึ่งมีอยู่เยอะนะ ซึ่งมีอยู่ 20% ต่อ 80% ด้วยซ้ำไป คืออยู่ในการนิคม แค่ 20% นะในประเทศเรา เพราะฉะนั้นกรมโรงงานเขามาดูแลเรื่องกากของเสีย เขาจะไม่ใช้คำว่าแต่ละนิคม แต่จะใช้คำว่าแต่ละพื้นที่ ยกตัวอย่าง เช่น ESBEC พื้นที่ของตรงนี้รับได้หลายนิคมคือถ้าเขารับได้ก็ให้เขารับไป

ผู้สัมภาษณ์: คือถ้าแต่ละนิคมมีแหล่งกำจัดขยะเป็นของตัวเอง เวลาขนถ่ายจะได้ไม่เกิดปัญหาในการรั่วไหลของสารพิษ สารเคมี ประมาณนี้หรือเปล่าค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: อย่างกลุ่มรักษ์บ่อวิน ผมก็ชื่นชมเขานะครับ ในฐานะที่เขามีการรวมกลุ่มที่ดี และมีการมาต่อสู่เพื่อชุมชน ต่อสู้เรื่องกลิ่นอะไรพวกนี้ คือมีช่วงหนึ่ง ESBEC มีกลิ่นจริง เขาก็ยอมรับหน่วยงานของการนิคมก็เข้าไปดำเนินการตรวจสอบจริง ทางกลุ่มอนุรักษ์เขาก็มีการตามเรื่องอย่างจริงจัง มีการทำงานเป็นระบบอะไรแบบนี้ก็ดี เป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับคนที่จะเรียกร้อง คือเขามีหลักวิชาการมารองรับ ซึ่งผมก็ว่าโอเค ยอมรับแต่แนวคิดที่ว่า จะให้ทุกนิคมมีแหล่งจำกัดขยะในทุกนิคม ผมว่ามันยังไม่ใช่ที่เดียวแต่ก็ไม่ได้ขัดแย้งอะไรนะครับ เพียงแต่ว่า มันไม่ได้ตอบโจทย์ร้อยเปอเซนต์ อย่างที่บอกถ้าต่อไปการนิคม ต้องมีหลุมฝังกลบหรือเตาเผาขยะด้วยเกิดมาพร้อมกันนิคมเลย นั้นมันก็ดีรัดกุมมากเลย แต่โรงงานที่อยู่รอบนิคมล่ะจะทำอย่างไรและผลสุดท้าย จะทำให้ผู้พัฒนานิคมหรือผู้เข้ามาอยู่ค่าใช้จ่ายสูงมากขึ้น ทุกคนก็จะหนีออกไปอยู่นอกนิคมหมด แล้วถ้าเกิดแบบนี้จะส่งเสริมให้เกิดเป็นนิคมจริง ๆ หรือไม่ เพราะทุกวันการเกิดเป็นนิคมมันเกิดยากมากอยู่ข้างนอกนิคมดีกว่า

ผู้สัมภาษณ์: ด้านนี้เป็นปัญหาของบ่อวิน แต่ ณ ปัจจุบันที่เกิดปัญหาบ่อยจริง ๆ คือ ตรงมาบยางพร เหมือนกับว่ามีการย้ายบ่อขยะจากตรงนี้ในอีกที่หนึ่ง

ผู้ให้สัมภาษณ์: เรียนตรง ๆ ว่าผมไม่ทราบข้อมูล คือพอทราบกว้าง ๆ ว่ามันมีหลุมฝังกลบ

ผู้สัมภาษณ์: มีข้อร้องเรียนมาบ้างไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: มีข้อร้องเรียนมาเมื่อปีที่แล้ว แค่ช่วงเดียวประมาณอาทิตย์เดียวที่มีกลิ่น เช่น โรงงานในนิคมนั้นครับ คือ ในด้านหลุมฝังกลบตรงนั้นมันอยู่นอกเหนืออำนาจ ของการนิคมด้วยนะครับ ก็เลยทำอะไรมากไม่ได้นอกจากส่งเรื่องในตามขั้นตอนคือตรงนั้น อยู่นอกพื้นที่การนิคม อย่าง ESBEC อยู่ในการนิคม ทำให้การนิคมเข้าไปสั่งการได้อย่างเต็มที่ แต่หลุมฝังกลบอื่น ๆ ไม่ได้อยู่ในอำนาจของการนิคม ท่าน ผอ. ท่านก็ได้ส่งเรื่องไปที่อุตสาหกรรมจังหวัด ถ้าผมจำไม่ผิดนะครับ เพราะเขามีอำนาจเต็มที่ในการดูแล คือ โรงงานที่อยู่ในการนิคม การนิคมใช้กฎหมายของการนิคมเข้ามาดูแล แต่ถ้าภายนอกจะเป็นอุตสาหกรรมจังหวัด คือการนิคมจะดูแลอย่างอ้อม ๆ แต่จะสั่งการไม่ได้เหมือนคอยช่วยเป็นหูเป็นตาช่วยในเรื่องนี้

ผู้สัมภาษณ์: และถ้าเป็นข้อร้องเรียนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ในส่วนขยะอุตสาหกรรมมีปัญหาอย่างอื่นไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ข้อร้องเรียนอื่น ๆ ก็มีนะครับ ในช่วงที่ก่อสร้าง แต่ว่าเราก็มีการทำรัดกุมอย่างเต็มที่นะครับ ในระหว่างที่มีการก่อสร้างในการนิคม พยายามที่จะดูแลไม่ให้มีฝุ่นละอองซึ่งส่งผลกกระทบต่อชุมชน บางครั้งก็มีบ้างประมาณเลินเล่อขุดดินในช่วงหน้าแล้ง จริง ๆ แล้วผู้รับเหมาไม่ยอมราดน้ำบนทางทำให้มีฝุ่น ก็มีข้อร้องเรียนมาที่การนิคม การนิคมที่ทำการแก้ไขทันที บางครั้งเฟสนั้นก็ต้องหยุดไปก่อนก็มี จริง ๆ แล้วผมคิดว่า ผลกระทบจากการนิคม จริง ๆ เลยไม่ค่อยมีนะครับ อย่างที่บอกคือ อยู่ในพื้นที่ควบคุมอยู่แล้ว และโรงงานต่าง ๆ เขาก็เป็นโครงการที่พร้อมจะแก้ไข คือ มีมาตรฐานในการแก้ไขคือพอมีปัญหาก็แก้ไขเลย เพราะต้องทำให้ถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมาย ไม่อย่างนั้นเขาจะไม่ให้การรับรองมาตรฐานที่เขาขออยู่ ทุกอย่างมันเป็นการทำรัดกุม ขอแนะนำนะครับเรื่องขยะควรลงไปศึกษาถึงความเหมาะสมในการใช้กฎหมายขยะเป็นเรื่องเดียวที่แม้กระทั่งโรงงานที่อยู่ในนิคมไม่สามารถควบคุมได้ 100% เพราะกฎหมายเรื่องขยะนั้นขึ้นอยู่กับกรมโรงงานอุตสาหกรรม แต่เรื่องอื่น ๆ เช่น เรื่องน้ำเรามีอำนาจเต็มที่โดยเฉพาะเรื่องน้ำเราให้ความสำคัญ โดยเฉพาะพื้นที่ตรงนี้เป็นพื้นที่ตอนบนอ่างเก็บน้ำ เราเป็นนิคมเชิงนิเวศเราไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องน้ำและเราได้ขยับไปอีกขั้นหนึ่ง คือ เรามีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำที่อยู่รอบ ๆ เราพบว่า ถ้ามันเกิดจากตรงไหน เราไม่กลัวที่จะแจ้งท้องถิ่น จากข้อมูลของการนิคมเราก็เหมือนกับว่าเราก็เป็นเครือข่ายให้เขาด้วย เขาก็เป็นเครือข่ายให้เราเมื่อก่อนอุตสาหกรรมกับชุมชนจะคุยกันละเรื่อง อยู่กันคนละมุม เหมือนกับว่าตอนนี้เราได้เริ่มที่จะขยับเข้ามาหากันมากขึ้น เพราะฉะนั้น จะมองว่าอุตสาหกรรมทำให้เกิดมลภาวะซึ่งมันไม่เสมอไป บางจุดมันก็เกิดจากส่วนอื่น ๆ ก็มี เราอยากจะเห็นพื้นที่มันดีจริง ๆ แต่เราคนเดียวมันไม่สามารถทำได้ อำนาจไปไม่ถึงแต่ถ้าเราทราบว่ามีปัญหาตรงไหนเราก็จะไปดำเนินการแก้ไขเลย ตรงนี้เป็นอุตสาหกรรมเบา ไม่หนักเท่ามาบตาพุด

ผู้สัมภาษณ์: ทำไมนิคมอุตสาหกรรมอื่นไม่ตั้งศูนย์แบบนี้บางค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: นิคมอื่นถึงแม้เขาไม่ได้ตั้งแต่ก็มั่นใจได้อย่างหนึ่ง คือ เขาก็ทำ EIA การทำ EIA คือเหมือนกับว่า การมีกฎระเบียบที่สามารถให้ คนนอกเข้าไปตรวจสอบได้ชัดเจน คุณทำตามนั้นได้ทุกเรื่อง เสมือนกับว่าคุณดูแลสิ่งแวดล้อมได้อย่างครอบคลุมอย่างดี มาตรฐานต่าง ๆ ได้ถูกกำหนดมาจากผู้ชำนาญการมีความรู้เรื่องนี้จริง ซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องตั้งศูนย์เฝ้าระวัง อย่างการนิคมก็ใช้นโยบายของการนิคมเป็นสวนอุตสาหกรรม เขาก็ไม่ได้รับนโยบายเหล่านี้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบาย

ผู้สัมภาษณ์: กฎหมายอะไรบ้างค่ะที่ออกมาสามารถใช้ได้หมดกับทุกโรงงาน

ผู้ให้สัมภาษณ์: กากของเสียใช้ได้ทุกทุกนิคม ทุกโรงงาน

ผู้สัมภาษณ์: ค่าต่าง ๆ ที่อยู่ในระดับมาตรฐาน ต่าง ๆ เท่ากันไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ไม่เท่ากันครับ แต่โดยส่วนใหญ่จะเท่ากันนะ แต่ไม่จำเป็นต้องเท่ากันแล้วแต่พื้นที่ ยกตัวอย่างเช่น ค่าน้ำทิ้ง ค่าระบายลงทะเล อาจจะได้ค่าเกลือในน้ำทิ้ง ที่มันมีสูงกว่าปกติหน่อยมันจะข้อยกเว้นบางอย่างแต่โดยหลักการจะเท่ากัน แต่กฎหมายผู้ที่มีอำนาจในการสั่งการขึ้นอยู่กับการกำกับดูแล ถ้าอยู่ในการนิคมจะเป็นการนิคมจังหวัด ถ้าเป็นนอกนิคมก็จะเป็นอุตสาหกรรมจังหวัดและคนตรวจสอบมีไม่พอหรอกครับ สมมุติว่าเป็นนิคมเราปวารณาตัวเลยว่า เราไม่ใช้จุดที่ทำให้เกิดแต่เราช่วยเป็นเครื่องมือป้องกันมลภาวะ เราจะต้องถามตัวเองก่อนว่าประเทศเราจะยอมให้มีอุตสาหกรรมหรือไม่ ถ้าบอกว่าไม่มีก็คือ ไม่มีมลภาวะ แต่นโยบายของประเทศเรายังคงเป็นเรื่องอุตสาหกรรม ซึ่งคำตอบที่ได้จะแก้ปัญหาในเรื่องนี้ได้คือ จะให้โรงงานอยู่กระจัดกระจาย หรืออยู่รวมกันเป็นกลุ่มซึ่งตอนนี้ มีการกระจายมากอยู่แล้ว ไม่สามารถรวมกลุ่มได้ ส่วนในเรื่องบ่อขยะที่มาบยางพรไม่ได้อยู่ในส่วนของการนิคมที่จะเข้าไปดูแล แต่ที่ผมทราบมาคือ ผู้ที่มีส่วนดูแลคืออุตสาหกรรมจังหวัดเขาได้มาดูแลแล้ว แต่บางครั้งการใช้กฎหมายอาจไม่เต็มที่เพราะในกรณีที่ไม่ได้คุยกันในหลักวิชาการล้วน ๆ มีเรื่องอื่นมาแทรกแซง มันก็อยากแก่การควบคุม

ผู้สัมภาษณ์: พอมีเรื่องสารเคมีที่มีหลุมในการฝังกลบ บางกลุ่มก็มีการกลัวที่จะมีสารเคมีรั่วไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำต่าง ๆ เช่น มาบประชัน ดอกกราย หนองปลาไหล ซึ่งแหล่งน้ำเหล่านี้ได้ผลิตน้ำประปา การนิคมมีวิธีการการแก้ไขอย่างไรค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: การนิคมเราก็ใช้น้ำที่อ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล แต่เรามีวิธีการตรวจสอบคุณภาพน้ำตรวจทุกอย่าง คือในส่วนที่เป็นในแง่วิทยาศาสตร์เราค่อนข้างมั่นใจว่า เรามีประสิทธิภาพมากอย่างที่น้องบอกก็คือ ในแง่ของความรู้สึกบางที่มันอาจจะทำให้ไม่สบายใจได้ แต่ถ้าคุยในแง่ทางวิทยาศาสตร์เรามีผลการันตีรับรองจากที่เราตรวจรายงานของ EIA ของการนิคม เราก็ไม่พบว่ามีนะครับ ในปัจจุบันเราต้องคุยกันในหลักการทางวิทยาศาสตร์ หลุมฝังกลบในทางทฤษฎี มีอยู่ 2 แบบใหญ่ คือ 1) Sanitary Landfill แบบไม่มีอันตราย 2) Secured Landfill คือ หลุมฝังกลบแบบอุตสาหกรรมอันตรายสมมุติว่าหลุมฝังกลบ Sanitary มีชั้นป้องกัน 5 ชั้น แบบ Secured ก็จะเป็นแบบชั้น 10 เลย ขยะที่เป็นแบบ Sanitary จะเป็นขยะในชุมชน

Secured ก็จะเป็นขยะอุตสาหกรรม มันถูกกำหนดและออกแบบมาแล้ว เป็นอย่างดี และขั้นตอนของการทำ Land Fill นั้น มาตรการต่าง ๆ ก็มีการทำอย่างครบถ้วน เช่น เรามีบ่อที่มีการตรวจสอบคุณภาพ น้ำใต้ดิน สามารถเข้าไปดู EIA ของหลุมฝังกลบ ESBEC ได้ มั่นใจว่าหลุมฝังกลบที่ได้มาตรฐาน เขาจะต้องมีมาตรการที่ดีในเรื่องนี้อย่างชัดเจน และพวกการตรวจสอบ ถ้าค่าต่าง ๆ เกินมาตรฐานเขาต้องแก้ไขต้องชี้แจง ยกตัวอย่าง ESBEC อยู่ในการดูแลรับผิดชอบของการนิคม เขาก็ทำ EIA การนิคมก็ทำ EIA เหมือนกับการทำ 2 ครั้ง ทุก 6 เดือน ESBEC เขาต้องเข้ามาชี้แจงกับการนิคม ว่าใน 6 เดือนที่ผ่านมา มาตรฐานที่เขาถูกกำหนดให้ทำ เขาทำครบถ้วนแค่ไหน

ผู้สัมภาษณ์: เรื่อง ISO แต่ละโรงงาน จาก 9000 ไปสู่ 14,000 แต่ละโรงงานเขารักษาคุณภาพในเรื่องนี้อย่างไรค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: หลักการตรวจ ISO จะมีการตรวจหลายรอบ ตรวจทุก 3 เดือนได้แล้วก็ตรวจอีก ถ้าผมจำไม่ผิดคือทุก 6 เดือน จะต้องมี Certify Body เข้ามาตรวจทุก 6 เดือนและโรงงานจะต้องมี Internal Audit การติดตามตรวจสอบภายใน จะมีการ Audit ของเค้าเองเพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงของ ISO เสร็จแล้ว พอ 6 เดือน ก็จะมีภายนอกเข้ามาตรวจอีก พอครบ 3 ปีก็หมดอายุ ก็จะต้องมีการ Recertify ใหม่ เพราะฉะนั้นไม่มีแบบทำแล้วจบเลย เพราะ ISO จะมีการทำแบบ Loop เพราะฉะนั้นถ้าโรงงานยังมีมาตรฐาน ISO ไว้ได้ แสดงว่าโรงงานนั้นมีการตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา

ผู้สัมภาษณ์: บังคับไหมค่ะว่าต้องมี

ผู้ให้สัมภาษณ์: เราไม่บังคับแต่เราสนับสนุนให้มี เพราะเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแต่ว่าโรงงานบางโรงเขาถูกบังคับโดยทางอ้อม เรียกว่าการส่งเสริมการลงทุนหรือ BOI ยกเว้นภาษีบางอย่าง BOI จะกำหนดเลยว่าจะต้องมี ISO ซึ่งบางครั้งอาจจะโดนบังคับให้ทำด้วยกลไกลทางการตลาดหรือของการนิคมเอง

ผู้สัมภาษณ์: ค่ะ ขอบคุณค่ะพี่วรานล ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้นะค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ครับทางเรายินดีนะครับ เพราะเราก็อยากที่จะทำความเข้าใจกับทุกฝ่าย เราไม่อยากที่จะเข้ามาเป็นตัวปัญหา การนิคมเกิดขึ้นภายใต้ เงื่อนไขของการพัฒนาประเทศตามนโยบายของรัฐบาล ประเทศเราจะต้องมีอุตสาหกรรมหากเราไม่มีนโยบายนี้ การนิคมอุตสาหกรรมก็อาจไม่เกิดขึ้นได้ ที่นี้เราจะทำอย่างไร แก้ไขอย่างไรเราก็จะต้องมาหาเครื่องมือที่ช่วยกันดูแล เครื่องมือที่ดีที่สุด คือ การจัด Zoning

ในเรื่องของสิ่งแวดล้อมแต่ต้อง Zoning แบบมีคุณค่าทุกวันนี้การที่โรงงานอุตสาหกรรมอยู่กระจัดกระจาย เพราะด้วยกลไกลของรัฐที่ยังไม่เข้มแข็งพอ

ผู้สัมภาษณ์: เขามีการจัด Zoning ไหมค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: การจัด Zoning เขากำลังพยายามอยู่นะครับ แต่การนิคมอุตสาหกรรมก่อตั้งได้ไม่นานแต่โรงงานเกิดมานานแล้ว การอยู่ในนิคมมีค่าใช้จ่ายและมีกฎระเบียบเยอะก็ยิ่งทำให้การอยู่ในนิคมยากลำบากมากขึ้น โรงงานที่จะเข้ามาอยู่ในการนิคมก็ถอดใจ ก็คือจะต้องช่วยเหลือการไปแต่ก็ต้องไม่หย่อนยานเรื่องสิ่งแวดล้อมกับสุขภาพต้องเป็นประเด็นที่ห้ามประนีประนอม แต่ไม่ต้องถึงว่าไม่มีตัวเลือกให้เค้าเลือก

ผู้สัมภาษณ์: ต้องขอบคุณ พี่วรานล มากค่ะที่ได้ให้ข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลที่ได้ในครั้งนี้จะนำไปใช้ในการศึกษาการทำวิจัยต่อไป ผลที่ได้หน้าจะเป็นประโยชน์แก่ชุมชนและสามารถนำมาแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไปได้ค่ะ

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม

1 นายปรีชา นันเถา ชาวบ้าน ม.1 บ้านมาบเตย
2 นางมาลี นันเถา ชาวบ้าน ม.1 บ้านมาบเตย
3 นายชาตรี เย็นสวัสดิ์ ชาวบ้าน ม.5 บ้านวังตาลหม่อน

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2556

ผู้สัมภาษณ์: ก่อนอื่นขอบคุณนะคะที่ช่วยให้ข้อมูล สวัสดีพี่ ๆ ทุกคนนะคะ เพื่อความคุ้นเคยในการสัมภาษณ์ ขอเรียกชื่อเล่นทุกท่านนะคะ สวัสดีพี่แดง ปรีชา นันเถา พี่ติ๋ว มาลี นันเถา และพี่จ้อย ชาตรี เย็นสวัสดิ์

ปรีชา: เดี๋ยวทิดจ้อยยังไม่มารอสักครู่กำลังเดินทางเราคุยกันก่อนก็ได้

ผู้สัมภาษณ์: ขออนุญาตแนะนำตัวอย่างเป็นทางการ เนตรทราย นิสสัยสุข นิสิต ปริญญาโท สาขา การจัดการภาครัฐและเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ณ ปัจจุบันอยู่ในระหว่างเก็บข้อมูลในการทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์น ซีบอร์ด ระยอง โดยเลือกพื้นที่ศึกษา เช่น ชุมชนตำบลมาบยางพร และผลกระทบได้แบ่งออก เป็น 4 ด้าน คือ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ เพราะว่าจะได้นำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ประกอบในการทำวิจัย และนำผลที่ได้กลับมาสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนต่อไปค่ะ

ปรีชา: ส่วนใหญ่เลยนะปัญหาที่เกิดจากอุตสาหกรรมจริง ๆ โดยอุตสาหกรรมแท้ ๆ เลยไม่ค่อยมี มีแต่กลุ่มพวกใช้ประโยชน์ของอุตสาหกรรมมาแสวงหาผลประโยชน์ของตัวเขา เช่น ตอนนี้เลยรู้ใช่ไหม เรื่อง บ่อขยะ

ผู้สัมภาษณ์: พอทราบบ้างค่ะว่ามีกลิ่นเหม็น

ปรีชา: ปัญหาตรงนี้มันแก้ไปไม่ได้ เพราะมี ส.ส และ อบจ. มาหนุนหลังทำเป็นทีมงานขบวนการ เขาเข้ามาเอี่ยวในนี้แน่นอน

ผู้สัมภาษณ์: หนูได้ข่าวว่า บ่อขยะถูกปิดไปแล้วไม่ใช่หรอคะ

ปรีชา: เมื่อวันก่อนไปประชุมกับนายอำเภอ พี่อยากจะถามนายคำหนึ่งว่า คำว่ากลบของนาย หมายความว่าอะไร ทำไมไม่เอาออกไปให้หมดเลยสิ นี่มาฝัง และอ่างเก็บน้ำดอกกราย คอยดูอีก 3 ปี น้ำใช้ไม่ได้ และผ้าใบที่เอามาคลุมนะไม่รู้เอามาจากไหน มีสารพิษหรือเปล่า ฝังก็จริง ไถกลบก็จริง ที่ข้างล่างล่ะ ข้างล่างไม่ได้ขุดขึ้นเอาผ้าดำมาปิดไว้เฉย ๆ จะอยู่จะไปเราเดือดร้อนเต็ม ๆ น้ำใต้ดินพวกนี้ ลงอ่างเก็บน้ำบ่อเก่าที่ปิดไป ลงอ่างเก็บน้ำ หนองปลาไหล บ่อใหม่ลงอ่างดอกกราย

มาลี: ลงดอกกรายกับหนองปลาไหล แล้วเราจะเอาน้ำที่ไหนกินไหนใช้ แล้วจะทำอย่างไรได้

ผู้สัมภาษณ์: เมื่อก่อนเคยเห็นป้าย ว่าชาวบ้านมาบเตยคัดค้านบ่อขยะ

ปรีชา: ไม่รู้ว่าเขาสร้างภาพหรือเปล่านะ ทุกคนก็อยากจะรู้แบบนี้เหมือนกัน

มาลี: คือถ้าป้ายนี้ติดหน้าบ้านเรานะโดนระเบิดตูมแน่

ปรีชา: แต่ทำไมถึงติดหน้าบ้านเขาได้ละเป็นพวกเดียวกัน แต่ก็มีบางจุดเขาก็ต่อต้านจริงนะตรงนั้นก็อยู่ในเครือญาติเขาหมด

ปรีชา: เมืองไทยเป็นแบบนี้ ระบบส่วนเงินใต้โต๊ะมากมายทำให้ไม่เจริญ เรายอมอยู่เงียบ ๆ ดีกว่า เดี๋ยวนี้คนดีอยู่ยากไม่มีแล้ว เราเหมือนแกะขาว เขาเป็นแกะดำหมดแล้ว เราเหมือนคนดีและเราถูกเหยียบ เราถึงไปไหนไปบรรยายที่ไหนเราจะไม่พูดในสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว เพราะเราไม่รู้พวกใครเป็นพวกใคร

ผู้สัมภาษณ์: ทำไมชาวบ้านมาบยางพรไม่รวมตัวกันต่อสู้อย่าง เขตบ่อวิน บ้างคะ

ปรีชา: ตามจริงเขตบ่อวินทำได้อยู่ เพราะไม่มีใครหนุนแล้ว ไม่มีกลุ่มนายทุน แถวโน้นพื้นที่เขายังชนบทอยู่มาก ที่นี่ถือว่าเขตสีม่วงเยอะมากแล้ว เป็นอุตสาหกรรมใหญ่แล้วผลประโยชน์เยอะหลายอย่าง เปรียบเทียบกับบ่อวินไม่ได้ แต่ถ้าหลับกันตรงนี้เป็นบ่อวิน ตรงนี้ก็ไม่มีอะไรเหมือนเดิม แต่ ณ ปัจจุบันมันเปลี่ยนแปลงหมดแล้ว มันไม่เหมือนเดิมแล้ว ตรงบ่อวินเขามีคัดค้านบ่อวินแต่เขาไม่มีผู้ทรงอิทธิพลผู้หนุนหลังไม่มี แล้วแถวนี้ใครจะกล้ามาทำเรื่องคัดค้านออกหน้าออกตา ตายแน่

ผู้สัมภาษณ์: บ่อนี้ปิดใช้แล้วนี่สามารถเข้าไปดูได้ไหมคะ

มาลี: บ่อเก่าเขาปิดไม่ให้เข้า มีแต่เขมรอยู่ มียามด้านหน้า เขาปิด

ปรีชา: ตอนนี้เขาสั่งปิดแล้ว พี่ก็ไม่อยากเข้าไป กลัวตายเหมือนกัน พอเข้าไปเขาก็จะถามว่าเข้าไปทำอะไร ถูกเพ่งเล็ง

มาลี: ทิดจ้อยมาแล้ว คนนี้ข้อมูลครบ

ชาตรี: สวัสดีครับ มาจากหน่วยงานไหนหรอครับ

ผู้สัมภาษณ์: มาจาก ม.บูรพาค่ะ เป็นนิสิต มาเก็บข้อมูลวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบจาการพัฒนาอุตสาหกรรม ค่ะ

ชาตรี: นึกว่าจะมาถามเรื่องบ่อขยะ

ผู้สัมภาษณ์: อาจจะเกี่ยวโดยตรงค่ะ เกี่ยวโดยอ้อมนิดนึงค่ะ ถามนิดนึงนะคะ ตั้งแต่โรงงานได้เข้ามาตั้งในชุมชนบ้านเรา มีผลกระทบอะไรบ้างคะ

ปรีชา: ถามว่ามีผลกระทบไหม มีนะ แต่มีน้อย ผลเสียมีน้อยที่เกิดจากโรงงานแท้จริง อย่างที่พี่บอก เกิดจากพวกนี้มากกว่า

มาลี: หลุมฝังกลบ มันไม่ใช่ขยะแต่ในส่วนนี้นะ เขาเอาขยะมาจากที่อื่นด้วย ตอนที่มาทำประชาพิจารณ์นะบอกพวกเราว่า จะเป็นขยะในครัวเรือนไม่มีขยะอุตสาหกรรม

ชาตรี: และเดี๋ยวนี้นะ เราจะยื่นคำร้องอะไร ถ้าเราไม่มีหลักฐาน รูปถ่าย ชื่อ เบอร์โทรศัพท์ เขาก็ไม่รับเรา เขาก็จะปัดลงขยะหมด และแบบนี้ใครจะไปกล้า ร้องเรียนถ้าเกิดเขาเป็นพวกเดียวกัน คนนั้นคนโน้นร้องเรียนมาก็เสร็จจบตาย ประชาพิจารณ์ตอนแรก ว่าจะไม่ทำ อย่างโน้นอย่างนี้ แต่ปัจจุบันนี้ขยะอุตสาหกรรมทั้งหมด

มาลี: ตอนนี้อุตสาหกรรมจังหวัด กรมควบคุมมลพิษ ก็เข้ามาตรวจนะ เอาดินเอาน้ำเอาผงสารไปตรวจตรงซอยตรีเพชรหลังบริษัท TNS นะ เอาใบตรวจแต่ยังไม่เห็นออกข่าวว่าไงบ้าง เพราะพี่ก็รอฟังข่าวอยู่ แต่ส่วนเจ้าหน้าที่ ที่โรงพยาบาลรามามาตรวจมาเจาะเลือด เด็กที่ศูนย์เด็กเล็กไป เห็นว่ามีสารเกินกำหนด ต้องถามทิดจ้อย ซึ่งก็ไม่รู้ว่ามาจากโรงเรียนไหน อาจจะเป็นที่มาพ่อแม่เขาทำงานโรงงาน และก็มาอุ้มอะไรก็ได้ ตอนนี้เขากำลังอยู่ในระหว่างตรวจสอบข้อเท็จจริงว่า เด็กติดมาจากไหน

ปรีชา: สารตะกั่วหรือเปล่า

ผู้สัมภาษณ์: ถ้าเด็กติดมาจากพ่อมี่ ทำไมติดแค่เด็กที่ศูนย์เด็กเล็กล่ะคะ ไม่กระจาย ๆ ไป

มาลี ช่วยเขากระจายไปตรวจทั่ว ๆ ไป แต่ก็อย่างที่บอกนั่นแหละ คือ ทำไมไม่ติดที่มัน ถ้าติดจากพ่อแม่ที่ทำโรงงาน และทำไมต้องมาติดที่ศูนย์เด็ก ๆ ด้วย

ปรีชา: ก็ติดจากบ่อขยะนั่นแหละ เด็กที่กินน้ำอยู่ตรงนั้น น้ำใต้ดินทั้งนั้น ตามข้อเท็จจริงนะในเรื่องผลเสียที่พี่ไปประชุมเข้าร่วมกับเขามานะ จริง ๆ แล้ว พี่ว่าโรงงานไม่ค่อยเท่าไหร่ เพราะโรงงานเขามีกฎหมายควบคุม และโรงงานเขาจะมีการปรับปรุงอยู่เสมอ ถ้ามีปัญหา เขาก็แก้ไขและก็แจ้งให้เรารู้ด้วยว่าที่ไหน มีสารอะไร

มาลี: เพราะว่าโรงงาน ถ้าเขาปล่อยสารหรือมลพิษอะไรออกมา เขาคงจะไม่คุ้มกับการที่เขาโดนปิดโรงงาน

ผู้สัมภาษณ์: ใช่ค่ะ ก็ถือว่าเขามีมาตรการที่ดีทีเดียวในนิคมอิสเทิร์น นะค่ะ

ปรีชา: เขาต้องทำให้ได้ เรื่องสิ่งแวดล้อมในชุมชน จะคุยกับใครก็คุยลำบาก เพราะเขาไม่สนใจ ต่างคนต่างไม่มามองตรงนี้ เวลาพูดอะไรกับใครก็ลำบาก ต้องระวังคำพูดไม่รู้พวกใครพวกใคร

ชาตรี: เรื่องบ่อขยะนี้ เราไม่สามารถดำเนินการแก้ไขอะไรได้มาก ได้เพียงแต่ร้องเรียน ซึ่งร้องเรียนไปก็เท่านั้น

ปรีชา: พี่ได้เขียนปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหาอื่น ๆ ของตำบลมาบยางพร ไว้หมดแล้ว ว่าการประชุมครั้งหน้าจะไปเสนอที่อำเภอ

ผู้สัมภาษณ์: ค่ะ ต้องขอบคุณที่ให้ข้อมูลวิจัยในครั้งนี้นะ ซึ่งผลที่ได้น่าจะเป็นประโยชน์แก่ชุมชน เพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลเหล่านี้มาปรับปรุงชุมชนให้ดีขึ้นต่อไป

จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ตัวแทนของกลุ่มชาวบ้านดั้งเดิมได้ทำการสรุปประเด็นปัญหาของตำบลมาบยางพรได้ดังประเด็นดังต่อไปนี้

1. ปัญหาของหลุมขยะฝังกลบ 3 หลุม วังกระรอก ซ.ตรีเพชร หลังศูนย์เด็กเล็ก ที่มีการฝังกลบขยะบ่อ ที่ก่อปัญหาเรื่อง กลิ่น

2. ปัญหาที่ตามมาอีกไม่นานประมาณ 3-5 ปี บ่อขยะฝังกลบขนาดใหญ่จะเกิดน้ำเสียน้ำมีสารพิษ จะมีการซึมไหลใต้ดินไปสู่บ่อน้ำลึกของประชาชนในเขตบริเวณพื้นที่ และที่สำคัญที่สุดจะซึมลงอ่างน้ำดอกทรายโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และอ่างน้ำหนองปลาไหล ซึ่งอ่างน้ำทั้ง 2 อ่างมีการนำน้ำไปใช้อุปโภคทำน้ำประปา จ่ายไปยังเมืองระยอง ชลบุรีและตามโรงงาน

3. ปัญหาจากบ่อขยะย่อย ๆ และปัญหาจากร้านรับซื้อของเก่าที่เกิดขึ้นมากมายซึ่งปัญหาทั้ง 2 อย่างจะมีการเผาเศษขยะ สายไฟ ทองแดง และมีการทำลายกระป๋องบรรจุสารพิษ และทิ้งในบริเวณพื้นที่ จนเกิดฝนตกน้ำฝนจะชะล้างสารต่าง ๆ ลงสู่ใต้พื้นดิน ตลอดจนการเผาสิ่งของต่าง ๆ จะเหม็นมาก

4. ปัญหาของเด็กนักเรียนในเขตพื้นที่ ทั้งศูนย์เด็กเล็กที่อยู่ใกล้บ่อขยะโรงเรียนเกือบทั้งหมดได้รับผลกระทบในด้านสุขภาพที่มีการเจ็บป่วยด้วยโรคทางเดินหายใจและได้มีการตรวจพบสารตะกั่วในเด็กเล็กเป็นจำนวนมากจากการที่โรงพยาบาลรามา ได้ลงมาเจาะเลือด และในไม่ช้าจะมีการตรวจสารปนเปื้อนในน้ำด้วย

5. เกิดความไม่เข้าใจถึงเงินทุนของโครงการกองทุนพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าเนื่องจากต้องการเงินดังกล่าวมาใช้เพื่อ สมทบทุนในการสร้างโรงเรียนมัธยม เพราะมีการนำเงินนี้มาใช้ผิดหลักวัตถุประสงค์ของการช่วยเหลือชุมชนรอบโรงไฟฟ้า

6. ปัญหาน้ำเสียที่โรงงานลักลอบปล่อยลงลำธารสาธารณะ จนในบางพื้นที่เกิดปลาตายและการระบายน้ำเสียจากบ่อขยะฝังกลบลงลำธารสาธารณะ

7. ปัญหาการนำรถขยะไปล้างในลำธารสาธารณะ และชำระสิ่งสกปรกต่าง ๆ ลงสู่อ่างน้ำดอกกราย

8. ปัญหาจากเกษตรกรใช้สารเคมีมากจนมีการซึมลงสู่บ่อน้ำธรรมชาติ บ่อน้ำตื้น และซึมลงสู่อ่างน้ำดอกกราย-หนองปลาไหล

9. ปัญหาขยะที่ล้นเมือง การขนส่งที่ก่อปัญหาในเรื่องกลิ่น

10. ปัญหาของผังเมืองที่ยังไม่ค่อยจะมีการดำเนินการอะไรเท่าที่ควรเหตุเพราะการทำงานที่ล่าช้าตลอดจนประชาชนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร

11. ปัญหาถนนที่ชำรุดเกือบตลอดทั้งสาย และขาดการเอาใจใส่จากภาคราชการ

12. ปัญหารถติดมาก

13. ปัญหาอุบัติเหตุที่เกิดจากปัจจัยต่าง เช่น ถนนชำรุด แคบ และการขาดวินัยของผู้ขับขี่

14. ปัญหาด้านสาธารณะสุขที่ขาดอุปกรณ์ทางการแพทย์ ขาดแพทย์เฉพาะทาง ขาดงบประมาณด้านการก่อสร้าง และยามีคุณภาพ

15. ปัญหาการอพยพของประชากรแบ่งจากนอกพื้นที่ ที่เข้ามาใช้บริการในพื้นที่ จนคนในพื้นที่ ไม่ได้สิทธิ เช่น อำเภอ (ทะเบียนราษฎร์) โรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ สถานีตำรวจ

16. ปัญหาของยาเสพติดที่มีมาก เพราะเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม

17. ปัญหาโจรร้ายก็มาก เหตุจากการอพยพเข้ามาทำงานและว่างงานทำให้เกิดการปล้น จี้ วิ่งราว ลักทรัพย์กันมากโดยเฉพาะรถยนต์ และรถมอเตอร์ไซค์

18. ปัญหาแหล่งบันเทิงมีมาก ซุ้มยาดอง คาราโอเกะ ร้านอาหารทำให้เกิดมีคดีร้ายแรงมากมาย

19. ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อย เหตุเพราะผู้นำบางคนใช้เงินเป็นตัวตั้งการเลือกตั้งทุกครั้งมีการซื้อเสียงขายเสียงมาก

20. ผู้นำขาดคุณธรรม เช่น ไปอยู่ใต้อำนาจผู้นำ การใช้เงินในการเลือกตั้งในทุก ๆ ครั้ง ไม่ได้เป็นผู้นำที่ดี ไม่มีวิสัยทัศน์ จนทำให้เกิดการแตกแยกในชุมชน

21. ข้าราชการไม่ประพฤติปฏิบัติตนของการเป็นข้าราชการที่ดีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ละเลยหน้าที่ ฝักใฝ่ช่วยเหลือเป็นสมุนของผู้มีอิทธิพล ไม่ช่วยประชาชน โดยเฉพาะในเขตตำบลมาบยางพร ในปัจจุบันประชาชนกำลังเดือดร้อนเรื่องขยะแต่ข้าราชการไม่ได้เคยสนใจเลย

ภาคผนวก ค

การวิเคราะห์ประเด็นในด้านต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ตารางภาคผนวก ค-1 วิเคราะห์ประเด็นในด้านต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เรื่องผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสิ่งแวดล้อม 1. ขยะอุตสาหกรรม/บ่อฝังกลบขยะ (ปัญหา)	ปัญหา: เกิดจากบ่อขยะของเอกชนเข้ามาดำเนินการคือมีการย้ายที่ฝังกลบไปเรื่อย ๆ แต่ไม่ได้มีการดำเนินการที่ถูกต้องตามหลักซึ่งส่งผลกระทบต่อชาวบ้าน ถ้าเป็นไปได้ชาวบ้านไม่ต้องการบ่อฝังกลบในพื้นที่	ปัญหา: พื้นที่ในตำบลมาบยางพรมีปัญหาร้องเรียนเกี่ยวกับการเกิดมลภาวะจากบ่อฝังกลบขยะของเอกชนที่จัดตั้งขึ้น	ปัญหา: ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการที่บริษัทเอกชนเข้าไปรับขยะจากโรงงานที่ไม่ได้อยู่ในความรับผิดชองของการนิคม เพราะโรงงานที่อยู่ในเขตอำเภอปลวกแดงทั้งหมดไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของการนิคม เนื่องจาก การนิคมนั้นมีข้อบังคับต่าง ๆ ที่โรงงานที่อยู่ในความรับผิดชอบต้องปฏิบัติตาม	ปัญหา: ปัญหาขยะอุตสาหกรรมเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วนของประเทศ เพราะนิคมอุตสาหกรรมไม่ได้มีแหล่งฝังกลบขยะเป็นของตนเอง และพยามยามผลักภาระการจัดการต่าง ๆ ไปให้ผู้อื่น จึงมีแนวคิดว่า หนึ่งนิคมอุตสาหกรรม หนึ่งบ่อฝังกลบขยะ และมีแนว Buffer Zone ให้ชัดเจน นำขยะมาฝังกลบในพื้นที่ของนิคมเท่านั้น	ปัญหา: เป็นปัญหาอันดับแรกของชุมชนที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนเพราะมีการส่งกลิ่นเหม็นและกลัวการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่อ่างเก็บน้ำซึ่งเป็นแหล่งผลิตน้ำประปา และความเห็นส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้มีบ่อฝังกลบขยะในพื้นที่ และความไม่พอใจในการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของสัญญาในการทำประชาพิจารณ์ก่อนและหลังไม่ปฏิบัติตามที่ตกลงกันไว้	ข้อสรุปด้านปัญหา 1. ในพื้นที่ตำบลมาบยางพรมีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับหลุมฝังกลบขยะซึ่งเป็นการดำเนินงานของบริษัทเอกชนที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งเป็นปัญหาอันดับแรกที่จะต้องได้รับการแก้ไข 2. เกิดข้อเรียกร้อง ในข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการขยะอุตสาหกรรม(แนวคิดเกี่ยวกับหนึ่งนิคมอุตสาหกรรม หนึ่งบ่อฝังกลบขยะ)

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสิ่งแวดล้อม 1. ขยะอุตสาหกรรม/บ่อฝังกลบขยะ (แนวทางแก้ไข)	แนวทางแก้ไข: ชาวบ้านได้มีการร้องเรียนผ่านผู้นำชุมชน จากนั้นผู้นำชุมชนได้ส่งเรื่องนี้ไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร และอำเภอ จึงได้มีหน่วยราชการเช่น กรมโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัด กรมควบคุมมลพิษมาเก็บตัวอย่างเพื่อนำไปตรวจสอบพร้อมทั้งเร่งดำเนินการสอบสวนแก้ไขเรื่องนี้แต่ในมุมมองของชาวบ้านเรื่องนี้ยังคงเป็นปัญหาต่อไป ยังไม่มีทางแก้ไขเนื่องจาก การทำงานต่าง ๆ อยู่ภายใต้เงื่อนไขของกลุ่มนายทุนหรือผู้ทรงอิทธิพล	แนวทางแก้ไข: องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร กองสาธารณะสุข ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบพร้อมทั้งแจ้งข้อมูลข้อเท็จจริงให้ทางอำเภอ และจังหวัดได้ทราบเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขต่อไป แต่ในทางปฏิบัติจริงแล้วนั้น อาจยังคงมีการติดขัดในเรื่องกระบวนในการแก้ไขเรื่องนี้ ซึ่งหากเป็นไปไม่ได้ที่จะเป็นการหลีกเลี่ยงที่จะไม่ให้เกิดบ่อฝังกลบในพื้นที่ อยากให้ผู้ดำเนินธุรกิจในเรื่องนี้ดำเนินกิจการให้ถูกต้องตามกฎหมาย และคำนึงถึงความปลอดภัยของชาวบ้านเป็นสำคัญ	แนวทางแก้ไข: ในมุมมองเกี่ยวกับการที่ให้มีบ่อฝังกลบขยะในทุกๆ การนิคมนั้น ในแง่ของทางวิชาการถือว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นซึ่งถือว่าจะทำให้มีภาระในการจัดการเพิ่มขึ้น แต่ควรมองในเรื่องของระบบการจัดการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและระเบียบข้อบังคับทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด	แนวทางแก้ไข: มองว่าข้อร้องเรียนต่าง ๆไม่สามารถจัดการได้เพราะองค์กรภาครัฐอ่อนแอ จึงรวมตัวกันเพื่อหาทางเลือกที่เป็นทางออกและพร้อมที่จะขับเคลื่อนให้สำเร็จโดยไม่รอการ ปฏิรูปจากภาครัฐ โดยลุกขึ้นมาเรียกร้องสิทธิที่มากกว่าสิทธิปัจเฉกชน	แนวทางแก้ไข: ในมุมมองของชาวบ้านเรื่องนี้เป็นเรื่องแก้ไขยาก เพราะหน่วยงานภาครัฐอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกลุ่มนายทุน ผู้ทรงอิทธิพลในท้องถิ่น ยากต่อการต่อสู้เรียกร้องจึงต้องทนรับสภาพความเป็นอยู่ ณ ปัจจุบัน ซึ่งบางครั้งต้องเป็น พลังเงียบ และต้องการให้ภาครัฐมาดูแลแก้ไขอย่างจริงจัง	ข้อสรุปแนวทางแก้ไข 1. การแก้ไขเรื่องนี้เป็นเรื่องที่แก้ไขได้ยาก เนื่องจากการดำเนินการต่าง ๆ อยู่ภายใต้กลุ่มนายทุนและผู้ทรงอิทธิพล 2. บ่อฝังกลบขยะในแต่ละที่ควรมีระบบการจัดการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ 3. หากเป็นการหลีกเลี่ยงที่จะไม่ให้เกิดบ่อขยะได้ ควรดำเนินกิจการให้ถูกต้องตามกฎหมายและคำนึงถึงความปลอดภัยของชาวบ้านเป็นหลัก

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสิ่งแวดล้อม 2. การรั่วไหลของสารพิษลงสู่อ่างเก็บน้ำ (ปัญหา)			ปัญหา: กรณีปัญหาของหลุมฝังกลบ ESBEC ที่มีปัญหาเรื่องกลิ่นและเกิดการร้องเรียนถึงการรั่วไหลของสารเคมีของ ESBEC และกล่าวถึงการทำ Land fill ของ ESBEC ว่ามีการทำอย่างมีมาตรฐาน ซึ่งมั่นใจได้ว่าจะไม่เกิดการรั่วไหลของสารเคมีที่หลุมฝังกลบของ ESBEC	ปัญหา: มีความกังวลใจเกี่ยวกับการรั่วไหลของสารเคมีของหลุมฝังกลบขยะของ ESBEC จึงได้ทำการสำรวจลำน้ำ ตั้งจุด บริเวณหนองก้างปลา จนถึงอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล	ปัญหา: เป็นปัญหาที่เกิดต่อเนื่องมาจากปัญหาหลุมฝังกลบขยะอุตสาหกรรมมีสารพิษไหลลงสู่น้ำใต้ดิน และบ่อน้ำลึกของประชาชน และซึมลงสู่อ่างเก็บน้ำดอกกรายและอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล ซึ่งทั้งสองอ่างนี้เป็นแหล่งผลิตน้ำประปา	ข้อสรุปด้านปัญหา 1. จากกรณีที่ในพื้นที่ตำบลมาบยางพรมีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับหลุมฝังกลบขยะซึ่งมีความกังวลใจถึงการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่แหล่งน้ำ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตน้ำประปา 2. จากกรณีที่มีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับหลุมฝังกลบขยะของ ESBEC มีความกังวลใจถึงการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่แหล่งน้ำ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตน้ำประปา

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสิ่งแวดล้อม 2. การรั่วไหลของสารพิษลงสู่อ่างเก็บน้ำ (แนวทางแก้ไข)			แนวทางแก้ไข: จากตัวเลขทางสถิติ ของการตรวจวัดคุณภาพน้ำที่การนิคมเหมราชไม่พบค่าที่ผิดปกติ ในแง่ของข้อมูลจึงสามารถจะกล่าวได้ว่า ยังไม่มีการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่แหล่งน้ำแต่อย่างใด เพราะหลุมฝังกลบ ESBEC มีการจัดทำ EIA เสนอต่อการนิคมเหมราชในทุก ๆ 6 เดือนซึ่งหมายถึงการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานดังกล่าวด้วย	แนวทางแก้ไข: มองว่าข้อร้องเรียนต่าง ๆ ไม่สามารถจัดการได้จะจัดการได้จริงๆ นั้นจะต้องจัดการในเรื่องขยะอุตสาหกรรมให้ได้เสียก่อน	แนวทางแก้ไข: ในมุมมองของชาวบ้านเรื่องนี้เป็นเรื่องแก้ไขยาก เพราะปัญหานี้ต่อเนื่องมาจากปัญหาหลุมฝังกลบขยะ และในขั้นตอนการแก้ไขเป็นไปได้ยากเพราะมีกลุ่มนายทุนผู้ทรงอิทธิพลในท้องถิ่นให้การสนับสนุน	ข้อสรุปแนวทางแก้ไข 1. การแก้ไขเรื่องนี้เป็นเรื่องที่แก้ไขได้ยาก เนื่องจากประเด็นปัญหาต้นเหตุเป็นที่หลุมฝังกลบขยะซึ่งยังคงมีการย้ายเปลี่ยนที่ไปเรื่อย ๆ

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสิ่งแวดล้อม 3. เสียง และอากาศฝุ่นละอองน้ำ (ปัญหา	ปัญหา: เป็นประเด็นที่เกิดขึ้นจริงแต่สามารถแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว		ปัญหา: เกิดขึ้นตอนที่นิคมมีการก่อสร้างแต่เมื่อเกิดการร้องเรียน ทางนิคมก็ดำเนินการแก้ไขทันที ซึ่งผลกระทบที่เกิดจากการนิคมจริงแล้วเกิดน้อยมาก เนื่องจากโรงงานที่เข้ามาอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการนิคมต้องปฏิบัติข้อบังคับ			ข้อสรุปด้านปัญหา 1. ประเด็นนี้เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ แต่ไม่ได้เป็นปัญหาที่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วมีแก้ไขให้หมดไปในช่วงเวลาไม่นาน ไม่ใช่ปัญหายืดเยื้อ
ด้านสิ่งแวดล้อม 3. เสียง และอากาศฝุ่นละอองน้ำ (แนวทางแก้ไข)	แนวทางแก้ไข: จากการที่เกิดปัญหาจากโรงงานอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของการนิคมอุตสาหกรรมเหมราช ซึ่งมีข้อบังคับ ระเบียบ จึงทำให้ปัญหาเหล่านี้ เกิดขึ้นแล้วถูก แก้ไขให้หมดไปอย่างทันท่วงที		แนวทางแก้ไข: การเข้าไปร้องเรียนเหตุมลพิษสิ่งแวดล้อมได้ที่ศูนย์เฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม Emc^2 (Environmental Monitoring Control Center) ที่การนิคมเหมราช			ข้อสรุปแนวทางแก้ไข 1. เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นในโรงงานที่ขึ้นอยู่กับการดูแลของการนิคม ซึ่งมีข้อบังคับต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขเมื่อเกิดปัญหาจึงสามารถแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านเศรษฐกิจ 1. การเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงาน (ปัญหา)	ปัญหา: การเพิ่มขึ้นของโรงงานส่งผลกระทบในเชิงบวกและในเชิงลบ ซึ่งในด้านเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบในเชิงบวก ทำให้คนมีงานทำมากขึ้น เศรษฐกิจโดยรวมของคนในชุมชนดีขึ้น	ปัญหา:การเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงานเกิดตามแนวนโยบายรัฐบาลในการพัฒนาประเทศในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard Development Program) ที่เรียกกันว่าอีสเทิร์นซีบอร์ดซึ่งส่งผลกระทบที่ดีในด้านเศรษฐกิจให้คนในพื้นที่ มีงานทำมากขึ้นเกิดการประกอบธุรกิจใหม่ ๆ เกิดขึ้น				ข้อสรุปด้านปัญหา 1. การเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงาน จากนโยบายในการพัฒนาประเทศ อีสเทิร์นซีบอร์ด ซึ่งส่งผลกระทบในเชิงบวกในด้านเศรษฐกิจ ต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชนเช่น ทำให้มีงานทำมากขึ้น มีธุรกิจใหม่ ๆ เกิดขึ้น คนในชุมชนมีรายได้ที่มากขึ้น

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านเศรษฐกิจ 1. การเพิ่มขึ้นของจำนวนโรงงาน (แนวทางแก้ไข)						ข้อสรุปแนวทางแก้ไข 1. ถึงแม้ว่าจะมีผลกระทบในเชิงลบ ในด้านอื่น ๆ ตามมามากมายนั้น ในความต้องการของประชาชนโดยส่วนใหญ่ ยังคงมีความต้องการในด้านนี้ต่อไป เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งสนับสนุนให้ความเป็นอยู่ของพวกเขาดีขึ้นจึงไม่ปฏิเสธการเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรม

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านเศรษฐกิจ 2. การเปลี่ยนแปลงอาชีพ (ปัญหา)	ปัญหา: คนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพมากขึ้น จากอาชีพเกษตรกรรม กลายมาเป็น ทำงานเกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น	ปัญหา: การประกอบอาชีพในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไป หลังจากที่รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาประเทศในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เกิดขึ้นทำให้เกิดการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นเป็นการนิคม เขตประกอบการประกอบกับพื้นที่โดยรอบส่วนหนึ่งได้ถูกเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม พื้นที่พักอาศัย อาชีพที่เคยทำให้มีการเปลี่ยนแปลงไปทำงานในโรงงานมากขึ้น หรือทำอาชีพอิสระอื่น ๆ และมีธุรกิจใหม่ ๆ เกิดขึ้น				ข้อสรุปด้านปัญหา 1. คนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพมากขึ้นจากอาชีพเกษตรกรรม กลายมาเป็น ทำงานเกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น 2. ในประเด็นการเปลี่ยนแปลงอาชีพของคนในชุมชนนั้นพบว่าเป็นผลกระทบที่ดีถือว่าเป็นผลกระทบเชิงบวกในทางด้านเศรษฐกิจ ผลจากการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของโรงงาน

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านเศรษฐกิจ 2. การเปลี่ยนแปลงอาชีพ (แนวทางแก้ไข)						ข้อสรุปแนวทางแก้ไข เห็นได้ว่าหน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญกับประเด็นด้านเศรษฐกิจมากกว่าด้านอื่นเพราะนโยบายของประเทศให้ความสำคัญกับการลงทุนด้านอุตสาหกรรม ชุมชนต่าง ได้ผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงอาชีพ จึงไม่มีประเด็นข้อเสนอแนะดังกล่าว

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านเศรษฐกิจ 3. ราคาที่ดินและการถือครองที่ดิน(ปัญหา	ปัญหา: คนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพมากขึ้น จากอาชีพเกษตรกรรม กลายมาเป็น ทำงานเกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น	ปัญหา: ราคาที่ดินมีการปรับตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความต้องการใช้ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรมสูงมากขึ้น ชาวบ้านขายที่ดินบางส่วนให้การนิคม แล้วนำเงินที่ได้จากการขายที่ดินมาต่อยอดธุรกิจของตนต่อไป				ข้อสรุปด้านปัญหา 1. ราคาที่ดินมีการเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด เหตุที่ว่าเป็นพื้นที่ในเขตอุตสาหกรรม ประชาชนมีการขายที่ให้กับกลุ่มนายทุนเพื่อนำเงินมาลงทุนในธุรกิจอื่น ๆ 2. ด้วยเหตุนี้ประเด็นดังกล่าวกล่าวนี้จึงเป็นผลกระทบในเชิงบวก ทำให้เศรษฐกิจของคนในชุมชนดีขึ้น ขายที่ดินได้มูลค่าของเงินมากขึ้น

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านเศรษฐกิจ 3. ราคาที่ดินและการถือครองที่ดิน (แนวทางแก้ไข)						ข้อสรุปแนวทางแก้ไขราคาที่ดิน เป็นเรื่องของกลไกลทางการตลาด ซึ่งนอกเหนือจากอำนาจรัฐที่จะเข้ามาดูแล ส่วนด้านเอกชนมีการแข่งขันกันเป็นเจ้าของที่ดิน

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสังคม 1. ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน (ปัญหา)	ปัญหา: ปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือปัญหารถ ในช่วงเช้าและช่วงเย็น และบริเวณตลาดนัด เกิดการขาดแคลนน้ำ น้ำไม่พอใช้เนื่องจากหมู่บ้านจัดสรร มากขึ้น ส่วนเรื่องไฟฟ้าเป็นปัญหาที่เกิดน้อยที่สุด เนื่องจากมีการแก้ไขมาโดยตลอด	ปัญหา: เกิดปัญหาของการจราจร ติดขัดในชั่วโมงเร่งด่วน ประกอบกับความไม่มีวินัยในการใช้รถใช้ถนน ปัญหาการรุกล้ำของอาคารถาวรและไม่ถาวรมีการปลูกล้ำออกมานอกบริเวณเสาไฟฟ้า การปักป้ายโฆษณาต่าง ๆ อย่างไม่เป็นระเบียบ			ปัญหา: ปัญหารถติดมากเป็นปัญหาที่ทุกคนในชุมชนเดือดร้อนเนื่องจากกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ปัญหาถนนที่เกิดการชำรุดเกือบทั้งสาย	ข้อสรุปด้านปัญหา 1. ปัญหา รถติดในชั่วโมงเร่งด่วนเป็นปัญหาที่สำคัญ ซึ่งกระทบกับการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก 2. ส่วนในเรื่องประปาและแหล่งน้ำ มีการขาดแคลนแหล่งน้ำ ซึ่งปัจจุบันใช้น้ำของหมู่บ้าน ซึ่งคุณภาพของน้ำนั้นยังไม่มีมาตรฐาน 3. เรื่องไฟฟ้าเป็นส่วนที่ถือว่ามีปัญหาน้อยที่สุด เพราะได้รับการแก้ไขมาอย่างเป็นระบบ

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสังคม 1. ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน (แนวทางแก้ไข)	แนวทางแก้ไข: เนื่องจากปัญหารถติดเป็นปัญหาที่กระทบต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้านมากที่สุด แนวทางแก้ไขคือการขยายถนนสาย ปลวกแดง ห้วยปราบ ซึ่งถือว่าถนนเส้นนี้เป็นถนนเส้นเศรษฐกิจ ทำการขยายถนนเป็น 4 ช่องทางการจราจร ส่วนในเรื่องน้ำที่มีการขาดแคลนในปัจจุบัน การประปาส่วนภูมิภาคพัทยา ได้เข้ามาช่วยเหลือในเรื่องนี้	แนวทางแก้ไข: ปัญหารถติดทางองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพรได้มีจัดการแก้ไขเบื้องต้นคือการทำสัญญาณไฟจราจรตามจุดต่าง ๆและจะมีการขยายถนนเป็น 4 ช่องทางการจราจร ในปี 2557 นอกจากนั้นได้มีการออกกฎไม่ให้รถบรรทุกวิ่งในชั่วโมงเร่งด่วน ซึ่งในส่วนนี้อยู่ในช่วงการประกาศใช้เรื่องเรื่องป้ายต่าง ๆนั้นใช้เจ้าหน้าที่เทศกิจเข้าทำการจับปรับ รื้อถอน				ข้อสรุปแนวทางแก้ไข 1. ปัญหา รถติดในชั่วโมงเร่งด่วนเป็นปัญหาที่สำคัญ ซึ่งกระทบกับการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก 2. ส่วนในเรื่องประปาและแหล่งน้ำ มีการขาดแคลนแหล่งน้ำ ซึ่งปัจจุบันใช้น้ำของหมู่บ้าน ซึ่งคุณภาพของน้ำนั้นยังไม่มีมาตรฐาน 3. เรื่องไฟฟ้าเป็นส่วนที่ถือว่ามีปัญหาน้อยที่สุด เพราะได้รับการแก้ไขมาเป็นอย่างดี

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสังคม 2. ลักษณะที่อยู่อาศัยและความต้องการที่อยู่อาศัย (ปัญหา)	ปัญหา: ที่อยู่พักอาศัยในปัจุบันยังไม่เพียงพอต่อความต้องการเนื่องจาก มีจำนวนโรงงานเข้ามาตั้งอีกหลายนิคม คนอพยพย้ายเข้ามาทำงานมากขึ้น	ปัญหา: ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันนี้ยังไม่เพียงพอ เนื่องจากมีการมาทำงานเกี่ยวกับอุตสาหกรรมมากขึ้น ความต้องการที่อยู่อาศัยจึงมากขึ้นตามปริมาณของจำนวนคน และที่อยู่อาศัยมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น หมู่บ้านจัดสรร ตึกแถว 3 ชั้น 4 ชั้น คอนโดมีเนียม เกิดขึ้นมากมาย แต่ก็ยังคงการเลือกลักษณะที่อยู่อาศัยขึ้นอยู่กับกำลังทรัพย์ของแต่ละคน บางคนเมื่อย้ายมาทำงาน บ้างก็ตัดสินใจซื้อบ้านเป็นของตนเอง แทนที่จะเช่าพักอยู่				ข้อสรุปด้านปัญหา 1. ในปัจจุบันนี้ยังมีความขาดแคลนในเรื่องที่อยู่อาศัย เนื่องจากมีจำนวนคนเข้ามาประกอบธุรกิจ ทำงานมากขึ้นกว่าเดิม ถึงแม้จะมีการสร้าง คอนโด อาคารพาณิชย์ ตึกแถว ห้องเช่าหรือบ้านจัดสรร เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่เพียงพอ

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสังคม 2. ลักษณะที่อยู่อาศัยและความต้องการที่อยู่อาศัย (แนวทางแก้ไข)						ข้อสรุปแนวทางแก้ไขนับได้ว่าเป็นผลกระทบในเชิงบวก ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น เกิดการซื้อขาย เกิดขึ้นซึ่งแนวโน้มคนจะย้ายที่ทำงานมีมากขึ้นมีการหลั่งไหลของแรงงานมากขึ้นจำนวนที่อยู่อาศัยมีความต้องการมากขึ้น โครงการหมู่บ้านจัดสรร ติ๊กแถว มีคนจับจองหมด

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสังคม 3. โอกาสทางการศึกษา (ปัญหา)	ปัญหา: ชาวบ้านได้มีการรวมกลุ่มกันบริจาคเงินเพื่อสร้างอาคารโรงเรียนมัธยมที่โรงเรียนบ้านสะพานสี่ ซึ่งตอนนี้กำลังดำเนินการสร้าง แต่ยังขาดงบประมาณบางส่วน	ปัญหา: ยังขาดแคลนเรื่องสถานศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนมัธยม ถึงแม้ว่าจะมีโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอแล้ว แต่ปริมาณเด็กนักเรียนยังคงมีเพิ่มสูงมากขึ้น			ปัญหา: เกิดความไม่เข้าใจถึงเงินทุนของโครงการกองทุนพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า เนื่องจากต้องการเงินดังกล่าวมาใช้เพื่อ สบทบทุนในการสร้างโรงเรียนมัธยม แต่มีการนำเงินมาใช้ผิดหลักวัตถุประสงค์	ข้อสรุปด้านปัญหา 1. ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขึ้นที่โรงเรียนบ้านสะพานสี่ ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการก่อสร้างอาคาร ซึ่งได้เล็งเห็นแล้วว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่จะเป็นต้องได้รับการพัฒนาแต่งบประมาณด้านนี้ยังไม่พอเพียง

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสังคม 3. โอกาสทางการศึกษา (แนวทางแก้ไข)	แนวทางแก้ไข: เกิดจากเงินทุนชาวบ้านในพื้นที่ร่วมมือกันช่วยกันบริจาค	แนวทางแก้ไข: องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพรมีการจัดกิจกรรมการกุศลเพื่อนำเงินมาช่วยเหลือทางด้านศึกษาดังกล่าว เพราะถือว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับบุตรหลาน และมีการขอความอนุเคราะห์จากโรงงานในเขตนิคมสยามอีสเทิร์น				ข้อสรุปแนวทางแก้ไข 1. เงินทุนชาวบ้านในพื้นที่ร่วมมือร่วมใจช่วยกันบริจาค 2. องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพรมีการจัดกิจกรรมการกุศลเพื่อนำเงินมาช่วยเหลือทางด้านศึกษาดังกล่าว เพราะถือว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับบุตรหลาน 3. มีการขอความอนุเคราะห์จากโรงงานรอบๆ ชุมชน โรงงานในเขตนิคมสยามอีสเทิร์น

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสังคม 4. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (ปัญหา)	ปัญหา: ปัญหาโจรขโมยรถยนต์ รถจักรยานต์ ซึ่งผู้กระทำผิดส่วนใหญ่ เป็นคนต่างด้าว และเกิดปัญหายาเสพติดมากขึ้น ซึ่งเจ้าหน้าที่มีไม่พอเพียงกับการจับกุมผู้กระทำผิด	ปัญหา: เกิดปัญหายาเสพติดมากเพราะเป็นแหล่งอุตสาหกรรม มีการติดต่อซื้อขายกันได้ง่าย มีกำลังทรัพย์ สามารถซื้อขายง่าย และเกิดโจรขโมย ซึ่งประเด็นนี้อาจเกิดขึ้นมาจากปัญหายาเสพติดนั่นเอง			ปัญหา: โดยประเด็นนี้ชาวบ้านถือว่าเป็นปัญหาอย่างหนึ่ง ดังนี้ 1. ปัญหาโจรขโมยก็มากเหตุจากการอพยพเข้ามาทำงานและว่างงานทำให้เกิดการปล้น จี้ วิ่งราว ลักทรัพย์กันมากโดยเฉพาะรถยนต์ และรถมอเตอร์ไซค์ 2. ปัญหาของยาเสพติดที่มีมาก เพราะเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม	ข้อสรุปด้านปัญหา 1. เป็นผลพวงมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมทำให้ มีโรงงานเยอะมากขึ้นคนมาอยู่เพื่อทำมาหากินมากขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ก็มากขึ้นเป็นเงาตามตัว โจรขโมยเยอะขึ้น เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 2. เจ้าหน้าที่ตำรวจมีไม่เพียงพอ 3. ยาเสพติด มีการแพร่ขยายอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในโรงงานอุตสาหกรรม

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสังคม 4. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (แนวทางแก้ไข)	แนวทางแก้ไข: ปัญหาเหล่านี้จะสามารถแก้ไขให้เบาบางลงได้ คือทุกคนในชุมชนต้องให้ความช่วยเหลือกัน เนื่องจากเจ้าที่มีไม่เพียงพอ ความร่วมมือช่วยเหลือกันจะเป็นเกราะป้องกันในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี	แนวทางแก้ไข: ประชาชนส่วนใหญ่ยังต้องการความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ต้องแหล่งที่พักอาศัยที่ปลอดภัยไม่มีโจรผู้ร้ายหรือเป็นแหล่งของยาเสพติด ซึ่งในประเด็นปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีก เมื่อแก้ไขได้ก็สามารถเกิดขึ้นได้ใหม่ เพียงแต่คนในชุมชนต้องคอยเป็นหูเป็นตาช่วยเหลือกันผลกระทบเหล่านี้จะเบาบางลงได้				ข้อสรุปแนวทางแก้ไข 1. ทุกคนในชุมชนต้องให้ความช่วยเหลือกัน เนื่องจากเจ้าที่มีไม่เพียงพอ ความร่วมมือช่วยเหลือกันจะเป็นเกราะป้องกันในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสุขภาพ 1. สิ่งคุกคามต่อสุขภาพ(ปัญหา)	ปัญหา: ประเด็นประชากรมากขึ้นเริ่มแออัดทำให้เกิดความรำคาน หงุดหงิดได้ เรื่องเสียงดังและ อากาศ มีควันพิษจากโรงงาน ทำให้เกิดความรำคานได้ และอาจเกิดผลกระทบจากโรคทางเดินหายใจและ เรื่องที่สำคัญคือกากขยะอุตสาหกรรม ทำให้เกิดกลิ่นเหม็น เกิดความเครียดวิตกกังวลและอาจทำให้เป็นโรคเกี่ยวระบบทางเดินหายใจ	ปัญหา: มีมุมมองว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบทางสุขภาพโดยตรงคือพนักงานที่ทำงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมมากกว่าประชาชนในพื้นที่ เพราะพนักงานเหล่านี้เป็นผู้ที่สัมผัสกับสารเคมีโดยตรงมากกว่า		ปัญหา: ปัญหาด้านสุขภาพมีผลมาจากหลุมฝังกลบขยะว่าบางครั้งไม่ได้มีการจัดการที่ดีถูกต้องตามหลักวิชาการ พอมีการร้องเรียนถูกสั่งให้ปิดก็มีการย้ายที่เปิดหลุมฝังใหม่ไปเรื่อย ๆ จึงเกิดผลกระทบต่อชาวบ้าน 3) ประเด็นประชากรมากขึ้นเริ่มแออัด อาจทำให้เกิดความรำคาน หงุดหงิดได้ 4) ประเด็นในเรื่องเสียงดังและอากาศ มีควันพิษจากโรงงานทำให้เกิดความรำคานได้	ปัญหา: ซึ่งกลุ่มชาวบ้านมีความวิตกกังวลว่าจะมีสารเคมีจากบ่อฝังกลบขยะรั่วไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำ ซึ่งมีการตรวจสารปนเปื้อนของเด็กนักเรียนที่ศูนย์เด็กเล็กบ้านมาบเตย ซึ่งผลการตรวจนั้น ยังไม่เป็นที่เปิดเผยข้อมูล แต่ทราบเป็นการภายในว่าเด็กที่ศูนย์เด็กเล็กมีค่าที่เกินมาตรฐาน ซึ่งชาวบ้านถือว่าเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพราะส่งผลต่อสุขภาพของเด็ก ๆ รอบชุมชน	ข้อสรุปด้านปัญหา 1. กากขยะอุตสาหกรรม ทำให้เกิดกลิ่นเหม็น เกิดความเครียดวิตกกังวล และทำให้มีภาระในการจัดเก็บอาจทำให้เป็นโรคเกี่ยวระบบทางเดินหายใจ 2. ประเด็นหลุมฝังกลบและการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่อ่างเก็บน้ำซึ่งเป็นแหล่งผลิตน้ำประปา ก่อให้เกิดความวิตกกังวลหรือความเครียด และอาจทำให้เกิดโรคในระบบทางเดินอาหาร

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสุขภาพ 1. สิ่งคุกคามต่อสุขภาพ(ปัญหา)						ข้อสรุปด้านปัญหา(ต่อ) 3. ประเด็นประชากรมากขึ้นเริ่มแออัด อาจทำให้เกิดความรำคานหงุดหงิดได้ 4. ประเด็นในเรื่องเสียงดังและ อากาศ มีควันพิษจากโรงงาน ทำให้เกิดความรำคานได้

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสุขภาพ 1. สิ่งคุกคามต่อสุขภาพ (แนวทางแก้ไข)			แนวทางแก้ไข: ได้ให้มุมมองในเ รื่อง สิ่งแวดล้อมกับสุขภาพต้องเป็นประเด็นที่ห้าม ประนีประนอม		แนวทางแก้ไข: มีหน่วยงานภาครัฐส่งบุคลลากรเข้ามาช่วยในการตรวจวิเคราะห์ดังนี้คือ ปัญหาของเด็กนักเรียนในเขตพื้นที่ทั้งศูนย์เด็กเล็กที่อยู่ใกล้บ่อขยะโรงเรียนเกือบทั้งหมดได้รับผลกระทบในด้านสุขภาพที่มีการเจ็บป่วยด้วยโรคทางเดินหายใจและได้มีการตรวจพบสารตะกั่วในเด็กเล็กเป็นจำนวนมากจากการที่โรงพยาบาลรามาธิบดีได้ลงมาเจาะเลือด และในไม่ช้าจะมีการตรวจสารปนเปื้อนในน้ำ	ข้อสรุปแนวทางแก้ไข 1. มีหน่วยงานภาครัฐเช่น ส่งบุคลลากรเข้ามาช่วยในการตรวจวิเคราะห์ดังนี้คือ ปัญหาของเด็กนักเรียนในเขตพื้นที่ทั้งศูนย์เด็กเล็ก 2. ประเด็นด้านการสาธารณสุขนั้นเนื่องจากยังมีบุคลากรทางการแพทย์ที่ไม่เพียงพอและขาดเครื่องมือที่ทันสมัย ถ้าคนในชุมชนป่วยนั้นส่วนใหญ่จะใช้บริการของสถานพยาบาลเอกชน

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสุขภาพ 1. สิ่งคุกคามต่อสุขภาพ (แนวทางแก้ไข)						ข้อสรุป แนวทางแก้ไข (ต่อ) ซึ่งในประเด็นเหล่านี้จึงเป็น ซึ่งภาครัฐควรแก้ไขในเรื่องการสาธารณสุขควรเน้นให้ความสำคัญในด้านนี้จะเห็นได้ว่าเป็นผลกระทบในเชิงลบจำเป็นต้องได้รับการแก้ไข

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสุขภาพ 2. ปัญหาการร้องเรียนเหตุมลพิษที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรม(ปัญหา)			ปัญหา: มองว่าผลกระทบจริง ๆ จากการนิคมเลยนั้นเป็นเรื่องที่น้อยมาก เนื่องจากมีข้อกฎหมายที่บังคับอยู่ หรือเมื่อมีปัญหาดังกล่าวเมื่อเกิดขึ้น จะมีการแก้ไขอย่างรวดเร็ว เช่นในกรณี ESBEC มีการดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจัง	ปัญหา: เหตุร้องเรียนที่เกี่ยวกับมลพิษที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมจริง ๆ แล้วนั้นส่งผลกระทบอย่างมาก	ปัญหา: มองว่าผลกระทบจริงๆ จากการนิคมเลยนั้นเป็นเรื่องที่น้อยมาก เนื่องจากมีข้อกฎหมายที่บังคับอยู่	ข้อสรุปด้านปัญหา 1. เหตุร้องเรียนที่เกิดจากโรงงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของการนิคมนั้นก่อปัญหาเหตุร้องเรียนน้อยมาก เนื่องจากโรงงานต่าง ๆ ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของการนิคม ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่การนิคมกำหนด ซึ่งมีความขัดแย้งกับแกนนำภาคประชาชน/ว่ามลพิษที่เกิดจากโรงงานส่งผลกระทบอย่างมาก

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสุขภาพ 2. ปัญหาการร้องเรียนเหตุมลพิษที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรม(ปัญหา)						ข้อสรุปด้านปัญหา (ต่อ) 2. ส่วนปัญหาข้อร้องเรียนที่เกิดขึ้นนั้นอาจเกิดจากโรงงานที่อยู่ภายนอกนิคม หรือบริษัทเอกชนต่าง ๆ ที่เข้ามาทำธุรกิจเกี่ยวกับโรงงานอุตสาหกรรม คือไม่ได้เกิดจากโรงงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของการนิคมนั่นเอง

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
2. ปัญหาการร้องเรียนเหตุมลพิษที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรม(((แนวทางแก้ไข)		แนวทางแก้ไข: กล่าวว่าถ้าต้องการไม่ให้มีข้อร้องเรียนเกิดขึ้นอีก หรือลดน้อยลงนั้น บริษัททุกบริษัทควรใช้หลักธรรมาภิบาลในการประกอบธุรกิจ	แนวทางแก้ไข: การร้องเรียนบางเรื่องของมลพิษที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรมอาจจะไม่สามารถ แก้ไขจัดการให้ได้ทุกข้อร้องเรียน เพราะมองว่าในเรื่องบางเรื่องในแง่ของการบริหารจัดการไม่เกิดความเหมาะสม	แนวทางแก้ไข: การร้องเรียนในบางครั้งเมื่อร้องเรียนไปเหมือนกับไม่ได้รับความสนใจที่จะแก้ไข จึงต้องออกมาเรียกร้องความเป็นธรรมดังกล่าวเองด้วยการรวมตัวกันเพื่อ สิทธิประโยชน์ของตน	แนวทางแก้ไข: มองเรื่องการร้องเรียนเป็นเรื่องยาก มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก และต้องใช้หลักฐานมาก และเกิดความไม่ปลอดภัยสำหรับตัวผู้ร้องเรียนเอง	ข้อสรุป แนวทางแก้ไข 1. การร้องเรียนเป็นเรื่องยาก มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก ต้องอ้างอิงชื่อนามสกุล ใช้หลักฐานมาก 2) ความไม่ปลอดภัยในตัวผู้ร้องเรียน 2. บริษัททุกบริษัทควรใช้หลักธรรมมาภิบาลในการประกอบธุรกิจ ซึ่งถ้าปฏิบัติอย่างจริงจังปัญหาต่าง ๆ จะเกิดขึ้นน้อยมาก

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสุขภาพ 3. ปัญหาการจัดการระบบสาธารณสุขของชุมชน(ปัญหา)	ปัญหา: ได้กล่าวถึงการให้บริการถึงกองสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพรได้มีการออกช่วยเหลือประชาชนในชุมชน สามารถบริหารจัดการระบบการสาธารณสุขของชุมชนได้เป็นอย่างดี				ปัญหา: ปัญหาด้านสาธารณะสุขคือ ขาดอุปกรณ์ทางการแพทย์ ขาดแพทย์เฉพาะทาง ขาดงบประมาณด้านการก่อสร้าง ขาดยามีคุณภาพ	ข้อสรุปด้านปัญหาหน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ถึงแม้ว่าจะมีการขาดบุคลากร หรือเครื่องมือแต่ในทางปฏิบัติงานสามารถดูแล ชุมชนได้

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสุขภาพ 3. ปัญหาการจัดการระบบสาธารณสุขของชุมชน(แนวทางแก้ไข)	แนวทางแก้ไข: กองสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพรเป็นผู้ดูแล					ข้อสรุป แนวทางแก้ไข หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ถึงแม้ว่าจะมีการขาดบุคลากร หรือเครื่องมือ เพราะปัญหาในด้านสุขภาพของคนในชุมชนเป็นเรื่องที่จะต้องดูแลมากที่สุด ซึ่งจะเห็นได้เกิดผลกระทบในเชิงบวก ควรที่จะมีการส่งเสริมให้การบริการระบบสาธารณะสุขชุมชนดีขึ้น

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสุขภาพ 4. การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ (ปัญหา)	ปัญหา: มีประชากรสูงอายุมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในทุกปี					ข้อสรุปด้านปัญหาชุมชนตำบลมาบยางพรมีประชากรสูงอายุมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในทุกปี ด้วยเหตุนี้อาจจะทำให้ภาครัฐต้องรับภาระเพิ่มขึ้นในการดูแลเพิ่มขึ้น

ตารางภาคผนวก ค-1 (ต่อ)

ประเด็นที่สำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)					ข้อสรุป
	ผู้นำชุมชน	ตัวแทนองค์กรภาครัฐ	ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม	แกนนำภาคประชาชน	กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม	
ด้านสุขภาพ 4. การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ (แนวทางแก้ไข)		แนวทางแก้ไข กองสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบล มาบยางพรเป็นผู้ดูแล เกี่ยวกับโดยมีการจัด กิจกรรมต่าง ๆ เช่น โครงการฝึกอบรบอาชีพ โครงการสานสัมพันธ์ ผู้สูงอายุ โครงการเข้าวัด ปฏิบัติธรรมเพื่อผู้สูงอายุ				ข้อสรุปแนวทางแก้ไข กองสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วน ตำบลมาบยางพรเป็น ผู้ดูแล เป็นผลกระทบ ในเชิงบวก

ภาคผนวก ง

ข้อมูลผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำใต้ดินของโครงการเหมราชอีสเทิร์นซีบอร์ด

3.4.6 ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำใต้ดิน

โครงการมีการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำใต้ดิน จำนวน 6 สถานี ได้แก่ บริเวณวัดระเวิงรังสรรค์ (UW1) บ้านสุรศักดิ์ (UW2) โรงเรียนชุมชนบริษัท น้ำตาลตะวันออก (UW3) บ้านใต้สุน (UW4) วัดจอมพลเจ้าพระยา (UW5) บ้านคลองกรำ (UW6) ในวันที่ 16 มีนาคม และ 14 มิถุนายน 2555 โดยทำการตรวจวัด pH, TDS, Total Hardness, Cu, Mn, Fe และ Zn พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการในทางวิชาการสำหรับการป้องกันด้านสาธารณสุขและการป้องกันเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ (พ.ศ. 2551) ยกเว้นค่า pH มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์กำหนดที่เหมาะสมและเกณฑ์อนุโลมสูงสุด ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบผลย้อนหลัง พบว่าค่า pH ของน้ำใต้ดินดังกล่าวมีแนวโน้มไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิม และปริมาณ Mn บริเวณ UW2 ในวันที่ 16 มีนาคม และวันที่ 14 มิถุนายน 2555, บริเวณ UW3 ในวันที่ 14 มิถุนายน 2555 มีค่าเกินเกณฑ์กำหนดที่เหมาะสม และปริมาณ Fe บริเวณ UW6 ในวันที่ 16 มีนาคม และ 14 มิถุนายน 2555 มีค่าเกินเกณฑ์กำหนดที่เหมาะสมและเกณฑ์อนุโลมสูงสุด ทั้งนี้จากการตรวจสอบลักษณะสมบัติของน้ำใต้ดิน บริเวณใกล้เคียงพบว่า ธรณีวิทยาบริเวณดังกล่าวมีค่าแมงกานีส และเหล็กเป็นองค์ประกอบในดินค่อนข้างสูงอยู่แล้ว ประกอบกับกิจกรรมของโครงการไม่ได้ระบายน้ำทิ้งลงแหล่งน้ำใต้ดิน หรือมีกิจกรรมฝังกลบแต่ประการใด ดังนั้นอาจจะสรุปได้ว่า คุณภาพน้ำใต้ดินที่มีค่าเหล็ก และแมงกานีสไม่ได้เกิดจากการดำเนินกิจกรรมของโครงการฯ

โดยทั่วไปเหล็กและแมงกานีสอยู่ในน้ำในรูปสารไม่ละลายน้ำ (Insoluble Form) ในรูปเฟอริคออกไซด์ (Ferric Oxide = Fe_2O_3) ในดินบางแห่งจะมีเฟอรัสคาร์บอเนต ซึ่งละลายน้ำได้เล็กน้อย เหล็กละลายน้ำได้ดีที่พีเอชต่ำกว่า 3.5 ความสำคัญทางด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม เหล็กและแมงกานีสที่อยู่ในน้ำตามธรรมชาติไม่เป็นอันตรายต่อการบริโภค ถ้ามีเหล็กมากกว่า 1-2 มิลลิกรัมต่อลิตร น้ำก็จะมีรสหวานปนขม (Bitter Sweet) ถ้าอยู่ในรูปของสารไม่ละลายน้ำทำให้น้ำมีสีและขุ่นทำให้ไม่น่าใช้ ถ้าในน้ำมีเหล็กและแมงกานีส ถ้านำไปซักเครื่องนุ่งห่มจะทำให้เกิดรอยด่างบนเสื้อผ้า และจะทำให้เครื่องสุขภัณฑ์หรือเครื่องใช้ต่างๆ มีคราบสีน้ำตาลแดงหรือดำ

รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 3.4-23 และตำแหน่งตรวจวัดและการตรวจวัดแสดงดังรูปที่ 3.4-12 และ 3.4-13

ตารางที่ 3.4-23 ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำใต้ดิน

อันดับ	ดัชนีการตรวจวัด	หน่วย	ผลวิเคราะห์						มาตรฐาน	
			UW1		UW2		UW3		(1)	(2)
1.	วันที่เก็บตัวอย่าง	-	16/03/55	14/06/55	16/03/55	14/06/55	16/03/55	14/06/55	-	-
2.	pH	-	6.92	6.51	6.59	***6.27***	6.84	***6.47***	7.0-8.5	6.5-9.2
3.	TDS	mg/L	172	154	262	298	280	344	600	1,200
4.	Total Hardness	mg/L as $CaCO_3$	87.7	76.7	91.4	112.4	199.0	214.8	300	500
5.	Cu	mg/L	<0.03	<0.03	<0.03	<0.03	<0.03	<0.03	1.0	1.5
6.	Mn	mg/L	<0.03	0.04	***0.33***	***0.43***	<0.03	***0.35***	0.3	0.5
7.	Fe	mg/L	<0.20	0.35	<0.20	0.23	<0.20	<0.20	0.5	1.0
8.	Zn	mg/L	<0.05	0.05	0.08	0.19	<0.05	<0.05	5.0	15

มาตรฐาน : ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (พ.ศ. 2551) (ค.ศ. 2008) เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการในทางวิชาการ สำหรับการป้องกันด้านสาธารณสุข และการป้องกันในเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

(1) เกณฑ์กำหนดที่เหมาะสม

(2) เกณฑ์อนุโลมสูงสุด

หมายเหตุ : วิธีการตรวจสอบต้องเป็นไปตามคู่มือวิเคราะห์น้ำ และน้ำเสียของสมาคมวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย หรือมาตรฐานของสหรัฐอเมริการ่วมกันกำหนดไว้

ตำแหน่งพิกัดของสถานีตรวจวัด : วัดระเวิงรังสรรค์ (UW1) : 47P 1447822N 739425E
บ้านสุรศักดิ์ (UW2) : 47P 1445990N 735560E
โรงเรียนชุมชนบริษัท น้ำตาลตะวันออก (UW3) : 47P 1443966N 738218E

ชื่อบริษัทผู้ตรวจวัด : บริษัท เทคนิคสิ่งแวดล้อมไทย จำกัด
ชื่อผู้บันทึก/ควบคุม : นายโวหาร ทองเกลี้ยง
ชื่อบริษัทผู้วิเคราะห์ : บริษัท เทคนิคสิ่งแวดล้อมไทย จำกัด
ชื่อผู้ควบคุมการวิเคราะห์ : นางสาวบังอร ชุมดี เลขทะเบียนผู้วิเคราะห์ : ว-061-ค-4647
เบอร์โทรศัพท์ : 0-2735-3101

ตารางที่ 3.4-23 (ต่อ) ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำใต้ดิน

อันดับ	ดัชนีการตรวจวัด	หน่วย	ผลวิเคราะห์						มาตรฐาน	
			UW4		UW5		UW6		(1)	(2)
1.	วันที่เก็บตัวอย่าง	-	16/03/55	14/06/55	16/03/55	14/06/55	16/03/55	14/06/55	-	-
2.	pH	-	6.69	6.54	***6.21***	***6.39***	***5.96***	***6.01***	7.0-8.5	6.5-9.2
3.	TDS	mg/L	80	84	68	62	136	110	500	1,200
4.	Total Hardness	mg/L as $CaCO_3$	57.2	36.6	25.7	26.2	47.3	40.6	300	500
5.	Cu	mg/L	0.03	<0.03	<0.03	<0.03	<0.03	<0.03	1.0	1.5
6.	Mn	mg/L	<0.03	0.04	<0.03	0.05	<0.03	<0.03	0.3	0.5
7.	Fe	mg/L	<0.20	0.34	<0.20	<0.20	***1.29***	***0.67***	0.5	1.0
8.	Zn	mg/L	<0.05	<0.05	0.06	0.05	0.08	0.05	5.0	15

มาตรฐาน : ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (พ.ศ. 2551) (ค.ศ. 2008) เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการในทางวิชาการ สำหรับการป้องกันด้านสาธารณสุข และการป้องกันในเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ
(1) เกณฑ์กำหนดที่เหมาะสม
(2) เกณฑ์อนุโลมสูงสุด

หมายเหตุ : วิธีการตรวจสอบต้องเป็นไปตามคู่มือวิเคราะห์น้ำ และน้ำเสียของสมาคมวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย หรือมาตรฐานของสหรัฐอเมริการ่วมกันกำหนดไว้

ตำแหน่งพิกัดของสถานีตรวจวัด : บ้านใต้สุน (UW4) : 47P 1444486N 740322E
วัดจอมพลเจ้าพระยา (UW5) : 47P 1442865N 738163E
บ้านคลองกรำ (UW6) : 47P 1440464N 738929E

ชื่อบริษัทผู้ตรวจวัด : บริษัท เทคนิคสิ่งแวดล้อมไทย จำกัด
ชื่อผู้บันทึก/ควบคุม : นายโวหาร ทองเกลี้ยง
ชื่อบริษัทผู้วิเคราะห์ : บริษัท เทคนิคสิ่งแวดล้อมไทย จำกัด
ชื่อผู้ควบคุมการวิเคราะห์ : นางสาวบังอร ชุมดี เลขทะเบียนผู้วิเคราะห์ : ว-061-ค-4647
เบอร์โทรศัพท์ : 0-2735-3101

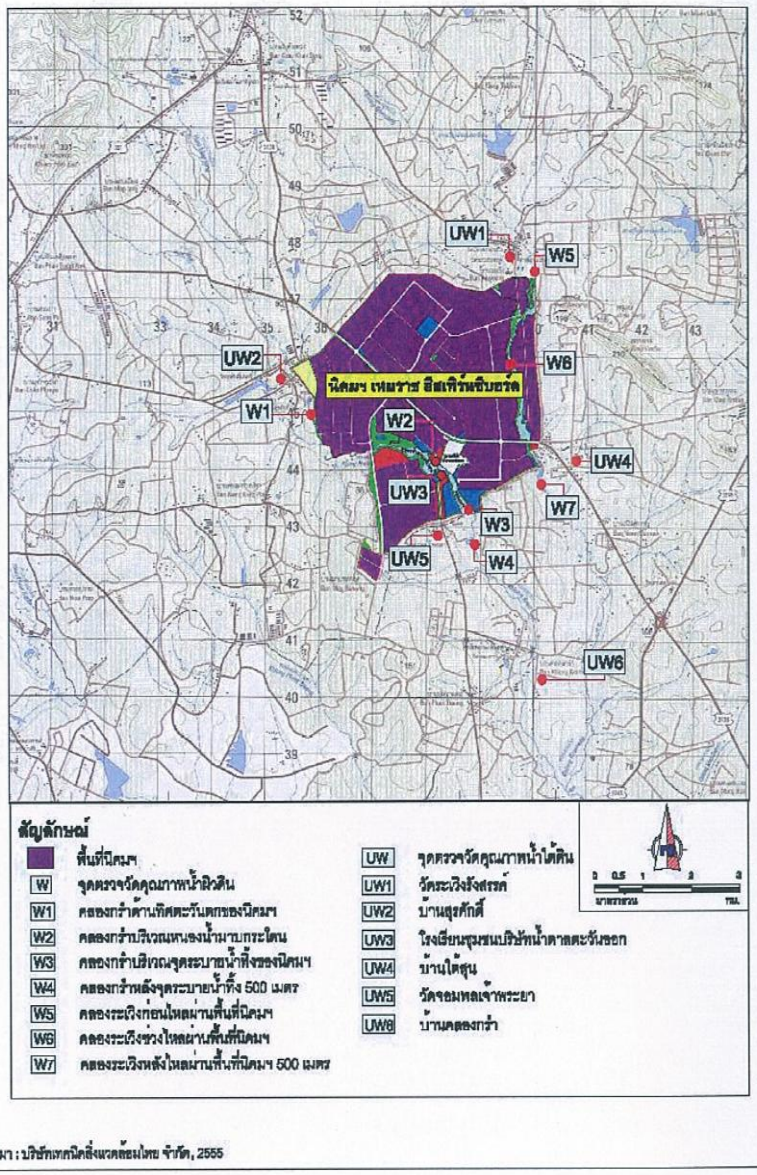

รูปที่ 3.4-12 ตำแหน่งตรวจวัดคุณภาพน้ำใต้ดิน

วัดระเวิงรังสรรค์ (UW1)	บ้านสุรศักดิ์ (UW2)
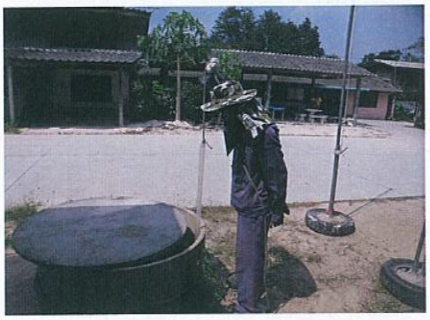	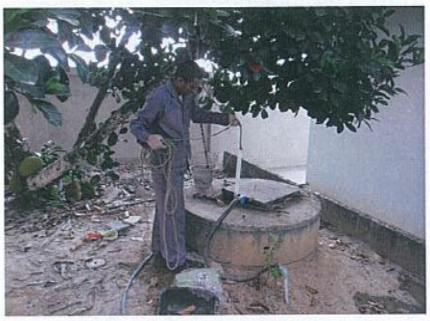
โรงเรียนชุมชนบริษัทน้ำตาลตะวันออก (UW3)	บ้านใต้สุน (UW4)
วัดจอมพลเจ้าพระยา (UW5)	บ้านคลองกรำ (UW6)

รูปที่ 3.4-13 การตรวจวัดคุณภาพน้ำใต้ดิน

ภาคผนวก จ

ข้อมูลผลการตรวจสอบกรณีลักลอบทิ้งกากของเสียในพื้นที่ตำบลมาบยางพร

ด่วนที่สุด
ที่ รย ๗๒๔๐๔/ว ๕๘๕

ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร
ถนนปลวกแดง - ห้วยปราบ รย ๒๑๑๔๐

๒๗ มีนาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอเชิญร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริงปัญหาการฝังกลบกากของเสียอุตสาหกรรม

เรียน ผู้ใหญ่บ้านมาบเตย หมู่ที่ ๑

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือกรมควบคุมมลพิษ ที่ ทส ๐๓๐๔/๘๐๙๒ ลงวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕ จำนวน ๑ ชุด
๒. สำเนาหนังสืออำเภอปลวกแดง ที่ รย ๐๔๑๘/๓๘๒ ลงวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ จำนวน ๑ ฉบับ
๓. ภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ จำนวน ๑ ฉบับ
๔. ภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์มติชน จำนวน ๑ ฉบับ

ตามที่ อำเภอปลวกแดง ได้รับร้องเรียนจากชาวบ้านถึงความเดือดร้อนจากบ่อขยะของ บริษัท ปลวกแดง เวสต์ แอนด์ เอ็นเนอร์ยี่ จำกัด ซึ่งประกอบกิจการรับกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ เป็นต้นมาเดิมทีมีที่ตั้งสำนักงานในเขตประกอบการสวนอุตสาหกรรมปลวกแดง ซึ่งขณะนี้ได้มีการขายกิจการของเขตประกอบการสวนอุตสาหกรรมไปแล้ว และทำให้ บริษัท ปลวกแดง เวสต์ แอนด์ เอ็นเนอร์ยี่ จำกัด หยุดประกอบกิจการในพื้นที่ดังกล่าวแล้ว ต่อมาจึงได้ย้ายสำนักงานมาตั้งใหม่ในที่ดินสวนบุคคล ณ ชุมชนวังกระรอก (ซอย ๓) หมู่ที่ ๕ ตำบลมาบยางพร โดยประกอบกิจการในลักษณะเดิม อีกทั้งมีข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับที่ ๒๓,๑๖๖ ในวันอาทิตย์ที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๖ (ตามเอกสารหมายเลข ๒ และ ๓) และกรณีร้องเรียนผ่านข่าวสิ่งแวดล้อม ประจำวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ หนังสือพิมพ์มติชน ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๑๒,๗๗๑ หน้า ๑๕ ว่าบริเวณคลองสาธารณะวังหินลอย หมู่ที่ ๑ ซอยตรีเพชร ข้างโรงงานทีเอ็นเอส จำกัด ว่ามีบ่อฝังกลบกากของเสียหรือไม่ใช้แล้วซึ่งขณะนี้ได้ถูกฝังกลบไปแล้วเป็นที่ดินส่วนบุคคล มีพื้นที่ประมาณ ๑๐ ไร่ (เอกสารหมายเลข ๑ และ ๔) ส่งกลิ่นเหม็นไปยังหมู่ที่ ๔ ตำบลปลวกแดง ทำความเดือดร้อนแก่ชาวบ้านในชุมชนเป็นอย่างมาก นั้น

ในการนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านหรือผู้แทนเข้าร่วมตรวจสอบติดตามการแก้ไขปัญหาทั้งหมดดังกล่าว ในวันพุธที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ตั้งแต่เวลา ๐๙.๓๐ น. เป็นต้นไป โดยพร้อมเพียงกัน ณ องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร และเห็นควรแจ้งหน่วยงานอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไปด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายชาตรี เงินท้วม)
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร

กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
โทร. ๐ ๓๘๖๕ ๙๓๑๔ ต่อ ๑๑๕
โทรสาร. ๐ ๓๘๖๕ ๙๓๑๔ ต่อ ๑๐๗

"ยึดมั่นธรรมาภิบาล บริการเพื่อประชาชน"

เอกสารหมายเลข 1
เลขรับที่ ๓๔๑๙
วันที่ ๒๓ ก.ค. ๒๕๕๕
เวลา ... น.

= 3 ก.ค. 2555

ที่ ทส ๐๓๐๔/๔๐๙๒

กรมควบคุมมลพิษ
๙๒ ซอยพหลโยธิน ๗ ถนนพหลโยธิน
เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

กองสาธารณสุข
เลขที่รับ ๔๙๓
วันที่ ๒๓ ก.ค. ๒๕๕๕
เวลา ...

๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๕

เรื่อง การตรวจสอบกรณีการลักลอบทิ้งกากของเสียในพื้นที่ตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

เรียน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ประมวลภาพการตรวจสอบกรณีการลักลอบทิ้งกากของเสียในพื้นที่ตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

๒. ตารางผลการตรวจวัดก๊าซในดิน (Soil gas) บริเวณพื้นที่จุดที่ ๒ ตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ด้วยเครื่องตรวจวัดไอระเหยสารเคมี

๓. ตารางแสดงผลการตรวจวิเคราะห์โลหะและโลหะหนักปนเปื้อนในตัวอย่างกากของเสียด้วยเครื่อง X – Ray Fluorescent

๔. ตารางแสดงผลการตรวจวิเคราะห์คุณสมบัติทางเคมีของตัวอย่างกากของเสียด้วยชุดทดสอบภาคสนาม

๕. คำร้องทั่วไป เรื่องกลิ่นจากบ่อขยะ หมู่ ๕ และหมู่ ๑ วังหินลอย

ตามที่ กรมควบคุมมลพิษได้ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร และกองกำกับการ ๒ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำเนินการตรวจสอบกรณีชาวปลวกแดง อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ประสบปัญหาขยะเป็นพิษ เนื่องจากมีการนำขยะมาทิ้งหลังองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ทำให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนจากกลิ่นเหม็นของขยะและมีอาการป่วย ในระหว่างวันที่ ๕ - ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕ นั้น

กรมควบคุมมลพิษ จึงขอนำเรียนผลการตรวจสอบพื้นที่ตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ดังนี้ (ภาพประกอบดังสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑)

๑. จุดที่มีการแจ้งว่ามีการนำขยะมาทิ้ง บริเวณซอยมาบยางพร ๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง มีจำนวน ๒ จุด ดังนี้

๑.๑ พื้นที่จุดที่ ๑ (พิกัดภูมิศาสตร์ X = ๑๒.๙๗๒๐๑๔ และ Y= ๑๐๑.๑๘๒๘๙) มีสภาพเป็นบ่อดินลึก ประมาณ ๕ - ๑๐ เมตร เนื้อที่ประมาณ ๑ ไร่ พื้นที่โดยรอบมีสภาพเป็นไร่สับปะรด และลาดเอียงลงสู่ลำห้วยซึ่งเชื่อมต่อกับคลองวังหินลอย

/๑.๒ พื้นที่...

๑.๒ พื้นที่จุดที่ ๒ (พิกัดภูมิศาสตร์ X = ๑๒.๙๗๔๒๐ และ Y= ๑๐๑.๑๗๗๙๙) เนื้อที่ประมาณ ๕ - ๑๐ ไร่ ติดกับคลองสาธารณะวังหินลอย มีร่องรอยการปรับพื้นที่

๒. ผลการตรวจสอบพื้นที่เกิดเหตุในวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕ พบว่า

๒.๑ ภายในพื้นที่จุดที่ ๑ มีรถขนส่งขยะขนาดใหญ่ขนขยะมาทิ้ง และมีรถตักหน้าขุดหลังจำนวน ๑ คัน เกลี่ยขยะลงบ่อดิน นอกจากนี้ภายในบริเวณดังกล่าวพบถังขยะขนาดใหญ่ ด้านข้างถังระบุอักษรย่อภาษาอังกฤษว่า PW&E จำนวน ๑ ถัง ถังบรรจุสารเคมีขนาด ๒๐๐ ลิตร และพบว่ามีคนงานประมาณ ๑๐ คน กำลังคัดแยกขยะในพื้นที่ ทั้งนี้ จากการตรวจสอบลักษณะทางกายภาพของขยะที่นำมาทิ้งในพื้นที่พบว่ามีหลายชนิด อาทิ เศษบรรจุภัณฑ์ ภาชนะบรรจุสารเคมี อุปกรณ์ตรวจวิเคราะห์และตัวอย่างสารเคมีในห้องปฏิบัติการ ของเสียที่มีลักษณะเป็นผงสีดำ และผงพลาสติก

๒.๒ พื้นที่จุดที่ ๒ พบว่าอากาศในพื้นที่ดังกล่าวมีกลิ่นเหม็นฉุนและแสบจมูก

ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร ได้ให้ข้อมูลว่าพื้นที่ดังกล่าวมีสภาพเป็นบ่อดินและมีการนำของเสียที่มีลักษณะเป็นของเหลวสีดำมาทิ้ง โดยพื้นที่ทั้ง ๒ แห่ง มีเจ้าของที่ดินเป็นคนเดียวกัน แต่ไม่ทราบชื่อเจ้าของที่ดิน

๓. คณะตรวจสอบได้เข้าตรวจสอบพื้นที่ทั้ง ๒ แห่ง อีกครั้งในวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕ ปรากฏว่า

๓.๑ พื้นที่จุดที่ ๑ มีการนำขยะมาทิ้งลงในบ่อดินเพิ่มขึ้น และมีการนำวัสดุปิดทับขยะบางส่วน ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่กรมควบคุมมลพิษได้ทำการเก็บตัวอย่างจำนวน ๓ ตัวอย่าง ได้แก่ ๑) กากของเสียที่มีสถานะเป็นของแข็งสีดำละเอียด ๒) กากของเสียที่เป็นผงพลาสติกสีเขียวอ่อน และ ๓) กากของเสียที่เป็นผงพลาสติกสีขาว เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติทางเคมีเบื้องต้น

๓.๒ พื้นที่จุดที่ ๒ เจ้าหน้าที่กรมควบคุมมลพิษได้ทำการตรวจวัดคุณภาพอากาศด้วยเครื่องตรวจวัดไอระเหยสารเคมี พบว่าในบรรยากาศทั่วไปมีความเข้มข้นของสารอินทรีย์ระเหยง่าย (VOCs) ๑.๑ ppm และก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ ๒ ppm ขณะที่ผลการตรวจวัดไอระเหยสารเคมีในดินที่ระดับความลึก ๑ เมตร จำนวน ๒ จุด พบว่ามีความเข้มข้นของสารเคมี อาทิ Benzene, Toluene, Formaldehyde, Hydrogen Sulfide ในระดับค่อนข้างสูง (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๒)

๔. เจ้าหน้าที่กรมควบคุมมลพิษได้ทำการตรวจสอบลักษณะทางกายภาพของกากของเสียตามข้อ ๓.๑ ด้วยชุดวิเคราะห์สารเคมีภาคสนาม เพื่อบ่งชี้ความเป็นอันตรายเบื้องต้น สรุปดังนี้

๔.๑ กากของเสียที่มีลักษณะเป็นของแข็งละเอียดสีดำ มีคุณสมบัติละลายน้ำได้เล็กน้อย มีสภาพเป็นด่าง (pH ๑๒) และมีการปนเปื้อนของโลหะหนักสังกะสี (Zn) และปรอท (Hg) เกินค่าความเข้มข้นทั้งหมดของสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว (TTLC) ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. ๒๕๔๘ (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๓)

๔.๒ กากของเสียที่มีสถานะเป็นของแข็งสีเขียวอ่อน เป็นสารอินทรีย์ มีคุณสมบัติไม่ละลายน้ำ มีสภาพเป็นกลาง (pH ๗) ไม่มีความเป็นสารออกซิไดส์ เมื่อทำการเผากากของเสียดังกล่าวและทำการตรวจวัดไอระเหยสารเคมีในบรรยากาศด้วยเครื่องตรวจวัดไอระเหยสารเคมี ปรากฏว่าพบสาร Acrylonitrile, 1, 3 - butadiene และ Styrene ในระดับความเข้มข้นค่อนข้างสูง (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๔)

/๔.๓ กากของเสีย...

๔.๓ กากของเสียที่มีสถานะเป็นของแข็งสีขาว เป็นสารอินทรีย์ มีคุณสมบัติละลายน้ำได้เล็กน้อย มีสภาพเป็นกรด (pH ๔) ไม่มีความเป็นสารออกซิไดส์ เมื่อทำการเผากากของเสียดังกล่าวและทำการตรวจวัดไอระเหยสารเคมีในบรรยากาศด้วยเครื่องตรวจวัดไอระเหยสารเคมี ปรากฏว่าพบสาร Acrylonitrile, 1, 3 - butadiene และ Styrene ในระดับความเข้มข้นค่อนข้างสูงเช่นกัน (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๔)

๕. ข้อคิดเห็น

๕.๑ จากลักษณะทางกายภาพและผลการวิเคราะห์เบื้องต้นด้วยชุดวิเคราะห์สารเคมีภาคสนาม สามารถสรุปเบื้องต้นได้ดังนี้

๕.๑.๑ กากของเสียตามข้อ ๔.๑ น่าจะเป็นวัสดุที่ไม่ใช้แล้วจากกระบวนการถลุงหรือหลอมโลหะต่างๆ

๕.๑.๒ กากของเสียตามข้อ ๔.๒ และ ๔.๓ น่าจะเป็นพลาสติกชนิด ABS เสื่อมสภาพหรือกากของเสียจากกระบวนการผลิตเม็ดพลาสติก ABS

๕.๑.๓ ของเสียที่นำมาทิ้งในพื้นที่จุดที่ ๒ น่าจะมีการนำของเสียในกลุ่มตัวทำละลายใช้แล้วมาเททิ้งภายในบ่อดินและมีการนำดินมาถมปิดทับ

๕.๒ กากของเสีย อาทิ เศษบรรจุภัณฑ์ ภาชนะบรรจุสารเคมี อุปกรณ์ตรวจวิเคราะห์และตัวอย่างสารเคมีในห้องปฏิบัติการ รวมทั้งกากของเสียตามข้อ ๕.๑ น่าจะเป็นของเสียที่มีแหล่งกำเนิดจากโรงงานอุตสาหกรรม และบางชนิดเข้าข่ายเป็นของเสียอันตราย ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พ.ศ. ๒๕๔๘ ดังนั้น การนำของเสียออกไปจัดการนอกพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม ต้องมีการขออนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาทิ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ และ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕

๕.๓ จากสภาพที่มีการใช้เครื่องจักร รถขนส่งของเสีย ถังขยะขนาดใหญ่ และคนงานคัดแยกขยะ ผู้ที่สามารถดำเนินการในลักษณะเช่นนี้น่าจะเป็นการประกอบการทางธุรกิจกำจัดของเสีย ซึ่งอาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับบริษัท ปลวกแดง เวสต์ แอนด์ เอ็นเนอร์ยี่ จำกัด (Pluakdaeng Waste & Energy : PW&E) เนื่องจากมีอักษรย่อภาษาอังกฤษระบุ PW&E ไว้ด้านข้างถังขยะขนาดใหญ่ โดยบริษัทฯ เคยถูกร้องเรียนจากประชาชนในพื้นที่ เรื่องกลิ่นเหม็นจากบ่อขยะของบริษัท ฯ ซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ ๑ ตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๕)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและโปรดพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นางสุณี ปิยะพันธุ์พงศ์)
รองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ
ปฏิบัติราชการแทน อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ

สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย
โทร. ๐ ๒๒๙๘ ๒๔๐๔ – ๗
โทรสาร ๐ ๒๒๙๘ ๒๔๐๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

ประมวลภาพการตรวจสอบกรณีการลักลอบทิ้งกากของเสียในพื้นที่ตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง
จังหวัดระยอง ในวันที่ ๕-๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

ภาพที่ ๑ สภาพโดยรอบพื้นที่จุดที่ ๑ บริเวณหมู่ที่ ๑ ตำบลมาบยางพร
อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ในวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕

ภาพที่ ๒ สภาพโดยรอบพื้นที่พื้นที่จุดที่ ๑ ในวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕
ไม่พบถังบรรจุสารเคมีขนาด ๒๐๐ ลิตร และถังขยะขนาดใหญ่

ภาพที่ ๓ ขยะที่นำมาฝังกลบน่าจะเป็นของเสียที่มีแหล่งกำเนิดมาจากโรงงานอุตสาหกรรม เช่น เศษบรรจุภัณฑ์ ภาชนะบรรจุสารเคมี อุปกรณ์ตรวจวิเคราะห์และตัวอย่างสารเคมีในห้องปฏิบัติการ ผงสีดำ และผงพลาสติก

ภาพที่ ๔ เจ้าหน้าที่กรมควบคุมมลพิษเก็บตัวอย่างกากของเสีย จำนวน ๓ ตัวอย่าง เพื่อนำไปวิเคราะห์คุณสมบัติทางเคมีเบื้องต้น

ภาพที่ ๕ สภาพโดยรอบพื้นที่จุดที่ ๒ ซึ่งติดกับคลองสาธารณะวังหินลอย มีร่องรอยการปรับพื้นที่

ภาพที่ ๖ เจ้าหน้าที่กรมควบคุมมลพิษ ตรวจสอบคุณภาพอากาศและก๊าซในดิน (Soil gas) บริเวณพื้นที่จุดที่ ๒

ภาคผนวก ฉ

ประมวลภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การประชุมกลุ่มย่อย (FOCUS GROUP) กลุ่มชาวบ้านดั้งเดิม เมื่อวันที่ 24 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2556

สัมภาษณ์กลุ่มแกนนำภาคประชาชนวันที่ 9 เดือน เมษายน พ.ศ. 2556

สัมภาษณ์กลุ่มตัวแทนองค์กรภาครัฐ วันที่ 10 เดือน เมษายน พ.ศ. 2556

สัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชน วันที่ 22 เดือน เมษายน พ.ศ. 2556

สัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชน วันที่ 23 เดือน เมษายน พ.ศ. 2556

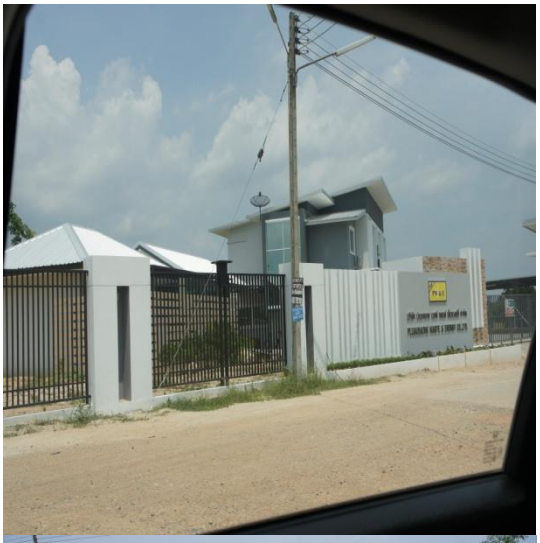

ชาววังกระรอก
ไม่ต้องการ "บ่อขยะ"